Sokaknak nem jön be az önkiszolgáló kassza

KERESKEDELEM Nagyok voltak a várakozások, ám a gyakorlatban kiderült, hogy komoly árnyoldalai is vannak annak, ha az ember saját maga pénztárosává válik.

KÉRJÜK AZ ÖSSZES TERMÉKET HELYEZZE
IDE!
20000
PARIZSI

FOTÓ: NÉPSZAVA

ÁBRAHÁM AMBRUS

Az önkiszolgáló kasszák szűk egy évtizede mind szervesebb részei a hazai kereskedelemnek is. Magyarországon a becslések szerint 3500–4000 ilyen eszköz működik az üzletekben, az összes pénztár mintegy 10 százaléka tartozik ebbe a körbe. A terjedésüknek aligha szabható gát, mégsem csak pozitív attitűdök kötődnek hozzájuk. Hogy mennyire, azt talán jól jellemzi, hogy a közelmúltban Budapesten, a Lövölde téren az egyik meghatározó hazai diszkontlánc üzletében a felújítások után újonnan kihelyezett automaták ellen tiltakozást indítottak az idősebb vásárlók. Bár jellemző vélemény szakmai körökben, hogy alkalmazásuk révén fokozódik a vásárlói élmény s elégedettség, azért a technológia nem minden területen hozott pozitív eredményeket, olyannyira, hogy nemzetközi szakmai anyagok lapján a bolti lopások terén például kifejezett problémákat generál.

Az önkiszolgáló kasszával nem mindig boldogulnak a vevők, ami őket és a segítő személyzetet is eléggé frusztrálja

48 százalék

A bolti rosszindulatú, azaz felismert lopások 48 százalékáért, az összes ismeretlen bolti veszteség 23 százalékáért felelnek az önkiszolgáló kasszák.

A nyár végén számolt be a The Telegraph arról, hogy kutatások szerint minden nyolcadik felnőtt, a megkérdezettek 13 százaléka azt vallotta: csalt már önkiszolgáló gépnél, mert olcsóbb árucikket blokkolt, mint amit valójában vásárolt. Így pedig megkárosította az üzletet. Ennek során a „banántrükknek” elkeresztelt módszert használták, azaz olcsóbb termék vonalkódját húzták le a gépnél, s nem annak az árucikknek, amelyet végül hazavittek. Ez azonban csak egy terület, amely mostanában felvetődik árnyoldalként szakmai körökben, illetve kutatásokban. A BBC témába vágó cikke rámutat, hogy a személyzet nélküli kasszáknak forradalmasítaniuk kellett volna a vásárlást. Ezen a területen persze volt fejlődés, ám azért a kép sokkal árnyaltabb, semmint, hogy ez egyszerűen kijelenthető legyen. Ahogy rámutatnak – ez itthon is számos helyen gyakran tapasztalható –, az üzletekben az emberek sokszor sorban állnak az önkiszolgáló kasszák előtt, eközben a hagyományos társaik üzemen kívül, akár letakarva árválkodnak, alig néhány méterrel távolabb. A vásárlók próbálnak türelmesek maradni, miközben egy magányos bolti dolgozó a jelentkező problémákat, nehézségeket igyekszik elhárítani. Ez pedig olykor csak a frusztrációt fokozza mindkét oldalon. Ez pedig aligha az a helyzet, amit a kereskedelmi cégek vízióikban reméltek. Egy 1000 vásárló részvételével készült 2021-es amerikai felmérésben – írja szintén a BBC – a fogyasztók 60 százaléka mégis azt mondta, hogy szívesebben használja ezt a megoldást, mint a személyzettel ellátott pénztárgépeket.

Ez a hozzáállás azonban egyáltalán nem minden esetben és nem is minden régióban van így, sőt ettől bizony merőben eltérő hozzáállást is tapasztalni, akár itthon is. Dobi István, a GoodsMarket és a PlusMarket láncokat működtető Dél-100 Kft. egyik tulajdonosa a Népszavának a kérdéssel kapcsolatban úgy nyilatkozott, hogy itthon, vidéken még most is igen fontos a vásárlás során a személyes kapcsolat a személyzettel. Ezt kifejezetten meghatározó tényezőként tartják számon a vevők – mutatott rá a cég kutatása. Ennek oka, hogy az emberek ezt tekintik a folyamat befejező fázisának. A cég felméréséből pedig az világosan kiderült, hogy a hazai nagyvárosok kereskedelmi üzleteiben is gombamód szaporodó önkiszolgáló kasszák egyszerűen nem bizonyultak vonzónak üzletláncaik célcsoportja számára. Nem tartanak rá igényt, így egyelőre nem is kezdtek ilyen típusú beruházásba a cégnél. Dobi István ugyanakkor kifejezte, hogy a technológia előretörésének nem lehet ellenállni, s ők sem akarnak. Előbb-utóbb a nagyobb alapterületű üzleteikben maguk is elindulnak ebbe az irányba, ám ennek időpontját még nem látta. Megjegyezte, ez az említett tapasztalás abból is fakadhat, hogy a társaság kisebb, a környék lakosaihoz közelebb lévő üzletekkel van jelen a piacon, amelyhez olykor érzelmileg is kötődnek a vásárlók.

Az üzletekben az emberek sokszor sorban állnak az önkiszolgáló kasszák előtt, eközben a hagyományos társaik üzemen kívül, akár letakarva árválkodnak, alig néhány méterrel távolabb.

A szektor egészét tekintve az önkiszolgáló kasszák terjedése ezzel együtt is megállíthatatlannak tetszik. Az ágazat folyamatait, jellemzően a veszteségek mögött meghúzódó kérdéseket is vizsgáló, független globális szervezet, az ECR Retail Loss témában készült egyik legfrissebb, a Covid utáni időszakot is bemutató nemzetközi kutatása szerint ezek a rendszerek immáron általános részeivé váltak a piacnak. A felmérésükben részt vevők számai szerint ugyanis fix önkiszolgáló egységeket az élelmiszeripari válaszadók 96 százaléka használ, míg nem élelmiszeripari szegmensben ez az arány 77 százalék. (A gyűjtésükben a világ 10 legnagyobb kereskedője közül 8 és a világ 20 legnagyobb kiskereskedője közül 14 vett részt. Ráadásul a visszajelzések Európából, Észak-Amerikából, Ázsiából és Ausztráliából is érkeztek.) Elgondolkodtató az az eredmény, hogy a válaszadók becslése szerint ezek a rendszerek az összes ismeretlen bolti veszteség 23 százalékáért, míg a rosszindulatú, azaz felismert lopások csaknem feléért (48 százalék) tehetők felelőssé. A felmérésbe bevontak kétharmada úgy vélte, hogy ezek a pénztárgépekkel kapcsolatos veszteségek érdemi problémát jelentenek az üzletükben.

Az ECR Retail egy igencsak mellbevágó becslést is tesz. Ha a forgalom 50 százaléka ilyen típusú rendszeren megy keresztül, akkor a kiskereskedő – egyéb hiányai mellett – az árbevétel 0,5 százalékára rúgó veszteséget lényegében automatikusan kénytelen lesz elkönyvelni. Márpedig ez milliárdos forgalmú üzletek esetében igen tekintélyes összeget jelent. A témában született nemzetközi publikációk szakértői rendre meg is jegyzik, hogy a történet sokkal szebben indult, hiszen a kereskedelmi láncok korábban ezt tekintették az ágazat következő mérföldkövének. Mindez hozzájárul például a költségek – a munkaerőköltségek – csökkentéséhez. A tapasztalat azonban az, hogy az említett problémák mellett arra is tekintettel kell lenni: számos embernek segítségre van szüksége a működtetésükhöz, ami frusztrációt okoz számukra, s ez egyáltalán nem növeli a vásárlói elégedettséget. Ez pedig aligha az az eredmény, amit évekkel ezelőtt, a technológia fejlődésének kezdetén elképzeltek az ágazat szereplői.

Jönnek az egyre újabb megoldások

A jelenleg működő rendszerek közül egyébként a fix automaták a legelterjedtebbek, a technológia fejlődése és az említettek ellenére pedig valóban megállíthatatlannak tetszik a terjedésük. Így a kiskereskedők már manapság is számtalan alternatívát, új megoldást kínálnak vásárlóiknak. Immár jól ismert a piacon az úgynevezett scan & go (ahol a fogyasztónak adnak egy eszközt a megvásárolni kívánt termékek beolvasásához), a mobilrendszerek (ahol a fogyasztó a saját kézi eszközét, végső esetben akár mobiltelefonját használja a beolvasáshoz és bizonyos esetekben a fizetéshez). Ám már ismert az intelligens bevásárlókocsis megoldás is, amelyek például képesek automatikusan felismerni a beléjük helyezett árucikkeket. Immár a teljes üzletben működő önkiszolgáló kasszákra is van példa, ahol a vásárló, miután regisztrált, és „beszkennelte magát” az üzletbe, felveheti a termékeket, és távozhat anélkül, hogy további blokkolásra vagy a fizetési ponton történő interakcióra lenne szükség. Ezek persze jellemzően kísérleti jelleggel üzemelnek, azt azonban félreérthetetlenül jelzik, hogy a vásárlóknak itthon is, akár már a közeli jövőben az eddigiektől jóval eltérőbb és más hozzáállást igénylő kasszamegoldásokat is meg kell majd szokniuk.

Sokáig fizethetünk még hagyományosan is

FEJLŐDÉS Az úgynevezett önkiszolgáló kasszák szerte a világon egyre népszerűbbek, alapvetően a kényelem, a gyorsaság, a személyes eladói segítség miatt választja ezt a fizetési módot a vásárlók ma már közel fele – írta lapunk megkeresésére az Országos Kereskedelmi Szövetség (OKSZ). Ahol önkiszolgáló kassza található, ott a hagyományos fizetést is választhatják az emberek, olyan gyakorlat, hogy a vevőket kizárólag online fizetésre kötelezték volna, nem ismert.

A szervezet részéről úgy fogalmaztak, arról nincs információjuk, hogy kifejezetten az online fizetési lehetőség miatt növekedett volna a lopások száma. Egyre több vásárló nyitott az új technológiák alkalmazása iránt, ezért a vevői igények figyelembevételével várható, hogy a nagyobb alapterületű kereskedelmi egységekben újabb online kasszák állnak majd a vásárlók rendelkezésére, figyelembe véve a hagyományos fizetési módot választók elvárásait is. Így bizonyosan sokáig fizethetünk még a hagyományos kasszáknál is. A szervezet hozzátette, hogy a nemzetközi statisztikák alapján a következő három évben, éves szinten 25-30 százalékkal emelkedik majd az online kasszák száma.

Á. A.

Reagált a Bizottság: „nem igaz”

VÁLASZ Az Európai Bizottság szerint amit a magyar kormány a nemzeti konzultációban kritizál, azzal valójában az általa is elfogadott döntésekre utal. Arra is felhívták a figyelmet, hogy szó sincs a tizenharmadik havi nyugdíj elvételéről.

PAPP ROLAND
BRÜSSZEL

– A magyarországi nemzeti konzultáció során feltett kérdések esetenként tényszerűen tévesek vagy félrevezetők. Ha a feltett kérdések hamis előfeltevésen alapulnak, akkor a válaszok nem segíthetik a valódi, nyilvános vitát – a többi között ezt írta lapunknak az Európai Bizottság. A testületet azért kerestük meg Orbánék tizenegy kérdéses, gazdaságról szóló nemzeti konzultációjáról, mert abban többször is „Brüsszel” állítólagos terveiről van szó.

A Bizottság szerint egyszerűen nem igaz, hogy az EU-s intézmények azt kérték a kormánytól, hogy töröljék el a tizenharmadik havi nyugdíjat. Bár a konzultáció „Brüsszel követelését” említi, a tizenharmadik havi nyugdíjjal kapcsolatban csak a magyar kormány dönthet. Valójában az idei Pension Adequacy Report, azaz a nyugdíjak megfelelőségére vonatkozó jelentés – amit a Bizottság a tagállamokkal közösen készített – a 13. havi nyugdíjat egy a nyugdíjak megfelelőségét javító intézkedésnek ítélte.

A Covid-járványt követően a Bizottság és a tagállamok úgy döntöttek, hogy összesen mintegy 800 milliárd euróval támogatják a gazdasági helyreállítást az Unióban. Ehhez kapcsolódóan minden ország egy helyreállítási terv keretében saját maga vállalt reformokat. A magyar kormány többek közt megígérte a nyugdíjrendszer közép- és hosszú távú pénzügyi fenntarthatóságának javítását. Így a munkával töltött idő meghosszabbítását (ami magyarul korhatáremelést jelent – a szerk.) és az alacsonyabb nyugdíjak emelését vállalta. A terv szerint Magyarország javaslatokat fog kérni független nemzetközi szakértőktől a nyugdíjrendszer hosszú távú lehetőségeivel kapcsolatban. A nyugdíjak hosszú távú fenntarthatósága azonban – hangsúlyozza a Bizottság – semmilyen formában nem jelenti, hogy el kell törölni a tizenharmadik havi nyugdíjat „Brüsszel” miatt.

A nemzeti konzultáció állítása szerint Brüsszel kereskedelmi háborút indított a keleti országok, elsősorban Kína és Oroszország ellen. A Bizottság cáfolata szerint az EU a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) kereteit veszi figyelembe, és csak akkor tesz lépéseket, amikor a másik fél nem tartja be a szabályokat. Ilyenkor a tisztességtelen gyakorlatokkal szemben – például versenyt torzító állami támogatások esetén – a Bizottság az EU iparát védi.

– Kínával a kölcsönösségen és egyenlő versenyfeltételeken alapuló kereskedelmet szeretnének folytatni, és senki nem akar kereskedelmi háborút. Az Oroszország ellen hozott tizennégy szankciós csomag mindegyikét megszavazta a magyar kormány a Tanácsban – emlékeztet a Bizottság. Ezek közvetlen válaszok Oroszország Ukrajna elleni háborújára, céljuk pedig a Kreml bevételeinek csökkentése és az orosz háborús gépezet gyengítése.

A Bizottság azt sem hagyta szó nélkül, hogy a nemzeti konzultáció szerint Magyarországnak azért kell pénzbírságot fizetnie, mert nem nyitja meg a határait a bevándorlók előtt. A testület szerint a kérdés felvetése hamis: a tagállamoknak közösen kell cselekedniük, egységes fellépés nélkül a probléma csak az egyik tagállamból a másikba kerülne. Ezért született meg idén májusban a migrációs paktum, amely megteremti a szolidaritás és a felelősség egyensúlyát. A tagállamok által elfogadott csomag alapján az egyes országok választhatnak, hogyan vesznek részt a közös probléma megoldásában, például pénzügyi és egyéb támogatással, azaz nem kötelező a menekültek befogadása. Az elfogadott törvények azonban minden tagállamra kötelezők.

Amit a nemzeti konzultáció napi egymillió eurós büntetésnek nevez, egy EU-s bírósági ítéletre utal. A bíróság 200 millió eurós büntetést szabott ki, amely a végrehajtásig naponta egymillió euróval növekszik. Az idén kiszabott pénzbüntetésre azért volt szükség, mert Magyarország nem hajtott végre egy 2020-as bírósági ítéletet. Ez a Magyarországra érkező menedékkérők tisztességes eljáráshoz és fellebbezéshez való jogáról szólt, nem pedig a betelepítésről – magyarázta el a Bizottság.

Hiába állítja a kormány, szó sincs arról, hogy Brüsszel az idősek plusz egyhavi ellátásának elvételét kérte volna

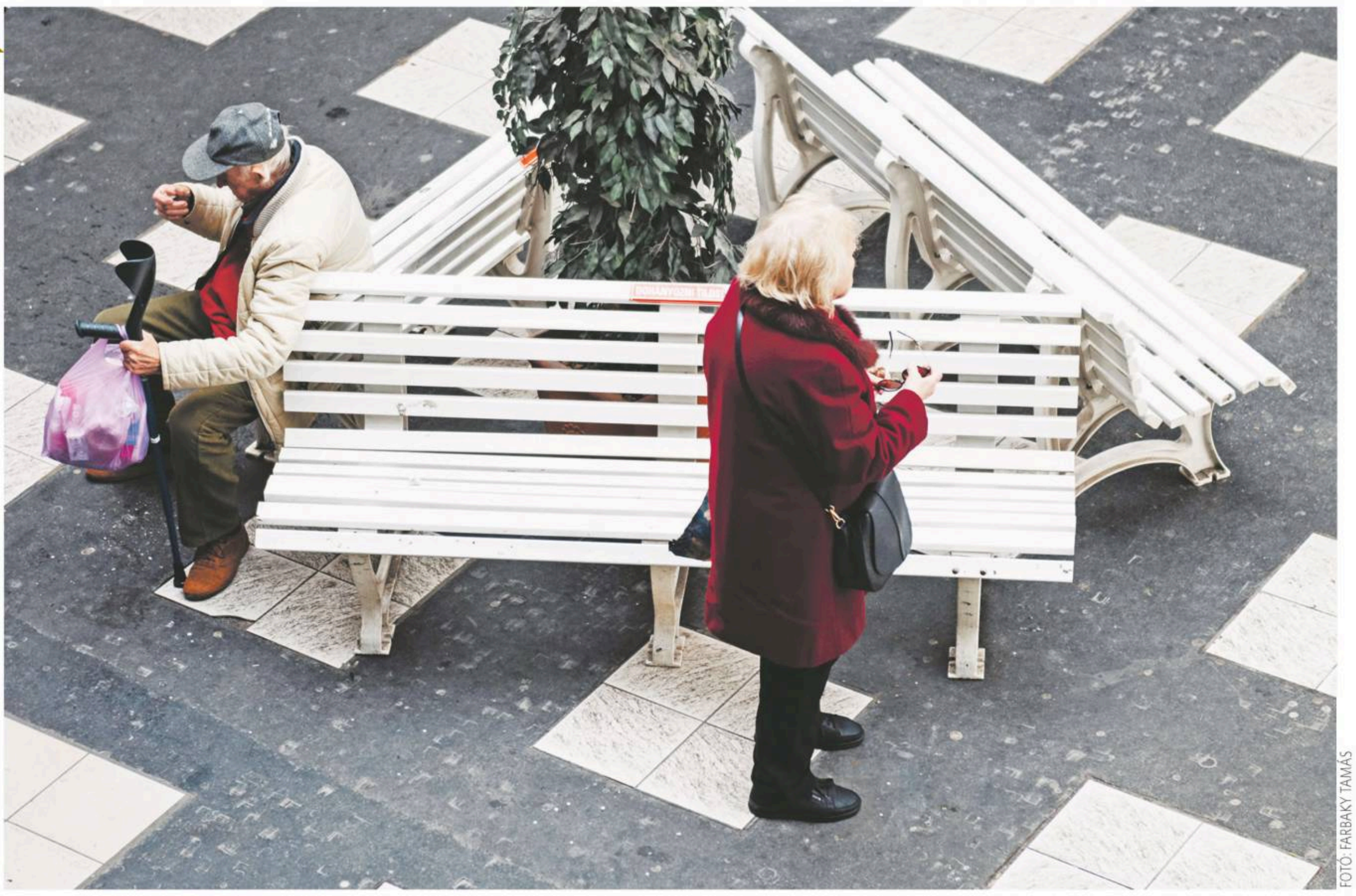

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

Kínával senki nem akar kereskedelmi háborút, az Oroszország ellen hozott tizennégy szankciós csomagnak pedig mindegyikét megszavazta a magyar kormány is – jelezte az EB.

Horribilis tartozást halmoz fel a kormány

KÖVETELÉS Újabb fizetési felszólítás érkezett Brüsszelből, miközben a magyar kormány még az előzőt sem egyenlítette ki. A pénzbírság összege már több mint 350 millió euró felett jár, és nincs jele a megoldásnak.

Ma jár le egy 93 millió eurós fizetési felszólítás határideje, amelyet az Orbán-kormánynak azért kézbesítenek Brüsszelből, mert nem hajtott végre egy 2020-ban hozott európai bírósági ítéletet a menekültügyi politikájának megváltoztatásáról. Az EU bírói fórumának június 13-án kelt határozata alapján Magyarországnak mindaddig napi egymillió eurót kell fizetnie az uniós kasszába, amíg nem tesz eleget a verdiktnek. Egyelőre nincs nyoma annak, hogy Budapest teljesítené az ítéletben foglaltakat, ezért az óra ketyeg, és az összeg napról napra emelkedik. Ha a kormány nem fizet, akkor a június 13-a és szeptember 13-a között terjedő időszakra jutó 93 millió eurót az Európai Bizottság fokozatosan levonja az országnak járó uniós támogatásokból.

A brüsszeli testület hétfőn újabb fizetési felszólítást küldött, amely a szeptember 14-től november 13-ig tartó periódusra eső 61 millió eurós pénzbírságról szól. A kabinetnek 45 napja van a számla kiegyenlítésére, ha ezt elmulasztja, újabb felszólítást kap, immár 15 napos határidővel. Nemfizetés esetén kezdődhetnek az újabb levonások.

A napi pénzbüntetéssel együtt már több mint 350 millió eurónál (a mostani árfolyamon nagyjából 143 milliárd forintnál) tart a kormány tartozása, miután az EU Bírósága júniusban – a napi egymillión kívül – egy 200 milliós átalányösszegre is megbírságolta. Az EB már ez utóbbit is folyamatosan vonja Magyarország uniós számlájáról.

A nagy összegű pénzbüntetéseket azért szabták ki a kormányra, mert megtagadta egy 2020-as ítélet végrehajtását, amelyben az uniós bírák megállapították, hogy a magyarországi hatóságok egy sor területen megsértik az EU migrációs és menekültügyi előírásait, például nem biztosítják a menedékkérők hozzáférését a menekültügyi eljáráshoz, és nem biztosítanak jogorvoslatot a számukra. Az EU Bíróságának határozatait kötelező végrehajtani, de a kabinet egyelőre nem hajlandó erre. Orbán Viktor néhány hete még levelet is írt Ursula von der Leyen bizottsági elnöknek, amelyben nehezményezte a büntetést. Az elnök még nem válaszolt neki.

Bár Bóka János Európa-ügyi miniszter szeptember közepén azt nyilatkozta, hogy Ylva Johansson belügyi biztossal megállapodtak egy olyan megoldásról, amelynek keretében a lehető leggyorsabb eljárás keretében és teljes mértékben végrehajtható a bírósági döntés, információink szerint a kormány és az Európai Bizottság között nem zajlanak egyeztetések erről. Anitta Hipper szóvivő a Népszava kérdésére megerősítette: Magyarországon a sor, hogy fizessen, és megtegye a szükséges lépéseket annak érdekében, hogy megfeleljen az ítéletnek. HALMAI KATALIN (BRÜSSZEL)

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Megsérti az EU szabályait a kormány, mégsem változtat

Anitta Hipper: Magyarországon a sor, hogy fizessen, és hajtsa végre az ítéletet

Szupervitrin 61 millióért

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

A Szent Koronát és a koronázási jelvényeket 2000. január 1-jén, az első Orbán-kormány idején helyezték át a Magyar Nemzeti Múzeumból a Parlament kupolacsarnokába, ahol egy különleges üvegtárlóban állították ki. Akkor tűnt fel a nyilvános politikai színtéren Habony Árpád, Orbán Viktor különleges státuszú tanácsadója, aki akkor koronaőri minőségében dicsérte a vitrint.

Idén augusztus végén azonban észrevették, hogy a golyóálló üvegtároló felső részén a hőmérséklet több esetben is meghaladta a maximális 22 Celsius-fokot, a vitrin beépített hűtőrendszere és annak vezérlése ugyanis meghibásodott. Az előírt értékek betartása hűtés nélkül nem biztosítható, ami a műtárgyak károsodását okozhatja.

A gyártó ugyan vállalta volna a javítását, de ahhoz Frankfurtba kellett volna szállítani a vitrint, legalább 8-10 hétig tartott volna a munka, és nem lett volna olcsó. A Szent Korona Testület – tagjai közt az állam- és kormányfővel – úgy döntött, hogy inkább újat vesznek a „Szent Korona és a koronázási jelvények elhelyezésére, őrzésére, kezelésére vonatkozó feltételeknek és egyedi előírásoknak való hosszú távú, megnyugtató megfelelés érdekében”.

Az október 22-én kelt határozat alapján október végén az Országgyűlés Hivatala – a Közbeszerzési Hatóság elnökétől kapott felmentés alapján – elindította a hirdetmény nélküli tárgyalásos eljárást, amelyre egyetlen ajánlattevőként a Glasbau Hahn GmbH-t hívták meg, és november 4-én már alá is írták a szerződést. Az első, 1999-es kontraktusban szereplő 28 millió forintos vételárnak több mint a dupláját fizetik a német cégnek.

Habony Árpád nem csupán koronaőrként tüstënkedett a vitrin körül. A korona átszállítására, a műtárgyvédelmi és biztonságtechnikai feladatokra kiírt pályázatot a vitrint gyártó Glasbau Hahn GmbH-val osztozva a Museumsystems Kft. nyerte el, amelynek 1998 és 2003 között Habony résztulajdonosa volt. A tároló állagmegóvási munkáját pedig egyszer testvérének, Habony Máriának a résztulajdonában lévő Brand Lab Kft.-re bízták.

SZALAI ANNA

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A első Orbán-kormány idején helyezték át a Szent Koronát a T. Házba

LAPSZÉL

Gyűlnek a jelöltek az időközire

A Fidesz Csibi Krisztinát, a DK pedig Takács Lászlót indítja a január 12-i időközi országgyűlési választáson Tolna megye 2. számú választókerületében. A körzetben a fideszes államtitkár, Potápi Árpád János októberi halála miatt kell időközi választást kiírni. A Mi Hazánk Dúró Dórát indítja, a Tisza Párt pedig bejelentette, hogy nem indít képviselőjelöltet. Magyar Péter ezt azzal magyarázta, hogy a Tisza Párt esetleges győzelme sem változtatna a Fidesz kétharmados többségén az Országgyűlésben. NÉPSZAVA

„Feltámasztott” HÉV-szerelvények

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Felújítjuk és újból szolgálatba helyezzük a forgalomból hosszabb ideje kivont járműveket – erről posztolt a HÉV-ekkel kapcsolatban Hegyi Zsolt, a MÁV-csoport vezérigazgatója. Mint kifejtette, nem lesz járatritkítás, és nem lesz kevesebb férőhely sem. Ezt úgy tudják megtenni, hogy a 60 éves kort elért szerelvényeket ugyan „nyugdíjazzák”, és jövőre négy olyan jármű is lesz, amelyik eléri ezt a kort, ám a már félreállított járművek közül négyet újra menetrendbe állítanak. NÉPSZAVA

Zsarolhat a kormány a bérekkel

Nem véletlenül maradt ki a költségvetés tervezetéből a bírák, ügyészek és velük együtt az igazságügyi alkalmazottak illetményalapjának növelése – írta a hvg.hu. A cikk szerint a kormány zsarolásra használja a fizetésemelést, amely csak akkor jár, ha a bírósági szervezetek cserébe elfogadnak egy olyan intézményi reformot, ami alapvetően változtatná meg az igazságszolgáltatást Magyarországon. De hogy ez pontosan mit tartalmazna, arról az elfogadás előtti napokban még az érintettek is csak találgatni tudnak. „Ez egy aljas zsarolás. Módszeres leépítése zajlik a harmadik hatalmi ágnak” – fogalmazott a portálnak egy bírósági forrás. NÉPSZAVA

Hárítás és visszatámadás

ELLENZÉK Miközben egy hangfelvételen Magyar Péter a sajtót szidta, tegnapi tájékoztatóján ismét bírálta a médiát. A Tisza Párt elnöke ígéreteiről és konzultációjáról is beszélt.

MUHARI JUDIT

„Ki tudod kerülni a kib...szott médiát. Én most elküldtem a k...rva anyjába tegnap az ATV-t, leb...sztam a mikrofonom, mondtam, hogy többet ide nem jövök. Elküldtem a 444-et a k...rva anyjába, az Indexet, és közben már több mint százezer követőm van a YouTube-on, egy olyan 300-valamennyi, nem tudom már, mennyi a Facebookon, és én direktbe fogok kommunikálni az emberekkel, és pont lesz...rom a médiát, a sok k...csögöt, úgy ahogy van. Hát lesz...rom őket, tényleg” – többek között ez hallható azon a lapunkhoz is eljutott újabb hangfelvételen, amelyen Magyar Péter, a Tisza Párt elnöke és volt barátnője, Vogel Evelin beszélget. A felvételen hallható az, hogy egy tiszás rendezvényre nem akarta beengedni az ATV-t. „Én nem fogom beengedni az ATV-t holnap, azt mondom” – fogalmazott. A felvétel újabb eleme annak a politikust lejárató kampánynak, amelyet nemrég kapcsoltak magasabb fokozatba. Mint arról többször írtunk, minden azzal kezdődött, hogy nyilvánosságra került egy hangfelvétel, amelyen Magyar volt barátnője 30 millió forintot kért egy Tisza Párthoz közeli férfitől. Magyar szerint a nő rengeteg beszélgetésüket rögzítette, azokkal próbálta zsarolni őket. A politikus szerint ők nem kötöttek alkut Vogellel, a Fidesz viszont igen, és fizetést meg lakást biztosítanak a nőnek. Eddig annyi igazolódott be: Vogel egy kormányközeli vállalkozó belvárosi lakásában él. Magyar korábban azt mondta, manipulált felvételekkel is megpróbálják majd lejáratni. Ami tény: sorra érkeznek a felvételek, amelyek a politikust kisebb-nagyobb mértékben, de kényelmetlen helyzetbe hozzák, védekezésre késztetik. Magyar Péter – ahogy az eddigieket – az újabb felvételt is manipulatívnak nevezte a tegnapi sajtótájékoztatóján. Nehezményezte, hogy a sajtó ezeket az anyagokat forráskritika nélkül lehozza. A felvételeket ugyanis bűncselekmény révén szerezték meg, manipulálták, összevágták azokat – állította. Ezzel szerinte Rogán Antal kabinetminisztert segítik. Ő nem szokott ilyen stílusban beszélni – mondta Magyar, aki a sajtónak odaszúrva szóvá tette, hogy a felvételek bemutatása mellett a Tisza Párt közleményeiről nem nagyon számolnak be.

TISZA PÁRT
TISZA PÁRT
TISZA PÁRT
TISZA PÁRT
FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Magyar Péter, előtte mikrofon. Sajátos stílus

A hárítás után a Tisza Párt elnöke a hétfői sajtótájékoztatóján támadásra váltott: megmutatott egy eszközt, egy „kémtollat”, amit a párt egyik tárgyalójában találtak. Mint mondta, az elemmel működő, wifin irányítható és hallgatható szerkezetről még nem tudják, ki és hol szerezte be, de miután Pintér Sándor belügyminisztert hiába kérte a vizsgálatra, egy független profi csapatot bízott meg ezzel. Magyar már korábban is beszélt arról, hogy szerinte lehallgatják. A politikus tegnap hosszan részletezte azt is, hogy mit tennének, ha kormányra kerülnének. Biztosított mindenkit, hogy nem szűnik meg a 13. havi nyugdíj, és a 30 év felettiek is igénybe vehetik a lakástámogatásokat. Magyar jelezte azt is, hogy elindítják a konzultációjukat, amelynek témái az egészségügy, a közlekedés, a családok, a gyerekek és a gyermekvédelem lesznek. Az ellenzéki politikus kiemelte, hogy a nyugdíjasok óriási bajban vannak, 2010 óta drasztikusan romlott a megélhetésük. 2010-ben, amikor az Orbán-kormány került hatalomra, az idősek 4,9 százaléka élt a szegénységi küszöb alatt, 2023-ban a KSH adatai alapján a nyugdíjasok 24,6 százaléka, 900 ezer idős ember került ebbe a kategóriába. Kijelentette: a Fidesz leírta nyugdíjasokat, és biztos abban, hogy „senki nem olyan időskorról álmodik, hogy választani kell az élelmiszer-vásárlás, a rezsiszámla és a gyógyszerkiváltás között”. „Az Orbán-kormány kommunikációs stratégiája most már leginkább arra irányul, hogy jövőre majd jó lesz. Orbán Viktor tavaly ilyenkor is ugyanígy beszélt. Csakhogy eközben az EU éppen kilábal a gazdasági lejtmenetből, Nagy Mártonnak és Varga Mihálynak pedig egyetlen gazdasági előrejelzése sem jött be 2022 óta. Az élelmiszerárak az egekben, az inflációt azóta sem sikerült földbe döngölni (az infláció döngölte földbe a magyar gazdaságot), a fogyasztás visszaesett, utóbbi esetén pedig az infláció magától szorul vissza, nem a kormány intézkedései miatt” – fogalmazott Magyar Péter, aki beszélt az új országjárásáról is, amely a héten kezdődik. Ennek a fókuszában a gyermekvédelem lesz.

> A sajtótájékoztatón Magyar megmutatott egy eszközt, egy „kémtollat”, amit a Tisza Párt egyik tárgyalójában találtak.

Gyurcsány: Ez valami újítás?

Sorba vette Gyurcsány Ferenc, a Demokratikus Koalíció elnöke, hogy szerinte mi vagy ki az, amit Magyar Péter „lesz...r”. A volt miniszterelnök a Facebookon azt írta, „ahogy hallom, Magyar Péter pártelnök lesz...rja: az ellenzéket, a kormányt, saját képviselőit, a büdös szájú nyugdíjasokat, a sajtót, az ukránokat. Lesz...rja a szavazókat. Meg a volt szerelmeit.” A végén pedig feltette a kérdést: Ez valami eddig nem ismert, a siker receptjét jelentő politikai újítás lenne?

Zöld helyett jöhet a szürke

FŐVÁROS Lecserélik az utcai kukákat Budapesten, januárban indul a BKK-rendészet, és bár uniós forrásokra nagy szükség lenne a közlekedésfejlesztéshez, hiába várja a BKK, nem érkeznek – hangzott el a városfejlesztési bizottság ülésén.

SZALAI ANNA

Napokig figyelt és dokumentált köztéri széklet, a kőbányai metrómegállónál az ott álló biztonsági őrök szeme láttára való vizelés és a köztisztasági feladatok bizonytalan területi megosztása is szóba került a Vitézy Dávid vezette Klímavédelmi, Közlekedési és Városfejlesztési Bizottság tegnapi ülésén. Téma volt az utcai takarítás továbbszámlázása, az iparművészek bevonása a kukatervezésbe, a fővárosiak szelektív szemétgyűjtéssel kapcsolatos edukációja és az uniós támogatások késlekedése is.

KIS PÉNZ

KISS AMBRUS:
A Magyarországot illető uniós források önkormányzatok számára elérhető támogatásainak alig 4,4 százalékához juthat hozzá a főváros

FOTÓ: NÉPSZAVA

Elsőként a Vitézy Dávid által javasolt BKK-rendészet létrehozásáról és a fővárosi közrendről szóló beszámolót tárgyalta a testület. A közösségi közlekedési járműveket nem rendeltetésszerűen használók, illetve a többi utast zavarók elleni fellépésre létrehozandó új szervezeti egység január elsejétől kezdi meg működését, tervezetten 75 fővel. A tervezett szó elég hangsúlyos, hiszen a jelenlegi 33 fős keretet sem tudja teljesen feltölteni a Fővárosi Önkormányzati Rendészeti Igazgatóság (FÖRI), most 24 ember óvja az utasbiztonságot. Éppen ezért a Budapesti Közlekedési Központ (BKK) nem is akar addig lemondani a hasonló feladattal megbízott külsős vagyonőrcég szolgálatáról, amíg meg nem bizonyosodnak arról, hogy lesz elég saját ember.

HÉV RENDÉSZ
HÉV RENDÉSZ
FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Januárban indul a BKK-rendészet, 75 fősre tervezik a létszámot

Kiss Ambrus, a Főpolgármesteri Hivatal főigazgatója arra is felhívta a figyelmet, hogy a fővárosi rendészek korlátozott jogokkal rendelkeznek, nem léphetnek fel rendőrként. Nem is szeretnék átvenni ezt a szerepkört. Másrészt mindenkit megnyugtatott, hogy a járművekről leszállított hajléktalanok esetében gondoskodnak arról, hogy valamely ellátószervezethez kerüljenek, feltéve, hogy erre van hajlandóság. December elsejétől éjszaka is működik a rendészet diszpécserszolgálata és a járművek felügyelete.

A BKK vezérigazgatója, Walter Katalin arról tájékoztatta a bizottságot, hogy megkezdődött a BudapestGo fejlesztése az utasjelzések fogadása érdekében, ezenfelül 24 órás zavarelhárító egység is működik, amelynek feladata a trolik és villamosok elé beparkoló járművek eltakarítása. A bizottság tagjai hosszan vitatkoztak arról, hogy az utcákat hogyan kellene megtisztítani a hajléktalanoktól, mi a rendészek feladata és miként tehetőek biztonságosabbá a közterek és az aluljárók. A Fidesz 24 órás állandó szolgálatot várna valamennyi forgalmas csomópontra.

Még ennél is hosszabb és szétfolyóbb vita alakult ki abból a Fidesz-előterjesztésből, amely 3000 köztéri szemetes visszaszerelését és a köztisztaság erőteljes javítását kérte számon a városvezetésen. A Budapesti Közművek (BKM) vezérigazgatója, Mártha Imre nem vette félvállról a kérdést, és hosszú, színes-szagos prezentációval készült a bizottsági meghallgatásra. Azt mindjárt az elején igyekezett tisztázni, hogy a budapesti közterek tisztasága, illetve az utcai kukák felszerelése és ürítése nem kizárólagosan a BKM feladata, lévén a fővárosi köztisztasági rendelet értelmében a fővárosi cégnek csak azokon a köztereken kell takarítania, amelyek a fővárosi önkormányzat tulajdonában vannak, márpedig Budapest számos pontján a fővárosi és kerületi, illetve a MÁV vagy éppen a magánterületek gyakorta összeérnek, és nehezen szétválaszthatóak, mint például a vitában többször is előkerülő KÖKI Terminálnál és környékén.

A régi kukák felett eljárt az idő, 9000 új hulladékgyűjtő edényt helyeznek ki 2029 végéig

Mártha Imre azt is elmondta, hogy a koronavírus-járvány idején 3000 kukát szereltek le, amelyből azután 1000 darabot később visszatettek. Jelenleg 14 000 darab közterületi hulladékgyűjtő van Budapesten, de ebből csak 11 300-at üzemeltet a BKM, a többi ürítése az érintett kerületek, illetve cégek feladata. A BKM által üzemeltetett kukák 80 százalékát a rendszerváltás idejéből származó, 50 literes, zöld színű műanyag kukák teszik ki, ám ezek felett már eljárt az idő. A városvezetés a BKM-mel karöltve úgy döntött, hogy lecseréli ezeket, és 9000 új hulladékgyűjtő edényt helyeznek ki 2029 végéig.

A bizottsági ülésen be is mutatták az első 54 „tesztkukát”, amelyek sötétszürke színűek, oldaluk bordázott, tetejük fém. A tesztelés alatt álló edények jobban ellenállnak a fagynak, hőnek, UV-sugárzásnak, szennyeződéseknek és a rongálásoknak. A kihelyezett edények átlagosan 30, de van, ahol 80 literrel is nagyobbak a korábban használt kukáknál. De többfélét is kipróbálnának, sőt fiatal formatervezőktől is várnak terveket. Mártha arra is felhívta a figyelmet, hogy a Budapesten több kuka van, mint a német nagyvárosokban. A magyar fővárosban ugyanis 8,2 darab jut ezer lakosra, míg Németország nagyvárosi átlaga 7,2. De többet is kiraknak, ha kapnak rá pénzt.

UTAT NYITNAK

WALTER KATALIN:
24 órás zavarelhárító egység is működik, amelynek feladata a trolik és villamosok elé beparkoló járművek eltakarítása

A köztéri szelektív hulladékgyűjtőkkel kapcsolatban viszont tragikusak a tapasztalataik, ezekbe mindent bedobálnak gondolkodás nélkül. Ezen a lakosság edukációjával mindenképpen javítani kell. Budapesten havonta átlagosan több mint 760 tonna szemetet gyűjtenek be a köztéri kukákból, az úttisztításból származó hulladék mennyisége pedig havonta a 820 tonnát is meghaladja. A beszámolót követő vitába, a különféle utcai ürülékek eltakarításától a szétdobált palackokon át a buszmegállókban évek óta lengedező pókhálókig minden szóba került. Majd másfél órát gyűrték a cégvezetőket a bizottsági tagok. A beszámolókat végül mindkét esetben elfogadták.

Ezt követte az uniós források lehívásáról szóló tájékoztató. Kiss Ambrus bevezetésként közölte, hogy a Magyarországot illető források önkormányzatok számára elérhető támogatásainak alig 4,4 százalékához juthat hozzá a főváros a kormány jelenlegi forráselosztási gyakorlatában, miközben a különböző fővárosi szolgáltatásokat a magyar lakosság 40 százaléka használja. Ráadásul ebben az uniós pénzügyi ciklusban eddig egyetlen eurócentről sem sikerült még támogatási szerződést aláírni a kormánnyal, holott az uniós támogatások kontójára vett trolik már járnak Budapest utcáin, a CAF villamosok is ütemesen érkeznek.

A BKK 154 milliárd forintnak megfelelő uniós támogatásban bízik, ám ennek folyósítására egyelőre hiába várnak, a legtöbb esetben még a felhívás se jelent meg, vagy ahol mégis, ott hiába adták be a pályázatot, választ nem kaptak. Az uniós forrásokból többek között kötött pályás fejlesztéseket, a Göncz Árpád városközponti metrómegálló akadálymentesítését, kerékpárutakat, járműbeszerzéseket és infrastruktúra-, illetve köztérfejlesztéseket valósítanának meg.

Hackerbotrány: nem siet a Fidesz a bizottságokkal

ADATOK Egyelőre nem válaszolt a kormányzat a Demokratikus Koalíció (DK) múlt pénteki felhívására, miszerint azonnal házbizottsági ülést kellene összehívni a Védelmi Beszerzési Ügynökséget (VBÜ) ért hackertámadás után – tudtuk meg. Sőt a parlament honlapján lévő táblázatból az derül ki, hogy a honvédelmi és rendészeti bizottság sem tart ülést ezen a héten, holott ennek sürgős összehívását is kezdeményezte az ellenzék.

Mint arról beszámoltunk, az INC Ransom nevű nemzetközi hackercsoport feltörte a honvédelmi és rendvédelmi eszközbeszerzéseket bonyolító Védelmi Beszerzési Ügynökség szerverét. A hackerek pénzt követelnek, és a jelek szerint érzékeny katonai adatokhoz is hozzájuthattak. Egyelőre csak képernyőmentéseket tettek közzé egyes dokumentumokról, ezek például a magyar haderő különböző képességeiről szólnak, de e-mailek, munkatársak nevei és hadászati beszerzések adatai is vannak közöttük. Az egyik közzétett iratban pedig utalás volt arra, hogy 2025-re beszerzési tilalmat rendeltek el a honvédségnél, bár utóbb Gulyás Gergely miniszter és a Magyar Honvédség is cáfolta, hogy beszerzési stop lenne.

A magyar haderő képességeiről és hadászati beszerzésekről is adatokhoz juthattak a támadók. A kormány továbbra is hallgat

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

A Miniszterelnökséget vezető miniszter rögtön jelezte, a kormány nem fizet a zsarolóknak, és most mérik fel, hogy mennyi és milyen érzékenységű adat kerülhetett ki illetéktelen kezekbe. Azt egyelőre nem tudni, hogy ezzel a munkával végeztek-e, de a támadás a jelenlegi adatok szerint súlyosabbnak tűnik, mint amikor orosz hackerek bő két éve feltörték a Külgazdasági és Külügyminisztérium szervereit. BATKA ZOLTÁN

LAPSZÉL

Történelmi csúcson az OTP

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Az OTP-részvények új történelmi csúcsra, 21 910 forintig emelkedtek a híre, hogy a Morgan Stanley amerikai befektetési bank az eddigi alulsúlyozásról felülsúlyozásra, gyakorlatilag vételre, felhalmozásra ajánlotta a magyar bankrészvényt. Elemzőik szerint a célár 27 ezer forint, vagyis több mint 25 százalékos emelkedési lehetőséget látnak a papírban. Az OTP az egyik nagy nyertese az elmúlt napokban a világ tőzsdéin végigsöprő Trump-rallynak, hiszen az elmúlt napokban több mint 8 százalékkal drágult a papír, de még impozánsabb az elmúlt egy évben elért 51 százalékos emelkedés – ami a korábbi alulértékeltség (ukrajnai háború) következménye. Az OTP árfolyama emelkedőben van az elemzők szerint – ezt jelzi a Morgan Stanley ajánlása is. A részvény 21 800 forinton zárt tegnap. P. ZS.

Hiába nőnek, nem elég jók a fizetések

A vállalkozásoknál dolgozó munkavállalók 49 százaléka elégedetlen a fizetésével, többségük azt tervezi, hogy egy éven belül munkahelyet vált, ha lehetősége nyílik rá – derült ki a munkaerő-kölcsönzéssel és -közvetítéssel foglalkozó Trenkwalder októberben elvégzett munkaerőpiaci kutatásából. MTI

Az alacsony árral versenyez a Xiaomi

FOTÓ: NURPHOTO VIA AFP-CFOTO

A Xiaomi bejelentette, hogy idén 130 000 elektromos jármű leszállítását tervezik. Ez 10 ezerrel több a korábbi célkitűzésnél. Eredetileg az idei évre a Xiaomi mindössze 76 ezer darabos értékesítést várt. A kereslet megugrásához hozzájárult a márciusban piacra dobott SU7 modell és annak agresszív árazása. A cég egyébként is hasít, a kínai elektronikai termékgyártó nyeresége 10 százalékkal nőtt, a bevétele pedig 31 százalékkal emelkedett a szeptember végével záródott három hónapban az előző évhez képest. MTI

RÉSZVÉNYEK

BUX		
79 253,01	↑	+1,91%
Mol		
2674 Ft	↑	+1,21%
MTelekom		
1206 Ft	↑	+1,52%
OTP		
21 800 Ft	↑	+3,81%
Richter		
10 670 Ft	↓	–0,28%

Egyre jobban eladósodunk

HITELEZÉS A háztartások hitelállománya havonta 100 milliárd forinttal nőtt a harmadik negyedévben, a lakáshitelek kilőttek.

PAPP ZSOLT

A kormány idén és jövőre is a lakossági fogyasztás felfutásától várta, várja a gazdasági növekedést. A bizalomra a reálbérek gyors, tíz százalék feletti növekedése, illetve a hitelezés felpörgése ad okot. A Magyar Nemzeti Bank (MNB) adatai szerint a bankok lakossági hitelállománya 7,9 százalékkal bővült éves alapon 2024 harmadik negyedévében. Ez az 5. leggyorsabb növekedési ütem az EU-ban, ahol átlagosan alig 0,9 százalékkal nőtt az eladósodás mértéke, de még a referenciának tekintett másik három visegrádi országban is csak 5,1 százalékos bővülést mértek. A III. negyedben a magyar hitelezésnél csak Bulgáriában (21,1%), Horvátországban (10,7%), Romániában (9,6%) és Máltán (9,1%) nőtt gyorsabban a banki kihelyezések üteme.

A bankok háztartásokkal kötött új hitelszerződéseinek volumene éves összehasonlításban 72 százalékkal nőtt a harmadik negyedévben, ezen belül a lakáscélú hitelszerződések értéke több mint a duplájára emelkedett – vagyis nem lehet azt mondani, hogy a lakosság nem hallotta meg a kormány ösztökélését. A gyors felfutásban egyszerre játszik szerepet az alacsony bázis – az inflációs válság idején gyakorlatilag befagyott a hitelezés, különösen a lakáshitelezés. Másfelől a gyors lakossági hitelállomány-növekedést hajtja az állami lakástámogatási rendszer átalakítása, a támogatások megszüntetése, azok gyakorlatilag kizárólag hitellé való alakítása.

66 milliárd
forinttal nőtt a harmadik negyedévben a lakosság fogyasztási hitelállománya, amire a 2022-es választási pénzszórás idején volt példa.

Az MNB adatai szerint a harmadik negyedben 300 milliárd forinttal több hitelt folyósítottak a bankok a háztartásoknak, mint egy évvel korábban – ez a GDP 0,35 százaléka. A lakossági új hitelszerződések volumene a harmadik negyedévben 755 milliárd forintot tett ki, amely az előző évi azonos időszaki kibocsátást 72 százalékkal haladta meg. A növekedés elsősorban a lakáshitelek 130 százalékos bővülésének volt köszönhető, de a személyi kölcsönök esetében is 57 százalékos növekedés volt megfigyelhető. A harmadik negyedévben megkötött lakáshitel-szerződések száma 40 százalékkal emelkedett 2023 harmadik negyedévéhez viszonyítva, miközben a szerződések átlagos értéke jelentősen nőtt. Míg 2023. szeptemberben 11,3 millió forint volt a lakáshitelek átlagos szerződéses összege, addig 2024. szeptemberben már 19,2 millió forint, amelyhez hozzájárultak a csok plusz programban elérhető magasabb hitelösszegek is. 2024 harmadik negyedévében az államilag kamattámogatott hitelek aránya az újonnan szerződött lakáshiteleken belül 25 százalékot tett ki, egy évvel korábban ez az arány 21 százalék volt – írta az MNB Hitelezési Jelentése. 2024 szeptemberében a bankok átlagosan 6,6 százalékos kamat (THM: 6,8 százalék) mellett nyújtották a piaci alapú lakáshiteleket, az államilag kamattámogatott konstrukciókat is figyelembe véve pedig a teljes lakáshitelpiacon az újonnan hitelt felvevő ügyfelek által fizetendő átlagos kezdeti kamat 5,5 százalékot tett ki. A bankvezetők körében végzett MNB-felmérés szerint a bankárok a lakáshitelezésben további élénkülésre számítanak.

A harmadik negyedévben a lakosság fogyasztási hitelállománya 66 milliárd forinttal növekedett – ez több mint a duplája a 2023 hasonló időszakában felvett 30,4 milliárd forintnak – ennél gyorsabb növekedést utoljára a 2022-es választási pénzszórás alatti lakossági eufória alatt tudtak elérni a magyar bankok.

Raiffeisen BANK
0-24
K&H
ATM 0-24
FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Az MNB által megkérdezett bankárok a lakáshitelezés felfutására számítanak

Aki tudott, az már felvett kölcsönt

A hitelképes magyar, körülbelül 1,5 millió háztartás mintegy 80 százaléka rendelkezik már ingatlan- vagy szabad felhasználású jelzáloghitellel, ami a további, ezt a csoportot megcélzó hitelfelvételi programok hasznosságát egyre jobban megkérdőjelezi – állapította meg a GKI Gazdaságkutató Zrt. a kormány „új gazdaságpolitikáját" vizsgáló elemzésében. A kutatók csak az ingatlan- és jelzáloghitelek számát vizsgálták. A további (gépjármű, folyószámla, hitelkártya vagy egyéb) hitelek figyelembevételével a társadalom még nagyobb aránya rendelkezik már hitellel, ami a további háztartási hitelfelvételt ösztönző programok gátja lehet.

Jöhet az ötszázalékos lakáshitel

A hazai bankok megfogadták a kormány kérését, és ha nem is mindenkinek, de a 35 év alatti fiatalok első energiatakarékos lakásához hajlandóak lesznek 5 százalékot meg nem haladó zöld jelzáloghitelt folyósítani – derül ki a Magyar Bankszövetség közleményéből. Az akcióhoz a hazai bankok önkéntes alapon csatlakozhatnak. A bejelentés előzménye, hogy Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter azt kérte a bankoktól, hogy vezessék be az 5 százalék alatti teljes hiteldíjmutatójú hiteleket a lakáshitelezésbe. A bankok, szakértők már akkor jelezték, hogy a jelenlegi kamatkörnyezetben ez csak korlátozásokkal képzelhető el – ezért is szabhatott most a bankszövetség ilyen feltételeket. A feltételek között szerepel, hogy a hitelezett lakás legfeljebb 68 kWh/m²/év primerenergia-igényű és minimum A+ energetikai besorolású lakás lehet, ha maximum 60 m²-es, a bruttó ára kevesebb mint 1,2 millió forint lehet négyzetméterenként.

Mégis kap orosz gázt Ausztria

SZEZON Az európai gázbőség miatt Ausztriának semmilyen gondot nem okoz, hogy az orosz Gazprom szombati hatállyal felfüggesztette az országba irányuló gázszállításokat – vélekedett lapunk megkeresésére Miklós László energiaipari szakértő, az FGSZ nevű, Mol-hátterű gázvezetékcég egykori igazgatósági tagja. Kézenfekvőnek nevezte, hogy az osztrákok akár magyar kereskedőktől is vásárolhatnak. Nyugati szomszédunk esetleges többletgázigényét a piac minden további nélkül képes kezelni – vélekedett. A hatásokat és az árakat a kontinensszerte irányadó, TTF-nek nevezett, holland tőzsde jelezheti. A TTF tegnap megawattóránként 47 euróig, egyéves csúcsára emelkedett.

A jelek egyébként faramucik: az Eustream nevű szlovák gázvezeték-üzemeltető Reuters által idézett jelentése szerint az Ausztriába érkező orosz gáz mennyisége se a hét végén, se hétfőn nem változott. Megfigyelők szerint bár a két fél nem békült ki, az eladatlan mennyiségeket más osztrák vevők vették meg. Ausztria tehát változatlanul hozzájut az általa igényelt, akár orosz gázhoz, csak már a szabadpiacon és így esetleg drágábban.

> Ausztria tehát változatlanul hozzájut az általa igényelt, akár orosz gázhoz, csak már a szabadpiacon és így esetleg drágábban.

Az ügy háttere, hogy a párizsi Nemzetközi Kereskedelmi Kamara választott bírósága múlt szerdán 230 millió euró – közel százmilliárd forint – kártérítést ítélt meg a Gazprom ellen az osztrák OMV német leányvállalatát az ottani orosz gázszállítások 2022-es leállításával érő károk miatt. Bár az osztrák cég úgy döntött, hogy ezt a bírságot a Gazprom eljövendő szállítmányaiba „betudja", vagyis addig nem fizet, az általuk már akkor jelzett balsejtelmek beigazolódtak: az oroszok közölték, az ítéletet nem ismerik el, így, mivel árujukért immár nem remélnek ellenértéket, a szállításokat leállítják.

Bár az osztrák gázfogyasztás 80-90 százaléka orosz eredetű, a sógoroknál senki sem esett kétségbe. Az OMV mellett Karl Nehammer kancellár is jelezte, hogy felkészültek akár olasz, akár német irányú, például norvég gáz vásárlására. Egyszersmind közölték: tárolóik 90 százalékos töltöttségen állnak és minden igényt ki tudnak elégíteni.

M. I.

Az ok az Ukrajna elleni orosz támadás

A 2022-es év közepén Vlagyimir Putyin beszüntette az Ukrajna elleni orosz támadás ellen leginkább tiltakozó uniós tagállamok vezetékes gázellátását. Azóta emiatt nemzetközi bíróságok jelentős kártérítések ítéltek meg a Gazprom ellen, aminek behajtása ugyanakkor a szállítások szünetelése és a háborús hangulat miatt kérdéses. Putyin az északkeleti szomszédunkon keresztül ellátott Szlovákiát, Csehországot és Ausztriát viszont „megkímélte". Bár az osztrák kabinet az elmúlt évek során a leválást szorgalmazta, az OMV mindeddig látványosan ragaszkodott a Gazprommal hat éve 2040-ig meghosszabbított gázszerződéshez.

Alakul Nehammer csapata

AUSZTRIA Ezen a héten kezdi meg a kormányalakítási tárgyalásokat – ahogy a voksolás győztese, a populista szabadságpárt nevezte – a „vesztesek koalíciója”, a néppárt, a szociáldemokraták és a liberális NEOS hármasa. Várhatóan dűlőre jutnak egymással.

FÖLDVÁRI ZSUZSA
BÉCS

Az úgynevezett „szondázások”, azaz puhatolózó tárgyalások után a konkrét koalíciós tárgyalásokat kezdi meg egymással a voksoláson második helyen végzett Osztrák Néppárt (ÖVP), a szociáldemokraták (SPÖ), valamint a liberális NEOS. Kezdetben csak a két nagy párt, az elmúlt öt évben is a kancellárt adó kereszténydemokrata ÖVP és a hét éve ellenzékbe szorult szociáldemokraták ismertették elképzeléseiket a jövőbeni kormányzást illetően, de mivel a két politikai erő egyetlen fős többséget alkotna a parlamentben, harmadik partnerként bevonták a tárgyalásokba a liberális NEOS pártot. A 11 százalékot elért tömörülés 11 éve jutott a törvényhozásba, s eddig kizárólag „ellenzéki üzemmódban” volt. Ezért talán e párt akarja a leghevesebben a „cukorkoalíciónak” becézett hárompárti kormány megalakulását s megkaparintani a fontos pénzügyminiszteri tisztséget. A „hármak” a hét végén is tárgyaltak, s a hírek szerint hétfőn a személyi kérdésekre, a konkrét teendőkre tértek rá.

FOTÓ: AFP/ALEX HALADA

A tárgyalások során Karl Nehammer kancellár élvezi a legnagyobb szabadságot

A tárgyalások során Karl Nehammer kancellár élvezi a legnagyobb szabadságot, öttagú küldöttségének minden tagja a beosztottja. Kivételt egyedül az eddigi kancelláriaminiszter, az uniós ügyekkel is foglalkozó Karoline Edtstadler képez, aki váratlanul közölte, hogy az új konstrukció alakítását még segíti, de aztán elhagyja a nagypolitikát (egyszerű parlamenti képviselőségét megőrizve), s visszamegy Salzburgba, ahol ügyvédi irodát nyit. A csinos, tettre kész politikus háttérbe húzódását sokan átmenetinek tekintik, úgy gondolják, akár majdani kancellárként is szóba jöhet, ha Nehammernek esetleg nem sikerül a „hármas szövetség”. Az egykoron a konzervatív pártban megfordult, majd tíz évig az Európai Unióban dolgozó háromgyermekes Beate Meinl-Reisinger is határozottan folytatja a tárgyalásokat, de a NEOS szabályzata szerint minden fejleményt egyeztetnie kell a párt vezetésével.

Az SPÖ-t vezető Babler lemondott eddigi pozíciójáról, a traiskircheni polgármesterségről, hogy minden energiáját a központi tárgyalásoknak szentelje.

A legnehezebb dolga Andreas Bablernek van, a tavaly megválasztott, ideológiailag a párt bal szélén elhelyezkedő szociáldemokrata vezetőnek. Középutas, régi motorosok vigyázzák szereplését a tárgyalásokon, főleg olyan „elvtársak”, akik igyekeznek a szélről a közép felé húzni a pártvezetőt. Babler lemondott eddigi pozíciójáról, a traiskircheni polgármesterségről, hogy minden energiáját a központi tárgyalásoknak szentelje. Lassabban, megfontoltabban nyilatkozik, amióta a tét a koalíció és az ő alkancellári tisztsége. Legmerészebb követeléseiről már lemondott, tisztában van vele, hogy sem a heti munkaidő csökkentését, sem a gazdagok megadóztatását nem követelheti, amikor recesszióban van az osztrák gazdaság, magasabb jóléti juttatásokat sem sürgethet az SPÖ-től amúgy elfordult munkásosztálynak, amikor, mint a választások után kiderült, a költségvetésnek eddig eltitkolt, nyomasztó mértékű költségvetési hiánnyal kell megküzdenie.

Babler az ország nyugati tartományaiban csak az utolsó hetekben három szociáldemokrata pártvezetőt veszített el, mindnyájan az SPÖ első emberének elszánt kritikusai voltak. David Egger Salzburgban, Michael Lindner Felső-Ausztriában önként lépett vissza, családi okokra és a túl sok munkájukra hivatkozva. Az SPÖ fenegyerekének számító tiroli Georg Dornauert viszont a múlt héten kényszerítették lemondásra, mert a reá kiszabott vadászati tilalom ellenére mégis elment űzni a vadakat, méghozzá nem is akárkivel: a közvélemény szemében hatalmasat bukott és erkölcsileg megsemmisült nagyvállalkozóval, René Benkóval. Dornauert egy lesből elkapott fénykép buktatta le. Vadászkalapja jobb oldalára egy erdei növényt biggyesztett, ami „vadásznyelven” a sikeres állatkilövést jelzi.

Már mindhárom tárgyaló fél azt hangoztatja, nem lehet együttműködésük egyetlen célja a szabadságpárt kiszorítása a hatalomból.

November 24-én, vasárnap Stájerországban rendezik meg a helyhatósági választásokat, az előrejelzések a szabadságpárt megrendítő győzelmét és a szociáldemokraták csúfos bukását mutatják. Ha ez valóban így lesz, lemondásra kényszerül Anton Lang regionális pártvezető is, akit, mivel már 65 éves, nyugdíjba is küldhetnek. De megingott a Babler ellenlábasának számító burgenlandi pártvezér és tartományi miniszterelnök Hans Péter Doskozil pozíciója is, a szeptember végén megtartott választásokon a harmadik helyre szorult szűkebb pátriájában, ráadásul nyolcadszor műtötték hangszálaival. Babler így egyszerre gyengült és erősödött. Vélekedések szerint képes lesz megegyezni Nehammerrel a minden korábbinál szigorúbb biztonsági intézkedésekben, a bevándorlási feltételek megkeményítésében, az ausztriai politikai iszlám visszaszorításában. Az eddig kiszivárgott értesülések szerint az ÖVP azt tervezi, hogy lejjebb viszi az osztrák állampolgárság megszerzéséhez szükséges 2170 eurót, de az eddiginél sokkal keményebb átvilágításnak vetné alá a jelentkezőket, igénybe véve a titkosszolgálatok segítségét is. Szélesebb körre terjesztené ki a muszlim nők fejkendőviselési tilalmát. Szigorítanák és rendszeresítenék a muszlim szervezetek, mecsetek tevékenységének ellenőrzését.

Kezdetben a NEOS, de ma már mindhárom tárgyaló fél azt hangoztatja, nem lehet együttműködésük egyetlen célja a szabadságpárt kiszorítása a hatalomból, a gyengén muzsikáló gazdaság, a korábbinál kaotikusabb társadalom is reformokra is szorul. A hatalomátvételre továbbra is várakozó FPÖ ellen folyik a küzdelem. Az ÖVP 19 oldalas feljelentést tett november 6-án a parlament elnökénél a szabadságpárt első embere, Herbert Kickl ellen, a beterjesztő szerint egyértelműen bizonyítható, hogy a politikus legalább három esetben hamisan vallott a korrupcióellenes hatóságnál. Pillanatnyilag nem is az a kérdés, hogy a bejelentőnek igaza van-e, hanem hogy a pártelnök parlamenti mentelmi jogát fel lehet-e függeszteni.

Nagyon fájt Iránnak az izraeli válasz

TEHERÁN Súlyosabb következményei lehettek Izrael Irán elleni, október 26-án végrehajtott támadásának, mint azt eredetileg sejteni lehetett. Benjamin Netanjahu kormánya azért indított légicsapásokat a perzsa állammal szemben, mert október elején Teherán majdnem kétszáz ballisztikus rakétával támadta az ország területét. Irán igyekezett csökkenteni az izraeli támadás jelentőségét, azt hangsúlyozva, hogy annak következményei csekélyek. Műholdfelvételek azonban nem az iráni vezetők állításait támasztják alá. Mint arról az Axios amerikai portál beszámolt, állítólag egy szigorúan titkos atomfegyver-kutató létesítményt is megsemmisítettek. A médium több amerikai és izraeli tisztségviselő kijelentéseire hivatkozik.

A lerombolt létesítménynek, a „Taleghan 2”-nek a fővárostól, Teheránól mintegy harminc kilométerre délkeletre fekvő Parcsin katonai bázis adott otthont. Szakértők korábban azt feltételezték, hogy a létesítmény több mint húsz éve nincs használatban. Az objektum korábban az atomfegyverek fejlesztésére irányuló iráni Amad projekt része volt, amelyet Teherán állítása szerint 2003-ban törölt. Akkoriban a „Taleghan 2”-ben tesztelték az atomfegyver felrobbantásához szükséges robbanóanyagokat.

Október vége óta ismert, hogy az épületet lerombolták. Akkor egyes megfigyelők az állítólag inaktív létesítmény elleni támadást az iráni rezsimnek szóló szimbolikus figyelmeztetésként értelmezték, miszerint Izrael a következő támadás során az iráni atomprogram más létesítményeit is célba veheti.

FOTÓ: AFP/ATTA KENARE

Irán igyekezett úgy tenni a támadás után, mintha mi sem történt volna: az élet ment tovább

Az Axios forrásai szerint azonban a létesítményt egy idő óta újra használatba vették. A jelentés szerint az amerikai és izraeli hírszerző szolgálatok az év folyamán különböző tevékenységekről szereztek tudomást. Az iráni kutatók állítólag robbanóanyagokkal és számítógépes modellezéssel kísérleteztek.

R. T.

HIRDETÉS

NÉPSZAVA
Fizessen elő!
Olvassa kényelmesen, otthonában a Népszavát!

LEGALÁBB
40%
KEDVEZMÉNY
a bolti árhoz képest

Rendelje meg online a
www.nepszava.hu
weboldalon

vagy hívja ügyfélszolgálatunkat
a +36-1 477-9008-as
telefonszámon!

3 hónapra: ~~41 695 Ft~~ helyett
25 350 Ft (ez 16 345 Ft megtakarítás)
6 hónapra: ~~83 390 Ft~~ helyett
49 800 Ft (ez 33 590 Ft megtakarítás)
12 hónapra: ~~166 780 Ft~~ helyett
97 800 Ft (ez 68 980 Ft megtakarítás)

LAPSZÉL

Brendan Carr dönthet a médiumokról

FOTÓ: AFP/JONATHAN NEWTON

Donald Trump megválasztott amerikai elnök a republikánus Brendan Carrt (képünkön) kívánja kinevezni a távközlési szabályozó hatóság, az FCC elnökének. Trump a Truth Social közösségi platformon tette a bejelentést. Carrt „a szólásszabadság harcosának" nevezte, aki „harcolt az amerikaiak szabadságát elnyomó és gazdaságunkat lassító törvények ellen" – szerepel a megválasztott elnök közleményében. Carr egy ideje már az FCC biztosa. A poszt különösen fontos lesz az új kormányban. Az FCC többek között az Egyesült Államokban a rádiózás és televíziózás műsorszórási engedélyeit adja ki. Trump a választási kampány során gyakran fenyegetőzött azzal, hogy a választások megnyerése esetén fellép politikai ellenfelei ellen. Rendszeresen „a nép ellenségeként" emlegeti a médiát, és vissza akarja vonni a nemkívánatos műsorszolgáltatók engedélyét. Közben Trump állítólag két újabb névvel bővítette a lehetséges jelöltek listáját a pénzügyminiszteri posztra. Az amerikai jegybank volt kormányzóját, Kevin Warsht és a milliárdos Marc Rowant is lehetséges jelöltként emlegetik. NÉPSZAVA

Meghosszabbított szankciók Irán ellen

Az uniós külügyminiszterek hétfőn úgy döntöttek, további szankciókat vezetnek be Iránnal szemben az Oroszországba irányuló rakétaszállítások miatt. Az októberben elfogadott első szankciókat ezért meghosszabbítják. Az új büntetőintézkedések elsősorban a drónok és rakéták szállítására használt iráni kikötőket és hajózási társaságokat célozzák. NÉPSZAVA

Kámforrá vált segélyszállítmányok

FOTÓ: AFP/KARAM HASSAN

Egy 109 teherautónyi élelmiszert szállító ENSZ-segélykonvojt kifosztottak, miután belépett a Gázai övezetbe. Az ENSZ Palesztin Segélyszervezetének (UNRWA) képviselője a Reuters hírügynökségnek elmondta, hogy 98 teherautót ürítettek ki. Az incidensre még szombaton került sor, de hétfőn hozták nyilvánosságra. A konvoj az UNRWA és a Világélelmezési Program (WFP) élelmiszereit szállította. Ez az incidens jól mutatja, milyen nehéz a segélyszállítmányokat eljuttatni a Gázai övezet déli és középső részére – mondta az UNRWA képviselője. NÉPSZAVA

Orosz területre lőhetnek

KÉRDŐJELEK Balázs Péter volt külügyminiszter szerint meg kell várni, hogy Ukrajna milyen objektumokat támad majd az amerikai rakétákkal.

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

FOTÓ: AFP/PABLO PORCIUNCULA

Joe Biden Rióban, a G20-csúcs helyszínén Emmanuel Macron francia elnökkel is találkozott

Balázs Péter volt külügyminisztert arról kérdeztük, várható-e, hogy Oroszország eszkalálja a helyzetet vagy Trump hivatalba lépése után egy ilyen lépés kontraproduktív lenne. Elmondta, az oroszoknak több dolgot kell mérlegelniük: ha Ukrajna él a lehetőséggel, célszerű megvárni, mely célpontokra csap le vele, az oroszok milyen választ készítenek elő. Mint mondta, a helyzet mindenképp eszkalálódik, de emlékeztetett arra, hogy ebbe az irányba rendre az oroszok tettek lépéseket, legutóbb például az észak-koreai katonák bevonásával. Megemlítette az ukrán energiaszektor elleni heves támadásokat is. Rámutatott, már a 2022 februárja óta zajló háború kezdetétől „megtanultuk, hogy télen a műveletek lelassulnak, s ezen időszak átvészelése nehézséget jelent az ukránok számára". Arra is emlékeztetett, az ukrán fegyverarzenál már sokkal bővebb, így emiatt is fenyeget az eszkaláció veszélye.

A kérdés politikai részére vonatkozóan Balázs Péter megjegyezte, Trump még nem terítette ki a kártyáit azzal kapcsolatban, hogyan képzeli el a békét, de az látható, külügyminiszter-jelöltje, Marco Rubio korábban pártolta az ukránokat. Ezért nem biztos, hogy az amerikai külpolitikában gyökeres fordulat várható, véli a volt külügyminiszter.

Azon kérdésünkkel kapcsolatban, tekinthető-e fordulatnak a fejlemény, Balázs Péter kifejtette, fordulatnak nem lehet ugyan nevezni, de az oroszok most keményebb támadásokra számíthatnak az ukránok részéről. Balázs Péter furcsának nevezte, hogy mindeközben Szijjártó Péter külügyminiszter az orosz szempontokat hangoztatja.

Az amerikai illetékesek eltérően ítélték meg az amerikai lépést. A republikánus Roger Wicker – a szenátus fegyveres szolgálatainak rangidős tagja – túl kevésnek és túl későinek minősítette a döntést. Mások, köztük a megválasztott elnök fia, ifjabb Donald Trump azzal vádolta a Fehér Házat, hogy eszkalálja a konfliktust. Hasonlóképpen foglalt állást Richard Grenell, Trump korábbi nemzeti hírszerzési igazgatója. Elon Musk, a megválasztott elnök bizalmasa, leendő miniszter azt írta az X-en, ebből is látszik, hogy „a libsik szeretik a háborút".

Oroszország hétfőn is ukrán polgári célpontok sorát támadta.

A Kreml azt közölte, ha az Egyesült Államok által biztosított rakétákkal mélyen orosz területen lévő célpontokra tüzelnek, akkor Moszkva azt úgy fogja fel, hogy a támadást nem Ukrajna, hanem maga az Egyesült Államok hajtotta végre. A nyilatkozat „nyilvánvalónak" nevezte: a leköszönő Biden-adminisztráció lépéseket kíván tenni annak érdekében, hogy „olajat öntsön a tűzre".

Berlin továbbra sem engedélyezi Ukrajnának, hogy hosszú hatótávolságú rakétákat vessen be orosz területekkel szemben.

Sir Keir Starmer brit kormányfő ezzel szemben rámutatott: nem Ukrajna, hanem Oroszország eszkalálja a háborút. Az uniós külügyminiszterek brüsszeli találkozóján széles körű támogatást kapott az amerikai döntés. Berlin viszont nemet mondott a hosszú hatótávolságú német Taurus rakéták orosz területek elleni bevetésére. Antonio Tajani olasz külügyminiszter pedig úgy foglalt állást: „Nem változott az álláspontunk az Ukrajna által használt fegyverekkel kapcsolatban, azokat csak ukrán területen belül lehet használni."

Oroszország hétfőn is ukrán polgári célpontok sorát támadta. Egy rakétatámadásban Szumi városában 11-en, Odesszában nyolcan, Herszon régiójában négyen vesztették életüket. RÓNAY TAMÁS

Csökken Olaf Scholz támogatottsága

BERLIN A német szociáldemokratáknál egyre többen vetik fel: ne Olaf Scholz legyen a párt kancellárjelöltje, hanem a nála sokkal népszerűbb védelmi miniszter, Boris Pistorius. Bár a német SPD vezetése mindent megtesz azért, hogy a párton belül ne legyen vita arról, ki legyen a kancellárjelölt a várhatóan február 23-án megrendezendő előre hozott választáson a politikai erő részéről, egyre többen vetik fel: nem kellene elhamarkodni a döntést.

FOTÓ: AFP/MICHAEL KAPPELER

Scholz azt reméli, nem lesz széles körű vita arról, hogy ő legyen-e az SPD kancellárjelöltje

Az SPD pártvezetése hivatalosan még nem jelölte Scholzot kancellárjelöltnek, de a vezetés igyekszik egyértelművé tenni, hogy a mintegy három éve a kancellári székben ülő politikust illeti a tisztség. „Olaf Scholz a kancellár. És mindenki, aki az SPD-ben felelősséget visel, az elmúlt napokban is világossá tette, hogy mögötte áll" – jelentette ki a hét végén ismét Lars Klingbeil, a szociáldemokraták társelnöke.

A Spiegel beszámolója szerint azonban a Bundestag több képviselője, továbbá több helyi politikus Pistorius indítása mellett szólalt fel. Franz Müntefering, az SPD veteránja is megszólalt a kérdésben. A volt pártelnök azt követelte, hogy a kancellár jelölésének kérdésében a pártkongresszus döntsön, sőt akár több jelölt is indulhasson. „Természetesen lehet ellenjelöltet indítani, ez elvileg lehetséges és nem is a tehetetlenség jele. Ezt nevezik demokráciának" – mutatott rá Müntefering a Tagesspiegelnek adott interjújában.

A Rajna-vidék-Pfalz tartományi politikus, Joe Weingarten vasárnap – elsőként az SPD parlamenti képviselői közül – nyilvánosan kiállt Pistorius mellett. „Egyértelmű a véleményem: Boris Pistoriusszal együtt kell nekivágni a választási kampánynak" – jelentette ki a Süddeutsche Zeitungnak. „Megvan benne a lendület, az emberközeliség és az a képesség, hogy tiszta németül elmondja, mit kell tenni" – fejtette ki. A Der Spiegel úgy tudja, Weingarten mellett több SPD-s képviselő is Pistorius jelöltségét támogatná.

A felmérések szerint a 64 éves Pistorius hónapok óta az SPD legnépszerűbb politikusa. Scholz messze lemaradt tőle. Az SPD az utóbbi időben csak 16 százalék körüli támogatottságnak örvendett, míg a keresztény uniópártokra, a CDU/CSU-ra kétszer annyian voksolnának 32-33 százalék közötti támogatottsággal. Ezért Friedrich Merz, az uniópártok kancellárjelöltje a favorit a kancellári székre.

Pistorius ugyanakkor többször is nemet mondott az esetleges kancellári ambíciókra. „Van egy szövetségi kancellárunk, és ő a kijelölt kancellárjelölt" – közölte egy nemrégiben megtartott vitarendezvényen. „Nem látok senkit a pártban, aki ezen változtatni akarna" – tette hozzá.

Scholz még a Rio de Janeiróban esedékes G20-csúcsra való elutazása előtt egyértelművé tette: „Az SPD és én készek vagyunk belemenni ebbe a vitába azzal a céllal, hogy nyerjünk" – mondta arra a kérdésre, minden körülmények között kitart-e kancellárjelölti ambíciói mellett. Scholz szerda reggel tér vissza Berlinbe, az SPD-nél napokkal ezután pontot akarnak tenni a kancellárjelölti vita végére. A pártvezetés aligha vár a január 11-re tervezett pártkongresszusig. November 30-án Berlinben „választási győzelmi konferenciát" terveznek, amelyen a kancellárjelölt felszólalása várható. R. T.

Színvonal

HARGITAI MIKLÓS

Legyünk nagyvonalúak, és számoljunk csak 2010-től (korábbról is lenne mit számba venni, gondoljunk csak a Tiszti Kaszinó árának elsíbolására). Kezdődött azzal, hogy Kósa Lajos az államcsődhazugsággal bedöntötte a forintot, a tőzsdét meg több százezer devizahiteles maradék reményét. Annyira nem volt államcsőd közeli helyzet amúgy, hogy még az Orbánék által elátkozott IMF-hitel nagyobbik fele is ott pihent a széfben, abból vették meg végül a Mol-részvénypakettet. A forintleértékelésen nyerészkedő jegybank „profitja” elvesztette közpénz jellegét, majd átalakult Matolcsy Ádám, az MNB-elnök fia Porsche-gyűjteményévé. Előbb a Közgép vitt mindent, majd a jó barátság elromlása után Mészáros Lőrinc, akinek – mellesleg – a majorsága néhány követhetetlen lépésben (emlékszünk még Nárcisz kutyára?) Orbán Viktor hatvanpusztai kastélyává változott. Tiborcz István Turán jutott egy kastélykához egy családi ház áráért, de a nagy tehetségű hercegi pár még azok után sem tudta rentábilisan üzemeltetni a hotellé átalakított főúri kéjlakot, hogy az állam beleborított több milliárdot a közösből. Mészáros az elmúlt 10 évben tempósabban gazdagodott, mint Zuckerberg, Tiborcz pedig még Mészárosnál is gyorsabban – a magyar gazdasági csoda apró szépséghibája, hogy mindkettejük gyarapodását mi finanszíroztuk. Időközben kiderült, hogy nemcsak Rogán Antal egymást követő feleségeit, de a feleségek sokat látott barátnőit is nekünk kell eltartanunk, és hogy a nemzeti érdekből történő korrupció nem is lopás, hanem a rendszer lényege. Miután a pedofília politikai üggyé vált, kénytelen-kelletlen az állam is üldözni kezdte, de eddig csak egyetlen pedofilhálózatot sikerült lebuktatnia, a katolikus klérusnak a kormánnyal együttműködő szárnyában (valamiért sosem azon az oldalon halmozódnak ezek a förtelmek, ahol azok vannak, akik kritikát mertek megfogalmazni az erkölcstelen hatalommal meg a hatalmi köröket kiszolgáló egyházi vezetőkkel szemben).

Aki figyelmeztetett – mi is megtettük számtalanszor –, hogy nem lesz ez így jó; hogy ha az Orbán-kormány egyszer megbukik vagy meggyengül, és jön helyettük valaki más, az előzmények miatt a nagyközönség egyszerűen nem lesz abban a helyzetben, hogy erkölcsi kifogásokat fogalmazhasson meg a trónkövetelővel szemben, azt lehurrogták. Pedig most éppen ez a helyzet. A mocsár nem akkor keletkezett, amikor Magyar Péter csúnyákat mondott (ha mondott) a választókról – tessenek csak visszatekerni odáig, miket beszélt Bayer Zsolt, amikor a Fideszt váratlanul megrettentette Márki-Zay első hódmezővásárhelyi győzelme. Az ellenfelek vagy a gyanússá vált szövetségesek lehallgatásának gyakorlatát nem Magyar Péter hozta be a hazai politikába. A nejek, szeretők és egyéb csatolt részek hallgatásának megvásárlását sem. Az újságírók dehonesztálását sem (Kövér László és a tollforgató terroristák, ugye). Ha Magyar netán maga lenne az eleven ördög, akkor sem tudna még évekig semmi olyat kitalálni, aminek az előképe ne lenne meg fideszes kivitelben. Ezt a dágványt, amibe most Rogán, Habony, Kubatov és a többi keresztes lovag megpróbálja belenyomni a Fidesz első potensnek tűnő kihívóját – aki épp azokkal a fogásokkal harcol ellenük, amelyeket ők fejlesztettek tökélyre; fight fire with fire, ahogy azt az angol mondja – a jelenlegi kormánypárt ásta ilyen mélyre másfél évtizedes szívós munkával. Az a mondás, hogy a közgondolkodás és a közerkölcs rombolásával tartósabb károkat okoztak, mint azzal, hogy széthordták a közvagyont, nem költői túlzás: 15 éve arra trenírozzák az embereket, hogy aki odafönt van, annak mindent szabad, aki pedig nem tartozik közéjük, az kussoljon. Most, hogy beérni látszik a vetés, nemcsak nekik nincs jogalapjuk számonkérni a színvonalat, hanem azoknak sem, akiknek – amíg a nekik tetsző ideológiával párosult – ez a nívó tökéletesen megfelelt. Akinek az volt az egyetlen elvárása az övéitől, hogy bármi áron maradjanak hatalmon, az másoknak sem róhatja föl, ha csak annyit várnak el, hogy valaki végre bontsa le ezt a rendszert: abból, ami volt, törvényszerűen az következik, ami lesz.

Mészáros az elmúlt 10 évben tempósabban gazdagodott, mint Zuckerberg, Tiborcz pedig még Mészárosnál is gyorsabban – a magyar gazdasági csoda apró szépséghibája, hogy mindkettejük gyarapodását mi finanszíroztuk.

Harmadik világháború

GÁL MÁRIA

Hivatalos megerősítés ugyan még nincs, de a „békepárti” média és politikusok máris gőzerővel kongatják a harmadik világháborús vészharangokat. Állítólag fordulópontra értünk a harmadik világégés felé vezető úton azáltal, hogy Joe Biden amerikai elnök zöld utat adott a 306 km-es hatósugarú ATACMS rakéták bevetésére, majd ennek nyomán szinte azonnal meglett a brit–francia közös fejlesztésű Storm Shadow cirkáló robotrepülőgépek bevetésének az engedélye is. Utóbbi még félelmetesebb fegyver, mint az amerikai. Moszkva előre szólt, hogy mivel ezeknek a fegyvereknek az üzemeltetése a nyugati katonák nélkül elképzelhetetlen, bevetésüket úgy értékeli, mint a NATO közvetlen beavatkozását a háborúba, válasza pedig ennek megfelelő lesz.

Moszkva és Putyin jogosan tart e fegyverektől, attól, hogy saját területére is kiterjed a konfliktus. Az orosz lakosság többsége támogatja Putyin háborúját, amiről csak a híradók győzelmi jelentéseiből értesül, de lehet, hogy egészen másképpen gondolják majd, ha az ő otthonaik is romhalmazokká válnak.

A világháborús vészjelzés sem alaptalan. Csupán megkésett. Valóban több mint elméleti veszély a harmadik világháború, ámde nem a most engedélyezett nyugati fegyverek bevetése miatt. A világháború küszöbén állunk 2022. február 24. hajnali óráitól, amikor Putyin elnök bejelentette a „különleges katonai művelet” elrendelését, és az orosz haderő átlépte a független Ukrajna határát. Oroszország ezzel végképp agresszor lett, márpedig bármely agresszor megfékezése a nemzetközi közösség kötelessége. Putyinék most a külső implikálódás miatt kiáltanak farkast, holott ők első perctől belarusz segítséggel vívják háborújukat, idővel iráni fegyvereket, most pedig egy harmadik felet, Észak-Koreát is bevonva. Tényleg új helyzet van, de ezt nem az amerikai rakéták bevetésének engedélyezése, hanem az észak-koreai katonák ukrajnai frontra küldése eredményezte.

Valóban több mint elméleti veszély a harmadik világháború, ámde nem a most engedélyezett nyugati fegyverek bevetése miatt.

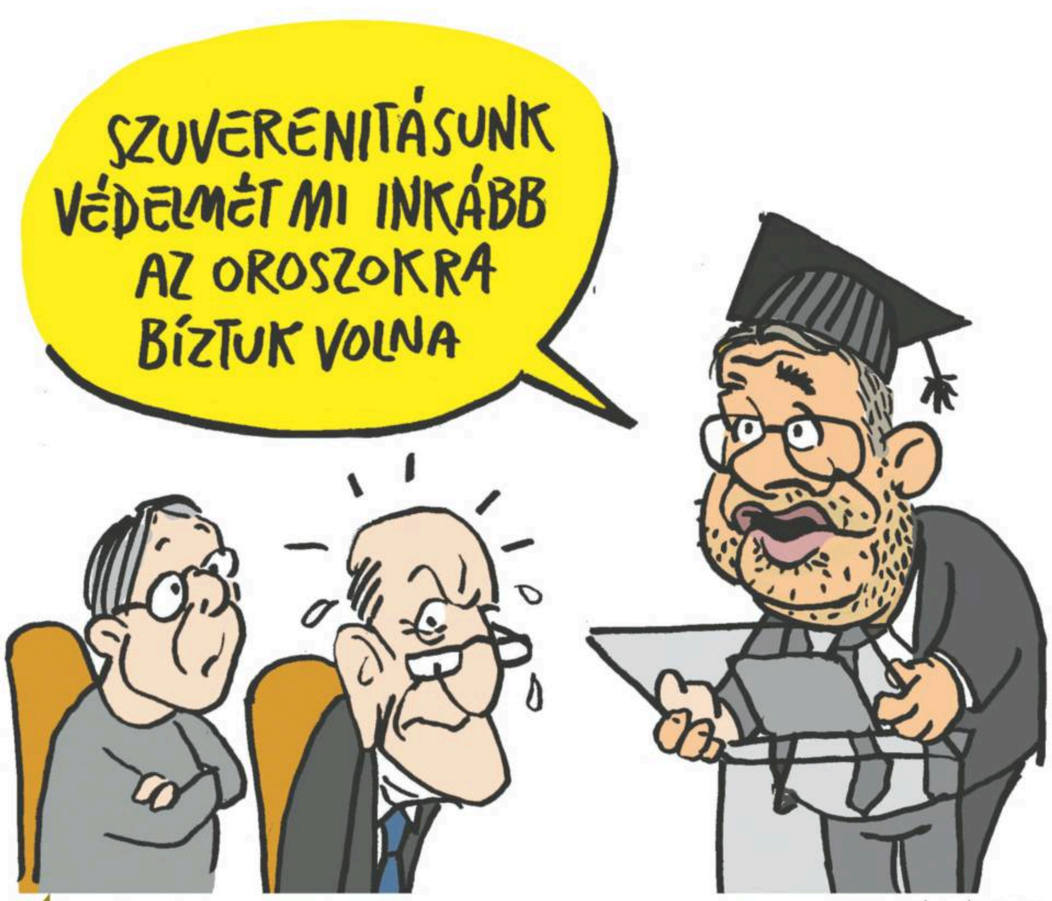

SZUVERENITÁSUNK VÉDELMÉT MI INKÁBB AZ OROSZOKRA BÍZTUK VOLNA

PÁPAI GÁBOR RAJZA

VÉDÉS

Doktorok

BEUGRÓ

PAPP SÁNDOR ZSIGMOND

Kollégák, ezek elrabolták az országunkat, elvették a gyerekeink jövőjét, szánalmassá és nevetségessé tettek minket az európai és a nemzetközi tudományos térben. Belénk rúgtak ezerszer, és azoknak, akik ezt a legjobban tűrték, néha adtak egy kis jutifalatot – nem nehéz egyetérteni Polyák Gábor, az ELTE Média és Kommunikáció Tanszéke vezetőjének szavaival a felvázolt helyzetjelentés kapcsán. Indulatait az váltotta ki, hogy Orbán Balázs, a miniszterelnök politikai igazgatója pont ebben az intézményben szeretne ledoktorálni, értekezésének címe: A szabad mandátum és a nemzeti szuverenitás alkotmányjogi összefüggései.

Tudom, sokan vannak úgy vele, hogy Orbán Balázsnak a következő húsz évben nem lenne szabad a szájára vennie a „nemzeti szuverenitás” fogalmát, nemhogy értekeznie róla. És főként nem az ELTE falai közt, amelyet – ahogy ezt Polyák is jelzi a posztjában – a kormány a szakadék felé taszítgat, mindent megtesz a kivéreztetéséért, az alulfinanszírozott helyzettel pedig megalázza a hallgatókat és az oktatókat.

Tehát menjen csak a miniszterelnök jobbkeze máshova tudományos fokozatot szerezni, lehetőleg valamelyik janicsárkeltetőbe, és ne mérgezze a levegőt az ország még mindig legjobb egyetemén. „Miért hányjuk arcon magunkat?” – teszi fel a kérdést tetszetős felháborodással Polyák. Nem tagadom, bennem is lakik egy olyan elvakult rebellis, aki örömmel engedne a felhorgadó dühnek, és még az egyetem környékéről is elkergetné. De vajon megérné ezért a pillanatnyi elégtételért feláldozni a tudományos élet politikai semlegességét? Feláldozni azt az elvet, hogy a tudományos munka minősége független a munkát elvégző nézeteitől, erkölcsi minőségétől vagy jellemétől? Még akkor sem, ha ez a két ítélet látszólag olykor túl közel kerül egymáshoz, és nehezen fogadjuk el, hogy aki emberileg Orbánhoz hasonló véleményt fogalmaz meg nyilvánosan, az hiteles lehet a tudomány jelmezében hasonló témakörben. Arról nem beszélve, hogy ezt a semlegességet sokkal könnyebb lerombolni, mint felépíteni. Hallgatni a populizmust meglovagoló hangokra. El kell fogadnunk, hogy a tudománynak nem tiszte véleményt alkotni a szerzőről, mert éppen ezzel védi a maga tisztaságát, manipulálhatatlanságát. És e tekintetben nincs nekünk tetsző elutasítás, ahogy nincs minket felháborító elutasítás sem. Épp ezért tette jól az ELTE, amikor kiállt amellett, hogy Orbán Balázs igenis ledoktorálhat.

Vannak, akik mindezt ahhoz az esethez hasonlítják, amikor Putyinnak tiszteletbeli díszpolgári címet szavazott meg a Debreceni Egyetem szenátusa 2017-ben, s ami miatt Vajda Mihály lemondott professor emeritusi címéről. Csakhogy az valójában „értékítélet”, kitüntetés volt, aminek semmi köze Putyin nem létező tudományos munkájához. Az indoklásban amúgy a debreceni szenátus Paks 2-t hozta fel, nem is célzott hasonlóra. A cím odaítélése abszurd seggnyalás volt, ez csupán maximum hatalmi arrogancia Orbán részéről, aki sokat tehetne azért, hogy az ELTE finanszírozási helyzete megváltozzon. Ezzel tán még a szuverenitást sem sértené.

Vajon megérné ezért a pillanatnyi elégtételért feláldozni a tudományos élet politikai semlegességét?

A szegényeknek is lakniuk kell valahol

NIEDERMÜLLER PÉTER,
Erzsébetváros polgármestere (DK)

Ha az ember optimista, akkor akár azt is gondolhatná, hogy a kormány végre felébredt, és „rájött", hogy ma Budapesten súlyos lakhatási válság van. A lakhatási válság persze nem olyan, mint egy váratlan cunami, ami egyik pillanatról a másikra tör rá az országra. Nem, a lakhatási válság évek alatt formálódik, erősödik, főleg akkor, ha a kormány nem ismeri fel az erre utaló jeleket vagy nem akar tenni ellene semmit – vagy pedig egyszerűen rossz politikát folytat. Magyarországon ez utóbbi történt és történik.

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

Az Orbán-kormány 2010 óta következetesen olyan lakhatási és társadalompolitikát folytat, amelyik nem a mindenki számára elérhető, megfizethető lakhatást, hanem kizárólag a tehetősebb rétegek saját lakásvásárlását támogatta és támogatja a mai napig. Persze önmagában az, hogy valaki megengedheti magának saját tulajdonú lakás vásárlását, nem ördögtől való. Az egyre súlyosodó lakhatási válság oka sokkal inkább az, hogy a kormány lakhatási politikája mintegy felmenti az államot azon kötelessége alól, hogy alternatív lakhatási lehetőségeket teremtsen azok számára, akik nem tudnak vagy nem akarnak saját tulajdonú lakáshoz jutni.

Az európai országokban több évtizedes, jól bevált hagyománya van a bérlakások építésének, és biztosítják ehhez a szükséges állami, illetve befektetői forrásokat. Míg Svájcban a lakosságnak mintegy 57, Németországban 53, a környező országok közül Szlovéniában 23, Csehországban 22 százaléka – hogy csak néhány kiragadott példát említsek – lakik bérlakásban, addig ez a szám Magyarországon 9,9 százalék. A „családbarát" magyar kormány ezen a területen az utóbbi 15 évben semmit nem tett, és ezzel több millió polgár lakhatását nehezítette meg, több százezer családot hagyott magára.

> A lakhatási válság ma Budapesten elsősorban a dolgozó szegényeket, az alsó középosztályt sújtja. Ezen a helyzeten az önkormányzatok a jelenlegi körülmények között nem tudnak változtatni. Ugyanakkor a lakhatási válságot, a lakhatási szegénységet elsősorban helyben lehet és kell kezelni.

Mindez persze nem véletlen. A kormány lakhatási politikája szerves összhangban áll általános társadalompolitikájával, amely csupán a társadalom középosztálytól felfelé lévő rétegeit, csoportjait tekinti alanyának, a többiekkel csak részben vagy egyáltalán nem foglalkozik. Ennek a politikának az egyik alapja az a szlogen, hogy „munkaalapú társadalmat" épít, „aki akar, az tud dolgozni, és el tudja tartani a családját is".

Ez a szlogen akár jól is hangozhatna, ha nem tudnánk, hogy súlyos csúsztatásokon és hazugságokon alapszik. Miközben ugyanis a világ szerencsésebb részein a kormányok a tudásalapú társadalomra, új ipari forradalomra (5IR), a technológiai fejlesztésekre, a mesterséges intelligenciára alapuló, fenntartható jövőt építik, a magyar kormány éppen ezzel megy szembe. A munkaalapú társadalom persze valóban sokak számára kínál munkát, hiszen a statisztikai adatok szerint Magyarországon csökken a munkanélküliség. Azonban a „sokak" számára elérhető lehetőségek magasabb szintű tudást nem igénylő, alacsony színvonalú munkát kínálnak, és ennek megfelelően alacsony jövedelmeket generálnak.

A kormány nem a minőségi tudást támogatja – ezért hagyja leépülni az oktatási rendszert, nem változtatja meg a tankötelezettség életkori határát, csinál ideológiai átnevelőket a gimnáziumokból és egyetemekből –, hanem rosszul fizetett munkahelyeket tart fenn azért, hogy elmondhassa, csökken a munkanélküliség, tehát „aki akar, az tud dolgozni". Ez a politika azonban súlyosan károsítja az ország jövőjét, mert ez termeli ki a dolgozó szegényeket: azokat, akik ugyan reggeltől estig dolgoznak, de alig-alig vagy egyáltalán nem tudják eltartani a családjukat.

Ők azok, akik a mai napig viselik annak a terhét, hogy 2021 közepe és 2023 vége között Magyarországon 56,3 százalékos volt az élelmiszerek drágulása. Ők azok, akik alig tudnak profitálni a családi adókedvezményből, miközben a kormány nem hajlandó az ezeknek a rétegeknek különösen fontos családi pótlék emelésére. Ők azok, akik a leginkább megszenvedik, hogy a családi pótlékra, gyesre, gyermeknevelési támogatásra kifizetett állami összegek több évtizedes mélypontra kerültek. Ők azok, akik állandó anyagi nehézségek között, az elszegényedés veszélyétől, esetenként a hajléktalanságtól fenyegetve élik az életüket. Éppen ezért ők azok, akik minden erejükkel jelenlegi helyzetük, társadalmi státuszuk fenntartására törekednek, s a politikai, társadalmi változásokra veszélyként tekintenek.

Ők azok, akiket a kormány megalázó függőségi helyzetben tart. Arról az 1 millió 914 ezer emberről, az ország több mint ötödéről, a lakosság 20,2 százalékáról beszélünk, akiket a KSH legújabb felmérése szerint a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés fenyeget. Ők, a dolgozó szegények, a korlátozott anyagi lehetőségekkel bíró fiatalok azok, akiket ma a legerőteljesebben sújt a lakhatási válság. És akkor még egyetlen szóval sem említettük az állami nevelőotthonokból kikerülő fiatalokat, akiknek végképp semmi esélyük nincs megfizethető lakhatásra. Vagy azokat, akiknek az élete valamilyen oknál fogva megbicsaklott, kisiklott, és az utcára kerülve semmilyen esélyük sincs a visszaútra.

Külön kell szólni az önkormányzati tulajdonú lakásokról, amelyek elvileg éppen ezeknek a rétegeknek kínálhatnának fel megfelelő és megfizethető lakhatást. Ez azonban csak bizonyos mértékig van így. Ugyanis az elmúlt évtizedekben, beleértve a legutóbbi éveket is, számos olyan törvény, intézkedés született, amely épp az önkormányzati lakások szociális célú hasznosítását lehetetlenítette el.

Az a gyakorlat, amely az önkormányzati lakások bérlőinek határozatlan időre szóló bérleti jogot biztosított, kettős és ambivalens következménnyel járt. Egyrészt nyilván szociális biztonságot jelentett az ott lakóknak, másrészt viszont lényegében megszüntette annak a lehetőségét, hogy valóban rászoruló családok lakjanak az önkormányzati lakásokban. Hiszen a határozatlan idejű bérleti szerződés azt jelentette, hogy a bérlő a lakást valamelyik egyenes ági hozzátartozójára hagyhatja – függetlenül az adott családtag anyagi helyzetétől.

Ez – egy Erzsébetvárosban 2021-ben lebonyolított vizsgálat szerint – azt eredményezte, hogy a kerületben lakó rászoruló háztartások alig harmada lakik önkormányzati bérlakásban, az önkormányzati bérlakásban élők igen jelentős része viszont nem tekinthető szociálisan rászorultnak. Ez pedig azt jelenti, hogy azok a nem rászoruló családok, amelyek a rendkívül alacsony lakbérű önkormányzati lakásokban laknak, igen magas – és társadalmilag mindenképpen igazságtalan – implicit támogatásban részesülnek és részesültek évtizedeken keresztül.

Ezeknek a támogatásoknak az összege jóval magasabb, mint amit a rászoruló családok a szociális támogatások keretében kapnak. Éppen ezért döntöttünk úgy 2019-ben, hogy nem kötünk határozatlan idejű bérleti szerződéseket. Helyette 5+5 éves szerződéseket kínálunk, ezzel is biztosítva az önkormányzati lakásszektoron belüli kívánatos mobilitást.

További nehézséget jelent az az általánosan elterjedt intézkedés, amely lehetővé tette, hogy az önkormányzati lakások bérlői erősen csökkentett áron megvásárolhatták a lakásukat. Az ily módon értékesített ingatlancsomag piaci árakhoz mért kedvezménye Erzsébetvárosban 2018-ban és 2019-ben meghaladta a 2,3 milliárd forintot, azaz ennyi veszteség érte az önkormányzatot. Ugyanakkor a lakásvásárlások jelentős hányadában nem a bérlők voltak a tényleges vevők, hiszen az ingatlanok a vételt követő hetekben, hónapokban gazdát cseréltek. A 2017-ben és 2018-ban értékesített lakások közel 60 százaléka hamarosan, jellemzően hetek, hónapok alatt új tulajdonoshoz került, azaz az ingatlanspekulációt segítette. Nem véletlen, hogy a jelenlegi önkormányzat 2019-ben megszüntette ezt a lehetőséget.

Végül van egy harmadik tényező is, amely megnehezíti az önkormányzati lakások igazságos felhasználását. Ez pedig az a tény, hogy a kormány 2010 óta lényegében semmiféle anyagi segítséget sem juttatott az önkormányzatoknak arra, hogy azok – legalább részben – felújítsák a rendkívül leromlott állapotú önkormányzati házakat, lakásokat. Sőt a folyamatos önkényes elvonások következtében az önkormányzatok egyre kevésbé tudják fenntartani az alacsony lakbéreket, illetve folyamatosan felújítani a súlyosan veszteséges önkormányzati lakásállományt – nem is beszélve új lakások építéséről. Így a korábban említett rászoruló rétegek társadalmi leszakadása pregnánsan tükröződik vissza egyre romló lakhatási viszonyaikban.

A lakhatási válság ma Budapesten elsősorban a dolgozó szegényeket, az alsó középosztályt sújtja. Ezen a helyzeten az önkormányzatok a jelenlegi körülmények között nem tudnak változtatni. Ugyanakkor a lakhatási válságot, a lakhatási szegénységet elsősorban helyben lehet és kell kezelni. Ahhoz azonban, hogy a helyzet ténylegesen változzon, hogy az önkormányzatok el tudják látni ezt a feladatot, alapvető változtatásokra van szükség.

Mindenekelőtt a kormánynak indítania kell egy hatékony és gyorsan megvalósuló bérlakásépítési programot. Meg kell fontolnia, hogy milyen adópolitikával tudja serkenteni a magánbefektetőket alacsonyabb bérű lakások építésére. És meg kell értenie, hogy a lakhatási válságot csak az önkormányzatokkal együtt, velük közösen tudja feloldani vagy legalább mérsékelni.

Ezért vissza kell adni az önkormányzatoknak az önkényesen elvont forrásokat, például a költségvetés lyukait betömködő, nem pedig a rászoruló önkormányzatokat segítő „szociális hozzájárulást". Ezeket a hazug módon elbitorolt összegeket az önkormányzatoknál kell hagyni, azért, hogy azok szociális támogatásban részesíthessék azokat, akik arra kényszerülnek, hogy lakhatásuk érdekében anyagi lehetőségeiket meghaladóan magas piaci lakbéreket fizessenek; illetve azokat, akiknek még az alacsony önkormányzati lakbérek megfizetése is nehézséget jelent. A kormány hagyja az IPA-t teljes egészében az önkormányzatoknál, ahelyett, hogy újabb trükkökkel igyekszik elvenni pénzt a településektől. Ezen túlmenően pedig további forrásokhoz kell juttatni az önkormányzatokat, amelyeket kizárólag a meglévő lakásállomány felújítására, illetve új lakások építésére lehet felhasználni.

Az ellenzéki önkormányzatok eltérő körülmények, adottságok, lehetőségek között végzik a munkájukat. Abban azonban mindannyian egyetértünk, hogy a megfizethető lakhatás biztosítása, az emberi méltóságot tiszteletben tartó lakhatási politika minden demokratikus társadalom egyik alappillére. Jó lenne, ha a kormány is megértené végre ezt.

A lapban megjelenő hirdetések nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

Nick Cave kerámiái

PORTRAIT OF A DEVIL

Először mutatkozik be képzőművészként az ausztrál dalszerző-énekes Nick Cave, akinek december 14-én nyílik tárlata a hollandiai Voorlinden Múzeumban. A „The Devil – A Life” című sorozat tizenhét mázas porcelánfigurán keresztül meséli el az ördög életútját, viktoriánus esztétikai elemekkel ötvözve. ROADSTER

Munkácsy és a mesterséges intelligencia

A mesterséges intelligencia értelmezte újra Munkácsy Ásító inas című festményét többféle művészeti stílusban. A szegedi Móra Ferenc Múzeum ezekből az MI által készített alkotásokból nyitott február 2-ig látható kiállítást a Munkácsy-tárlathoz kapcsolódóan. NÉPSZAVA

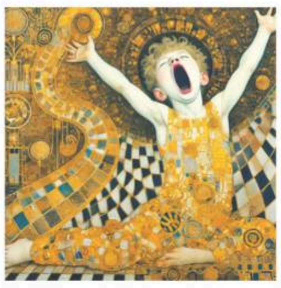

Bullyingről a színpadon

Csak azt akartuk, szeressetek címmel mutatják be Magali Mougel darabját, amelyet állandó szerzőnk, Horváth Patrícia fordított és rendez. November 28-án, a Jurányi Ház mindenGYEREK Fesztiválján lesz a premier, amit a Hintalovon Alapítvány beszélgetése követ. NÉPSZAVA

Karácsony pénzt adott, Káel sok sikert kíván

ÁROKTEMETÉS Nyomott helyáron „minden” hazai, 2023. január 1-je utáni gyártású filmet bemutatna a jövőre újraéledő Magyar Filmszemle.

CSÁKVÁRI GÉZA

44. MAGYAR FILMSZEMLE
13 ÉV UTÁN...
LÁTJUK EGYMÁST!
FEBRUÁR 3-9.
CORVIN mozi
RTL
FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

Lehet újra módosítani a Magyar Filmszemle Wikipédia-oldalát, hiszen tizenhárom év hiátus után, jövőre újra megrendezik a legrégebbi hazai mozgóképes seregszemlét: a rendezvény 44. kiadásának a budapesti Corvin mozi ad majd helyet 2025. február 3-a és 9-e között – jelentette be a jogokkal rendelkező Magyar Filmművészek Szövetségének elnöke, Muhi András producer és immár fesztiváligazgató. A régi hagyományoknak megfelelően az igazgató munkáját segíteni fogja a szemletanács – melynek tagjai Pataki Ági és Kovács Gábor producerek, Csutak Tamás tanácsadó, producer, Liszka Tamás, a Budapest Film vezetője és Meskó Zsolt rendező –, ők társadalmi munka keretében dolgoznak. A sajtóesemény házigazdája Pataki Ági volt, aki elmondta, hogy költséghatékonysági okokból ő lesz a szemle háziasszonya is majd.

A producer hangsúlyozta: utoljára 2012-ben volt filmszemle, az úgynevezett „fapados” kiadás, mely Tarr Béla – a Magyar Filmművészek Szövetségének akkori elnöke – irányításával valósult meg. Pataki Ági kiemelte, hogy noha nagyon kevés pénzük van, a jövő évi rendezvény nem lesz „fapados”. Hogy mennyi lesz a teljes költségvetés, azt egyelőre nem mondták el, de a rendezvény alapjául alapított projektcégbe Pataki és Kovács, Muhi, illetve Csutak egy-egy millió forintos alaptőkét injekciózott. Elhangzott az egészen titokzatos mondat, hogy az egész filmszemle újra nem jöhetne létre Karácsony Gergely nélkül. Hogy ez pontosan mit jelent, arra Liszka Tamás, a fővárosi tulajdonban lévő moziüzemeltetési cég, a Budapest Film vezetője válaszolt: jelesül, hogy Budapest vibráló moziváros, a Corvinban a szemle alatt mindösszesen ezer forintért lehet majd egy-egy vetítésre beülni, és igen, a főpolgármester konkrét pénzbeli támogatást is garantált a 44. Magyar Filmszemlének. Meskó Zsolt még elmondta, hogy a Corvin teljes belső terében szemlehangulat lesz, minden egyes filmvetítés végén lesz beszélgetés, legyen az verseny vagy nem kompetitív szekcióban. Abban pedig mindannyian egyetértettek, hogy a rendezvény célja az (újra) találkozás és a két front közötti árok betemetése. Muhi pedig kifejezetten nem aggódik, hogy ne lenne majd mit vetíteni, hiszen minden 2023. január 1-je óta elkészült film nevezését várják az adott kategóriákban. Újdonság, hogy lesznek külön versenykategóriái a dokumentumfilmeknek és az animációnak.

A rendezvény célja az (újra) találkozás és a két front közötti árok betemetése

MEGFÉRNEK

MUHI ANDRÁS

A fesztiváligazgató szerint ők nem fognak hollywoodi mintára nomináltakat kihirdetni, nekik sokkal fontosabb, hogy a filmek terén a teljes képet megmutassák, újra elinduljon a párbeszéd a szakmán belül, és mosolyogva ünnepeljen mindenki, így nem hiszi, hogy „Veszprém köreit” zavarnák.

A játékfilmes verseny mellett lesz úgynevezett Panoráma szekció, Meskó szavai szerint az olyan nagy költségvetésű történelmi filmeknek például, melyek alkotói minden bizonnyal nem tartják fairnek, hogy egy kisebb költségvetésű produkcióval versenyezzenek, de mégis fontosnak tartják, hogy jelen legyenek a szemlén. Arra a kérdésünkre, hogy mi lesz akkor, ha mondjuk a Most vagy soha! elsőfilmes producere mégis versenyezne, az volt a válasz, hogy nem fogja senki sem megakadályozni. Mindazonáltal érdemes megjegyezni, hogy nem csak a „nemzeti minimum” nagyszabású filmjének jelenléte veti fel a fair verseny elvi kérdését, mivel egy-egy független mozi (És mi van Tomival?, Fekete pont) nagyjából 30-50 millió forint magánpénzből készül el, míg a Nemzeti Filmintézet (NFI) logóval, állami támogatással kistafírozott zsánerfilmek (Ma este gyilkolunk, Hogyan tudnék élni nélküled?) is már milliárdos nagyságrendű büdzsével dolgoznak. Bár a bekerülési költség Muhi szerint abszolút nem érdekes, utalva a Csak a szél című, Fliegauf Bence rendezte produkcióra, mely pontosan 1,2 millió forintból készült annak idején, és Ezüst Medve-díjjal jutalmazták a Berlinalén, ezáltal maga mögé utasítva több millió euróból készült alkotásokat. Azaz szerinte minden film egyenlő.

Lassan megszokjuk, Magyarországon mindenből kettő van, ha filmes eseményről, szervezetről van szó. A Magyar Filmművészek Szövetsége mellett ott van a 2014-ben alapított Magyar Filmakadémia, és most a filmszemle újraéledésével itt a fesztiválpárhuzamosság, hiszen a Nemzeti Filmintézet által életre keltett, nevét gyakran változtató, jelenleg MOZGO-nak hívott veszprémi rendezvény is magyar filmeket versenyeztetett – igaz, a függetlenekkel kvázi nem foglalkozva. Muhi szerint nekik abszolút más a céljuk: nem fognak hollywoodi mintára nomináltakat kihirdetni, nekik sokkal fontosabb, hogy a filmek terén a teljes képet megmutassák, újra elinduljon a párbeszéd a szakmán belül, és mosolyogva ünnepeljen mindenki, így nem hiszi, hogy „Veszprém köreit” zavarnák. Mindemellett a Magyar Filmművész Szövetség nem hallgatja el az NFI-vel való viszonyát sem: Muhi András nemrég levelet írt Káel Csaba filmügyi kormánybiztosnak, tájékoztatva őt arról, hogy megrendezik a filmszemlét, aki válaszolt is, és sok sikert kívánt a rendezvényhez. Kérdésünkre Muhi elismerte, hogy nem pályáztak az NFI-hez, és ezt azzal indokolta, hogy ez a Szemletanács döntése volt, és ha februárban siker lesz a rendezvény, akkor további tárgyalásokat fognak kezdeményezni a jövővel kapcsolatosan a kormánybiztossal.

A nagy költségvetésű történelmi filmek alkotói minden bizonnyal nem tartják fairnek, hogy egy kisebb költségvetésű produkcióval versenyezzenek.

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

A szerző nevetve fordítja Orbán Viktor ellen annak saját szövegeit

Bolgár György nem kegyelmez

VERSEK Azért a költőnek se könnyű. Az rendben van, hogy nem kell lemennie a bányába, csak ül otthon, előtte egy papír, amit tele kellene írni. No de mivel? Bolgár Györgynek ebben van már rutinja, fél évszázada jelent meg az első verseskötete, azóta írt drámát, regényt és riportkönyvet, a rádióból pedig már az egész ország régóta tudja, hogy éppenséggel a szavak embere: bárkivel meg tud beszélni akármit. Ezzel együtt nem volt könnyű dolga legújabb, Nincs kegyelem! című kötetével, mert a benne lévő csaknem száz vershez el kellett olvasnia Orbán Viktor csomó beszédét, nyilatkozatát és interjúját, ami komoly lelki teher lehetett. Ráadásul mindezt jó kedvvel, derűsen, miközben persze sejteni lehet, hogy az eredeti környezetükben a szövegek számára (is) inkább hervasztók. Úgy hatnak, mint a Harry Potter-regények dementorai: kihűl tőlük a környék, eltűnik a napfény, és kiszívják az emberből az életkedvet. Itt már csak a boldog pillanatok felidézése segít.

Éppen ez Bolgár trükkje. A szebb napokban bízva, nevetve fordítja az utóbbi évtizedek legmeghatározóbb politikusa ellen annak saját szövegeit, mutatva, hogy mennyire üresek a szavai, milyen kevéssé tükrözik a valóságot – mennyire hazugok.

Orbán Viktor mondatainak versekbe rendezése csak egy ötlet, a dolgot el is lehetett volna rontani. De nem így lett, poétavénája átsegíti a szerzőt a száraz próza lírává alakításának nehézségein, miközben meg tudja őrizni az eredeti mondanivaló vészjósló hangulatát. Mintha egyszerre viccelne és figyelmeztetne arra, hogy se ő, se Orbán nem tréfál. Ha innen nézzük, ez a legjobb humor, sötét, de megkönnyebbülést hozó. Ha onnan, akkor semmi okunk önfeledt kacagásra, mert a versformán is átütő mondanivaló, még ha ki is nevetjük, pontosan tükrözi a rezsim mindennapjainkban érezhető, kegyetlen logikáját.

Bolgár könyvének címe telitalálat. Ahogy Orbán az országnak, úgy ő se kegyelmez a magyar valósággal szembesülő olvasónak, legfeljebb segít neki megőrizni a normalitást. Ehhez a könyvhöz két ember kellett. Az egyiknél a hatalom, a másiknál az idő. Tudjuk, melyik az erősebb. Csak mosolyogva ki kell várni.

HORVÁTH GÁBOR

INFÓ

BOLGÁR
NINCS KEGYELEM!
GYÖRGY

Bolgár György: Nincs kegyelem! Kocsis Kiadó, 2024.

LAPSZÉL

Üvegcipő-tárlat

FOTÓ: PAPP

Molnár Ferenc Az üvegcipő című vígjátéka nemcsak a magyar, de a külföldi színházak közönségét is meghódította. Az előadás ősbemutatója 1924. november 15-én volt a Vígszínházban Vajda László rendezésben, a főbb szerepekben Darvas Lili, Hegedűs Gyula, Varsányi Irén és Rajnai Gábor léptek színpadra. A jubileum alkalmából a Vígszínház alagsori büféjében kiállítás nyílt, amely február 8-ig látogatható. NÉPSZAVA

Marad Besenczi Árpád

A közgyűlés döntése alapján további öt évre Besenczi Árpád marad a zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház igazgatója. A testület legutóbb 2020-ban választotta meg a Besenczit a társulat vezetőjének. Rajta kívül Szarvas József, a Nemzeti Színház művésze nyújtott még be érvényes pályázatot. PAPAGENO

Meghalt Pauk György

FORRÁS: ROYAL ACADEMY OF MUSIC

Hétfő hajnalban elhunyt Pauk György Londonban élő magyar hegedűművész. A világhírű zenész és tanár, akinek hangfelvételeit Cecilia- és Az év lemeze-díjakkal, valamint egy Grammy-jelöléssel is kitüntették, 88 éves korában halt meg. Pauk György 1936. október 26-án született Budapesten. Édesanyja zongorista volt, ő maga ötéves korában kezdett hegedülni. Szülei a holokausztnak estek áldozatul. Mint rendkívüli tehetséget tizenhárom éves korában felvették a budapesti Liszt Ferenc Zeneakadémiára, tanárai Weiner Leó, Kodály Zoltán, Szabolcsi Bence és Molnár Antal voltak. 1958-ban Párizsból nem tért vissza Magyarországra, Hollandiában kötött szerződést egy koncertmesteri félállásra. 1961-ben magyar származású feleségével Londonba költöztek. Londoni bemutatkozó szólóestje a Wigmore Hallban 1962-ben volt, majd a Royal Festival Hallban a Londoni Szimfonikusok szólistájaként lépett fel. 2007 végén egy Budapesten adott koncerttel búcsúzott a nyilvános szerepléstől. 2008-ban – mint a Bartók-interpretáció egyik legnagyobb alakját – Bartók Béla–Pásztory Ditta-díjjal tüntették ki. A Népszava október 17-én írta meg, hogy Pauk György Pusker Júlia ifjú hegedűművésznek adta használatra 1714-ben készült Stradivari-hangszerét. NÉPSZAVA

Ha nincs koncert, nincs balhé

ELÁLLÁS Elérte célját a szélsőjobb, lemondta Varnus Xavér koncertjét a Zeneakadémia. Az intézmény állítása szerint a döntés nem függ össze a rektorválasztás bizonytalanságával és az esetleges modellváltással.

HOMPOLA KRISZTINA

A biztonság bizonytalansága miatt döntött úgy a Zeneakadémia, hogy lemondja Varnus Xavér koncertjét – derül ki a Népszavának hétfőn küldött válaszokból.

Pénteken jelent meg a Zeneakadémia oldalán, hogy elmarad Varnus Xavér december 1-jére tervezett két koncertje. Mint azt lapunk is megírta, november 10-én Dúró Dóra felszólította a Zeneakadémia vezetését, hogy mondja le az orgonaművész koncertjét, és határolódjon el tőle a Magyar Jelen szélsőjobboldali portálon publikált cikkben megírt szexuális visszaélés vádja miatt. Varnus Xavér Facebook-posztjában hétfőn megírta: „Dúró Dórát, Füssy Angélát, Bánsági Andort és az ő rágalmaikat terjesztőket a mai napon feljelentettem aljas indokból, nagy nyilvánosság előtti, jelentős érdeksérelmet okozó rágalmazásért."

FOTÓ: MTI/JÁSZAI CSABA

Okafogyottá vált a tervezett demonstráció a Zeneakadémiánál

Az intézmény egy hete még azt válaszolta kérdésünkre, hogy nem mondja le a hangversenyt. A Mi Hazánk Mozgalom demonstrációt jelentett be a koncert idejére.

November 15-én a Zeneakadémia mégis lemondta a koncertet: a közönség biztonságára, az épület, a zeneszeretet, az előadás és a műsorszámok méltóságának megőrzésére hivatkozva. A hír a művészvilág egy részében felháborodást keltett, elvégre az ártatlanság vélelme mindenkit, így Varnus Xavért is megilleti.

Megkérdeztük, milyen, a tervezett demonstrációról szóló információk alapján gondolja úgy az intézmény, hogy nem tudja garantálni a közönségnek biztonságát; fordult-e a Zeneakadémia a rendőrséghez a biztosítás érdekében; és ki hozta meg a döntést.

E-mailben így feleltek: „A Zeneakadémia elsőként a sajtóból értesült arról, hogy – Dúró Dóra, az Országgyűlés alelnöke rektorhelyettesnek címzett nyílt levelét követően – a Liszt Ferenc téren demonstrációt terveznek tartani. Az intézmény 2024. november 14-én kapta kézhez a rendőrség tájékoztatását, amely szerint egy magánszemély december 1-jén 10.00 órától 23.00 óráig, a Budapest VI. kerület, Liszt Ferenc tér 8. szám elé gyűlést jelentett be, amelynek keretében aggregátoros hangosítással 2-3 méteres színpad kerül felállításra, a napirendje felszólalások, zene, röplaposztás. Ugyanezen a napon Novák Előd országgyűlési képviselő e-mailben jelezte, hogy Varnus Xavér december 1-jei koncertje alatt demonstrálni terveznek a Zeneakadémia előtt és esetleg az épületben is, s egyben kérdezte, hogy ki venné át a tiltakozó petíciójukat. Az egyetem képviseletében a kancellár jogosult a koncerttermek bérbeadásáról dönteni. A konkrét szerződés megkötéséről és az attól történő elállásról is tehát a kancellári jogkört gyakorló fenntartói megbízott, dr. Dóczi Gergely döntött a rendelkezésre álló információk, a szerződéses jogviszonyból eredő jogok és kötelezettségek, és a fenti bejelentések és azok lehetséges következményeinek alapos mérlegelését követően. Ezek között elsődleges szerepe volt a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem hatályos Színházbiztonsági Szabályzata a Hangversenytermek általános üzemeltetési rendjére vonatkozó előírásainak, miszerint »A Hangversenytermekben az előadásokat és a próbákat úgy kell megszervezni, hogy a közönség és a fellépő művészek biztonsága minden pillanatban szavatolható legyen«."

Érdeklődtünk, megkérdezték-e az intézmény dolgozóit arról, egyetértenek-e a koncert lemondásával; milyen visszajelzések érkeztek a közönség és a szakma részéről; mondott-e le koncertet más művész; kap-e kártérítést a Varnus Xavér-koncert szervezője. Erre ezt felelték: „A Zeneakadémia eddig közvetlenül néhány visszajelzést kapott a döntéssel kapcsolatban, ahogyan ez minden tevékenységével összefüggésben jellemző. Az intézmény a szerződéstől való elállás következményeiért a szerződés és a hatályos jogszabályok szerint vállalja a másra nem hárítható felelősségét a szerződött partnere felé. Mivel a jegyértékesítésben a Zeneakadémia nem vett részt, hiszen befogadott esemény lett volna, nem saját szervezésű, a megvásárolt koncertjegyek visszaváltásáról is a szervezők adnak tájékoztatást a közönség felé, amelyet a Zeneakadémia saját csatornáin is megoszt majd."

> A Zeneakadémia nem látja szavatolhatónak a közönség és a művészek biztonságát, és leszögezi: a döntés nincs összefüggésben a rektorválasztással és az esetleges modellváltással kapcsolatos bizonytalansággal.

Tavaly a Népszava többször is írt arról, hogy Dúró Dóra a World Press Photo kiállítás egyik alkotását a gyermekvédelminek nevezett törvényre hivatkozva szerette volna elzáratni a kiskorúak elől, majd amikor L. Simon László főigazgató ezt nem tette meg, Csák János akkori kulturális miniszter leváltotta L. Simont a vezetői posztról. Szintén 2023-ban a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem rektori pályázatával kapcsolatban a hazai és a nemzetközi művészvilág tiltakozott, a pályázat végül eredménytelenül zárult. 2023. november 1. óta az intézményt Kutnyánszky Csaba megbízott rektorként vezeti. A rektori pályázat körüli vitákban többször felmerült, hogy az intézmény modellváltását szeretné átvinni a kormány.

A Zeneakadémia arra a két kérdésre, hogy előfordult-e már, hogy ilyen okból kellett lemondani programot, és összefügg-e a döntés a Magyar Nemzeti Múzeum élén tavaly történt változással, a rektorválasztással kapcsolatos bizonytalansággal vagy az esetleges modellváltással, így reagált lapunknak: „A döntés nem áll összefüggésben a fentieken túl semmilyen egyéb előzménnyel, sem pedig más aktuális kérdéssel."

Megkérdeztük az intézmény szakszervezeti vezetőjét, Tóth Balázst is, ő így reagált: „A Varnus Xavér-koncert elmaradása nem szakszervezeti ügy" – kaptuk a választ.

Björk és az állathangok

KÖRNYEZETVÉDELEM Björk izlandi énekes-zenész és Aleph francia művész közös, mesterséges intelligenciával készült hanginstallációt mutat be a párizsi Pompidou Központban november 20-án – írta meg az Artsy művészeti oldal. A kiállítás a múzeum Biodiverzitás: Melyik kultúra melyik jövőért? (Biodiversity: Which culture for which future?) című fórumának része, amely november 20. és 24. között zajlik. A 2024-es Természeti manifesztum (Nature Manifesto) című, immerzív installáció kihalt és veszélyeztetett állatok hangját mutatja be, amelyeket mesterséges intelligenciával reprodukáltak, és azokat a múzeum mozgólépcsőrendszerében fogják megszólaltatni hangszórókon, miközben Björk hangját is halljuk, amint egy kiáltványt olvas fel. A két művész az IRCAM francia hangkutató intézettel együttműködve készítette el az audioprojektet, amely december 9-ig szól a múzeumban. „Szerettük volna megosztani az állatok jelenlétét egy olyan épületben, mely az ipari kort képviseli, távol a természettől" – mondta Björk és Aleph közös nyilatkozatukban.

Az énekes folyamatosan kiáll a klíma- és környezetvédelemért. Nemrég például beharangozott egy koncertfilmet, amely a New York-i Klímahéten (Climate Week NYC) megrendezett, Cornucopia nevű turnéját dokumentálja. Tavaly pedig együttműködött Rosalía spanyol énekesnővel az Oral című dalon, melynek bevételét egy jogi alapnak ajánlotta fel, amely az ipari halászat ellen küzd Izlandon.

A Pompidou Központ környezetvédelmi fórumán a művészeket, a kutatókat és a közönséget arra invitálják, hogy megvitassák az éghajlatváltozás veszélyeit és a globális sokszínűséget fenyegető veszélyeket. „Miért érdemes a biológiai sokféleségre összpontosítani a Pompidou Központban? A valóságban az élet gazdagsága és vibrálása már régóta áthatja a művészet és a kultúra tereit – Dürer nyulától Monet tavirózsáiig, Franz Marc kis lovaiig és Gilles Aillaud oroszlánfókáiig a műalkotások formálták és átalakították az életfelfogásunkat" – mondta Mathieu Potte-Bonneville, a Pompidou kulturális és alkotási osztályának igazgatója. P. SZ. D.

FOTÓ: COURTESY OF CENTRE POMPIDOU/VIDAR LOGI

Björk és Aleph közös alkotással készült a Pompidou fórumára

ÚJ GAZDASÁGPOLITIKA

MAGYARORSZÁG MEG TUDJA CSINÁLNI!

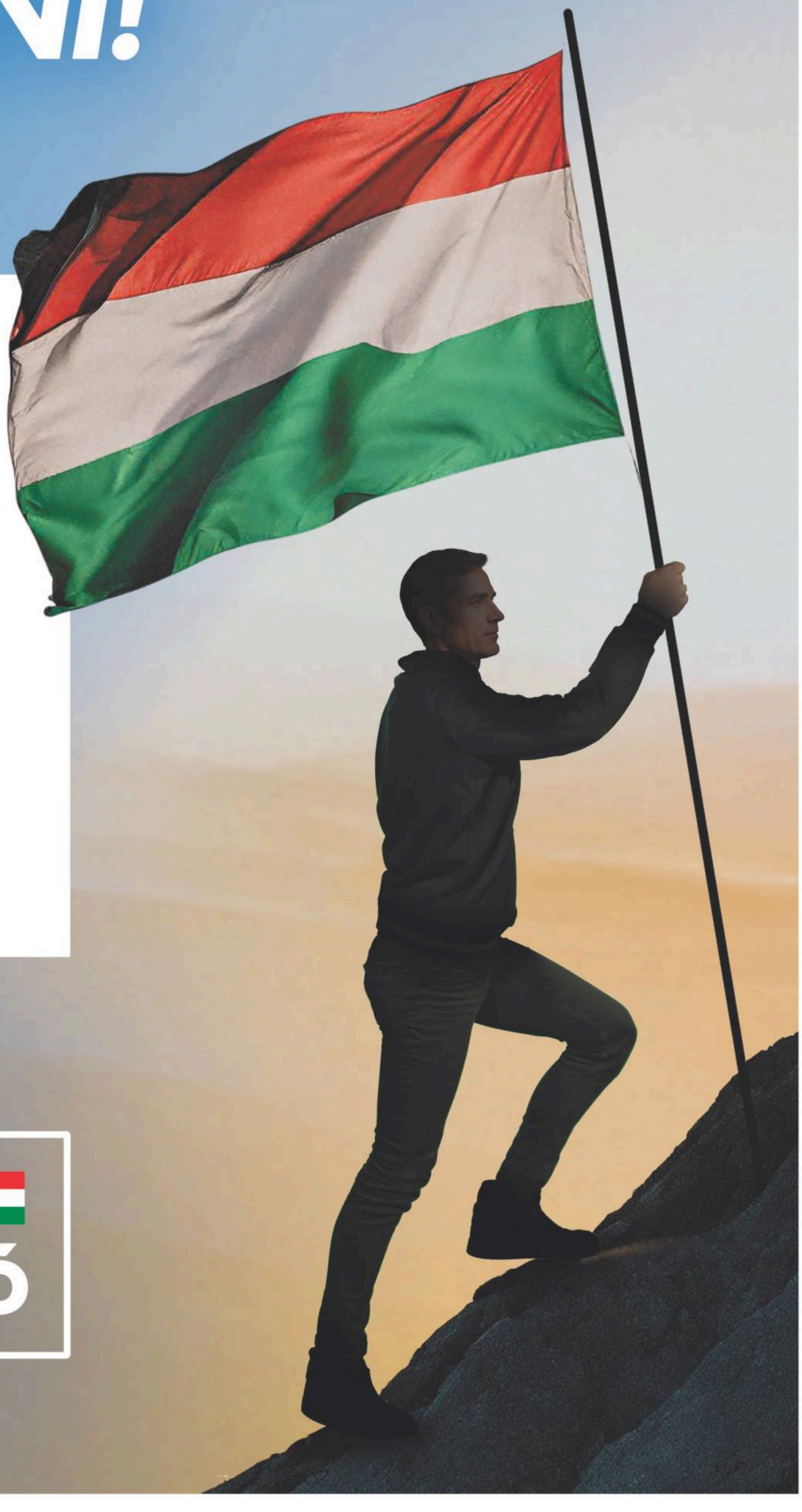

5. BÉREMELÉSI PROGRAM

▼ Vannak, akik úgy gondolják, nincs szükség új megállapodásra a béremelési programról, a vállalatoknak saját maguknak kell dönteniük a bérekről.

▲ **Ezzel szemben a kormány szerint új megállapodást kell kötni a munkáltatókkal és a munkavállalókkal egy többéves, a gazdasági növekedésen alapuló béremelési programról. Így előre kiszámítható módon kell elérni a négyszázezer forintos minimálbért és az egymillió forintos átlagbért.**

Mondja el a véleményét Ön is!

NEMZETI 🟥⬜🟩
KONZULTÁCIÓ

Készült Magyarország Kormánya megbízásából.

LAPSZÉL

Fellebbez az Újpest a zárt kapus büntetés ellen

Fellebbezést nyújt be a Magyar Labdarúgó Szövetség fegyelmi bizottságának zárt kapus büntetése ellen az Újpest. A döntés értelmében a december 1-jére kiírt, Ferencváros elleni derbit is nézők nélkül kellene megrendezni. A testület múlt csütörtökön büntette meg a klubot a Nyíregyháza elleni hazai és a Puskás Akadémia elleni idegenbeli mérkőzésein a rend megzavarásával kapcsolatos szurkolói cselekményekért (megbotránkoztató, obszcén kifejezések bekiabálása és hat hónapon belül ismétlődő rasszista megnyilvánulás). NÉPSZAVA

A Ferencvároshoz igazol Varga Ádám

FOTÓ: MTI/KOVÁCS TAMÁS

Varga Ádám kajakozó a Ferencvárosi Torna Clubhoz igazolt. A 24 éves sportoló 2011-ben a KSI SE-ben kezdett kajakozni, a tokiói és a párizsi olimpián is második lett 1000 méteren, a tavalyi világbajnokságon szintén ezüstérmet nyert a távon. Fél kilométeren kétszeres Eb-győztes. MTI

Májusban rendezik a kanadai F1-es futamot

#CanadianGP
FOTÓ: AFP/GEOFF ROBINS

A 2026-os idénytől június helyett május harmadik vagy negyedik hétvégéjén lesz a Forma–1-es Kanadai Nagydíjat. A változtatásra a versenynaptár racionalizálása miatt kerül sor. Ez a lépés lehetővé teszi, hogy az európai versenyeket egymás után, a nyári hónapokban rendezhessék. A versenynaptár megreformálásának keretében a Japán Nagydíj már átkerült tavaszra, az azerbajdzsáni futam őszre, a katari pedig a szezon végére, az Abu-dzabi Nagydíjhoz igazodva. A monacói futamot 2026-tól minden évben június első hétvégéjén rendezik. MTI

November 19-re lapot

NEMZETEK LIGÁJA Már a 7-1-es brazíliai csapathoz hasonlítják a mai német válogatottat, amely ellen bravúr kell a sikerhez, bárhogyan áll is fel.

HEGYI IVÁN

Általános vélekedés szerint szintet lépett Julian Nagelsmann irányításával a német válogatott, de ettől most nem feltétlenül kell kétségbeesni, mert a szövetségi kapitány a bosnyákok elleni 7-0 után kijelentette: „Minden klubhoz hasonlóan az az érdekünk, hogy a játékosok egészségesek maradjanak.”

Vagyis elképzelhető, hogy ma este Budapesten a legjobbak pihennek, noha közülük senki nem sérült, még az a Joshua Kimmich sem, aki a múlt hét szombatján lejött a pályáról. „Ha nem vezettünk volna már 6-0-ra, akkor maradok” – említette a 96-szoros válogatott labdarúgó, aki egyike lehet azoknak, akik a Puskás stadionban pályára lépnek az „egyből”.

Persze a vegyes vagy a második garnitúra sem piskóta Nico Schlotterbeckkel, Julian Brandttal, Serge Gnabryval vagy Leroy Sanéval, de a legutóbbi kezdő tizenegy tagjai egyenesen fürdenek az elismerésben. A Kicker sportmagazin a legjobb osztályzattal, az 1-essel jutalmazta Florian Wirtzet, Kai Havertzet, Jamal Musialát és a 29 éves korára felfedezett Tim Kleindienstet, a ritkán dicsérő Lothar Matthäus pedig kijelentette: „Ez a legragyogóbb játékok egyike volt, amelyet a német válogatottól valaha láttam.” A Bild is odáig ment, hogy a Nationalmannschaft a brazilok elleni 7-1-es Belo Horizonte-i vb-elődöntőn 10 éve nyújtott teljesítmény óta most rukkolt elő a legnagyszerűbb produkcióval.

A bulvárlapnál komolyabb orgánumok ugyancsak Joachim Löwhöz kezdik hasonlítani Nagelsmannt, aki a Tagesspiegel szerint „visszahozta a győztes mentalitást”. A Stern „álomfutballról” ír, míg a Berliner Zeitung arról, hogy a 7-0 és annak minősége „nem hagyott semmi kívánnivalót maga után”. A Frankfurter Allgemeine Zeitung megállapítja: „Németország ismét a mosoly országa. Sivár évek után újra a válogatott kínálja a legjobb szórakozást.” A Süddeutsche Zeitung pedig ekképpen áradozik a Wirtz, Havertz, Musiala hármasról: „A trió és a mágikus labdarúgás.”

Ehhez jönnek a szikár tények. Mindenekelőtt az, hogy a múlt évben 3 győzelem, 2 döntetlen, 6 vereség volt a német válogatott mérlege, az idei statisztika pedig 10 diadalt, 3 „ikszet” és csak egyetlen vereséget rögzít, az is a 119. percben következett be a spanyol Mikel Merino megmozdulása révén az Európa-bajnokságon (1-2).

Nagelsmann ma 19-edszer vezényli a német csapatot, és – bármilyen összetételben játszatja együttesét – szeretne lapot húzni, ha már ilyen szerencsés a csillagállás.

Fortuna szövetségesének ezúttal a legkevésbé sem mondható a magyar válogatott, amely döbbenetes nyitányt élt át legutóbb Amszterdamban, ahol Szalai Ádám rosszul lett a mérkőzés elején a kispadon. Azon nem érdemes meditálni, vajon enélkül is sima négyest kap-e az együttes, mert egzakt válasz nincs, ezzel együtt sem mutat jól, hogy a csoport első két helyezettje ellen vendégként 0-9-et jegyez a társulat. Az idén 5 győzelmet, 2 döntetlent és 5 vereséget számlál Marco Rossi szakvezető gárdája, amely az utóbbi négy évben háromszor – 2015 óta ötször – volt az év csapata a sportújságíró-szövetség választása szerint, ám ezúttal aligha lesz az, ahogyan előtte a magyar labdarúgó-válogatott soha nem nyerte el az 1958 óta forgalomban lévő díjat.

Ám effajta kiemelés nélkül is lehet szépen búcsúzni az esztendőtől, hiszen idehaza két éve veretlen az együttes, legutóbb 2022. szeptember 26-án az olaszoktól kapott ki (0-2) a Puskás pályáján, amely nem tévesztendő össze a Pancho pázsitjával. Azóta 9-szer nyert és 3-szor döntetlennel zárta a partit a most is telt házat vonzó alakulat. Az MLSZ ki is adott egy közleményt: „A mérkőzés előtt, alatt és után a Puskás Aréna környékén közlekedésrendészeti lezárások, terelések lesznek, a gyors és kényelmes bejutáshoz érdemes gyalog vagy közösségi közlekedéssel megközelíteni a stadiont.” Ez azokban az években is így volt, amikor lézengtek a nézők a lelátókon, de mennyivel könnyebb elviselni a tortúrát, ha a válogatott hazai pályán kimondottan veszedelmes ellenfél.

Jó volna ezt a legmagasabb régiókba emelkedő német válogatott ellen is igazolni, akárhogyan áll fel a vendégcsapat. Elvégre döntetlen, pláne győzelem esetén még a pótok bevetése nyomán sem lehetne legyinteni, hogy ürgékkel szemben ért el eredményt az így is, úgy is a Nemzetek Ligája-csoport harmadik helyén kikötő csapat...

FOTÓ: MTI/KOVÁCS TAMÁS

A hollandiai megrázó események után a válogatott túljutott a sokkon, s minthogy voltaképp tét nélkül várhatta az NL zárófordulóját, a játékosok végre mosolyogni is tudtak

> A múlt évben 3 győzelem, 2 döntetlen, 6 vereség volt a német válogatott mérlege, az idei statisztika pedig 10 diadalt, 3 „ikszet” és csak egyetlen vereséget rögzít.

MAGYARORSZÁG–NÉMETORSZÁG

Nemzetek Ligája-mérkőzés, Puskás Aréna, 20.45. Jv.: Strukan (horvát).

Magyarország: Dibusz (40-szeres válogatott) – Balogh (7), Orban (53), Dárdai (10) – Fiola (61), Nikitscher (5), Schäfer (33), Nagy Zsolt (27) – Szoboszlai (50), Sallai (57) – Varga (19).

Németország: Nübel (1) – Kimmich (96) vagy Henrichs (18), Rüdiger (77) vagy Koch (11), Schlotterbeck (17), Mittelstädt (11) vagy Gosens (22) – Andrich (15), Gross (12) vagy Nmecha (2) – Sané (66), Havertz (54) vagy Brandt (47), Gnabry (48) – Kleindienst (3).

További mérkőzések

A Liga: Bosznia-Hercegovina–Hollandia
B Liga: Albánia–Ukrajna, Csehország–Georgia, Montenegró–Törökország, Wales–Izland.
C Liga: Svédország–Azerbajdzsán, Szlovákia–Észtország.
D Liga: Málta–Andorra.

Ovecskin egyre közelít Gretzkyhez

LŐTÁV Már csak 29 gólra van az orosz Alekszandr Ovecskin, az észak-amerikai profi jégkorongligában (NHL) szereplő Washington Capitals klasszisa attól, hogy a liga gólrekorderévé váljon, megelőzve a legendás Wayne Gretzkyt. A 39 éves orosz klasszis – magyar idő szerint – hétfőre virradóra triplázott a Vegas Golden Knights otthonában, amikor a fővárosiak 5-2-re nyertek. Ovecskin nyitotta a gólok sorát, és ő is állította be a végeredményt egy üres kapus góllal, ami már pályafutása 866 találata volt – a sportág legnagyobb alakja 894-nel rekorder.

„Elég jó hangulat volt Vegasban, mint mindig. Keményen játszottunk, már az elejétől fogva mindenki odatette magát” – értékelte csapata teljesítményét a washingtoni kapitány, aki a szezonban harmadmagával a legeredményesebb játékos: rajta kívül Sam Reinhart (Florida Panthers) és Leon Draisaitl (Edmonton Oilers) szerzett még 13 gólt (a kanadai táblázat élén a Colorado Avalanche-ot erősítő Natha Mackinnon áll 7 góllal és 26 asszisztal). Ovecskinnek egyébként ez volt a 31. NHL-triplája, amivel hatodik az örökrangsorban, idegenben pedig a 16., ennél többet pedig csak Gretzky (19), Mario Lemieux (19) és Marcel Dionne (17) jegyez. Nem úgy tűnik, mint aki meg akarna öregedni... NÉPSZAVA

FOTÓ: WASHINGTON CAPITALS FACEBOOK-OLDALA/JOE PUETZ

A Washington kapitánya 39 éves, de képtelen leállni a gólszerzéssel

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

SZOLGÁLTATÁS

ÁCS, tetőfedő, bádogos munkát vállalunk. Garancia, számla, referencia. Hívjon bizalommal, 06-70/152-1968.

TETŐFEDŐ, bádogos, SOS javításokat is vállalunk. 06-30/6161-015.

KÁRPITTISZTÍTÁS: 06-30/448-6304.

VEGYES

IDŐSEKNEK takarítást vállalok Budapesten. Bevásárlás, állatgondozás. 06-70/144-5870.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Térségünkre figyel Dárdai

Ismét feladatot kapott a jelenleg a Bundesliga II-ben 11. Herthánál Dárdai Pál: a berlini klub korábbi futballistája, későbbi edzője a kelet-európai játékosmegfigyelésért felel majd. Mindez azután derült ki, hogy vasárnap ideiglenesből véglegesített elnök lett Fabian Drescher. NÉPSZAVA

Emberségből jeles

Fair Play-díjra jelöli a Magyar Úszószövetség Sebestyén Dalmát (a képen), amiért visszalép az egy éven át doppingolással vádolt, végül fölmentett Ilyés Laura javára, aki így indulhat a budapesti rövid pályás vb (december 10–15.) 200 méter pillangó számában. Ilyésnek megvolt az A szintje, ám a válogatási rend alapján Sebestyén indult volna. MTI

Vereség a jégen

A másodosztálynak számító B divízióban, a svédországi Östersundban szereplő magyar férfiválogatott 8-7-re kikapott a törököktől a curling Eb-n. Honfitársaink három mérkőzés után egy győzelemmel és két vereséggel álltak. A két nyolcas győztese elődöntőbe jut, a 2–3. helyen zárók keresztbe játszanak ezért. MTI

Bele a közepébe: megcsinálta!

DARTS Alighanem a Grand Slam-sorozat veretes és hosszú történetének legdominánsabb játékát mutatta be vasárnap éjjel az angol csodatini, a még mindig csak 17 éves Luke Littler, aki a széria megnyerésével a legnagyobbak közé emelkedett.

VINCZE ATTILA

Littler csatlakozott Phil Taylorhoz, Michael van Gerwenhez és Peter Wrighthoz, ő a negyedik játékos, aki egy naptári év alatt tíz PDC-címet szerzett, ami a világranglista ötödik helyére emelte – örvendezett a profi dartsosokat tömörítő szervezet hivatalos honlapja a wolverhamptoni Grand Slam of Darts fináléja után. És a méltatásában használt nagy szavak nem érdemtelenek, tudniillik Luke Littler valóban olyan klasszikust és úgy nyert meg, ami párját ritkítóan rendkívüli: az elődöntőben már eleve a szakadék széléről küzdötte vissza magát a kétszeres világbajnok Gary Anderson ellen – az epikus meccsen úgy verte 16-15-re a skót ászt, hogy a warringtoni csodagyerek a 31 leges, végsőkig kiélezett elődöntőben 11-7-es, majd 13-9-es hátrányból fordított. A döntő már nem volt kihívás neki, bár a szintén angol Martin Lukeman, aki először jutott televíziós döntőbe, az elején meglepte. Tekintélyt parancsoló kezdéssel 2-0-ra vezetett, ekkor délibábnak tűnt, hogy a 39 éves angol innentől már csak egyetlen játékot hoz. Ugyanis Littler egészen kiemelkedő sorozattal zsinórban 15 leget fogott, és rekordgyorsan rövidre zárta minden idők legsimább fináléját: Littler (107.08)–Lukeman (93.42) 16-3. Littler 120 ezer fontot (cirka 53 millió forintot) is bezsebelt, a világranglistán már az ötödik, s ő lett a GS-történelem kilencedik játékosa, aki feje fölött lóbálhatta az ikonikus Eric Bristow Trophyt.

> Littler 120 ezer fontot (cirka 53 millió Ft) is bezsebelt, a világranglistán már az ötödik, s ő lett a GS-történelem kilencedik játékosa, aki feje fölött lóbálhatta az ikonikus Eric Bristow Trophyt.

FOTÓ: AFP/ADRIAN DENNIS

Littler nem kispályás: egyre nagyobb skalpokat és trófeákat gyűjt, 17 évesen a sportág egyik klasszisa ma már

„Nagyon örülök, hogy megnyertem ezt a címet – mondta Littler, aki kevesebb mint 35 perc alatt verte rommá riválisát. – Az egész versenyen nagyon jól játszottam; kemény hét volt, de a kemény munka meghozta gyümölcsét! A ponterősségem mindig velem van, bárki ellen is játszom. Most lassan kezdtem, de aztán lendületbe jöttem” – értékelte önmagát a PDC honlapján a győztes, aki bejelentette: tervei szerint a világranglistán még idén feljebb lépne az ötödik helynél. Elmondta, alig várja, hogy a hátralévő két versenyen játszhasson. Mineheadben, a Darts Players Championship döntőben minél tovább szeretne jutni, „aztán minden szem a nagy dobásra szegeződik – a világbajnokságra!”.

A vesztes Martin Lukeman megadta riválisának, ami jár, azt mondta, Littler ellen játszani neki már csak mogyoró volt a habon: „Ő abszolút briliáns. Nagyszerű dolgokat tett a sportágért, és rengeteg új rajongót szerzett. A legjobbakat kívánom neki és a családjának. Ő egy nagyszerű srác, és ma este nem tudtam vele partiban lenni” – ismerte el. Holott a döntőig pályafutása legnagyobb sorozatát futotta: két korábbi világbajnokot (Peter Wrightot, Rob Crosst) is hazaküldte, majd Gatest és Ross Smitht legyőzve folytatta álomszerű debütálását. A 39 éves játékos ezután Mansellt verte, így jutott a fináléba. Ahol ugyan alig több mint fél óra jutott neki a nagyszínpadon, de először járt ilyen magasságokban. Ám a darts lényege pont ez: ahogy Littler 16 évesen berobbant, úgy vele is simán előfordulhat ilyesmi. Ebben a sportágban jócskán vannak (nagyon) későn érő típusok.

Gyulay: Társadalmi diskurzus híján fölösleges megpályázni

ÉRTÉKELÉS Mindenekelőtt társadalmi konszenzusra kellene jutni, és el kellene köteleződni a rendezés mellett – jelentette ki Gyulay Zsolt, a Magyar Olimpiai Bizottság elnöke annak a kérdésnek a kapcsán, mi kellene ahhoz, hogy Magyarország egyszer olimpiát rendezhessen. A sportdiplomata a Nemzeti Sportrádióban hosszan ecsetelte az esélyeket, s megvallotta: a hazai ötkarikás testületnek hosszú távú terve, hogy a fővárosban hozzon egy nagy multisporteseményt, azaz olimpiát vagy európai ifjúsági olimpiai fesztivált. Az ötkarikás rendezésre legkorábban 2036-ban nyílik némi esély (2028-ban Los Angeles, 2032-ben Brisbane lesz a házigazda), de a sportdiplomata szerint még az sem biztos, hogy abban az évben újfent Európában lesznek a játékok. A NOB szeretné elvinni a seregszemlét Indiába és Afrikába, bár szerinte a világ legnépesebb országa 2036-ra nem áll még készen.

Egyébiránt korábban az volt a jellemző, hogy „pályázott hatnyolc ország, a végén öten beadták a jelentkezésüket, nagyon sok pénzt elköltöttek, egy örült, négy hazakullogott, és nagyon ideges volt” – mondta Gyulay, míg most a nemzetközi szervezet nem elvár, hanem azt vizsgálja, az adott városnak milyen rendezés lenne az ideális. Meglátása szerint Európában a konkurencia jelen pillanatban nem annyira erős; Németország és Lengyelország ugyan jelezte érdeklődését, ám Szöul kétszeres olimpiai bajnok kajakosa nem hiszi, hogy a németek „az 1936-os hitleri olimpia után száz évvel” a 2036-os játékokat megcélozzák. Lengyelországot a 2040-es olimpia érdekli inkább, a dánok pedig Koppenhágával „ifjúsági olimpiára lőnek”, míg Madrid és Barcelona „most valahogy nem erős, illetve nem kötelezte el magát”.

„De ha egy ország, a politika nem köteleződik el, és nincs társadalmi konszenzus, nem érdemes belevágni” – szögezte le.

MTI-NÉPSZAVA

FOTÓ: MTI/KRIZSÁN CSABA

Gyulay Zsolt MOB-elnök úgy érezte, evidenciákat kell megfogalmaznia

Djokovic és Federer nyomdokaiba lépett Sinner

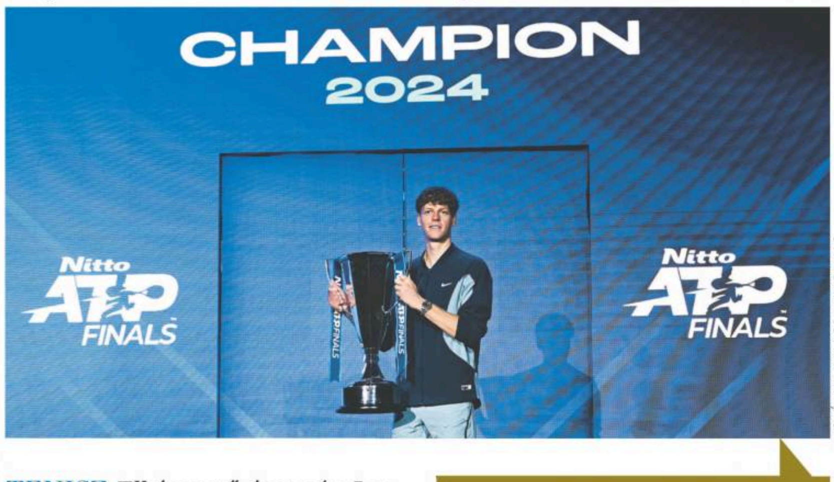

FOTÓ: AFP/MARCO BERTORELLO

A vb-győztes Sinner az első olasz, aki a világrangsor élén zárja az évet

TENISZ Elképesztő évet zár Jannik Sinner: megnyerte az Australian, majd a US Opent, világelső lett, első olaszként a férfirangsor élén fejezi be az évet, és mindezek után vasárnap behúzta a férfi világbajnokságnak számító Nitto ATP Finalst: a torinói fináléban 6:4, 6:4-re vertre az amerikai Taylor Fritzet (egyébként ezt a két Grand Slamet, valamint a vb-t egy évben eddig csak Roger Federer és Novak Djokovic tudta elhódítani).

„Nem voltak célkitűzéseim, egyszerűen arra voltam kíváncsi, mit tudok kihozni magamból, mire vagyok képes. Jövőre ugyanilyen mentalitással akarok játszani: amit el tudok érni, azt megpróbálom elérni – fogalmazott bölcsen a 23 éves sportoló, akit az se zökkentett ki, hogy azzal vádolták korábban, teljesítményfokozót használt. – Igyekszem majd úgy játszani, hogy koncentrált legyek, mégse vegyem a versenyzést halálosan komolyan. Fontos az egyensúly megtartása, és az, hogy lény önmagad!” NÉPSZAVA

Dubaj újabb felhőkarcoló-csodája

Hat érzék, azaz Six Senses Residences – így hívják az épületet, amely 2028-ra a világ legmagasabb lakótornya lesz. A felhőkarcoló a Dubai Marina kikötőben épül, mesés kilátással a Pálma-szigetre. A torony 122 emeletén 251 lakást kínál, köztük deluxe és penthouse lakásokat. A legkisebb lakások is több mint 180 négyzetméteresek lesznek. ROADSTER

Ezért hasonlítanak a kutyák a gazdájukra

Egy frissen közzétett tanulmány szerint az emberek megjelenésükben és viselkedésükben azért hajaznak kedvenceikre, mert a kutyák személyiségének nagyjából egyharmada örökletes csupán, a másik kétharmadát a környezetük határozza meg, amelyet nagyrészt a gazdájuk alakít. NATGEO

Kihalt a vékonycsőrű póling

Hivatalosan is kihaltnak tekinthető a korábban Európában és a Földközi-tenger partvidékén élő vékonycsőrű póling. Utoljára 1995 februárjában látták egy példányát Marokkóban. És bár a Magyar Madártani Egyesület szerint valójában 2001-ben, Magyarországon látták a faj egy példányát utoljára, ezt hivatalosan nem ismerték el. MTI

Magyar éremeső a nemzetközi sajtversenyen

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

A sajtversenyt 36 éve rendezik meg, a World Cheese Awards a világ legnagyobb ilyen típusú megmérettetése (képünk illusztráció)

SIKER A világ minden tájáról érkeztek sajtok a portugál világversenyre, kivéve az Egyesült Királyságot. A megmérettetést a hazaiak terméke nyerte, de magyar aranyérem is született. 47 ország 4786 sajtja vett részt az idei World Cheese Awards eddigi legnagyobb sajtversenyén. A magyar Breier Farm 9 hónapos Pilisi sajtja és a Caritas Vidékfejlesztés Gyergyói kézműves sajtja aranyérmet szerzett, de kiérdemeltünk 9 ezüst- és 8 bronzérmet is. Az év sajtja egy portugál termék lett, a Queijo de Ovelha Amanteigado, ami egy nyers tejből, növényi oltóval készült lágy juhsajt. A második és a harmadik helyezett Svájcban készült. Az Egyesült Királyság készítményei azonban lemaradtak a nemzetközi megmérettetésről, ugyanis fennakadtak a vámon. Nagy-Britannia 67 termelőjének 252 sajtja maradt ki a versenyből. „Ilyesmi soha nem történhetett volna meg a Brexit előtt – nyilatkozta John Farrand, a Guild of Fine Food igazgatója. – Érthetetlen, ami történt, mert még olyan országokból is megérkeztek a nevezett sajtok, ahonnan általában nehezebb a behozatal, például Dél-Afrika vagy Japán."

A 240 tagból álló zsűrit sajtszakértők, szakácsok, sajtkereskedők és gasztronómiai újságírók alkották.

K. K.

A Breier Farm és a Caritas Vidékfejlesztés Gyergyói sajtja aranyérmet szerzett.

GYENGÉN FELHŐS IDŐ VÁRHATÓ

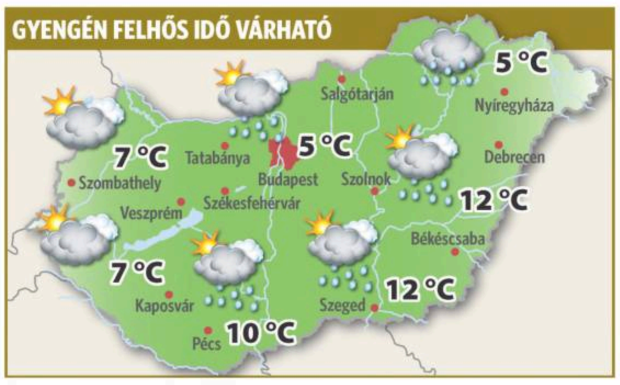

Boldog névnapot, Erzsébet!

Az Erzsébet női név, amely a héber Eliseba névből származik, ennek nyugati Elisabeth alakjából fejlődött ki. Ennek eredeti jelentése: „Isten az én esküm", „Isten megesküdött" vagy „Isten a teljesség", „Isten a tökéletesség".

KENÓ November 18.

1 5 8 13 17 22 24 27 30 31
33 34 35 39 50 55 57 70 72 73

Kiikszelhetik az X-et

ANTISZOCIÁLIS Több százezren hagyták ott a platformot, aminek legfőbb oka, hogy tulajdonosa, Elon Musk megafonként használta arra, hogy visszasegítse Donald Trumpot a Fehér Házba.

VARGA PÉTER

20:22
Follow
Donald J. Trump
@realDonaldTrump
45th President of the United States of America
DonaldJTrump.com
Joined March 2009
53 Following 94,7M Followers
Posts
Replies
Highlights
Media

FOTÓ: NURPHOTO VIA AFP

A Twitter megvásárlását követően Musk első lépése volt, hogy visszaállította Trump fiókját, amelyet a Fehér Ház elleni 2021. januári támadás után felfüggesztettek

A korábban az információcsere utópisztikus piacterének tekintett platform az eddigi legnagyobb exodusát szenvedte el az elmúlt napokban. Donald Trump november 6-ai választási győzelme óta több százezren hagyták ott az X-et, amiből olyan új közösségi médiumok profitáltak, mint a tavaly decemberben indult Bluesky, amelynek ma már 16 millió felhasználója van.

A jelenleg 317 millió felhasználóval rendelkező X akár teljesen el is jelentéktelenedhet, vagy segíthet egy új, tekintélyelvű világ nézeteinek befogadásában. Amikor Elon Musk 44 milliárd dollárért megvásárolta a Twittert, átkeresztelte X-nek, és kijelentette, mivel ő a korlátlan szólásszabadság híve, így a platformon minden nézet különösebb szűrés nélkül helyet kaphat. Tulajdonosként az első lépése a Twitterről a Capitolium ostroma után 2021-ben kitiltott Trump visszaengedése volt az X-re. Majd folytatta a tartalommoderátorok kirúgásával, a bejelentkezést pedig fizetőssé tette, ami azt jelentette, hogy az X-en bárki közölheti a véleményét, vagyis befolyást vásárolhat. Ez az alt-right nézetek (az alternatív jobboldal által használt, gyakran provokatív és szélsőséges nézeteket, állításokat és narratívákat jelenti), a gyűlöletbeszéd, a robotok által terjesztett tartalmak megjelenésében érhető tetten.

Az X-en tapasztalt változások azonban egyre nagyobb nyugtalanságot okoztak a felhasználók körében. Ismert médiumok és személyiségek hagyják el tömegesen a platformot. A Guardian és az Observer a múlt héten jelentette be, hogy nem jelenik meg többet az X-en. Stephen King azzal indokolta a platform elhagyását, hogy túlságosan mérgezővé vált. Barbra Streisand és Jamie Lee Curtis ugyancsak elhagyta a platformot.

Az X gyakorlatilag a Trump által alapított Truth Social közösségimédia-platform oldalává vált. Technológiai körökben pedig arról beszélnek, hogy a Truth Socialt az X-be lehetne olvasztani. (A 2022-ben elindult platformot gyakran emlegetik „Twitter-klónként", mivel számos hasonlóságot mutat a Twitterrel, és eredetileg azzal a céllal hozták létre, hogy alternatívát kínáljon azoknak a felhasználóknak, akiket kitiltottak a nagyobb közösségimédia-platformokról.)

Ha így történik, az kinek az érdekeit fogja szolgálni – teszi fel a kérdést a Guardian –, ki lesz a báb és ki a bábos a Musk–Trump-médiaszínházban? Musk elnyomja-e a tekintélyelvű kormányok kritikáját, amellyel üzletel, vagy előmozdítja azt? „Akárhogy is lesz, az Trump nézeteinek erősítőjeként, politikai szuperapplikációként fog működni közösségi médiának álcázva. Felejtsük el a Fox Newst vagy a Facebookot, a kormányzati tájékoztatási politika középpontjában az X lesz" – mondta James Kirkham, az Iconic digitális tanácsadó cég munkatársa.

De ma még senki sem tudja, mi lesz az X-szel: megszűnhet, de válhat Trump-ellenes platformmá is, ha idővel kiéleződnek az ellentétek, vagy Musk xAI (mesterségesintelligencia-vállalkozás) cégének oktatóeszközévé avanzsálhat. A mesterséges intelligencia azonban bekebelezheti a közösségi médiákat: az xAI már most 40 milliárd dollárt ér, csaknem annyit, amenynyiért Musk megvette a Twittert.

A világ két legnagyobb egója közötti kapcsolat csak addig előnyös kölcsönösen, amíg a két hataloméhes és impulzív férfi jól játszik. A Trump–Musk-viszony azonban ellentmondásos; az elnök tervei között az amerikai gazdaság erősítése szerepel Kína rovására, miközben Musk Tesláinak legnagyobb piaca az ázsiai ország. Trump kampányolt az elektromosautó-gyártás ellen, megszüntetné a rájuk adott adókedvezményeket, és a klímapolitika kérdésében is ellentétes nézeteket vallanak.

A marketingesek aggódnak

Rekordszámú hirdető tervezi, hogy jövőre kiszáll az X-ből, mert aggódik amiatt, hogy szélsőséges tartalmakkal hozzák kapcsolatba, ami újabb csapást jelent Elon Musk reményeire, hogy felvirágoztassa a közösségimédia-csoport pénzügyeit. A Kantar elemzőcsoport iparági vezetők körében végzett globális felmérése szerint a marketingszakemberek 26 százaléka tervezi, hogy 2025-ben csökkenti az X-re fordított reklámköltéseket. A kivonulók arra hivatkoznak, hogy a vállalkozó a szólásszabadság etikájával összhangban látványosan lazította a tartalmak moderálását – írja a Financial Times.

Minden idők legnagyobb élelmiszer-adománya

GONDOSKODÁS Rekordereménnyel zárult a Magyar Élelmiszerbank Egyesület hétvégi élelmiszergyűjtése, 374 ezer kilogramm felajánlás érkezett az ország 365 áruházában megvalósított akcióban. Az adományokból 75 ezer élelmiszercsomagot tudnak összeállítani és a nélkülözőkhöz juttatni, de az élelmiszerbank összesen 500 ezer pakkal szeretne segíteni az év utolsó két hónapjában, amit elsősorban a kereskedőktől mentett, lejárat közeli és csomagolási hibás termékek összegyűjtésével tudnak biztosítani. Ezenkívül naponta több ezer adag érintetlenül maradt ételre tesznek szert ezekben a hetekben gálavacsorákról, konferenciákról és munkahelyi fogadásokról. Az összegyűjtött élelmiszereket az egyes áruházak környéken működő karitatív szervezetek közreműködésével juttatják el a nélkülözőkhöz az ünnepeket megelőző időszakban, illetve a leghidegebb januári hetekben. NÉPSZAVA

75 ezer
élelmiszercsomagot tudnak elkészíteni az adományokból

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes:
HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952–2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu
Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A-C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink:
IMEDIA
OBSERVER

2024. november 19.

N MOBIL

VISSZHANG

A NÉPSZAVA MELLÉKLETE

Nem minden migráns...

Különbséget kell tenni emigráns és terrorista között, hiszen a két fogalom nem azonos. Egy külföldi újságnak nyilatkozta ezt a magyar miniszterelnök egy marseille-i merénylet kapcsán. Azt is kihangsúlyozta, hogy nem minden emigráns terrorista, nem szabad, hogy az emigráns szóhoz – bár ez a jellemző az otthon maradottak körében, és ennek éppen az az oka, hogy a fogalmat nem tisztázták – negatív mellékzöngék társuljanak. Mindenki emigráns, aki elhagyta a hazát, és a kifejezés éppúgy jelöli azokat, akiket az élvezetek csömöre űzött el otthonról, mint azokat a nincsteleneket, akiket az urambátyámvilág indított útnak. Párizsban viszont már a migrációt állítaná meg a magyar kormányfő. Tegyük hozzá gyorsan: a két személy nem ugyanaz, meg az elhangzott mondatok között is eltelt pontosan 90 év.

Kolumbusz és a szemétsziget

A latinó bevándorlók „imádnak gyereket csinálni”, mert „nem húzzák ki időben”, „az óceán közepén pedig van egy lebegő szemétsziget, úgy hívják, hogy Puerto Rico”. Donald Trump egyik kampánygyűlésének adta meg a felhangját ezekkel a gondolatokkal Tony Hinchcliffe humorista nemrégiben. A megválasztott elnökhöz hasonlóan bevándorlásellenes, szélsőjobboldali populista, nemritkán idegengyűlöletben úszó megszólalók a bevándorlókon köszörülték a nyelvüket a furcsa republikánus kampányban. Ismert: Trump elnökségének első napjára soha nem látott kitoloncolási programot hirdetett. Puerto Rico mindeközben ünnepel: Kolumbusz második útján, 1493. november 19-én lépett a „gazdag kikötő” földjére.

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap

Hallgassuk a Népszavát!

A mesterséges intelligencia lehetőségeit kihasználva olvasóink meg is hallgathatják a napi lapszám vezető írásait. Mindössze két kattintás, és Szabolcs már olvassa is egymás után a kiválasztott cikkeket. Egy listán pontosan jelezzük a hangfájlban szereplő anyagok címét és kezdési idejét. Érdemes kipróbálni! Rezgessük meg a Népszava hangját! Néhány perc „rádiózás”, és sok mindent megtudhat a napi aktuális politikai és egyéb témákról. Autóban ülve így biztos kényelmesebb olvasni, de lehet még számtalan szituáció, amikor nehéz a betűket bámulni.

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap
2024. november 20., szerda
152. évfolyam, 270. szám
Ára: 560 forint

Válságot ígérő rakéták

ESZKALÁCIÓ Moszkva új nukleáris doktrínája aláírásával reagált arra, hogy az ukránok először lőttek amerikai rakétákkal orosz célpontokra.

HARSÁNYI GYÖRGY

Biden elnök múlt heti engedélye óta Ukrajna tegnap először vetette be az amerikai gyártmányú ATACMS rakétákat egy orosz területen lévő célpont – egy Brjanszk megyei lőszerraktár – ellen, s ezt amerikai és ukrán tisztviselők megerősítették.

Sajtóértesülések alapján az ATACMS-ek oroszországi célpontok elleni bevetésére vonatkozó engedélyt Washington egyelőre kifejezetten a Kurszki területen észak-koreai segítséggel készülő orosz ellentámadás elleni ukrán műveletekhez adta meg – mondta a Népszavának Jójárt Krisztián elemző. Szerinte aligha engedik meg Ukrajnának, hogy ezekkel az orosz infrastruktúrát támadja. Szijjártó Péter magyar külügyminiszter Facebook-bejegyzésében azzal riogatott: az óceán minkét partján „a háborúpárti politikai elit tagjai elkeseredett rohamot indítottak az ukrajnai háború világháborúvá terjesztése érdekében”.

FOTÓ: AFP/KIRILL KUDRYAVTSEV

Győzelem napi katonai parádé Moszkvában. Atomfegyvert is bemutattak

Vlagyimir Putyin tegnap jóváhagyta az új orosz nukleáris doktrínát, módosítva azokat a feltételeket, amelyek mellett az ország fontolóra veszi atomarzenáljának használatát. Az aláírás bejelentése kapcsán azonban Moszkvában nem hangzottak el nukleáris támadással való fenyegetések. Jójárt Krisztián egyetértett, hogy az aláírás bejelentése egyfajta válasz Biden elnök döntésére, de nem közvetlen fenyegetés atomfegyver bevetésére. A Kreml nyilván igyekszik a dokumentumot arra is felhasználni, hogy megijessze a nyugati társadalmakat, de „nem feltétlenül kell ezt annyira szorosan a jelenlegi kontextusban értelmezni, mint ahogy egyébként a média nagy része magyarázza” – vélekedett.

RÉSZLETEK A 7. OLDALON

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Orbán Viktor szavaz. Pártjának kedvezően szabná át a szabályokat

Átrajzolják a választási körzeteket

HATÁRVONAL Egy hétfőn éjfél előtt nem sokkal benyújtott, majd alig fél nappal később az igazságügyi bizottságban már el is fogadott javaslattal alakítaná át az országgyűlési egyéni választókerületek határait a Fidesz. A lakosságszám változásai miatt ugyan szükséges időnként az igazítás, de most Budapesten szinte minden körzethatár máshova került a javaslatban. Az átrajzolás a fővárosi és a Pest megyei mandátumokat érinti érdemben, Tolna és Somogy megyében nem módosítottak a határokon, holott a lakosságszám csökkenése miatt itt is kellett volna.

– A fővároson kívül egyetlen megye sem veszít mandátumot – hívta fel a figyelmet László Róbert, a Political Capital választási szakértője. Szerinte a Fidesz, ahogy általában, igyekszik magának kedvezni, de egy gyorsan változó politikai helyzetben ez nem biztos, hogy sikerül is. „Most próbáljuk megfejteni, melyik patakszél melyik körzethez tartozik az új választási körzetrend szerint” – erről a DK-s Sebián-Petrovszki László beszélt lapunknak. Tegnap az alaptörvény 14. módosítására is érkezett javaslat, hogy a jövőben legfőbb ügyészt az ügyészi körön kívülről is lehessen választani.

REFLEKTOR A 2. OLDALON

Pintérnek eddig túl fekete volt az egészségügy

MINISZTER „Társkeresőbe” érkezett Pintér Sándor, az egészségügyet lassan három éve felügyelő belügyminiszter a kórházszövetség konferenciájára. S ugyan – szavai szerint – azért jött, hogy társakat keressen a jobb egészségügy megteremtéséhez, mondandójából az is gyorsan kiderült, határozott elképzelése van a további változtatásokról. A belügyminiszter – bár korábban többször meghívták – első alkalommal beszélt nyilvánosan egészségügyi szakmai rendezvényen. Eddig azért nem fogadta el a meghívást, mert mint fogalmazott, „az egészségügy aktuális helyzetét nem ismertem, túl fekete volt előttem, hisz azokat a problémákat ismertem csak, amelyek gondot okoztak”.

„2017-ben kezdtem el foglalkozni az egészségüggyel, akkor mint az informatikáért felelős miniszter. És azt tapasztaltam, hogy nem kellő fejlettséggel rendelkezik, sőt mi több, a rendőrség még fejlettebb informatikailag, mint az egészségügy, holott azt gondolom, hogy a tudásbázis az egészségügynél sokkal magasabb” – fogalmazott a belügyminiszter.

FOLYTATÁS A 3. OLDALON

Munkához láttak a gettóban

BONTÁS Hét évvel a kőbányai, Hős utcai szegregátum felszámolásáról szóló kormánydöntés után megkezdődött az egyik épület bontása. A szerződést múlt hétfőn írták alá, a hirdetmény nélküli tárgyalásos eljáráson kiválasztott nagykőrösi VA-HÍD Kft. nettó 294,3 millió forintért vállalta a 6500 négyzetméteres – pinceszint, 4 épületszint és padlástér – B tömb bontását, illetve a keletkező hulladék elszállítását. A szomszédos, ugyanekkora A épület bontását még meg sem rendelték. Ezzel együtt már bizonyosan 3 milliárd felett jár a szegregátum felszámolásának költsége. – Az A épületben jó néhányan élnek még most is. Ennek az épületnek a bontása valószínűleg jó pár hónapig nem fog megkezdődni, de biztos információink nincsenek – fogalmazott lapunknak Molnár Zsuzsanna, a telepen élőket régóta segítő Kontúr Egyesület elnöke.

A Hős utca a nyomor egyre mélyülő bugyrává vált

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

> A szegregátum felszámolásának költsége már legalább 3 milliárd forint felett jár.

ÍRÁSUNK A 4. OLDALON

„Kiszúrják, ha szar vagy”

ALAKÍTÁS Élt Houstonban, volt is rálátása az olajiparra, mégis meglepődött Billy Bob Thornton, amikor Az olajügynök című sorozatot forgatta. „Nem tudtam, hogy a melósok, akik életveszélyes munkát végeznek az olajföldeken, nagyrészt bevándorlók vagy exelítéltek” – mondta a Népszavának adott interjúban az Oscar- és Golden Globe-díjas amerikai művész, aki a SkyShowtime-on ma induló sorozat problémamegoldó figuráját alakítja. A színész, akinek Taylor Sheridan kivételesen engedte az improvizálást, bevallotta, kicsit rájátszottak a déli macsók sztereotípiájára. „De ha figyelmesen végignézik a sorozatot, mindenkinek világos lesz, hogy nem elég keménynek lenni, mert annak megvannak a szomorú vagy éppen tragikus következményei. Még a konzervatívoknak is vannak emberi érzelmeik. Aki nem hiszi, barátkozzon össze eggyel” – mondta egyebek mellett lapunknak.

INTERJÚ AZ 5. OLDALON

FOTÓ: AFP/UNIQUE NICOLE

Billy Bob Thornton szerint tévhit, hogy rosszfiúkat szeret játszani

NÉPSZAVA MAGAZIN
MŰSOR
Walter Matthau és Mason Gamble

16 OLDALAS
MŰSORMAGAZIN A MAI SZÁMBAN

AJÁNLÓ

Az iskolai dolgozókkal nem foglalkoznak

A pedagógusok béremelése jövőre is folytatódik, a kormány azonban továbbra sem tervezi rendezni a nem pedagógus munkakörben foglalkoztatott iskolai dolgozók bérhelyzetét. **3. oldal**

Nem vágják a kamatot

Változatlanul, azaz 6,5 százalékon hagyta a jegybank az alapkamatot, ami egyhamar nem is fog csökkenni. **6. oldal**

Valódi hamisítványok Budapesten

A kormány egyik brüsszelezős plakátja is kiállítási tárgy lett az Európai Történelem Házának mától Budapesten is látható, a történelem híres csalásait bemutató utazó kiállításán. **12. oldal**

Választási graffiti Budapesten

VOKS A választókerületi határok teljes átrajzolását javasolta az igazságügyi bizottság mögé bújva a Fidesz. Ez a fővárost sújtja, ahol a legtöbb körzethatár máshova kerül a társadalmi vita nélkül, éjszaka benyújtott javaslat alapján.

SZALAI ANNA

– Ez még az első sokk. Most próbáljuk megfejteni, hogy melyik patakszél melyik körzethez tartozik az új választási körzetrend szerint. A törvénymódosítás hatásainak politikai elemzése és az erre rímelő választásistratégia-alkotás csak ezután következik – válaszolta Sebián-Petrovszki László, a DK országgyűlési képviselője a Népszava azon kérdésére, hogy a Fidesznek kedvező új választási törvény elfogadása esetén nem merül-e fel a 2026-os választás ellenzéki bojkottja.

Ahogy arról elsőként épp Sebián-Petrovszki László hírt adott, hétfő este 11-kor küldték szét a választási törvény 65 oldalas fideszes módosító javaslatát, amit alig fél nappal később, kedd délelőtt 11 órakor már tárgyalt (majd tovább is engedett) a parlament igazságügyi bizottsága. A sietség nem véletlen, a hatályos jogszabályok szerint a választási törvény ezen része nem módosítható a választás előtti évben, így még az idén át kell nyomni az Országgyűlésen ahhoz, hogy a 2026-os választásra alkalmazható legyen. (Nem mintha nem tett volna már kivételt az Orbán-kormány.) A javaslat szerint a törvény különböző részei eltérő időpontban lépnének életbe, legkorábban az új választókerületi határokat rögzítő mellékletek 2024. december 31-én. A törvény nagy része jövő februárban, a szavazóköri névjegyzék adatait tartalmazó 3. és a külképviseleti névjegyzék adatait rögzítő 4. melléklet viszont csak 2026 januárjában.

Ez tovább növeli a gyanút, hogy a Fidesz – bár ebben a módosításban nincs benne – később valóban kialakítsa azokat az új egyéni választókerületeket a környező országok magyarlakta területein, amelyekről Magyar Péter, a Tisza Párt elnöke már a nyáron beszélt, de a kormány ezt hevesen tagadta. A bizottsági ülésen többen is rákérdeztek erre, de nem kaptak választ.

A keddi bizottsági ülésen tárgyalt, 85 paragrafusból álló törvénymódosítási javaslat több tucat ponton írja át az önkormányzati és az országgyűlési választásokat szabályozó törvényeket. A legnagyobb horderejű módosítás a választókerületi határok teljes átrajzolása. Ez nem egészen váratlan lépés, hiszen a Nemzeti Választási Iroda (NVI) elnöke az idei uniós és az önkormányzati választásokról készített beszámolójában már szeptember elején jelezte a felülvizsgálat szükségességét. Az alaptörvény értelmében minden választópolgár szavazatának egyenlő súlyúnak kell lennie, ez azonban sérül, ha az egyik településen jóval több szavazat kell egy parlamenti mandátum megszerzéséhez, mint a másikban. Az elmúlt években volt olyan választókörzet, ahol harmincezer szavazat elég volt egy mandátumhoz, míg másutt legalább 90 ezer szavazat kellett hozzá. Tolna 2-es számú körzetében például csaknem 59 ezren dönthettek egyetlen képviselőről, míg Pest 5-ös számú választókerületében közel 98 ezren. Ez persze csak az elmélet, hiszen a szavazatkülönbség attól is függ, hogy hol mennyien mennek el szavazni.

Nehéz lesz eligazodni az új rendszerben, hogy ki hova tartozik, és kire kell szavaznia

A most benyújtott törvénymódosítás mindenesetre „az elmúlt évek demográfiai trendjei, különösen a nagyvárosok és agglomerációik növekedése, illetve egyes vidéki térségek népességének változása" miatti, jelentős „egyensúlyhiányokkal" indokolja a körzethatárok átrajzolását. Mondjuk ez 2022-ben nem annyira zavarta a kormányt, pedig már akkor 20 százaléknál nagyobb volt az eltérés egyes helyeken, ami sértette a hatályos jogszabályokat.

AZ NVI elnöke beszámolójában jelezte, hogy amíg Budapest és több megye lélekszáma és így választópolgárainak száma jelentősen csökkent, Pest és Győr-Moson-Sopron megyéké nőtt. Az egyenlő választójog biztosítása érdekében ezért Pest megyében kettővel, 12-ről 14-re növelni kell a mandátumok számát, míg Tolnában, Somogyban és Budapesten csökkenteni szükséges. Utóbbiban 18 mandátumról 16-ra. Az érvelést gyengíti, hogy a módosítás végül csak a fővárosi és a Pest megyei mandátumokat érinti érdemben, illetve van némi változás Csongrád és Fejér megyében is. Tolna és Somogy megyékben viszont nem módosították a határokon, holott a lakosságszám csökkenése miatt itt is kellett volna. Csakhogy itt a Fidesz erős volt a választásokon 2022-ben.

Az új mandátumszámhoz hozzá kellett igazítani a választókerületek határait. Ehhez azonban nem kellett volna egy bonyolult kódfejtő táblához hasonlatossá alakítani Budapest választási térképét. Persze a választókerületekkel való manipuláció, a gerrymandering ismert politikai fogalom, amely a körzethatárok olyan irányú módosítását jelenti, amely valamelyik politikai erőt – tipikusan a hivatalban lévőt – juttatja előnyhöz a választásokon. Például egy közismerten baloldali negyedet átraknak az inkább jobboldaliként elkönyvelt városrészekhez. Szabó Szabolcs, aki jelenleg a XXI. és a XXIII. kerületet teljesen lefedő 17-es választási körzet ellenzéki országgyűlési képviselője, az igazságügyi bizottság tagja, azt mondta, ez a „keverési szándék" jól tetten érhető abban, hogy Soroksárt leválasztották Csepelről, és a XXI. kerületet a IX., XI. és XX. kerületi, részben a NER-világ előnyeit élvező, új lakónegyedekkel tarkított városrészekkel rakták össze a 9. egyéni választókerületben.

– A politikai szándék nyilvánvaló – állítja Sebián-Petrovszki László is, aki Varjú László DK-s országgyűlési képviselő példáját hozta fel. Varjú immáron háromszor nyert mandátumot Újpesten, az új rendben azonban négy darabba szedték a szavazóbázisát. A jelenleg is hivatalban lévő 19 ellenzéki egyéni képviselőből 17-nek teljesen átszabták a választókerületét. Így legalább részben új terepen kénytelenek majd versenyezni, miközben a változó sávozású pályán közben felbukkant a Tisza is.

– A mindenféle társadalmi egyeztetés nélkül, nyilvánvalóan pártpolitikai céllal íródott javaslat még a kormánynak is kínos, ezért a benyújtását rálőcsölték a bizottságra – vélekedik Szabó Szabolcs, aki szerint az Európai Unió aligha megy el szó nélkül amellett, hogy ilyen jelentős változtatást ismét társadalmi vita nélkül öntenek törvénybe. Az igazságügyi bizottság keddi ülésén arra kért magyarázatot, hogy az ország más pontjain miért nem orvosolták az egyensúlyhiányt. Kérdésére nem kapott választ. Ahogy Szabó Tímea felvetésére sem érkezett indoklás. A képviselőnő a szavazási borítékok elhagyását kifogásolta, mondván, a „csupaszon" leadott szavazatokkal elvész a szavazás titkossága. A bizottság végül 8 kormánypárti igennel, 3 ellenzéki nem mellett elfogadta a törvénycsomagot. A héten már tárgysorba is vehetik, így decemberben megtörténhet a részletes vita, és még az év vége előtt a szavazás.

László Róbert, a Political Capital választási szakértője a lapunkhoz is eljuttatott elemzésében a többi között arról írt: „A Fidesz, ahogy általában, igyekszik magának kedvezni, de egy gyorsan változó politikai helyzetben ez nem biztos, hogy sikerül is." Szerinte azonban a ma ismert módosítási javaslatokra nem érdemes véglegesként tekinteni, további módosítók sora érkezhet még, akár a végszavazás előtt, de annak sincs akadálya, hogy akár a jövő év folyamán újra átírják a választási szabályokat. Szerinte a benyújtás módján túl azért erős a manipulációgyanú, mert a fővároson kívül egyetlen megye sem veszít mandátumot.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

ÉRINTETTSÉG

SEBIÁN-PETROVSZKI LÁSZLÓ:

A jelenleg is hivatalban lévő 19 ellenzéki egyéni képviselőből 17-nek teljesen átszabták a választókerületét

REAGÁLNAK

SZABÓ SZABOLCS:

Az EU aligha hagyja szó nélkül, hogy egy ilyen jelentős változtatást ismét társadalmi vita nélkül öntenek törvénybe

„Buhera, csalás, bosszú"

Az ellenzéki pártok egyhangúlag tiltakoztak a választási törvény tervezett módosítása ellen. A DK szerint „14 év választási vereség után Budapestet adminisztratív eszközökkel akarják megszerezni". Az MSZP-s Kunhalmi Ágnes arról írt: „Ma arra ébredtem, hogy hirtelen egyszerre négy körzet képviselője lettem." A szocialisták korábbi társelnöke szerint a Fidesz és a KDNP példátlan választási csalásra készül. A Momentum a szakmaiságot hiányolja a tervezetből, az egész egyetlen célt szolgál: 2026-ban több esélye legyen a Fidesznek megtartani a hatalmát. A Tisza Párt nevében – szokás szerint – Magyar Péter értékelt, aki FB-bejegyzésében azt írta: „A Fidesz hatalma megtartása érdekében teljesen átrajzolná a választási körzeteket, és hogy bent tartsa az Országgyűlésben a számára fontos ellenzéki pártokat, a bejutási küszöböt is lejjebb szállítaná." Karácsony Gergely főpolgármester szerint a budapesti választási körzetek számának csökkentése a kormány bosszúja azért, mert a „főváros legutóbb a kormány ellen szavazott". Mint írta: „Az elmúlt bő egy évtizedben minden választás előtt buherált valamit a szabályokon, hogy saját magának kedvezzen, és megpuccsolja a választási akaratot."

Érkezik a 14. módosítás a legfőbb ügyész miatt

SZABÁLY Magyarország alaptörvényének tizennegyedik módosításáról nyújtott be javaslatot az igazságügyi bizottság Kövér Lászlónak, amely alapján az Országgyűlésnek lehetősége lesz arra, hogy a legfőbb ügyészt ne kizárólag az ügyészek közül választhassa. Az indoklás szerint „a rendszerváltoztatás óta a legfőbb ügyészi tisztséget betöltő három személyből kettő előszöri megválasztásakor nem volt ügyész, így a módosítás a hazai gyakorlathoz igazítja a szabályozást". Hivatkoznak a nemzetközi gyakorlatra is, mivel – mint írják – számos európai országban (így Hollandiában, Lengyelországban, Dániában vagy Svédországban) a legfőbb ügyészi tisztség betöltésének nem feltétele, hogy a legfőbb ügyész ügyészi múlttal rendelkezzen. Az egyelőre nem világos, hogy mi a szándéka a Fidesznek ezzel, hiszen Polt Péter megbízatása 2028. december 14-én jár le. A lépést az indokolhatja, ha már most meg akarják választani Polt utódját, és a jó előre kiszemelt vezető nem ügyész.

NÉPSZAVA

FOTÓ: MTI/BRUZÁK NOÉMI

Vélhetően Polt Péter utódjának készítik elő a terepet

„Lehet, rosszindulatú rendőr vagyok”

VIZIT Túl a ciklus felén az egészségügyet felügyelő miniszter is ellátogatott a Magyar Kórházszövetség szakmai konferenciájára.

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

Dr. Takács Péter
államtitkár
Dr. Pintér Sándor
belügyminiszter

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Takács államtitkár és Pintér miniszter. A felelősök

Mostani beszédében Pintér Sándor felidézte, hogy minisztersége elmúlt két évében 90 „javító intézkedés” történt az egészségügyben, köztük említette az informatikai rendszer fejlesztését, az EESZT hibáinak korrigálást is. – A kórházi felújítási programmal WIFI-hálózatot építettünk ki ahhoz, hogy a későbbiekben a fejlődés, az informatikai megoldások eljuthassanak egészen az ágy melletti ellátásig. Mindez 31 kórházban 300 ezer négyzetméter betegellátó terület megújítását jelentette – mondta.

Pintér bejelentette, a kórházak irányításának központosítását követi az anyagellátásé. Hamarosan egyetlen nagy, pátyi, központi raktárból látják majd el valamennyi intézményt gyógyítási eszközökkel. Annak megnyitásával 26 raktárat zárnak be. A központi anyagellátó 200-féle eszközzel nyit és fokozatosan bővítik a kínálatát. Pintér Sándor megjegyezte: ha egy OBI vagy Spar meg tudja oldani akár 40-50 ezer termék központi raktározását, miért ne menne ez az egészségügynek? Beszélt arról is, hogy a gazdálkodást segítő informatikai rendszerek jelentős részét korszerűsítették, így az intézmények több kontrollra számíthatnak. Például könnyen kideríthető az is, hogy mi egy kórház túlköltekezésének az oka? Indokolt-e, van-e mellette megfelelő betegszám, ellátás?

Az első ilyen ellenőrzésekkel találtak több mint 200 olyan orvost, aki ugyan teljes munkaidőben dolgozik, de idén augusztus végéig ötvennél kevesebb beteget látott el. Volt olyan is, aki az állami rendszerben 50 és 100 közötti beteget kezelt, viszont a magánellátásban meg 1800-at. „Miért jön dolgozni? – tette fel a kérdést a miniszter önmagának. – Lehet, hogy én rosszindulatú rendőr vagyok, de esetleg nem azért, hogy betegeket szerezzen a magánellátásához?” Hozzátette: a jövőben azt is megnézik, hogy a teljes munkaidőben alkalmazott orvosok hány beteget látnak el.

Növelik az ellenőrök számát is. „Ha mindent összeadunk, alig száz ellenőr volt az egész egészségügyi rendszerben. S ugyan az egészségügy átalakításához tanulmányt készítő Boston Consulting Group 2-3 ezer ellenőrt javasolt, de úgy gondolom, hogy mi erkölcsileg egy kicsit jobban állunk, és ezért csak 300 ellenőr kezdi meg a munkáját az egészségügyben.”

Pintér Sándor elismeréssel szólt az új vezetőkiválasztó rendszerről is. A kórházigazgatóknak speciális elméleti, gyakorlati kiválasztási folyamaton kell végigmenniük. Az első eredményeket kiválónak nevezte. „Tízből kilenc jó találat volt, egy az billeg. De neki az állása is billeg.”

Pintér Sándor előadása után az egészségügyért felelős államtitkár, Takács Péter beszélt, ő egyebek mellett arról, hogy idén még 42,7 milliárd forintot kapnak a kórházak adósságaik rendezésére. Idén eddig két adósságrendezés volt, 104,5 milliárdhoz már hozzájutottak a beszállítók. Korábbi szakmai konferenciákon 2024-re még további 100 milliárd forintot meghaladó adósságrendezést ígértek az ágazat vezetői, így meglehetős csalódást keltettek Takács Péter szavai.

130 milliárd
Ennél is több a kórházak adóssága, de a kormány csak 42,7 milliárdot ad

– Az orvostechnikai beszállítók döbbenten értesültek arról, hogy a Pénzügyminisztérium, megszegve a korábbi ígéretét, csupán a jelenleg fennálló – visszafogott számítások szerint 130 milliárd forintot meghaladó – lejárt tartozásállomány töredékének rendezésére biztosít fedezetet – reagált lapunknak az államtitkári bejelentésre Rásky László, az Orvostechnikai Szövetség főtitkára. – Ez több magyarországi gyártó halálos ítéletével ér fel. Józan ésszel felfoghatatlan, hogy a kormány még mindig nem érti, a jelenlegi adósságszint a cégek működését és ezen keresztül a betegellátást is veszélyezteti. A kifizetetlen összeg az év végi államadósságot is növeli, ami szintén érthetetlenné teszi a PM döntését.

DANÓ ANNA

Elküldik Brüsszelbe az Erasmus-törvényt

EGYEZTETÉS Ismét véleménycserét tartottak a tagállamok Európa-ügyi miniszterei a magyar jogállamiság helyzetéről a hetes cikkelyes eljárás keretében. A keddi brüsszeli vitára a magyar EU-elnökség alatt került sor, ráadásul az a furcsa, és néhány tagállamban nemtetszéssel fogadott helyzet állt elő, hogy a magyarok nem adták ki a kezükből a vita vezetését. A téma napirendre tűzését Németország és néhány másik uniós ország javasolta. A hetes cikkelyes folyamatnak az a célja, hogy megállapítsa, Magyarországon rendszerszerűen és tartósan sérülnek-e az EU alapértékei. A huszonhetek egyelőre párbeszédet folytatnak, 2018 decembere óta.

A vitában az Európai Bizottság tartott helyzetértékelést, majd a kormányok képviselői kaptak szót. A Benelux országok közös nyilatkozatot tettek, amelyben leszögezték: a hetes cikkelyes procedúra több mint hat éve alatt nemigen fordultak jobbra a dolgok Magyarországon, ezért a folyamatot fenn kell tartani. Többen, például a franciák nevében is felszólaló németek, aggályosnak ítélték a szuverenitásvédelmi törvényt, a rendeleti kormányzást, a médiaszabadság helyzetét.

Bóka János Európa-ügyi minisztertől és Didier Reynders igazságügyi biztostól az ülést követő sajtótájékoztatón megkérdeztük, látnak-e esélyt rá, hogy Magyarország ne veszítsen az év végén több mint egymilliárd eurót azért, mert nem hajtotta végre maradéktalanul azokat a korrupcióellenes intézkedéseket, amelyek a felfüggesztett pénz feloldásához szükségesek. Az uniós intézmények csaknem két éve zároltak 6,3 milliárd eurót az országnak jutó közösségi alapokból, mert veszélyben látták azok szabályszerű felhasználását. Ennek az összegnek egy része – több mint egymilliárd euró – december 31-én végleg elveszik, ha a kormány nem teljesíti a felszabadításához kötött feltételeket. Bóka János válaszában nem beszélt a támogatások feloldásához fűzött feltételek teljesítéséről, de azt elmondta, hogy a közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványokról szóló törvény nemrég elfogadott módosítását a napokban megküldik az Európai Bizottságnak. Reynders szerint egy hónapjuk van a módosított szöveg értékelésére, és ha úgy látják, hogy megfelel az elvárásaiknak, akkor még az év vége előtt megszülethet a kedvező minősítésük.

A 21 modellt váltott egyetem újbóli uniós finanszírozásáról – köztük az Erasmus+ csereprogram és a Horizont Európa kutatás-fejlesztési program támogatásáról – a jelenleg Magyarország által elnökölt EU Tanácsnak kellene döntenie a bizottsági vélemény alapján.

HALMAI KATALIN (BRÜSSZEL)

FOTÓ: MTI/BODNÁR BOGLÁRKA

Bóka János a brüsszeli tanácskozás előtti tájékoztatón

Nincs szándék az iskolai dolgozók bérrendezésére

EGYEZTETÉS Miközben a pedagógusok béremelése jövőre is folytatódik, a kormány részéről továbbra sincs tervben a nem pedagógus munkakörben foglalkoztatott iskolai dolgozók bérhelyzetének érdemi rendezése. Pedig ők az intézmények működéséhez elengedhetetlen munkát végeznek, a nevelést-oktatást közvetlenül segítik (NOKS). Ehhez a körhöz tartoznak a technikai alkalmazottak is. A pedagógus-szakszervezetek képviselői kedden tárgyaltak a Belügyminisztériumban, ahol az érdekvédők beszámolója szerint elhangzott, jövőre az eddig tervezettnél valamivel magasabb lehet a pedagógusok béremelése.

> **A NOKS-dolgozókat gyakran küldik be az osztálytermekbe, csoportokba felügyelni, de időnként tanítani is a pedagógushiány miatt.**

A Pedagógusok Szakszervezetének elnöke, Totyik Tamás elmondta, a november 4-ei egyeztetésen még átlagosan 20 százalékos, részben uniós forrásból megvalósuló emelést helyezett kilátásba a kormány, most viszont már arról volt szó, hogy a bérek akár 21-22 százalékkal is emelkedhetnek 2025-ben, hogy elérjék a diplomás átlagfizetés 80 százalékát. (Ez ugyanis a feltétele annak, hogy az erre a célra fordítható uniós támogatások megérkezzenek.) Ugyanakkor még nem tudni, mennyi a 2024-es diplomás-átlagbér, ezért ezek a számok még „nincsenek kőbe vésve”.

Nagy Erzsébet: A kormány azért nem fizet többet, mert „ennyi pénzért” is akad dolgozó

Az viszont szinte biztos, hogy a NOKS-munkakörökben dolgozókat – mint a pedagógiai asszisztensek, iskolatitkárok, könyvtárosok, rendszergazdák, dajkák – jövőre is kihagyják a bérrendezésből. Ők idén sem kaptak külön béremelést, jelenleg a garantált bérminimum körül keresnek, függetlenül attól, milyen munkakörökben dolgoznak, milyen végzettségük van. A garantált bérminimum jelenleg bruttó 326 ezer, nettó 216,8 ezer forint. Bár a költségvetés plusz 10 százalékig biztosít fedezetet az illetményük kiegészítésére, a Pedagógusok Demokratikus Szakszervezetének (PDSZ) ügyvivője, Nagy Erzsébet lapunknak azt mondta, a legtöbben csak 7 százalékot kapnak. Az érdekvédők egyik követelése, hogy mindenki egységesen kapjon 10 százalékot.

Nagy Erzsébet azt is elmondta, amikor rákérdeztek a NOKS-dolgozók bérrendezésére, azt a választ kapták kormányoldalról, hogy amíg „ennyi pénzért” is betöltik ezeket a munkaköröket, minek fizessenek magasabb béreket? A szaktárca úgy véli, a NOKS-munkakörök esetében nincs munkaerőhiány. Ennek némileg ellentmond a Budapest Intézet tavalyi elemzése, mely szerint 2023-ban mintegy 36 ezer teljes állású és további 3 ezer félállású NOKS-dolgozó volt a köznevelésben, ami alsó hangon is 14 ezerrel kevesebb a szükségesnél. A PDSZ ügyvivője rámutatott, a NOKS-dolgozókat gyakran küldik be az osztálytermekbe felügyelni, de időnként tanítani is a pedagógushiány miatt.

JUHÁSZ DÁNIEL

FOTÓ: EP/LAURIE DIEFFEMBACQ

Krzysztof Smiszek teszi meg az ajánlást az uniós parlamentnek

Lengyel képviselő dolgozik Magyar mentelmi ügyén

EP Krzysztof Smiszek lengyel európai parlamenti képviselő fogja kidolgozni az ajánlást a Magyar Péter mentelmi jogának felfüggesztését kérő legfőbb ügyészi indítványról – értesült a Népszava. A Szocialisták és Demokraták pártcsoportjához tartozó, jogász végzettségű politikust a varsói kormánykoalíciót alkotó egyik párt, az Új Baloldal tagjaként választották be az uniós törvényhozó testületbe. Jelenleg az Európai Parlament (EP) jogi bizottságának mentelmi ügyekkel foglalkozó állandó előadója.

Smiszek dolga lesz, hogy ajánlást tegyen az EP-nek arról, felfüggesszék vagy fenntartsák a Tisza EP-képviselőjének mentelmi jogát. A döntést a parlament jogi bizottsága, majd plenáris ülése hozza meg. A gyakorlat szerint egy-egy ügy tárgyalása hónapokig tart, így a Magyar Pétert érintő határozat leghamarabb jövő tavasszal születhet meg.

Polt Péter legfőbb ügyész szeptember végén kezdeményezte, hogy az EP függessze fel Magyar mentelmi jogát, miután lopás miatt eljárás indult ellene. A vádak szerint a politikus elvette és a Dunába dobta egy ember telefonját, aki levideózta őt és társait. Időközben egy második beadvány is érkezett a képviselő-testülethez a politikus mentelmi jogának felfüggesztését kérve. Lapértesülés szerint egy fideszes politikus rágalmazás miatt akarja perbe fogni Magyart. Az ügy parlamenti előadóját várhatóan decemberben nevezi meg a jogi bizottság.

HALMAI KATALIN (BRÜSSZEL)

LAPSZÉL

Börtön az agresszív kommentekért

„Az internetes agresszió visszaszorításáról" szóló kormánypárti javaslat is napirendre került az igazságügyi bizottság ülésén. A javaslat szerint – írta a Telex – egyéves szabadságvesztést szabhatnának ki, ha valaki kommentben más halálát, kínzását helyezi kilátásba. Nem büntethető az, ha ezt valaki ismeretterjesztő, oktatási, tudományos, művészeti célból, vagy a történelem eseményeiről szóló tájékoztatás miatt követi el. NÉPSZAVA

Késik a menetrend is a MÁV-nál

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Idén sem tudta időben közzétenni a MÁV a jövő évi menetrendjét, írta a Közlekedő Tömeg. A közszolgáltatási szerződés szerint a hatályba lépése előtt legkésőbb 30 nappal nyilvánossá kell tenni a menetrendet, ez a határidő azonban múlt szombaton lejárt. NÉPSZAVA

Munkához láttak a Hős utcai gettóban

BUDAPEST Csaknem hét évvel a kőbányai szegregátum felszámolásáról szóló kormánydöntés után megkezdődött az egyik épület bontása. A másikban még mindig laknak néhányan.

SZALAI ANNA

Bár elköltöttek rá már több mint 3 milliárd forintot és minden hivatalos szereplő legfőbb vágya az volt, hogy minél hamarabb tűnjön el a gettó a Hős utcából, így is hosszú évekbe telt, hogy eljussanak az első épület bontásáig. Ennyi pénzből, ennyi idő alatt egy jól átgondolt szociális programmal megtámogatott telepfelszámolást is végig lehetett volna vinni. De nem ez történt.

A kőbányai Hős utca két szegregált tömbjének egyikére vonatkozó bontási szerződést múlt hét hétfőn írták alá. A hirdetmény nélküli tárgyalásos eljáráson kiválasztott nagykőrösi VA-HÍD Kft. nettó 294,3 millió forintért vállalta a 6500 négyzetméteres – pinceszint, 4 épületszint és padlástér – B tömb bontását, illetve a keletkező hulladék elszállítását. Ezzel együtt már bizonyosan 3 milliárd felett jár a szegregátum felszámolásának költsége. Ráadásul a szomszédos, ugyanekkora A épület bontását még meg sem rendelték.

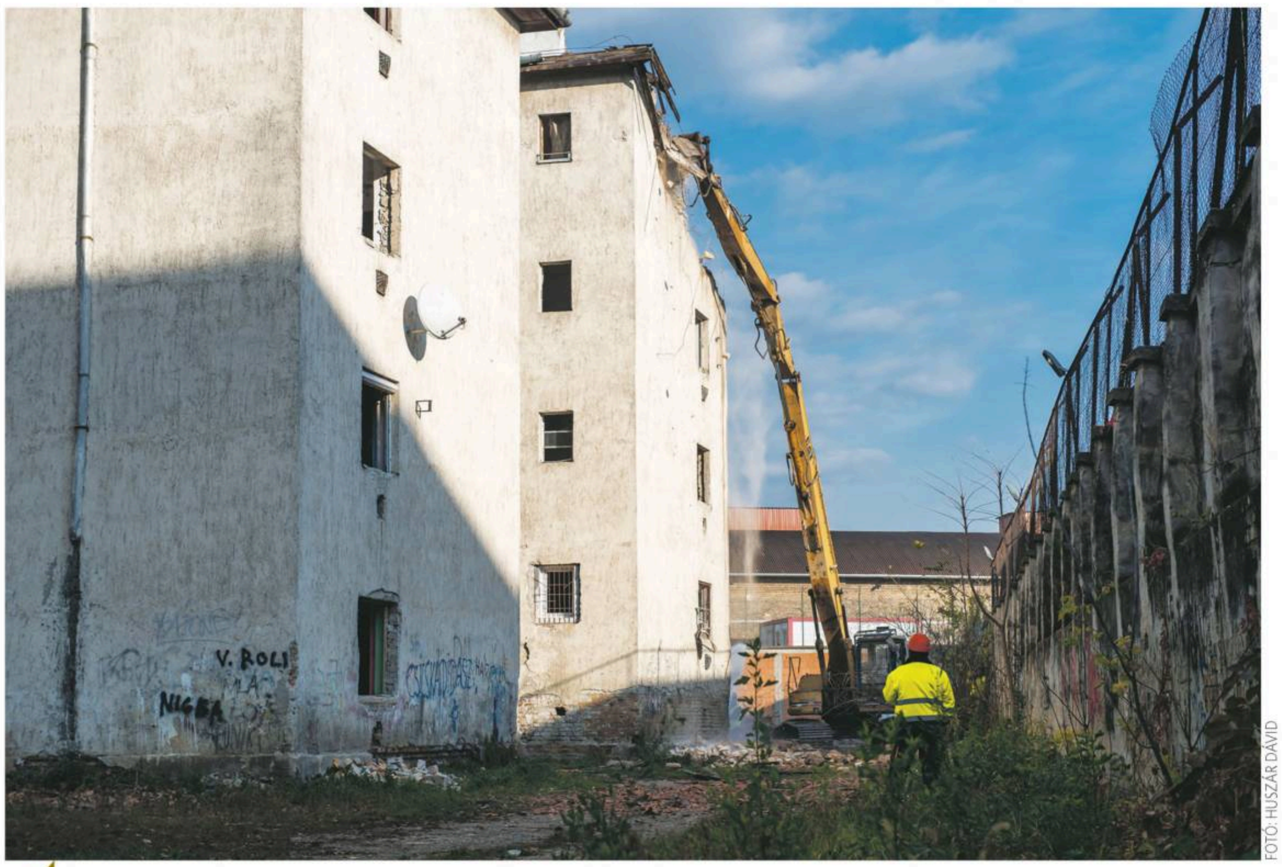

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A bontási szerződést múlt hét hétfőn írták alá, a VA-HÍD Kft. nettó 294,3 millió forintért vállalta a 6500 négyzetméteres B tömb bontását

A Hős utcai lakótömbök az egykori ferencvárosi „Dzsumbuj" kistestvéreként épültek meg a két világháború között. A két H-alakú, szűk gangos, négyemeletes házban a súlyos lakhatási válság enyhítésére alakították ki az apró szükséglakásokat. A függőfolyosóról nyíló szélfogót két 26 négyzetméteres lakás fogja közre. A lakásokban nem volt fürdő, a közös vécé és kiöntő az előtérben kapott helyet. Az újonnan épített szükséglakásokba a város környéki nyomornegyedek – Mária Valéria, Auguszta, Zita – lakóit költöztették be. A nyomor nem szűnt meg, csak új helyszínen termelődött újra. A Hős utcai gettó népessége ugyan többször is lecserélődött, de a nyomor és az elszigeteltség árnya mindvégig ott volt felette. A rendszerváltás után a máshonnan kiszorult fővárosi szegények és a jobb élet reményében Budapestre költöző vidékiek krízistelepévé alakult.

A Kőbányai Önkormányzat régóta készült a házak kiürítésére, de soha nem volt rá pénze. Így inkább húztak köré egy kerítést. 2017 decemberében azonban az egyre dagadó médiafigyelem hatására a kormány hirtelen úgy döntött, hogy ad 2,1 milliárdot a helyzet gyors rendezésére. A változó számú, de az idő java részében több száz embernek lakhatást biztosító telep felszámolása előtt nem készült se hatástanulmány, se koncepció a kiürítésre, a lakók elhelyezésére. Egyszerűen belevágtak a felszámolásba. A helyzetet bonyolította, hogy a kerületi szociális szolgáltatók a gettóban élő családok jó ha egytizedével álltak kapcsolatban.

A két épületben lévő 317 lakásból akkor 169 volt önkormányzati tulajdonban, 8 állami, 140 pedig magánkézben volt. Az önkormányzat Belügyminisztériumnak készített későbbi beszámolója szerint a volt tulajdonosok zöme a kártalanítást választotta, míg két lakást kisajátítással szereztek meg. Az önkormányzat saját számításai szerint átlag 6,3 milliót fizetett lakásonként. Az önkormányzat összesen 49 ingatlant, átlagosan 35 négyzetméteres lakást vett a kiköltöztetetteknek Budapest tíz kerületében, a legtöbbet Kőbányán és Józsefvárosban. De nem sikerült kiüríteniük az épületeket. Összesen 1,91 milliárdot költöttek el a befejezetlen telepfelszámolásra. Két évvel ezelőtt nyáron még mindig ötven lakásban éltek.

> A Terrorelhárító Központ közvetlen szomszédságában álló két épület törvényen kívüli vakfoltként működik évek óta.

Az épületekben már a részleges felszámolás megkezdése előtt – némi nyomásgyakorlásként – megszűnt a közös területek takarítása. Az önkormányzat által küldött munkások később kivették a kiürített lakások ablakait, ajtajait, majd szétvertek mindent, hogy így akadályozzák meg az önkényes lakásfoglalók beköltözését. A megmaradt és még lakott lakások még inkább beáztak, penészedtek, az ott hagyott gázórák, levágott villanyvezetékek folytonos veszélyt jelentettek a hátrahagyottaknak. A Hős utca a nyomor egyre mélyülő bugyrává vált. Az üres lakásokba vidékről felköltözők, droghasználók és hajléktalanok költöztek. A Terrorelhárító Központ közvetlen szomszédságában álló két épület törvényen kívüli vakfoltként működik évek óta.

A kormány tavaly tavaszra elunta a dolgot és egy „féltitkos" határozatban utasította a gazdaságfejlesztési minisztert, hogy az MNV útján gondoskodjon a Hős utcai krízistömbben lévő ingatlanok tulajdonjogának megszerzéséről, hogy végre megépülhessen a Terrorelhárítási Központ (TEK) új műveleti komplexuma. Erről egyébként már egy 2020-as kormányhatározat is rendelkezett, de annak határideje úgy múlt el, hogy nem sikerült megoldani a kérdést. A feladatba a bukott devizahitelesek lakásait megszerző, annak bázisán országos lakásügynökséget szervező Magyar Máltai Szeretetszolgálatot is bevonták.

> Néhány bizonytalan jogcímű bentlakót végül mindenféle koncepció és körültekintés nélkül költöztették ki, így van, aki gyakorlatilag az utcán él most – mondta Molnár Zsuzsanna, a Kontúr Egyesület elnöke.

A Kőbányai Önkormányzat pedig 2023 nyarán – az indoklás szerint – szintén annak érdekében, hogy elősegítse a TEK új műveleti komplexumának megvalósítását, részben eladta, részben ingyen átadta az államnak a Hős utcai szegregátum 317 ingatlanából korábban az önkormányzat tulajdonába került 254 lakást. Kovács Róbert fideszes polgármester történelmi döntésnek nevezte az ügyletet, mondván, „évtizedes problémától" szabadultak meg, a szegregátum felszámolása végérvényesen állami feladattá vált, ráadásul az önkormányzat több mint egymilliárd forintos bevételre tett szert. Stemler Diána momentumos képviselő a Népszava kérdésére akkor úgy kommentálta az önkormányzat döntését, hogy a Hős utca terhétől az ott élőkkel együtt a kezdetektől csak szabadulni akart az önkormányzat.

„A most bontani kezdett B épületből már mindenkit kiköltöztettek. Tulajdonosok már nem laktak benne egy ideje. A néhány bizonytalan jogcímű bentlakót végül sajnos mindenféle koncepció és körültekintés nélkül költöztették ki, így van, aki gyakorlatilag az utcán él most. Igaz, akad olyan is, aki tudomásunk szerint rendezett lakhatáshoz jutott, legalábbis arra az időre, amíg fenn tudja tartani" – válaszolta a Népszava kérdésére Molnár Zsuzsanna, a telepen élőket régóta segítő Kontúr Egyesület elnöke.

„A másik, eredendően is jobb állapotú A épületben jó páran élnek még most is. Akad közöttük egy-két tulajdonos is. Az ő helyzetük elvileg rendeződni fog. Ennek az épületnek a bontására valószínűleg jó pár hónapig nem fog még sor kerülni, de biztos információink nincsenek. Tekintve a fővárosi lakhatási válságot és a tél beálltát, természetesen vannak, akik itt húzzák meg magukat, hisz még a Hős utca félig kibelezett épületében lakni is jobb, mint tető és falak nélkül az utcán, vagy szerettei nélkül a szállón" – fogalmazott Molnár Zsuzsanna.

„A konzervatívoknak is vannak emberi érzelmeik”

TŰZKÖZELBEN Ma debütál a SkyShowtime-on Taylor Sheridan legújabb sorozata, a Landman – Az olajügynök, melyben Billy Bob Thornton minden probléma megoldóját alakítja. Az Oscar-díjas művész Zoomon adott interjút a Népszavának.

CSÁKVÁRI GÉZA

Már nagyon sokféle szerepben láthattuk, de Landman, azaz Az olajügynök címszerepében olyan kemény fickót alakít, mint még soha.

A Landman egy problémamegoldó, akinek „hangja van”. Taylor Sheridan azzal keresett meg, hogy az én hangomra írt egy egész sorozatot. A karakterem, Tommy Norris lényegében az olajvállalat vezetőjének dolgozik – én vagyok az embere. A főnök gazdag üzletember: csodálatos villában lakik, és sok pénzt keres. Én pedig az a fickó vagyok, aki gondoskodik arról, hogy minden rendben menjen, és hogy ő megkeresse a pénzét, amiből szépen tud élni. De nem csak a főnökről kell gondoskodni. A sorozat nem egy üzleti show vagy a gazdagok szappanoperája. Éltem Houstonban a nyolcvanas években, volt korábban is némi rálátásom az iparágra. De azt nem tudtam, hogy az olajföldeken életveszélyes munkát végző melósok nagyrészt bevándorlók vagy exelítéltek. Egy fizikai munkás sehol máshol nem keresne évi 180 ezer dollárt, ők pedig azért vállalják a kockázatot, hogy a családjaikat el tudják tartani. A sorozat az ő életüket is bemutatja. Ez az ipar majdnem olyan, mint a szerencsejáték, az olajmilliárdosok örökre milliárdosok maradnak, de te elég gyorsan elveszítheted a kis pénzedet.

Hogyan készült a szerepre?

Nagyon sokat tanultam Christian Wallace-től, aki a Boomtown podcastet készítette és Taylor Sheridan erre a műsorra alapozta az egész show-t. Fontos volt, hogy ha kellett, akkor meg tudtam kérdezni őt, hogy éppen miről beszélek. Ha szakzsargonokkal és káromkodásokkal kell dobálódznia egy színésznek, értenie kell, miről beszél, ahhoz, hogy hiteles legyen. Bár a filmiparban sokan nem így gondolkodnak, de én úgy vélem, a néző nem hülye. Kiszúrják, ha szar vagy. Nekem van rengeteg monológom, nekem kell a tényeket is közölni az érzelmek mellett. Ezeket Chrisszel gyakoroltam be, mert számomra ez a legnehezebb a színészi munkában: memorizálni a szövegemet.

Miért? A képernyőn nézve úgy tűnik, hogy ön zsigerből old meg mindent.

Dehogyis. Életem legnagyobb részét zenészként élem meg: miután felkeltem, besétálok a stúdióba, jól érezzük magunkat és várjuk az ihletet. Amikor színészként dolgozom, hajnali fél négykor kell kelnem, hogy kellően korán odaérjek a setbe, ahol egészen nap dolgozunk. Aztán sietek haza, hogy időben lefeküdjek, mert ha kiégve mész forgatni, akkor nemcsak magadat, hanem mindenkit megszívatsz. De ha már szóba hozta a zsigeri színészi játékot: sokszor szokták kérdezni, mennyit kutattam egy-egy karakterhez. Semennyit! Tudja, mennyi idő és energia a dialógusokat ilyen munkatempó mellett megtanulni? Hát épp annyi, hogy sohase kutatgassak. Éppen ezért csak olyan forgatókönyvet fogadok el, amelyen látszik, hogy benne van a meló. Az írók, a kreátorok találják meg, mi kell a csodához.

Taylor Sheridan és írócsapata ráadásul olyan szakmai és magánéleti konfliktusokba helyezi Tommy olajügynököt, hogy a hátán cipeli végig a szériát.

A kilencvenes években úgy alakult a karrierem, hogy főleg olyan filmekben szerepeltem, amelyeket „a hátamon kellett elvinnem”. Szóval, ezt már megszoktam. És még egy fontos szakmai titok: csak olyan szerepet vállalok el, mellyel kapcsolatban azt érzem, hogy én vagyok a legtökéletesebb a szerepre. Volt olyan rendező, akinek ezért mondtam nemet és ajánlottam neki Frank Langellát.

Egyszer azt nyilatkozta, hogy az a tökéletes szerep, melyben hetven százalékban önmaga lehet.

Igen, pontosan. Ezért lepett meg Taylor, mert ő ezt most matematikai precízséggel lőtte be. Mondtam is neki: ember, ez pont olyan mintha én lennék. „Hát, mondtam már, hogy neked írtam” – válaszolta. Elterjedt a személyemmel kapcsolatosan egy tévhit, miszerint imádok rosszfiúkat játszani, és, hogy csak olyanokat alakítok. Oké, a Fargóban ikonikus gonosz voltam, a Tapló télapóban meg polgárpukkasztó. Ezeket jegyzik meg az emberek, pedig én legtöbbször jófiú vagyok a képernyőn vagy a vásznon, mint most Az olajügynökben. És teszem hozzá, mindig független filmekben voltam rosszfiú. Eszem ágában sem lenne mondjuk Tom Cruise-t megölni a vásznon, nagyon rossz ómen lenne. De nem is ez a fontos, hanem a történet, amit elmesélünk. Amikor vetítették a mozikban A keresztapát, senki sem azon gondolkodott, hogy hú, de gonoszok ezek a gengszterek, hanem a nézők megélték és átérezték az emberi drámákat. Nem kell a mozifigurákat szeretni. Ki szeretne például egy sorozatgyilkost? A lényeget kell megfejteni. Például, amikor Tommy azt állítja az egyik jelenetben, hogy nincs más alternatívája az átlagembernek: jelesül, ha elérünk oda, hogy mondjuk minden mozgó járművet vízzel lehetne működtetni, akkor az olajipar szereplői már ott lesznek a víziparban.

FOTÓ: AFP/UNIQUE NICOLE

„A néző nem hülye. Kiszúrják, ha szar vagy”

Az olajügynök szerepe számos ponton fizikai kihívások elé állította.

Nem csak a szerep. Egyrészt Texasban forgattunk, ahol az egyik pillanatban felforr az agyad a hőségtől, majd aztán nemsokára befagy a segged, olyan hideg van. Szóval, már a kamerák elé jutni is kihívás. Aztán igen, ott voltak a jelenetek, amelyekben igen közel kellett menni a tűzhöz. A forró lángokat eddig is elkerültem, de most már még jobban tisztelem az erejüket.

Az első rész első jelenetében pedig mexikói drogdílerek fenyítik, miközben lekötözve ül egy zsákkal a fején...

Óh, hát ebben volt sok gyakorlatom! Na jó, félre a tréfát, ezt most halál komolyan mondom: sokkal könnyebb a színésznek megformálni a szavakat egy zsákkal a fején. Na jó, a klausztrofóbia is segített. Ez a jelenet amúgy baromi intenzív, és ilyenkor – ahogy általában fiatal színészeknek is mondom – a legjobb, ha visszatérsz önmagadhoz. Nem játszani kell, hanem reagálni a szituációra. Jack Nicholson mondta nekem egymillió évvel ezelőtt: amikor felveszed a ruhákat, azok elkezdenek játszani helyetted. Na, hasonló volt a helyzet a fejemen lévő zsákkal.

Azt hallani, szeret improvizálni.

Ez így van, és Taylor is bátorított erre az első két rész forgatásán, melyeket ő maga rendezett. Azután az egyik szünetben többen odajöttek a stábból, hogy elmondják, „a főnök eddig egy színésznek sem engedte meg az improvizációt”.

Szinte minden férfi elképesztően macsó Az olajügynökben. Ez nem furcsa?

Miért lenne az? Egy olyan szakmát mutatunk be, melyhez férfinak kell lenned. Ha valaki gyerekként belevág, azonnal felnő. És – azért halkan mondom ezt – kicsit tényleg játszunk a sztereotípiákkal. Egy déli fickó, az nagyon kemény! De ha figyelmesen végignézik a sorozatot, mindenkinek világos lesz, hogy nem elég keménynek lenni, mert annak megvannak a szomorú vagy éppen tragikus következményei. Jómagam is stigmatizálások közepette nőttem fel. Furának, különcnek tartottak. Aztán csak férfi lett belőlem! De komolyra fordítva, még a konzervatívoknak is vannak emberi érzelmeik. Aki nem hiszi, barátkozzon össze eggyel.

Tommynak, a karakterének van két gyereke, egy gyereklelkű férfi és egy csodaszép fiatal nő, aki iránt senki sem képes közömbös lenni. A film alapján apának lenni legalább akkora harc, mint az olajbizniszben túlélni.

Remek, hogy ezt mondja, mert a szülői felelősségről is szerettünk volna mesélni. Mert azt nem lehet csak úgy félrerakni, és igen, egy apa még akkor is védelmező, ha éppen nevelni szeretne. Csak azután azt is észre kell venni, amikor már „felmásztak a létrán és kirepülnének”. Nem mellékesen, Bella, a saját lányom, aki az univerzumom középpontja, adott nekem meg mindent, amire szükségem volt ahhoz, hogy egy védelmező apát eljátszhassak.

Videó interjú a Népszava online-on.

FOTÓ: EMERSON MILLER PARAMOUNT+/VIACOM INTERNATIONAL INC

„Kicsit játszunk a sztereotípiákkal. Egy déli fickó, az nagyon kemény!”

NÉVJEGY

Billy Bob Thornton 1955-ben született az Egyesült Államokban, Arkansasban. Oscar- és Golden Globe-díjas amerikai színész, forgatókönyvíró, filmrendező, drámaíró és énekes. Több filmet és dokumentumfilmet jegyez rendezőként és forgatókönyvíróként, a Pengeélen című filmjéért elnyerte a legjobb adaptált forgatókönyv Oscar-díját. A legjobb férfi főszereplőnek járó Golden Globe-díjat nyert a Góliát, illetve a Fargo című sorozatban nyújtott alakításáért.

INFÓ

Az olajügynök SkyShowtime november 20-tól

LAPSZÉL

Olcsóbb áram a mikrocégeknek

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Januártól újabb mikrovállalkozások térhetnek vissza a kedvezményes áramárakat biztosító, úgynevezett egyetemes szolgáltatásba – közölte az energiaügyi tárca tegnapi, a részleteket nélkülöző Facebook-videójában Lantos Csaba miniszter. A tárcavezető megemlítette, hogy a nemzeti energiaszolgáltató október végéig közel ezer mikrovállalkozás összesen mintegy 160 millió forintnyi feláras számlatartozását engedte el. A jelenleg Magyarországon működő 860 ezer mikrovállalkozásból 400 ezret lakóingatlanokba jelentettek be, így azok most is rezsicsökkentett, lakossági díjat fizetnek – közli szöveges kiegészítésében a szaktárca. További mintegy 120 ezer a kis fogyasztású, lakosságon kívüli fogyasztók szintén kedvezményes, hatósági tarifáját fizeti. Megjegyzendő: ez utóbbi a szabott lakossági díjaknál kissé magasabb. A bejelentés alapján tehát most további 340 ezer hazai mikrovállalkozás reménykedhet abban, hogy a 2022-es energiaválság idején elvett hatóságidíj-fizetési jogát januártól visszakapja. M. I.

Uniós hetedik a magyar infláció

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Októberben az uniós módszertan szerint számolva a magyar infláció a szeptemberi 3 százalékról 3,4 százalékra nőtt, ezzel az uniós inflációs adatok felső harmadában, a hetedik helyen „végeztünk” – derül ki az Eurostat adataiból. (Az Eurostat fogyasztói kosara tartalmazza a turisták magyarországi fogyasztást is.) Októberben az euróövezet inflációs rátája 2 százalék volt az előző havi 1,7 százalékról, míg a teljes EU inflációja 2,3 százalékra emelkedett az előző havi 2,1 százalékról. A legalacsonyabb, 0 százalék közeli éves rátát Szlovéniában, Litvániában és Írországban regisztrálták, a legmagasabbakat Romániában (5,0 százalék), Belgiumban és Észtországban (mindkettő 4,5 százalék) mérték. P. ZS.

RÉSZVÉNYEK

BUX		
77 965,78	↓	–1,62%
Mol		
2688 Ft	↑	+0,52%
MTelekom		
1206 Ft	—	0,00%
OTP		
21 090 Ft	↓	–3,26%
Richter		
10 510 Ft	↓	–1,50%

Leállt a kamatvágás

KOCKÁZAT A következő fél évben nagy valószínűséggel nem csökken az alapkamat: a nemzetközi helyzet fokozódik, és nőnek az élelmiszerárak.

PAPP ZSOLT

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Az élelmiszerárak ismét emelkedni kezdtek, amit kockázatként értékel a jegybank

Változatlanul, 6,5 százalékon hagyta a Magyar Nemzeti Bank az alapkamatát – jelentette be Virág Barnabás, az MNB alelnöke a Monetáris Tanács (MT) kamatdöntő ülése után. A döntés közel egyhangú volt, ám akadt egy tag, aki a jelenlegi piaci környezetben is a kamatcsökkentés mellett szavazott – árulta el az alelnök. Pedig a többség akarata és a piaci várakozások szerint is sokáig nem lesz kamatcsökkentés.

Matolcsy György MNB-elnök mandátuma március elején jár le, ám az inflációs folyamatokat látva az új elnök (aki várhatóan Varga Mihály pénzügyminiszter lehet) megjelenése után sem várható azonnali kamatcsökkentés, így áprilisban, de inkább májusban várható a következő vágás a most legvalószínűbb forgatókönyvek szerint. Virág Barnabás sajtótájékoztatóján nem fukarkodott a héjaüzenetekkel, miszerint geopolitikai feszültségek növelik az inflációs kockázatokat, a kamatcsökkentések további tartós szüneteltetése a jegybank „stabilitásorientált megközelítését” támogatja.

Októberben ugyan a vártnál kisebb mértékben, csak 3,2 százalékra gyorsult az infláció, az év végéig azonban további emelkedés várható, a dezinfláció pedig csak 2025 első negyedében indulhat be a várakozások szerint. Emellett az elmúlt napokban romlott a geopolitikai környezet – például az USA engedélyt adott amerikai fegyverek orosz területen való bevetésére –, vagyis eszkalálódhat az ukrajnai háború, amire reagálva az európai energiaárak emelkedésbe kezdtek, ez pedig növelheti a 2025-ös inflációt. Szintén emelhetik az inflációt a kormányzati adóemelések, illetve az élelmiszerek drágulása. Virág Barnabás rámutatott, hogy ez utóbbi már el is kezdődött a világpiacon a gyenge idei termések miatt. A jegybak alelnöke szerint a forint utóbbi hetekben, hónapokban tapasztalt lejtmenete sem segíti az infláció leszorítását.

Az elmúlt hetekben tovább gyengült a hazai fizetőeszköz, ami elsősorban Donald Trump győzelmének a következménye, mert a piacok azzal számolnak, hogy a megválasztott amerikai elnök növeli a költségvetési hiányt, ami magasabb USA-kamatokkal, vagyis erősebb dollárral jár. A dollár máris erősödni kezdett, az amerikai befektetésekbe tőke áramlott a feltörekvő piacokról, ezzel gyengítve azok devizáit, így a forintot is. A jegybank érezhetően aggódik a forint elmúlt hetekben látott leértékelődése miatt, ezért is inkább a 6,5 százalékos alapkamat tartós fennmaradására kell számítani, hisz ha bekövetkeznek a várt eurózónás és amerikai kamatcsökkentések, akkor a növekvő kamatkülönbözet támaszt adhat a forintnak.

Az MNB alelnöke, illetve az MT értékelése szerint vannak az infláció csökkenésére utaló jelek is, például az, hogy az elmúlt hónapok folyamatos áremelkedésével nem tartott lépést a lakossági kereslet. A felfelé és lefelé mutató inflációs kockázatokat a jegybank a december végén megjelenő Inflációs jelentésében értékeli, de addig is tartósan szigorú monetáris politikára kell számítani.

VISSZAVETTEK

VIRÁG BARNABÁS

Vannak az infláció csökkenésére utaló jelek is, például az, hogy az elmúlt hónapok folyamatos áremelkedésével nem tartott lépést a lakossági kereslet

6,5 százalék

maradt a jegybanki alapkamat, és ez még több hónapig így lehet

Egyensúly Intézet: emelkedhet a munkanélküliség

Az Egyensúly Intézet (EI) előrejelzése szerint a magyar GDP 2024-ben 0,6 százalékkal nőhet. A következő években ugyanakkor beindulhat a növekedés, a GDP bővülése 2025-ben elérheti a 2,2, majd 2026-ban a 2,6 százalékot. A 2,2 százalékos gazdasági növekedés megfelel az elemzői várakozások átlagának, igaz, annak alsó felében van. Abban minden elemző egyetért, hogy a kormány által vált 3,4 százalékos növekedés 2025-ben aligha érhető el.

A 2026-os választási év miatt az EI arra számít, hogy a fiskális politika is a fogyasztás élénkítését segítő lépéseket tesz majd. A beruházások mérsékelt növekedését támogathatják a jelentős értékű külföldi befektetések, valamint az EU-s források belföldi folyósításának az év közepétől várható gyorsulása. Az agytröszt úgy számol, hogy a 2024-es átlagos áremelkedés 3,9 százalékos lesz, ami 2025-ben 3,2 százalékra csökken, 2026-ban pedig 4,9 százalékra emelkedik. A monetáris politika továbbra is szigorú, fékezi a gazdaságot. A jegybank nehéz helyzetben van: bár a reálgazdaság állapota szükségessé tenné a kamatvágás folytatását, az árfolyam stabilitását veszélyeztetné a kamatok további csökkentése. Az EI arra számít, hogy a jelenlegi jegybanki vezetés nem fog változtatni a kamaton, a 2025 márciusától felálló új vezetés azonban lazíthat a monetáris politikán. Az elemzők szerint 2025-ben az euró árfolyama várhatóan a 412–419, 2026-ban pedig a 418–432 forintos sávban fog mozogni.

A reálgazdaság gyenge teljesítménye a munkaerőpiacon is érezteti hatását: a harmadik negyedévben a foglalkoztatás enyhén csökkent, a munkanélküliség pedig növekedett. A konjunktúra várható beindulása miatt 2025-ben az Egyensúly Intézet a foglalkoztatottság évi 0,1-0,2 százalékos növekedése mellett a munkanélküliség enyhe emelkedésére számít, emellett a versenyszférában 2024-ben 9,6 százalékos, 2025-ben pedig 4,3 százalékos reálbér-növekedés várható.

Fellebbeznek a GVH-döntés ellen

REZSIÁTVERÉS A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) versenytanácsa semmisítse meg az MVM rezsibokszával kapcsolatos hatósági versenyfelügyeleti eljárás megszüntetését, és kötelezze a vizsgálót új eljárásra, illetve határozatra – kéri értesülésünk szerint az illetékes testülettől Tóth Bertalan MSZP-frakcióvezető. Mint emlékezetes, az ellenzéki politikus tavaly óta küzd azért, hogy a lakossági gázszámlák rezsibokszában az MVM a rezsicsökkentett tarifák révén elérhető „megtakarítást” ne a 2022. augusztusi, köbméterenként 1020 forintos tőzsdei csúcsból, hanem a valós – azóta körülbelül 200 forintos – piaci árszintből számítsa ki. Miután az MVM és a kormány a megkeresést elvetette, a honatya tavaly a GVH-hoz fordult. A hatóság a benyújtott és beszerzett adatok alapján, első körben, elutasította az úgynevezett versenyfelügyeleti eljárás megindítását. Ezután Tóth Bertalan a Fővárosi Törvényszéktől kérte, a hatóságot kötelezzék alapos eljárásra. Miután a bíróság ennek helyt adott, a GVH idén júliusban megindította az immár az áramszámlákra is kiterjedő „alapos” eljárást. Ennek eredményeként viszont november elején azt jelentették: mivel a lakossági energiadíjakat a kormány állapítja meg, az ügy nem tartozik a piaci versenyszabályok és így a GVH fennhatósága alá. A versenyhivatal érvelésével szemben a számlaképre vonatkozó előírások igenis biztosítanak mozgásteret az MVM-nek a rezsicsökkentéssel elért megtakarítás bemutatására – véli mostani fellebbezésében Tóth Bertalan. Olyannyira, hogy a honatya szerint az állami cég épp eme mozgásteret kihasználva folytat a fogyasztói döntéseket tisztességtelenül, törvénysértőn befolyásoló kereskedelmi gyakorlatot. Az MSZP-s politikus lapunknak az ügy kapcsán legutóbb szégyenteljesnek nevezte, miszerint úgy a havi 7,8 millió megtévesztő energiaszámlát kibocsátó állami cég, mint az elvileg a verseny felett őrködni hivatott, független hatóság, a fogyasztók védelme helyett a kormánypropagandát szolgálja. A GVH-nál érdeklődésünket arra hivatkozva, hogy az ügy még zajlik, elhárították.

A GVH versenytanácsától most azt kérték: kötelezzék a hatóságot alapos eljárásra.

M. I.

Kiélezett helyzet a rakéták miatt

ESZKALÁCIÓ – A kijevi vezetés megkezdte az amerikai rakéták oroszországi célpontok elleni bevetését. Putyin tegnap aláírta az új orosz nukleáris doktrínát, de külügyminisztere leszögezte, nem készülnek atomháborúra.

HARSÁNYI GYÖRGY

Az orosz védelmi minisztérium tegnap azt állította, hogy Ukrajna amerikai gyártmányú ATACMS rakétákat lőtt ki Oroszország Brjanszki megyéjére, de a támadó rakétákból ötöt lelőttek, s csak lehulló rakétaszilánkok okoztak tüzet egy katonai létesítményében. Kijevi médiumok szerint ugyanakkor Ukrajna keddre virradóra sikeres csapást mért egy fontos orosz lőszerraktárra a határ menti régió Karacsev településén. Amerikai és ukrán tisztviselők megerősítették az ATACMS-ek bevetését a kurszkival szomszédos orosz régióban.

Ukrajna ezzel először vetette be az amerikai gyártmányú ballisztikus rakétákat orosz területen lévő célpont ellen azóta, hogy Joe Biden amerikai elnök hét végi sajtójelentések szerint feloldotta az erre vonatkozó korlátozást. A kijevi vezetés az orosz hadsereg által épp ezer napja, 2022. február 24-én indított teljes körű háború kezdetétől kérte, hogy a szövetségesek lássák el nagy hatótávolságú fegyverekkel, s tavaly október óta használ ATACMS-eket a megszállt területein lévő orosz célpontok ellen, az USA azonban a háború eszkalálódásától tartva korábban nem engedte, hogy ezekkel oroszországi célpontokat támadjanak.

Az amerikai hadseregben 1991 óta hadrendben lévő, 300 kilométeres hatótávolságú rakéták bevetésére vonatkozó engedély washingtoni források szerint elsősorban arra adott válasz, hogy Észak-Korea csapatokat küldött Oroszország támogatására az orosz Kurszki területre, amelynek egy részét Ukrajna megszállva tartja augusztus eleje óta. Az orosz hadsereg 50 ezres erőt vont össze a térségben, hogy az észak-koreai segítséggel ellentámadást indítson a terület visszafoglalására.

Ezzel összhangban Ukrajna egyelőre csak a kurszki védekezéséhez szükséges célpontok ellen vetheti be ezeket a ballisztikus rakétákat. A régióba eddig megérkezett 11 ezer észak-koreai katona Moszkva általi bevonását a harcokba a NATO és az EU az európai háború kiterjesztésére irányuló fejleményként értékelték. Elemzők szerint Washington el akarja tántorítani Észak-Koreát európai beavatkozásának folytatásától.

A BBC elemzése szerint Biden döntésében nyilvánvaló szerepet játszhatott az is, hogy az elnökválasztáson győztes és az orosz–ukrán háború gyors lezárását ígérő Donald Trump közelgő visszatérése a Fehér Házba félelmeket kelt az Ukrajnának nyújtott amerikai támogatás jövőjével kapcsolatban. Biden elnök pedig minden segítséget meg akar adni Ukrajna tárgyalási pozícióinak megerősítésére hivatali ideje utolsó két hónapjában.

Ukrán katonai szakértők üdvözölték Washington döntését, mondván, hogy az nem feltétlenül változtatja meg a háború menetét, de valamelyest visszabillentheti az erőviszonyokat, miközben a túlerőben lévő orosz erők a keleti fronton egyre jobban előrenyomulnak, és Ukrajna úgy érzi, hogy már hónapok óta hátrányban van. „Az ukránokat nagyon lelkesíti ez a hír” – mondta a BBC-nek Volodimir Omeljan, a hadsereg dandárőrnagya. A volt miniszter egyúttal „egyszerű blöffnek” nevezte Vlagyimir Putyin orosz elnök szeptemberi figyelmeztetését, miszerint egy ilyen lépés az USA részéről a NATO-országok háborúban való közvetlen részvételét jelentené, s ennek megfelelően fognak reagálni.

Ukrán és amerikai tisztviselők szerint az ATACMS rakéták vélhetően korlátozott száma és a felhasználásukra a washingtoni kormányváltásig rendelkezésre álló két hónap aligha lesz elég a háború menetének megfordításához. Az orosz légierő bombázóit például már áttelepítették távolabbi bázisokra egy ilyen döntésre készülve. A rakéták mégis megnehezíthetik az orosz csapatok életét, mivel utánpótlási vonalaik megnyúlnak, és a légi támogatás is lassabban érkezhet meg.

Biden döntése kapcsán Robert Fico szlovák kormányfő hétfőn arról beszélt, hogy az amerikai lépés a harmadik világháborúval kirobbanásával fenyeget. Szijjártó Péter külügyminiszter keddi Facebook-bejegyzésében szintén azzal riogatott, hogy az óceán minkét partján „a háborúpárti politikai elit tagjai elkeseredett rohamot indítottak az ukrajnai háború világháborúvá terjesztése érdekében. Mert legyen világos – írta –, az amerikai fegyverek bevetésének engedélyezése mélységi orosz területek ellen világháborús kockázatot jelent. S ha ez megtörténik, elveszít(het)ünk mindent” – tette hozzá az orbáni propaganda új szólamát hangoztatva.

Vlagyimir Putyin közben jóváhagyta a tavasszal módosítani javasolt új orosz nukleáris doktrínát, módosítva azokat a feltételeket, amelyek mellett az ország fontolóra veszi atomarzenáljának használatát. A változtatások egyike értelmében egy Oroszország elleni nagyszabású támadás hagyományos rakétákkal, drónokkal vagy repülőgépekkel is megfelelhet a nukleáris válasz feltételeinek. Ez és más módosítások ráhúzhatók Ukrajna nyugati segítséggel folytatott háborús erőfeszítéseire. Ráadásul a frissítést az Ukrajna ellen indított háború 1000. napján hagyták jóvá, mintegy határozott válasznak szánva Washington minapi döntésére. Világháborús fenyegetések azonban Moszkvában nem hangzottak el.

A módosítást bejelentve Dmitrij Peszkov, a Kreml szóvivője nyomatékosan sürgette a világ országait, hogy alaposan elemezzék „a jelenlegi helyzettel összhangba” hozott változásokat. Szergej Lavrov orosz külügyminiszter azonban kijelentette: „Határozottan amellett vagyunk, hogy mindent megtegyünk annak érdekében, hogy ne engedjük meg a nukleáris háborút.” A Rio de Janeiróban megrendezett G20-csúcstalálkozón tartott sajtótájékoztatóján rámutatott, hogy a csoport tagjai, köztük Oroszország által aláírt közös nyilatkozat „egyértelműen kimondja, hogy a nukleáris fegyverektől mentes világ felé akarunk haladni”.

Putyin tegnap aláírta az új orosz nukleáris doktrínát, kifejezett világháborús fenyegetések azonban nem hangzottak el Moszkvában

FOTÓ: AFP/VYACHESLAV PROKOFYEV

Ukrajna egyelőre csak a kurszki védekezéséhez szükséges célpontok ellen vetheti be az amerikai ATACMS ballisztikus rakétákat.

Az új orosz doktrína nem az ATACMS-ekre reflektál

KORLÁTOZVA Sajtóértesülések alapján az ATACMS rakéták oroszországi célpontok elleni bevetésére vonatkozó engedélyt Washington egyelőre kifejezetten a Kurszki területen észak-koreai segítséggel készülő orosz ellentámadás elleni ukrán védekezéshez adta meg. Az ukránok persze bízhatnak abban, hogy adott esetben más célpontokat is támadhatnak majd a ballisztikus rakéta mintegy 300 kilométeres hatótávolságán belül – mondta a Népszavának Jójárt Krisztián elemző.

Az NKE John Lukacs Intézetének orosz biztonságpolitikával foglalkozó szakértője ugyanakkor „nagyon meglepődne”, ha amerikai részről engedélyeznék, hogy különböző infrastruktúra-elemeket támadjanak, hogy elrettentsék az oroszokat az ukrán kritikus infrastruktúra szisztematikus pusztításától. „Valószínű, hogy erre nem kapnak engedélyt, tehát kifejezetten katonai célokat fognak majd az ukránok támadni ezekkel az eszközökkel.”

Jójárt Krisztián megerősítette, hogy ezeknek a rakéta-sorozatvetőből indítható nyugati fegyvereknek a hatékony használata alapvetően az Egyesült Államok megfelelő műholdas felderítési támogatásához van kötve. Az ukránok maguk is tudják saját felderítési információikból, hogy hol van egy adott cél, de az eredményes csapásméréshez a pontos célkoordinátákat már jellemzően az amerikaiak küldik meg az ukránoknak.

Jójárt Krisztián szerint Ukrajna kurszki műveleteinek támogatására vetheti be az ATACMS-eket

A Biden döntéséről beszámoló sajtóforrások pedzegették, hogy a brit–francia Storm Shadow/SCALP-EG robotrepülők használatát is engedélyezheti a távozó Biden-adminisztráció, hiszen elvben a franciák meg a britek már korábban hozzájárultak ehhez. Az ukrán vezetésnek ez fontos lenne, de ehhez is kell Washington engedélye, mivel egy amerikai navigációs rendszert használnak hozzájuk. Ezért is mondta azt Putyin már szeptemberben, hogy ha az amerikaiak jóváhagyják ezeket, az az ő olvasatukban azt jelenti, hogy a NATO közvetlenül bekapcsolódik ebbe a háborúba.

Az Ukrajnának már leszállított vagy várhatóan szállítandó ATACMS rakéták számát ugyanakkor nem tudni, és nyilván ennek függvénye az, hogy ennek mekkora hatása lesz adott esetben, akár csak itt a kurszki műveletekre is – mondta. Jójárt Krisztián azt gondolja, hogy nagyságrendileg talán néhány száz darabot kaphat Ukrajna. Emellett azért is kérdéses, hogy milyen hatással fog ez járni, mert az oroszok nagyon sok olyan ellenlépést tettek már az elektronikai hadviselés terén, ami miatt egy adott célra jellemzően nem egy ilyen rakétát kell rázúdítani.

A szakértő egyetért azzal, hogy Vlagyimir Putyin elnök által aláírt módosított orosz nukleáris doktrína tegnapi bejelentése egyfajta válasz Biden elnök döntésére, de nem közvetlen fenyegetés atomfegyver bevetésére. „Az Oroszországi Föderáció állami politikájának alapjai a nukleáris elrettentés területén” című dokumentum ugyanakkor csak azt részletezi, hogy melyek azok az esetek, amikor Oroszország megfontolás tárgyává teheti, hogy nukleáris válaszlépést ad.

A dokumentum egyik új eleme az, hogy ha tömeges dróntámadást hajt végre Oroszország ellen egy nem nukleáris hatalom, de olyan ország, amelyik nukleáris hatalom által támogatott, akkor az nukleáris válaszcsapást válthat ki orosz részről. „Nyilván a jelen kontextusban ez kifejezetten ráhúzható Ukrajnára.” Érdemes megemlíteni, mondta, hogy korábban Oroszország létének fenyegetettsége volt a mérlegelés alapfeltétele. Ezt a mostani dokumentum „Oroszország szuverenitásának és területi egységének kritikus fenyegetettségével” váltja fel, ami ha lehet, még elvontabb, nehezebben értelmezhető megfogalmazás, így megítélése nyilván az orosz politikai vezetés belátására van bízva.

A Kreml nyilván igyekszik a dokumentumot arra is felhasználni, hogy megijessze a nyugati társadalmakat. „De valójában azt gondolom, hogy nem feltétlenül kell ezt annyira szorosan a jelenlegi kontextusban értelmezni, mint ahogy egyébként a média nagy része magyarázza” – vélekedett.

HARSÁNYI GYÖRGY

LAPSZÉL

Vereséget szenvedtek Meloniék jelöltjei

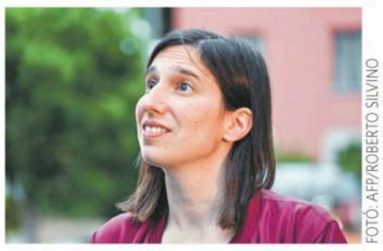
FOTÓ: AFP/ROBERTO SILVINO

Jelentős győzelmet aratott a jobboldali kormánykoalíció ellenzéke az olaszországi Umbria és Emilia-Romagna régióban. A baloldali Demokrata Párt mindkét jelöltje megelőzte a Giorgia Meloni kormányfő által vezetett Olaszország Fivérei–Hajrá Olaszország–Liga hármas koalíció jelöltjeit. Elly Schlein, a baloldal legerősebb pártjának vezetője „rendkívülinek” nevezte az eredményt. A siker azért is édes a Demokrata Párt számára, mert mindkét esetben az Öt Csillag Mozgalom támogatása nélkül érte el a nagyszerű eredményt. NÉPSZAVA

Tízezrek tüntettek Új-Zélandon

Egy kilencnapos tiltakozás betetőzéseként 40 ezres tömegdemonstrációt tartottak Új-Zélandon. A megmozdulás célja a csendes-óceáni szigetállam kormánykoalíciójának liberális-konzervatív pártja által benyújtott törvényjavaslat elvetése volt, írja az ORF. A törvénytervezet elfogadása a maori őslakosok és a brit birodalom között 184 éve létrejött szerződés szűkebb értelmezését eredményezné, ezáltal diszkriminálná a lakosság 17 százalékát alkotó kisebbséget. A wellingtoni parlamentben a maori képviselők előzőleg rituális haka táncot járva tiltakoztak a törvény ellen. NÉPSZAVA

Merényletterv Lula ellen

FOTÓ: AFP/LUDOVIC MARIN

Letartóztattak Brazíliában öt embert, akik a gyanú szerint merényletet terveztek Lula da Silva megválasztott elnök és alelnöke, Geraldo Alckmin ellen még 2022 decemberében – adta hírül az al-Dzsazíra. A rendőrség közleménye szerint az érintettek korábban katonai kiképzést kaptak a hadsereg különleges alakulatánál. A részletes akcióterv a „Sárga és Zöld Tőr” fedőnevet kapta, a brazil zászló domináns színeire utalva. A négy férfit hétfőn vették őrizetbe, a G20 csúcstalálkozó biztonsági intézkedései közepette, s az AP megerősítése szerint egy rendőr is van a merényletet tervezők között. A politikai erőszak nem előzmény nélküli a legnagyobb területű dél-amerikai országban. Lula megnyerte a 2022 októberében tartott választást, amelyet a hivatalban lévő jobboldali populista Jair Bolsonaro híveinek egy csoportja nem fogadott el, és a következő év januárjában – amerikai mintára – megrohamozták a brazil parlament épületét. NÉPSZAVA

1000 nap háborúra emlékezett az EU

UKRAJNA Putyin Észak-Koreával együtt is gyengébb, mint Európa egyesült ereje – mondta az ukrán elnök az Európai Parlament ülésén.

PAPP ROLAND
BRÜSSZEL

Oroszország Ukrajna elleni totális háborúja 2022. február 24-én, ezer nappal ezelőtt kezdődött, erről emlékezett meg az Európai Parlament keddi rendkívüli plenáris ülésén. Az EP tagjai biztosították Ukrajnát, addig támogatják a megtámadott országot, ameddig csak szükséges.

Az Európai Unió a kezdetektől Ukrajna mellett állt, emelte ki beszédében Roberta Metsola az EP elnöke. Hangsúlyozta: Ukrajna biztonsága Európa biztonsága is. Ukrajna nélkül nem szabad Ukrajnáról dönteni, a valódi békéhez pedig igazságos békére van szükség.

Élő videós bejelentkezésében Volodimir Zelenszkij kiemelte, hogy az elmúlt ezer napban sikerült visszatartani Putyint Ukrajna elfoglalásától, s az ukrán katonák közben Európát is védték. Szerinte az orosz elnöknek nem számítanak az emberek, csak a pénzt és a hatalmat tartja értéknek. Ezt kell tőle elvenni a békéért, hiszen magától nem fog megállni. Az ukrán elnök megköszönte az Európai Parlament támogatását, szerinte minden orosz csapásra válaszolni kell. Amíg egyesek Európában Ukrajna kárára a választásokra gondolnak, addig Putyin a háború megnyerésére összpontosít – szúrt oda a februári választásokra készülő Olaf Scholz német kancellárnak, aki néhány napja telefonon tárgyalt Putyinnal, és olyan fegyvereket tart vissza Ukrajnától, amelyekkel sikeresen támadhatnák az oroszországi katonai célpontokat. Zelenszkij megköszönte és elismerte a szankciókat, ugyanakkor emlékeztetett, hogy Oroszország egy árnyékflotta segítségével kerüli meg a szankciókat, az olaj eladása így tovább élteti az orosz háborús gépezetet. Ukrajna megérdemli, hogy a következő évet a béke évévé tegye – mondta.

> Az EP frakcióvezetői közül legtöbben hangsúlyozták, Ukrajnát fegyverrel is támogatni kell.

FOTÓ: AFP/NICOLAS TUCA

Volodimir Zelenszkij videón jelentkezett be az ülésre, megköszönte az Európai Parlament támogatását

Felszólaltak az EP frakcióvezetői is, mindegyikük elítélte Oroszország Ukrajna elleni háborúját. A legtöbb frakció, így az Európai Néppárt, a szocialisták, a liberálisok és a Giorgia Meloni olasz miniszterelnök pártját is magába foglaló Európai Konzervatívok és Reformerek is hangsúlyozták, Ukrajnát fegyverrel is támogatni kell. Trump megválasztása kapcsán többen emlékeztettek, Európának nagyobb szerepet kell vállalnia a kontinens biztonságának megteremtésében.

A Patrióták Európáért frakció nevében a fideszes Gál Kinga EP-képviselő szólalt föl: Oroszországot agresszornak nevezte és mielőbbi tűzszünetet sürgetett, igaz, nem utalt arra, milyen biztosítékot nyújtana a háború kiújulása ellen egy garanciák nélküli tűzszünet. Állítása szerint Magyarország erején felül teljesít, összesen több mint 1,4 millió ukrán menedékkérőt fogadtunk eddig. Gál azzal nem büszkélkedett, hogy nyáron több ukrán régióból érkező menekülttől vonta meg a kormány a juttatásokat. Az Eurostat szerint az EU országaiban mintegy 4,2 millió ukrán menekült kap támogatást, ebből kevesebb mint 40 ezren Magyarországon.

Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnöke videóüzenetében kiemelte: Európa Ukrajna otthona és igaz barátja, és számíthat az EU támogatására, bármennyire is félelmetesnek tűnik a közelgő tél – mondta, utalva arra, hogy az orosz támadások az ukrán áramellátás jelentős részét tönkretették, így sok ukrán számára az áram és a fűtés sem biztosított.

Lecsapott az ellenzékre a Grúz Álom

GRÚZIA Összecsapások törtek ki kedd reggel Tbiliszben, amikor a helyi televíziók szerint a rendőrség megkezdte a grúz főváros egyik főutcáját lezáró és a tbiliszi egyetem közelében felállított sátortábort védelmező tüntetők elszállítását, jelentette a Reuters és az AFP hírügynökség. Az Ahali párt és egyben a választásokra összeállt ellenzéki szövetség, a Változás Koalíciójának vezetője, Nika Gvaramia közölte: pártja politikai tanácsának több tagját megverték és letartóztatták.

Az október 26-i választás tisztaságát megkérdőjelező és annak eredményét vitató ellenzéki pártok bojkottálják a parlament megalakulását, a hétfőre meghirdetett első ülésre nem mennek be. Szalome Zurabisvili elnök jelezte, nem fogja aláírni a parlament összehívásáról szóló rendeletet. Mindezek ellenére a törvényhozás valószínűleg elkezdi hétfőn a munkáját, a választásokon győztes, az ellenzék által oroszbarátsággal és tekintélyelvű, antidemokratikus politikával vádolt Irakli Kobahidze miniszterelnök ugyanis bejelentette, nem veszik figyelembe az államfő tiltakozását.

FOTÓ: AFP/MIRIAN MELADZE

A tiltakozók sátrakat vertek Tbiliszi belvárosában, és közölték, addig maradnak, amíg nem írnak ki új választásokat Grúziában

Az uniós integrációt sürgető Zurabisvili elnök az ellenzékkel együtt azzal vádolja a 12 éve hatalmon lévő kormánypártot, hogy rendszerszinten és tömegesen manipulálták a választási eredményt. Erre számos bizonyítékot hoztak nyilvánosságra ellenzéki és civil szervezetek, az ügyészség vizsgálatot indított, majd mindent rendben talált, így múlt szombaton hivatalossá vált az eredmény. Az államfő és az ellenzék kezdettől azt szorgalmazta, hogy a vizsgálatot egy megfelelő mandátummal rendelkező nemzetközi küldöttség végezze el, mert a Grúz Álom párt embereiből álló ügyészség nem tekinthető függetlennek. Zurabisvili azt mondta: „Aki azt gondolja, hogy azzal hitegetheti a grúz népet vagy nemzetközi partnereinket, hogy az ügyészség tényleges vizsgálatot folytat, az téved. Senkit sem lehet becsapni.” Az államfő tegnap fellebbezést nyújtott be az alkotmánybírósághoz az október 26-i törvényhozási választások eredményének megsemmisítése érdekében. Kérését azzal indokolta, hogy széles körben megsértették a szavazás egyetemességét és a szavazás titkosságát.

A tüntetések az eredmények szombati hivatalossá válása után váltak hevesebbé. A tiltakozók sátrakat vertek Tbiliszi belvárosában, és közölték, addig maradnak, amíg nem írnak ki új választásokat Grúziában. A rendőrség első perctől oszlatja a tüntetőket, tegnap a sátortábor felszámolásával próbálkoztak.

A grúz alkotmányban rögzített cél az Európai Unióhoz és a NATO-hoz való csatlakozás. Az ország tavaly el is nyerte a tagjelölt státust, de az EU rövidesen felfüggesztette a folyamatot, miután a kormánytöbbség elfogadta az orosz mintára készített, „külföldi ügynökök” elleni törvényt. Az uniós vezetők közül egyedül Orbán Viktor gratulált Zurabisvili és a Grúz Álom győzelméhez, a választás után azonnal Tbiliszibe utazott, ahol a nemzetközi megfigyelők aggályai ellenére demokratikusnak és tisztának nevezte a vitatott választást. GÁL MÁRIA

Patrióták egymás közt

RÓNAY TAMÁS

Túlzás lenne azt állítani, hogy a nemzetközi sajtó kivételes érdeklődést mutatott volna az Orbán Viktor által fémjelzett Patrióták Európáért szélsőjobboldali európai parlamenti frakció pártcsaládjának első, Párizsban megtartott ülése iránt. Ha részletesebb német vagy angol nyelvű találatokat keresünk, elsősorban a magyar kormánypárthoz köthető idegen nyelvű médiumok beszámolóira bukkanhatunk; más, eredendően külföldi portálok ingerküszöbét vagy nem ütötte meg az esemény, vagy néhány mondatban, tényszerűen számoltak be róla. Ez pedig két tanulsággal szolgál. Egyrészt megmutatja, hogy Európában micsoda kivételes érdeklődés kíséri a „hazafiak" munkáját, másrészt pedig azt, hogy ez a képződmény valóban elsősorban a magyar kormányfő „mesterműve": részben a patrióták segítségével akarja igazolni, mennyire fontos tényező Európában.

Aligha véletlen, hogy a francia fővárosban a spanyol bevándorlásellenes párt, a Vox vezetőjét, Santiago Abascalt választották meg a pártcsalád élére (ezt ne tévesszük össze a frakcióval, amelynek elnöke a Marine Le Pen által fémjelzett Nemzeti Tömörülést irányító Jordan Bardella). Így honorálták a politikusnak, hogy pártja júliusban elhagyta az EP-ben a Giorgia Meloni olasz miniszterelnök által irányított Európai Konzervatívok és Reformerek (ECR) képviselőcsoportját a „hazafiak" kedvéért. Akkor nagy meglepetést keltett a lépés, hiszen miközben Meloni frakciójának van esélye arra, hogy valamiféle súlya legyen az EP-ben, a Patrióták Európáért a frakciók többsége számára elfogadhatatlan csoportosulásnak számít az ukrajnai háborúval kapcsolatos álláspontja, a pártok többségének oroszbarátsága miatt. A Vox mellesleg sosem számított Vlagyimir Putyin nagy hívének, olyannyira, hogy a párt támogatta Ukrajna fegyverekkel való megsegítését. Hónapokkal később derült csak fény arra, hogy a spanyol párt miért tartotta oly vonzónak a patriótákat: a Vox szeptember végén elismerte, hogy a Mészáros Lőrinc érdekeltségébe tartozó MBH Bank 9,2 millió eurós kölcsönnel segítette a 2023-as parlamenti és önkormányzati választási kampányát.

Bár a patriótáknál az oroszbarátság nem szűnik meg, pártjainak többsége osztja a magyar kormány azon véleményét, amely szerint Ukrajna hajoljon meg Putyin akarata előtt, a pártcsalád külpolitikai prioritásai nyilvánvalóan megváltoznak, hiszen komoly lehetőséget látnak Donald Trumpnak az amerikai elnökválasztáson aratott győzelmében. E tömörülések már a voksolás előtt szinte egymással versengve udvaroltak Trumpnak, bár e tekintetben Orbán Viktort valóban nem lehetett felülmúlni. Igaz, Abascalt sem kellett félteni, a Trump elleni merényletkíséret után azzal vádolta a baloldali pártokat: sajnálják, hogy az ingatlanmágnást nem ölték meg, s hozzátette: „meg kell állítanunk a globalista baloldalt, amely gyűlöletet, pusztulást és háború szít".

A Fidesz kommunikációs vezetője a napokban azt állította: „A patrióták a nyugati világban többségben vannak". Ha Európában nem is, de egy fideszes univerzumban biztosan. És az is tény, a „békepárti" patrióták hangerő, harciasság és gyűlöletkeltés tekintetében már valóban a Nyugat élvonalába tartoznak.

Fantaszták

PAPP ZSOLT

2025-ben olyan dolgok történnek majd, amik eddig még sose. Fantasztikus lesz – ezt jövendölte Orbán Viktor az állami rádió mikrofonállványának, és láthatóan oly mértékben saját maga hatása alá került a miniszterelnök, hogy ezt a bonmot-t kiírta a Facebookra is. Az internet népe el is kezdett találgatni, hogy mire gondolhatott a nemzet táltosa. Az első helyeken a lemondás, az előre hozott választás és bukás kombó, valamint az 500 forintos euró szerepelt.

Nagyon derűlátó a kormány, pontosabban azt akarja elhitetni mindenkivel, hogy van okunk az optimizmusra. Négy szűk esztendő után 2025, ha nem is csodás lesz, de valami jó elkezdődik – ezt akarja elhitetni a költségvetési terv is a cégekkel, elemzőkkel.

A kormány 3,4 százalékos gazdasági növekedést vár jövőre, az Európai Bizottság 1,8 százalékot. Az inflációt a kormány 3,2 százalékra tervezi, a Bizottság 3,6 százalékot lát. A kormány moderált hiány- és államadósság-csökkenést tervez, brüsszeli elemzők ennek nyomát sem látják a gazdasági folyamatokban.

> A hazai cégvezetők szerint a magyar gazdaság növekedésének legnagyobb akadálya a kormány gazdaságpolitikája.

Jó, hagyjuk Brüsszelt, tudjuk, ők csak a magyarok ellen áskálódnak. Nézzük más nézőpontból: a hazai cégvezetők szerint a magyar gazdaság növekedésének legnagyobb akadálya a kormány gazdaságpolitikája – ezt derítette ki a K&H Bank nagyvállalati felmérése. A német–magyar kamara felmérése szerint a magyar gazdaság három legnagyobb gondja a kereslethiány, a munkaerőköltség, illetve a gazdaságpolitika minősége és a jogbiztonság hiánya (korrupció). A német kamara konklúziója: „nem várható gyors fellendülés".

Orbán egykori fantasztájával szólva: „Ha döglött lóra ülsz, és ezt észreveszed, akkor azonnal szállj le." Ezt Matolcsy György alig három hónapja mondta a kormány gazdaságpolitikájáról. Látva a 2025-ös fantasztikus terveket, még inkább igaza van a jegybankelnöknek. Döglött lovon ülünk, ami nemhogy nem mozdul, de már büdösödik is. Maradjunk annyiban, könnyen lehet, hogy 2025-ben tényleg olyan dolgok történnek majd Magyarországon, amik eddig még sose.

JEGYZET

Králik Emese

Semmi nem drága

Szép napra ébredtek egy október végi reggelen Velence és Pusztaszabolcs lakosai. A két település közösen pályázott, nyertek, megújulhatnak végre az óvodák – hirdette ki büszkén négy, kivétel nélkül a Fidesz táborát erősítő férfi, Tessely Zoltán országgyűlési képviselő, Molnár Krisztián vármegyei közgyűlési elnök és két, idén megválasztott polgármester, Krausz György és Tüke László. Kissé talán mérsékli a helyiek örömét, hogy a jó hírre két évet kellett várniuk, hiszen a pályázaton a 2022-es dátum szerepel. Ha ennél is tovább kutatnak az emlékeik között, akkor meg végképp megkeseredhet a szájuk. Eszükbe juthat az, amiről a 24.hu is beszámolt: a tendert még a független polgármester, a Simonné Zsuffa Erzsébet vezette Pusztaszabolcs nyújtotta be, ám a többször, hivatalos helyeken megdicsért anyag két évig fiókban hevert.

Azóta viszont volt egy választás Magyarországon. A Fő utcai, a Meseliget, a Zsiráf és a Manóvár nevű intézmények óvodásai erről mit sem tudnak, de a szép új ajtókat és a színes tetőcserepeket biztos észreveszik majd, ahogy talán azt is, hogy a szigetelésnek köszönhetően melegebb lesz a csoportszobákban. Mondhatjuk erre az egészre azt, hogy bár arcátlanság, ami a kulisszák mögött zajlott, de a Fejér megyei két városkában legalább nem fa nélküli lombkoronasétány vagy arasznyi kilátó épül pályázati pénzből, hanem valami értelmes dologra költik azt. Ám közben a fülünkben cseng Simonné valószínűleg költőinek szánt kérdése, amikor azon gondolkodott hangosan: így, hogy az ő városukra eső, két éve 250 milliósra becsült felújítási összeg már valószínűleg nem futja majd a munkálatokra, vajon a fideszeseknek megért-e ennyit a politikai bosszú.

Másfél évtizede rendszerint megtapasztaljuk: nincs az az ár, ami meg ne érné nekik a céljaik érdekében.

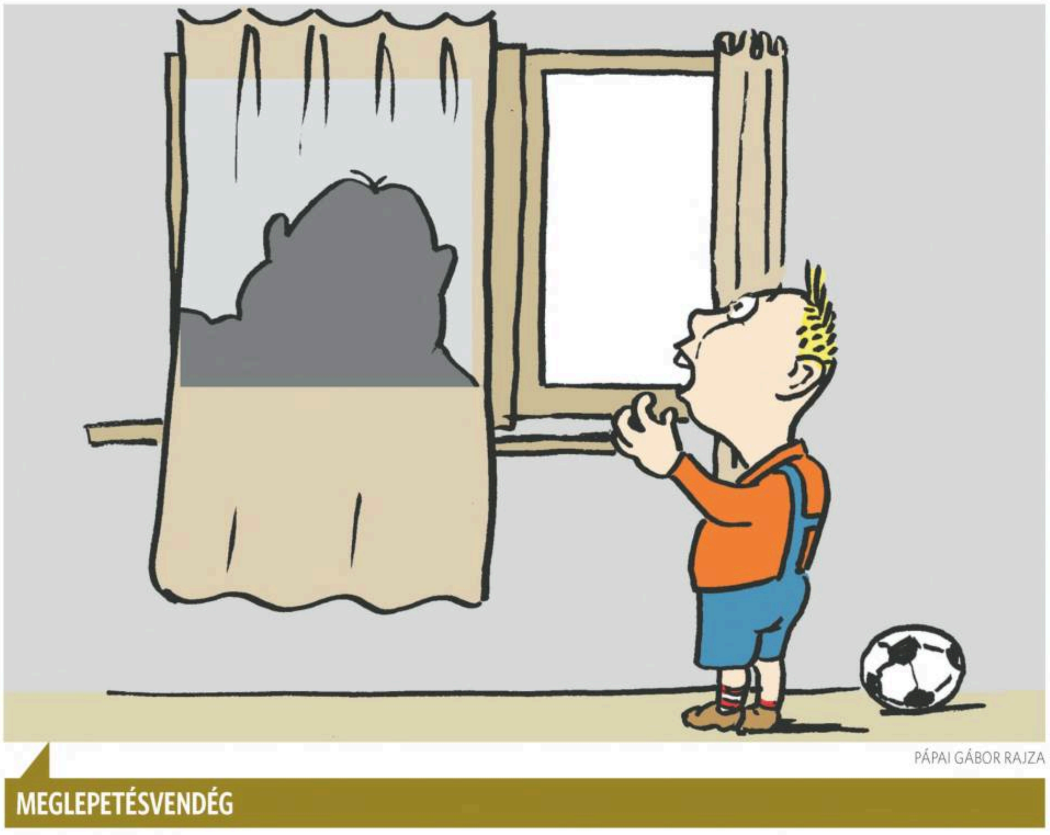

PÁPAI GÁBOR RAJZA

MEGLEPETÉSVENDÉG

Asszony a téridőben

ORWELL VILÁGA

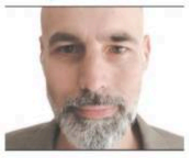

BÁRTFAI GERGELY

Titelen született, ahol a Tisza a Dunába ömlik. Mileva Marić (1875–1948) módos délvidéki szerb család lánya volt. Az ortodox egyház cirill betűkkel anyakönyvezte, a magyar királyi hatóságok Márity Miléva névre állították ki iratait. Földbirtokos apja támogatta, hogy a jó eszű gyerek lány létére továbbtanuljon. Matematikát és fizikát hallgatott a zürichi Szövetségi Műszaki Főiskolán, ott ismerkedett meg leendő férjével 1896-ban.

Sejtette-e, hogy három évvel fiatalabb német diáktársa, akivel a közös tanulás közben szerettek egymásba, zseni? Albert Einsteinnel nem volt könnyű. Kapcsolatukat mindkét család ellenezte, márpedig az ifjú Einstein a hazai apanázsból élt. Az esküvőt elhalasztották. Mileva kétszer is megbukott a záróvizsgán, azután terhességét eltitkolva hazautazott a szüleihez.

Újvidéken jött a világra kislányuk, Lieserl (1902). Sorsa rejtély: feltehetőleg dadához adva csecsemőként meghalt. Ám az apa még abban az évben rendes fizetéssel járó irodai munkát talált, így végre összeházasodhattak. Két fiuk született, Hans Albert és Eduard (Tete). Megélhetésre már nem volt gondjuk: a szabadalmi kishivatalnokból világhírű tudós lett.

> Talán Mileva ennél is több volt: kreatív alkotótárs.

A „csodás évben" (annus mirabilis, 1905) négy cikkével átformálta a fizikát, sőt alapvető fogalmainkat is: a speciális relativitáselmélet leszámolt az abszolút térrel és idővel. Hogy tudományos forradalmában milyen része lehetett a feleségének? Bizonyos, hogy elsőként vele vitatta meg korszakalkotó ötleteit, magyarul értő neje fordított neki Eötvös Lorándot. De talán Mileva ennél is több volt: kreatív alkotótárs.

Idézzük Lukács Béla elméleti fizikus néhány megjegyzését, amelyeket a Milevával kapcsolatos közkeletű tévedések eloszlatására írt (angolul). A jeles „relativista" polihisztor alapos elemzés után arra a következtetésre jutott: az asszony segíthetett az elméletek kidolgozásában, minthogy „jobb volt matematikából és termodinamikából", és valószínűleg a négy híres cikk közül háromnak a létrejöttében „lényeges szerepet játszott".

Házasságuk a második fiú születése után tönkrement. A szakításkor Einstein előre átengedte Milevának a Nobel-díjjal járó pénzt, noha a kitüntetést csak két év múlva ítélték neki (1921). Az asszony tudományos közreműködéséről hallgatott. Lukács Béla szerint: „A válás rossz emlékeket hagyott Einsteinben, így az, hogy első feleségéről mint munkatársról tudomást sem vesz, lélektanilag érthető, viszont a fizika szemszögéből nem."

A lángelme egy magánlevélben arról tűnődött, hogy az emberi természet nem monogám, majd a válás kimondása után nyomban elvette unokatestvérét, Elsa Löwenthalt, akivel már jó ideje viszonya volt. A szerb asszonyra maradt az apját eszelősen gyűlölő Tete istápolása, miután az őrültekházába zárt kisebbik fiú skizofréniáját elektrosokkal kezeltek, de a brutális beavatkozás csak rontott az állapotán.

Mileva Marić tudománnyal többé nem foglalkozott. Kemény élete volt. Persze ez is relatív: a háborúk borzalmai elkerülték a semleges Svájcban. Zürichben hunyt el hetvenkét évesen.

A diktatúra morális háromszöge

KNAUSZ IMRE
pedagógiai
szakíró

Ha alapjában jó fiú vagyok, hasznos közösségi célokra is könnyebben jutok forrásokhoz, segíthetek másokon, és az az igazság, hogy még a másként gondolkodást is jobban tolerálja a hatalom olyan emberek esetében, akik a körön belül vannak.

„Merni kell tudni!”
(Kant)
„Tudni kell merni.”
(Sanyi a menzai levesestálnál)

Hogyan lehet valaki jó szívvel az Orbán-rendszer kiszolgálója? Az alábbiakban az ántivilágban szerzett tapasztalataim alapján kísérletet teszek a kérdés megválaszolására.

Volt egy mondás a szocializmus éveiben: senki nem lehet egyszerre kommunista, okos és tisztességes. Nevezzük ezt a diktatúra morális háromszögének: e tulajdonságok közül bármelyik kettő minden további nélkül megfér egymással, de a három egyszerre semmiképpen. Egyesek azzal a megszorítással élnek, hogy 1956 vagy – mások szerint – 1968 volt az a fordulópont, amikortól ez a tétel kényszerűen igaz lett, de én azt mondom, az 50-es évek elején vagy a 30-as évek Szovjetuniójában sem volt ez másképp, szóval hagyjuk a precízkedést!

Nekem tetszik ez a háromszögtétel. Igaz, én elég sokáig, ami azt illeti, lényegében a rendszerváltásig kommunistának vallottam magam, és hát akkor ez a gondolatmenet nem vet rám valami jó fényt. Ostoba voltam vagy tisztességtelen? Erről szeretnék elmélkedni ebben az írásban.

Könnyebb lenne persze azt mondani, hogy buta voltam. Azért könnyebb, mert akkor a felelősség másra hárítható: becsaptak, megtévesztettek, de most már tisztán látok. A butaság egy adottságom, a tisztesség viszont én magam vagyok, vagy legalábbis olyan tulajdonságom, amelyért felelős vagyok.

Csakhogy nem ilyen egyszerű a dolog. Azt hiszem, van olyan, hogy szerzett ostobaság, amit éppenséggel mi generálunk magunknak azzal, hogy nem merünk tisztán látni. A morális kompromisszumok butítanak. Az alábbiakban néhány olyan mechanizmusra hívom föl a figyelmet, amelyek a szocializmus évtizedeiben sokunk számára lehetővé tették ezeket a kompromisszumokat.

1. Futás a pénzünk után. A tények makacs dolgok, de néha úgy tűnik, a hiedelmek még makacsabbak. Ha az ember komoly energiákat fektetett abba, hogy fölépítse magában a marxizmus erős várát, minden követ meg fog mozgatni annak érdekében, hogy ne kelljen ezt a várat föladnia.

FOTÓ: FORTEPAN/SZALAY BÉLA

Polányi Mihály a Személyes tudásban három olyan csapdát mutat be, amelyek miatt nagyon nehéz kimenekülni a hiedelmeinkből, sőt minél több okunk volna kimenekülni, annál inkább beléjük gabalyodunk. Az első a körben forgó érvelések csapdája. A zárt gondolatrendszerek olyanok, hogy amikor egy ponton gyengének bizonyulnak, akkor a rendszer egy másik eleme – amellyel kapcsolatban abban a pillanatban nem merülnek fel kételyek – vonható be az érvelésbe. A lényeg, hogy ne az egészről beszéljünk, hanem mindig csak egy részkifogásról, és így ezek a részkifogások egyenként cáfolhatók akkor is, ha a rendszer egésze teljesen hamis.

A második csapda Ptolemaiosz trükkje: ha valamit nem tud megmagyarázni a hiedelemrendszerünk, akkor kiegészítő elméleteket alkotunk. Ptolemaiosznál ezek voltak az epiciklusok: hogy a bolygók mozgását körmozgásként lehessen leírni, kiegészítő köröket kellett kitalálni. Hasonlóképp találunk ki ezer magyarázatot arra, hogy adott esetben az elméletünk miért mond kudarcot, csak hogy ne kelljen az elméletet magát feladni.

Végül Polányi harmadik csapdája egyszerűen abból fakad, hogy ha a hiedelmünk annyi mindenre magyarázatot tud adni, akkor nincs okunk komolyan megvizsgálni alternatív elméleteket. Sőt, nehezen is értjük meg az alternatív magyarázatokat, mert gondolkodásunk egy egész más kerékvágásban halad.

2. A referenciaszemélyek jelentősége. Minden hit megszilárdulásában fontos szerepe van annak, hogy számunkra fontos tekintélyszemélyek ugyanazt vallják. Gondolhatunk itt az adott eszmerendszer rég elhunyt szentjeire is, de még fontosabbak a személyes ismerősök, barátok, tanárok és igehirdetők. Ha azok, akikben bízom, akik számomra vonatkoztatási pontot jelentenek, elfogadják ezeket a gondolatokat, és támogatják ezt a rendszert, akkor nekem mi okom lenne arra, hogy szembeforduljak vele?

3. Az alternatíva démonizálása. Ez Churchill bon mot-ja: a demokrácia rossz rendszer, de a többi még rosszabb. Kommunista változata Lukácstól származik: a legrosszabb szocializmus is jobb, mint a legjobb kapitalizmus. A két mondás közül az egyiket szellemesnek tartom, a másikat rémesnek, de attól még az alapstruktúra ugyanaz: szörnyű lenne, ha nem az lenne, ami van. Ez a gondolkodási séma igazolja a fennálló rendszer minden hibáját.

A szocializmus végső válságának időszakában ez akár meggyőző is lehetett, sőt visszamenőleg úgy érezhetjük, igazolást is nyert: Kádár alatt nem volt akkora nyomor, mint ami a rendszerváltás után kialakult. Csakhogy nem tudhatjuk, mi lett volna, ha fennmarad a kádári struktúra. És ez a gondolati hiba mindig felmerül, amikor a lehetséges alternatívák hibáival vagy bűneivel próbáljuk védeni azt, amiben éppen vagyunk.

4. A reformerség illúziója. Igen, ez egy rossz rendszer, rémes rendszer, de vagyunk egy páran, akik jobbak vagyunk. Nem vagyunk azonosak a rendszerrel. Az felszínre dob sok gazembert és sok ostobát, de éppen ezért van szükség minden értelmesen gondolkodó emberre, hogy ezen a bornírtságon végre úrrá legyünk. Vagy másképpen: az eszmében hiszek, nem a gyarló kivitelezésben, de ahhoz, hogy az eszméből legyen valami, vállalni kell a kivitelezés során felmerülő tévutakat.

5. A hatalom védte bensőség. És végül: az van, hogy hatalomközelinek lenni nem olyan rossz dolog. Lehet abból az embernek forintokban mérhető haszna is, de talán nem is ez a lényeg. Ha alapjában jó fiú vagyok, hasznos közösségi célokra is könnyebben jutok forrásokhoz, segíthetek másokon, és az az igazság, hogy még a másként gondolkodást is jobban tolerálja a hatalom olyan emberek esetében, akik a körön belül vannak.

Mindezeket végiggondolva föl kell tennem magamnak a kérdést: mi lett volna a helyes magatartás számomra Kádár idejében? Teljesen hibás életstratégia volt, hogy párttag, sőt egy időben az MSZMP háttérintézményének munkatársa voltam? Csatlakozni kellett volna a demokratikus ellenzékhez, és illegális munkát kellett volna végeznem?

Nem tudom, és azt hiszem, nem is ez a kérdés. Az alapvető morális vétség ugyanis nem ez volt. Merni kellett volna tisztán látni. Ez az a hatalmas és könyörtelen parancs, amellyel ma is szembesülünk a lövészárok mindkét (vagy nem tudom, hány) oldalán.

Készülünk a bértárgyalásokra

LÁSZLÓ ZOLTÁN
alelnök, Vasas
Szakszervezet

Bár gyakran elhangzik, hogy Magyarországon gyengék a szakszervezetek, néhány szervezet büszkén vallja: évről évre sikeres bértárgyalásokat folytat és vállalható megállapodásokat köt a munkáltatóval azokon a munkahelyeken, ahol van alapszervezet. A Vasas az egyik ilyen szakszervezet.

Persze szerencsésebb lenne ágazati kollektív szerződésekben megegyezni e bérekről, ám erre ma sem a munkáltatói, sem a munkavállalói oldal nem kész. Amíg ez nem változik, maradnia kell az országos minimálbérnek és a munkahelyi szintű egyezkedéseknek is.

Már 2025-re, a jövő évi béremelésre készülünk. Figyeljük a minimálbér egyeztetésről szóló híreket és a gazdasági helyzet alakulását. Ilyenkor különösen fontosak a munkáltatókról és munkáltatóktól érkező információk és megnyilvánulások. Az infláció mértéke mint irányadó szám gyakori érv a tárgyalások során is, ám azt le kell szögezni, hogy amikor a 20 százalékot meghaladó számokkal szembesültünk, akkor – ha nem is szívesen – de elfogadtuk, hogy a bérfejlesztések nem mozoghatnak teljes szinkronban az inflációval.

Most is ehhez tartjuk magunkat. Az alacsonyabbnak tűnő számoktól is távolságot kell tartani, nem csak a magas csúcsoktól. Az infláció mint kifogás nem lehet örök kibúvó a valódi béremelések alól. Akkor sem engedhetünk a méltányos béremelésből, amikor az egyeztetési időszakban a forint éppen kissé erősebb, bár ezzel a „fenyegetéssel” ismét nem kell szembenéznünk. Méltatlan lenne elvárni a dolgozóktól, hogy akkora emeléssel érjék be, amivel éppen csak meg lehet őrizni a reálbér értékét. Önmagában a megőrzés nem is lehet célja egyetlen szakszervezetnek sem, különösen a hazai gazdasági viszonyok között.

A miniszterelnök szeptember 30-án kijelentette: a gazdaság köszöni szépen, jól van. Jobb, ha tudja, a munkavállalók többsége nincs jól.

A miniszterelnök 2024. szeptember 30-án az országgyűlés előtt kijelentette: a gazdaság köszöni szépen, jól van. Nos, ha már itt tartunk: jobb, ha tudja a miniszterelnök úr, a munkavállalók többsége nincs jól. Elsősorban a bérszínvonal miatt, ami nemcsak európai viszonylatban versenyképtelen, de a megélhetésre – pláne a jóllétre – is kevés.

A jelenlegi gyakorlat szerint számos munkahelyen a jövedelmek összetétele több olyan „esetleges” elemet is tartalmaz, mint például a bónuszok és pótlékok. Ez bizonytalan, kiszámíthatatlan helyzetet teremt a munkavállalók számára. A Vasasok szerint az alkalmazottaknak nem volna szabad a vállalkozói lét kockázatait viselniük. A kiszámíthatóság és a méltányosság elengedhetetlen a munkavállalói elégedettség és a gazdasági stabilitás szempontjából is. A magas kockázatviselésnek, a kiszámíthatatlanságnak a méltányos és tisztességes mértékig csökkennie kell.

Mindenki számára szeretnénk érthetővé és világossá tenni, hogy a munkavállalók bérének vásárlóértéke közvetlen hatással van a gazdaságra, ami Orbán Viktor szerint „köszöni, jól van”. Legalábbis egyelőre. Ha a dolgozók nem képesek ugyanis megfelelő életszínvonalat fenntartani, az a helyi gazdaságra is negatív hatással lehet, hiszen a fogyasztás csökkenése a kisvállalkozásokat és a helyi szolgáltatókat is hátrányosan érinti. A kiskereskedelmi forgalom újabb és újabb siralmas adatai ezt napjainkban fájdalmasan aktuális kéréssé teszik. Tehát: amikor határozottan ragaszkodunk a bértárgyalásokon a méltányos és szükséges béremeléshez, nem „csupán” a dolgozók, de a teljes magyar gazdaság és társadalom érdekeit is képviseljük.

Mindezeket szem előtt tartva készülünk a bértárgyalásokra, és azt várjuk a dolgozóktól, hogy támogassanak bennünket közvetlenül a munkahelyeken, a helyi szervezetek tagjaiként.

A lapban megjelenő hirdetések nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

3 500 Ft
NAGYKARÁCSONY
FŐNYEREMÉNY:
175 000 000 Ft
NEKED:
TŐLEM:
18701-XMINTA-0-001
1000 Ft
KISKARÁCSONY
NEKED:
TŐLEM:
FŐNYEREMÉNY:
50 000 000 Ft
18601-XMINTA-0-001
SZERENCSEJÁTÉK ZRT.

Kívánj nagyobbat,
a főnyereményből akár álmaid autóját is megveheted!

SZERENCSEJÁTÉK ZRT.

Játssz ünnepi sorsjegyeinkkel, és nyerj akár 50 vagy 175 millió forintot!

A Nagykarácsony sorsjegyből származó bevétel egy részét a Szerencsejáték Zrt. befogadó játszóterek építésére fordítja.

A sorsjegyeket keresd a lottózókban, a karitatív sorsjegyárusoknál, a postákon és a kijelölt MOL töltőállomásokon! www.szerencsejatek.hu

A szerencsejátékban csak 18 éven felüliek vehetnek részt. Maradjon játék! 18

LAPSZÉL

Hangos lesz a könyvtár

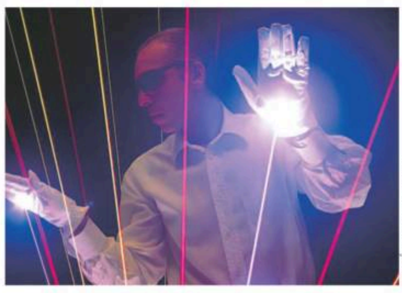
FOTÓ: KROMALASER

Lézerszimfónia címmel nyílik ma interaktív hangszerkiállítás a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban. A FSZEK Ötpacsirta Szalonjában ki is próbálhatók a különleges hangszerek, melyek kezelését egy hologramvideó mutatja be. A hangszerek a Székelyudvarhelyi Városi Könyvtár gyűjteményéből érkeznek Budapestre, ahol ingyenes interaktív foglalkozások keretében lehet megismerkedni az érdekes eszközökkel. A látogatók többek között lézerhárfával, PocketDrum légdobkészlettel, az első elektronikus hangszerrel, a Theremini Mooggal – mely az eszköz megérintése nélkül, gesztusokkal működtethető – ismerkedhetnek meg. A Playtronica Touch Me talán a legkülönlegesebb, mely az emberek közötti érintés intenzitását átalakítja át hanggá, így az emberi test válik hangszerré. A tárlat április végéig látható előzetes időpont-egyeztetéssel. NÉPSZAVA

Marék Veronika a gyermekkultúra mestere

Marék Veronika, József Attila- és Janikovszky Éva-díjas író és grafikus vehette át a Magyar Gyermekkultúra Mestere Díjat a X. Országos Rajzfilmünnepen. A háromnapos fesztiválon rekordszámú helyszín, összesen 300 közösségi tér, könyvtár, művelődési ház, óvoda és iskola vett részt és 1300 filmvetítés volt. NÉPSZAVA

Kísérleti bábelőadás

FOTÓ: OSZMI/KOVÁCS ZOLTÁN

Johannes Doktor Faust, avagy borzadályos komédia ördögökkel címmel mutatnak be bábelőadást december 1-jén a Bajor Gizi Színészmúzeumban. E kísérleti darab a klasszikus középkori moralitásjátéknak olyan – kortárs vizuális és zenei köntösbe öltöztetett – változata, amely a XIX. századbeli cseh népi marionettjáték és a „családi bábszínházak” kukucskaszínpada hagyományát idézi meg. Rendezte és játssza: Boráros Szilárd, Boráros Milada, az előadást 12 éves kortól ajánlják, a belépés díjtalan, de regisztráció szükséges. NÉPSZAVA

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

SZOLGÁLTATÁS

ÁCS, tetőfedő, bádogos munkát vállalunk. Garancia, számla, referencia. Hívjon bizalommal, 06-70/152-1968.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Hamis Vermeer az OSA-ban

TÁRLAT A Fidesz egyik brüsszelezős plakátját is kiállították a brüsszeli Európai Történelem Házának utazókiállításán, amely Budapestre érkezett. A történelem híres csalásait több mint száz műtárgy illusztrálja.

TÖLGYESI GÁBOR

FOTÓK: FARBAKY TAMÁS

Félrevezetések, hatalmi manipulációk, kitalációk: a történelem híres csalásait több mint száz műtárgyon keresztül mutatja be a tárlat, hat témakörben

Thesszaloniki és Szófia után mától Budapesten, az OSA Archivum galériájában látható az Európai Történelem Házának utazókiállítása, a Valódi hamisítvány.

A világi és egyházi hatalom című, első fejezet rögtön egy híres műtárggyal, a Severus-tondóval vezeti be a látogatót a damnatio memoriae, azaz az emlékezetből való kitörlés gyakorlatába. Az ókori Rómában (ahogy korábban Egyiptomban is szokás volt) feliratokról, ábrázolásokról is eltüntettek korábbi uralkodókat, a tondóról Geta társcsászár gyermekkori ábrázolását kaparták le testvére és meggyilkoltatója, Caracalla kedvéért. Az „emlékezet elátkozására” XX. századi példát egy félbe tépett esküvői fotó mutat, bár ide egy kép elfért volna a sztálini korszak hírhedt fotóretusálásairól. (Épp a Centrális Galéria mutatott be ilyen képeket Retusált történelem című kiállításán 1999-ben.) A Constantinusi adománylevél vitán felül a történelem egyik legnagyobb átverése: „kora-középkori oklevél-hamisítvány, melyben Nagy Konstantin császár I. Szilveszter pápának és utódainak adományozza Rómát, Itáliát” – írja a katolikus lexikon is. A dokumentum másolata a leideni egyetemi könyvtárból ékezett a kiállításra. Ugyan a tárlat ismertetője szerint a katolikus egyház sosem ismerte el hivatalosan, hogy a dokumentum hamisítvány, megjegyzendő, a Vatikáni Titkos Levéltár válogatott dokumentumait bemutató 2012-es római tárlat, a Lux in arcana nemcsak az adománylevél hamisított voltát hangsúlyozta, hanem azt is, hogy sokan „a romlás gyökerének tartották”, mert korlátlan világi hatalmat biztosított a pápaságnak. A hamisított – és vagyonokat csináló – ereklyéknél is érdemes lett volna megjegyezni, ezek kereskedelmét a pápaság már a XI. században megtiltotta, más kérdés, hogy a keresztes háborúkkal tarkított Európában ez a biznisz még több évszázadig folyt. (Sőt, az online térben ma is található milliós áron hirdetett „ereklye”.)

A Világunk megértése fejezet – némileg sarkítva – arról mesél, hogy a könyvnyomtatás elterjedésével a hülyeség is nagyobb mértékben terjedhetett el. George Psalmanazar nyers húst is evett, hogy elhiggyék róla, az „ördögimádók földjéről”, azaz Formosáról érkezett – a XVII.–XVIII. század francia szájhőse nemcsak vallást, ábécét is szerkesztett. A Mississippi „térképét” megrajzoló Louis Armand de Lahontan nevét a későbbi hajósok nem foglalták imáikba.

A tudományhamisítás bajnoka – amit részletesen taglal a tárlat – Charles Dawson volt, aki a legősibb angol, a piltdowni ember maradványait „találta meg” 1912-ben. A piltdowni ember az evolúciókutatás kánonjának része lett, negyven év kellett ahhoz, hogy kiderüljön, megtalálója egy orangután állkapcsából és egy középkorban élt férfi koponyájának felső részéből szerkesztette. A főleg a XIX. században keletkező hazafias hamisítványok ugyanakkor a nemzeti érzéseket igyekeztek táplálni – James McPherson „fordítása”, az Osszián legalább irodalmi értékkel is bírt.

Az igazán gonosz hamisítások azonban a XIX. és XX. század termékei. Franciaország még az 1890-es években sem tért magához Elzász és Lotaringia 1871-es elvesztése miatt, kapóra jött egy hamisított – itt reprodukción bemutatott – levél, amely Alfred Dreyfust abba a gyanúba keverte, hogy hadititkokat adott el a németeknek. Az összeesküvés-elméletek „alapművéről”, az Oroszországban 1903-ban megjelent Cion bölcseinek jegyzőkönyvéről ugyan hamar leleplezték, hogy hamisítvány, a pusztító eszmék mégis felülkerekedtek. A tárlat azt is bemutatja, a Jegyzőkönyvek szerzője egész részeket ollózott ki Maurice Joly Machiavelli és Montesquieu párbeszéde a pokolban című könyvéből, Hermann Goedsche (Sir John Retcliffe) antiszemita művéből, a Biarritzból, gyémántnyakláncos históriáját pedig Dumas Joseph Balsano című regényéből lopta, antiszemita hangnemre transzponálva. E ponton „dicsőül” meg a Fidesz: arra példaként, hogy az összeesküvés-elméleteket továbbra is alkalmazzák politikai konfliktusokban, két antiszemita plakát mellett – amelyen a zsidók bábjátékosként irányítják a világot – kapott helyt a kormány egyik brüsszelezős plakátja Soros György és Jean Claude-Juncker arcmásával.

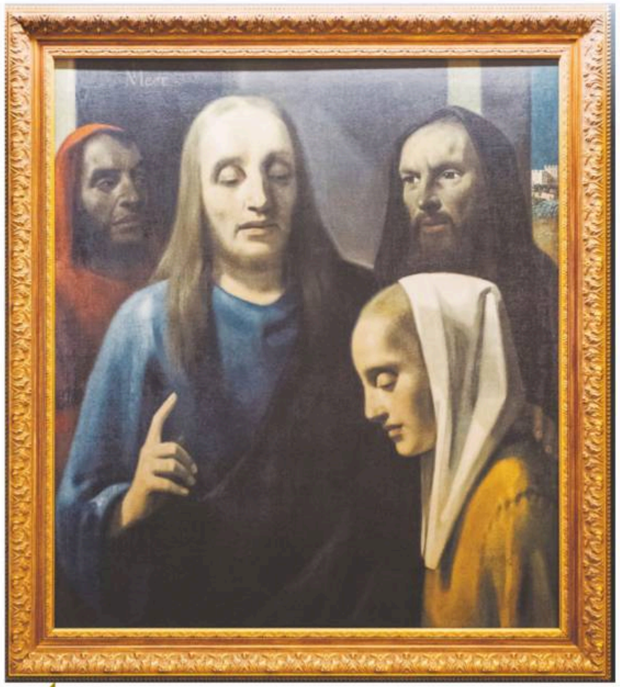

Han van Megeegeren Vermeer-hamisítványáért Hermann Göring 1,6 millió guldent fizetett

Időrendben – és a logika szerint is – innen csak egy lépés a második világháború. Pozitív történet a katonai álcázás művészete, a holokauszt idején az üldözöttek mentése hamisított iratokkal. És rettenetes a katyńi vérengzés, amelyet a szovjet propaganda eltagadott. Nagyon érdemes végighallgatni Maria Furnier-Buńda visszaemlékezését elhurcolt édesapjáról.

Egyfajta érzelmi feloldás, hogy ezután érkezik a Jövedelmező hamisítás című fejezet. A második világháború után Han van Megeegerent majdnem felkötötték amiatt, hogy milliókért adott el holland festményeket a náciknak, Hermann Göring például 1,6 millió guldent fizetett neki Vermeer Krisztus és a házasságtörő asszony című festményéért. Megeegeren még időben bebizonyította, hogy a képeket maga festette – ahogy ezt a képet is, amelynek másolatát bemutatják. Mondjuk egy római iskolás (például Aba-Novák) festménynek nem rossz, de évtizedes morfiumfüggőség kell ahhoz, hogy ezt a képet valaki – mondjuk Herr Göring – csodás Vermeer-képnek lássa.

– Ez a kiállítás egy „bűnös városból”, az Európai Unió fővárosából érkezett Budapestre, egy alkalmas pillanatban egy alkalmas helyre – fogalmazott a tárlat megnyitója előtt a Blinken OSA Archivum igazgatója, Rév István történész. – Nem olyan régen a kormány által felállított és pénzelt Mathias Corvinus Collegium brüsszeli irodája tartott egy konferenciát Brüsszelben, amelynek során az Európai Történelem Házát – amely ennek a kiállításnak a rendezője – igen kemény, kritikus szavakkal illette, mint azt az intézményt, amely vezető szerepet játszik a „múlt elleni háború” során. A „múlt elleni háború” azt jelenti: létezik egy rendszer, amely azt gondolja, a múlt az csupán csak akarat és elhatározás kérdése. Aki Budapest utcáin jár, az láthatja, hogyan épül föl egy múlt ebben a városban, hogyan épült meg a Kossuth tér úgy, ahogy állítólag 1944-ben, a magyar szuverenitás utolsó békeévében állt, és hogyan épül jelenleg a Várnegyed, hogyan bontották le a királyi palotának a jobboldali szárnyát, és építik újjá, és űzik ki ezekből az épületekből azokat a kulturális intézményeket, amelyek 1956 után Európa legnagyobb kulturális komplexumát képezték.

> A „múlt elleni háború” azt jelenti: létezik egy rendszer, amely azt gondolja, a múlt az csupán csak akarat és elhatározás kérdése.

INFÓ

Valódi hamisítvány: A hamisítvány és a hamisítás története. (Fake for Real.) A brüsszeli Európai Történelem Háza utazókiállítása
Blinken OSA Archivum / Centrális Galéria
Kurátorok: Simina Badica, Joanna Urbanek.
Megtekinthető: 2025. február 16-ig

Rekordáron kelt el az aranyóra

A Titanicról 700 túlélőt kimentő Arthur Rostron hajóskapitánynak adott 18 karátos arany zsebóra mintegy 1,8 millió euróért (nagyjából 730 millió forintért) kelt el egy árverésen, ezzel rekordot döntött a katasztrófa emléktárgyai között. EURONEWS

Székelykapu a Müpában

A 67 éves Duna Művészegyüttes Székelykapu című előadása lesz látható december 3-án és 4-én a Müpában. A kétfelvonásos produkció átjárót nyit a szakrális és a világi között, elviszi a nézőt a székelység múltjába, megeleveníti a rég elfeledett táncokat. NÉPSZAVA

Állami gondozottak történetei

November 22-én mutatják be a Jurányi Házban az Exit Generáció új előadását, amely állami gondoskodásban nevelkedett emberek valós történeteit dolgozza fel. A Már nem álmodok velük című produkciót Farkas Ádám rendezi, és Simkó Katalin, Szamosi Zsófia, Török-Illyés Orsolya és Dénes Viktor játssza. NÉPSZAVA

Kivételes ritkaságok

AUKCIÓ Különleges tételekkel várja a gyűjtőket a Központi Antikvárium karácsonyi árverése, a több mint kétszáz tétel között olyan páratlan dokumentumok szerepelnek, mint II. Rákóczi Ferenc egy rendkívüli diplomáciai levele vagy Arany János kéziratos verse.

RÓNAY LILI

II. Rákóczi Ferenc 1718. február 10-én, Drinápolyban kelt, XI. Kelemen pápához saját kezűleg írt és aláírt levele az antikvárium idei év végi aukciójának egyik legjelentősebb darabja. A kivételes diplomáciai dokumentum az európai történelem egy kritikus pillanatában született: Rákóczi ekkor érkezett francia földről török területre, ahol a szultán biztosította, hogy nem célja birodalma határainak kiterjesztése, és törekszik a fejedelem visszahelyezésére jogaiba. A levélben Rákóczi kifejti álláspontját a készülő Habsburg–török béketárgyalásokról, és szorgalmazza további hatalmak – köztük a moszkvai cár, a lengyel és porosz király – bevonását a folyamatba. A dokumentum különösen fontos, hiszen betekintést nyújt a korabeli európai diplomácia kulisszái mögé, lenyomata egy meghatározó historikus pillanatnak.

– Ez a levél egy egészen kivételes dokumentum – hangsúlyozza Márffy György, az antikvárium igazgatóságának elnöke. – Rákóczitól időnként előfordulnak levelek a piacon, de ezek többségében folyóügyekhez kapcsolódnak – a harcokhoz, vagy valamilyen épülettel, nemességadománnyal kapcsolatban, tehát hétköznapi dolgok. Ez a levél viszont az európai politikához, és a török, magyar, és európai békéhez kapcsolódik – részletezi.

Az irodalmi kéziratok között közül kiemelhető Arany János A sors humora című versének autográf kézirata. A költemény nemcsak irodalomtörténeti értéke miatt jelentős, hanem azért is, mert Arany János-kéziratok rendkívül ritkán bukkannak fel a műtárgypiacon. – A kézirat nagyon közel áll a szívemhez – árulja el Márffy György. – Arany János nagyon ritkán szerepel, ritkán kerül piacra. Nem is tudom, hogy mikor volt utoljára, sok évvel ezelőtt lehetett. Azt gondolom, hogy például ez egy olyan tétel, amire kiemelt érdeklődés lesz. Nem csodálkoznék, hogyha a kikiáltási ár duplájáért, vagy még többért kelne el – bocsátkozik jóslásba.

Szemezgetni bőven lehet majd. Kalapács alá kerül például a különlegesen értékes Petőfi Zoltán Nagy szeretnék lenni című versének kézirata is. A költőóriás fiának eddig publikálatlan verse megrendítő dokumentuma az apai örökség súlyának: „Amiután szívem olyan nagyon vágyol, / Egy parányi rész a halhatatlanságból” – írja a mindössze 22 évet élt ifjú. A kézirat nemcsak irodalomtörténeti szempontból érték, de „kézzel fogható” bepillantást enged egy tragikus sorsú költőutód lelkivilágába is.

A régi könyvek kedvelőinek unikális gyöngyszemeket kínál az antikvárium. Kultsár György 1574-es Postillája, valamint Antonio Bonfini magyar történelemről szóló krónikájának 1545-ös első német nyelvű kiadása is szerepel a tételek között. Mindkét mű a magyar művelődéstörténet ritka jelentős dokumentuma. A Postilla a magyar nyelvű prédikációs irodalom korai remeke, míg Bonfini krónikája a magyar történetírás egyik alapműve, amelynek német nyelvű megjelenése a magyar történelem iránti nemzetközi érdeklődést is jelzi.

A karácsonyi árverés hagyományosan az év legnagyobb aukciója, nemcsak a Központi Antikváriumnál, hanem más aukciós házaknál is. – Egy évben több árverésünk van, de a karácsonyi szezon általában a legintenzívebb – magyarázza Márffy. Az idei anyag rendkívül széles spektrumot ölel fel: a XV. századi ősnyomtatványoktól a XX. századi dedikált kötetekig, történelmi dokumentumoktól az irodalmi kéziratokig terjed.

– Az egyik szempont az volt, hogy minél szélesebb skálája legyen a gyűjtési területeknek – mondja az igazgató. Az árverési anyagban megtalálhatók az irodalmi első kiadások, a dedikált kötetek, térképek, kéziratok, régi magyarországi nyomtatványok és illusztrált művek egyaránt, így minden gyűjtési terület képviselői találhatnak értékes darabokat.

FOTÓK: KÖZPONTI ANTIKVÁRIUM

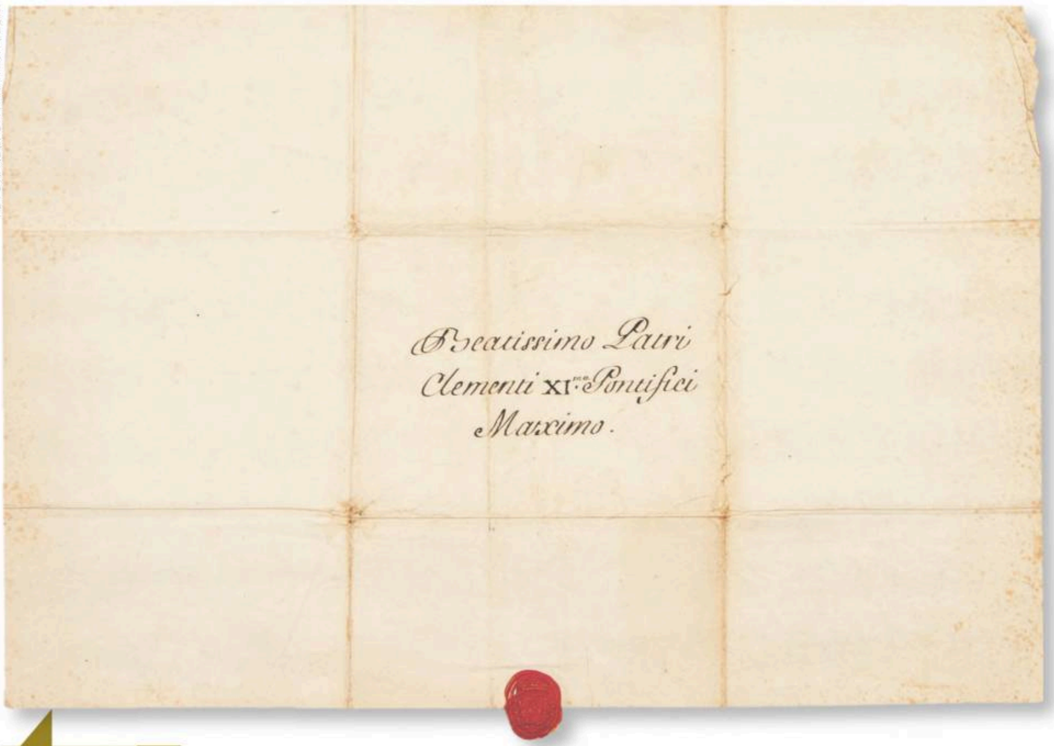

Beatissimo Patri
Clementi XI.mo Pontifici
Maximo.

II. Rákóczi Ferenc levele betekintést nyújt a korabeli európai diplomácia kulisszái mögé, lenyomata egy meghatározó historikus pillanatnak

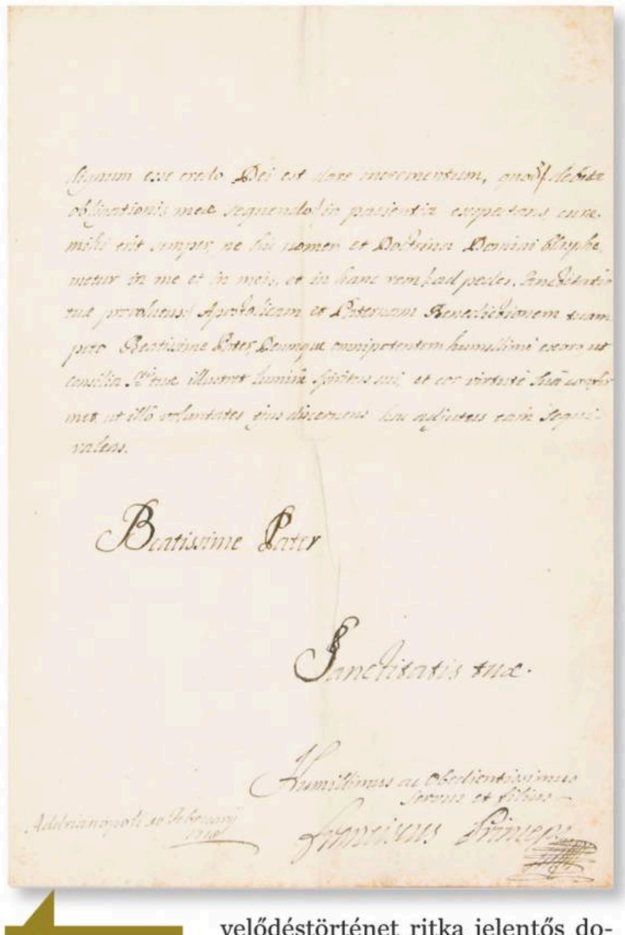

Beatissime Pater

Sanctitatis tuae

Humillimus ac Obedientissimus
Servus et Filius
Franciscus Princeps

A kivételes kézirat ezúttal nem a mindennapokhoz, hanem az európai politikához kapcsolódik

INFÓ

Az árverési anyag november 20-tól december 4-ig tekinthető meg az antikvárium kiállításán, ahol szakértő munkatársak állnak az érdeklődők rendelkezésére. Az aukció december 5-én, csütörtökön, 17 órakor kezdődik.

Kártyával is lehet győzni

ELISMERÉS György Gabriella nyerte az ARTtransfer-díjat Beszélgetésindító kártyajáték a Láthatatlan jelenlét – Bevezetés a kortárs képzőművészetbe kamaszoknak, de nemcsak nekik című kiállításra készült kártyasorozatával. Idén hatodik alkalommal írta ki a Ludwig Múzeum az ARTtransfer-díj pályázatát, amelyre olyan múzeumpedagógusok, pedagógusok, művészek, művészettörténészek, kurátorok jelentkezését várta, akik a saját területükön az elmúlt időszakban sokat tettek a kortárs képzőművészet közvetítéséért és népszerűsítéséért. A bruttó háromszázezer forinttal járó fődíjat nyert, 13–16 éves korosztálynak szóló játék egy olyan kiállítás oktatási segédanyaga, amely a több szintű látogatói élményt segíti elő a gyerekek aktív közreműködésére építve.

Kétszázezer forintos különdíjat kapott Hoffmann Miklós, akinek a Fény – gép – lény: alkotótársak vagy segédeszközök? című foglalkozása fókuszában a számítógép, a mesterséges intelligencia és a kortárs képzőművészet kapcsolata áll. A zsűri továbbá százezer forintos különdíjjal jutalmazta Garami Gréta a Múzeumpedagógia óvodás korúaknak – Az interaktív olvasás és a kreatív beszélgetés módszere a Deák17 Galéria kortárs művészeti kiállításaiban című projektjét. A gyakorló óvodapedagógusok és a galéria múzeumpedagógus munkatársai által közösen kifejlesztett, kifejezetten óvodás csoportoknak szóló program, foglalkozás és módszer egyszerre élményalapú és kortárs művészet fókuszú.

Az idei kiírást a múzeum a kortárs képzőművészettel kapcsolatos kérdések, kérdésfelvetések témakörében hirdette meg kapcsolódva az ez évi kerettémához, és a februárban megnyíló Gyakran ismétlődő kérdések című kiállításhoz. P. SZ. D.

ART transfer díj

FOTÓ: LUDWIG MÚZEUM/ZÁSZLÓS MARIANN

György Gabriella alkotása elsősorban a 13–16 éves korosztálynak szól

Hagyományok és újszerűség

TUDOMÁNY ÉS KULTÚRA Modernség és modernitás címmel tart konferenciát és az „elfajzott művészet” kötetet is bemutatják az Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem, valamint a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kara közös szervezésében november 27–28-án a Rumbach Zsinagógában. Arra keresik a választ, hogy a történelmi korokban miként definiálták az újszerűséget. Szó esik arról, hogyan kapcsolódott az új a korabeli kulturális hagyományokhoz. A programból néhány példa: Mélyi József az olimpia és a modernitás összefüggéséről, Sándor Klára a kortárs kultúra radikalizálódásának szükségességéről beszél, Gábor György Örök tagadók és markioniták, Rényi András: A modern művészet mint a művészet modernizációja címmel ad elő. Csepeli György a testről és identitásról, Krekó Péter az összeesküvés-elméletekről és modernitás ellenességről, Csunderlik Péter az Orbán-rendszer történelmi gyökereiről és az antimodernitásról beszél.

November 28-án, az Entartete Kunst, avagy az elfajzott művészet. Tanulmányok Max Nordau halálának századik évfordulója alkalmából című kötetről Vörös Kata beszélget Gábor Györggyel, Balázs Gáborral és Gyenge Zoltánnal.

NÉPSZAVA

INFÓ

„Entartete Kunst, avagy az elfajzott művészet. Tanulmányok Max Nordau halálának századik évfordulója alkalmából”
Szeged Humanities Press

Entartete Kunst, avagy az elfajzott művészet
Entartete Musik
Literae Humaniores

LAPSZÉL

Könyv a bajnokokról

Huszonnyolc klasszis magyar sportoló pályafutásának kezdeti lépéseit idézi fel az Így lettünk bajnokok 2.0 című könyv, amelynek kedden tartották hivatalos bemutatóját a Magyar Sport Házában. A kötetnek nyolc szerzője van, a sportolók között szerepel többek között az olimpiai bajnok vívó Siklósi Gergely, az úszófenomén Milák Kristóf, Kós Hubert, a tekvandó párizsi aranyérmese, Márton Viviana, a magyar labdarúgó-válogatott Dibusz Dénes és Sallai Roland. A könyv címében azért szerepel a 2.0, mert 2019-ben jelent meg a kötet elődje. NÉPSZAVA

Nadal búcsúzik

FOTÓ: AFP/JORGE GUERRERO

Tegnap este megkezdődött a Spanyolország–Hollandia Davis-kupa-döntő Málagában. A 22-szeres Grand Slam-győztes, 38 éves Rafael Nadalt e viadalon láthatjuk utoljára teniszezni. A visszavonuló spanyol játékos könnyezve hallgatta hazája himnuszát, majd 6:4, 6:4-re kikapott Botic van de Zandschulptól a torna nyitányán. NÉPSZAVA

Farkas folytatja

A világranglistán 40. Farkas Balázs 3:1-re verte az egyiptomi Karim el-Hammamit (46.) a 120 ezer dollár összdíjazású szingapúri fallabdatorna első fordulójában, ezzel bejutott a 16 közé. A magyar játékos nyolcaddöntős ellenfele az ugyancsak egyiptomi Faresz Desszuki (15.) lesz ma délelőtt. NÉPSZAVA

Megunták Mathiast

FOTÓ: DUNAÚJVÁROSI ACÉLBIKÁK

Távozott a jégkorong Erste Ligában sereghajtó Dunaújvárosi Acélbikák egyik dán légiósa, a 19 éves Mathias Jensen, aki a szezon elején érkezett testvérével, Mikkellel. Mathias 12 találkozón egyetlen pontot sem szerzett. Bátyja sokkal jobban teljesít: 16 összecsapáson 11-szer volt eredményes, és adott öt gólpasszt. A klub 17 mérkőzéséből egyet nyert meg. MTI

Weöres vitorláz

Ugyan hétfőn folytatta útját Las Palmasból Weöres Szabolcs a Vendée Globe szóló földkerülő vitorlásversenyen – miután a New Europe felborult, két vitorlája elszakadt –, ám a 39. helyen álló magyar hajós hátránya 775 tengeri mérföldre (1435 kilométer) nőtt az élen álló francia Jean La Camhoz képest (65 évével ő mezőny legidősebb tagja). MTI

Nem mindig fehér bárány

CÍMVÉDÉS Michelisz Norbert a múlt hétvége óta a túraautó-világsorozat háromszoros győztese. A pilótát többek között sikerének titkáról kérdeztük.

KOROM MILÁN

„Még összeszedettebb és kiegyensúlyozottabb voltam, mint tavaly” – árulta el a Népszavának idei sikere titkát Michelisz Norbert, aki vasárnap Makaóban megvédte bajnoki címét a túraautós TCR World Tour sorozatban. A Hyundai Motorsport 40 éves sofőrje, aki 2019 és 2023 után harmadszor nyerte meg a túraautózás csúcskategóriáját, budapesti sajtótájékoztatóján arról is beszélt, hogy mostani elsőségét helyezi a legmagasabb polcra, mert a szezon legnagyobb részében nem az övé volt a legjobb autó.

„A hét helyszínből álló sorozatban Brazília volt a negyedik állomás. Onnantól két kocsi is jobb volt a miénknél, emiatt vagyok nagyon büszke, hogy sikerült a címvédés. Az volt a kulcs, hogy az idényemben nem volt mélypont! Illetve fontos volt, hogy házon belül olyan előnnyel vezettem, hogy a márkának nem volt más választása, mint engem előretolni.”

> „Az első világbajnoki cím nagy önbizalmat adott. Akkoriban mindenáron győzni akartam, azt gondoltam, hogy a vb-címmel az életem kirakósa a helyére kerül.”

A Hyundai abban volt érdekelt, hogy minden információt megosszon Mikel Azconával és Néstor Girolamival, a magyar pilóta azonban a társait is le akarja győzni, ezért nem bánja, ha nem tudnak meg minden infót egyből. „Szeretjük egymást, de magunkat egy kicsit jobban. Ha találok valami egyértelműen jót, nem feltétlenül hangsúlyozom a többiek előtt. Versenyzőként nem lehetsz mindig fehér bárány” – fejtegette Michelisz, aki szombat este, a legutolsó futam előtt úgy érezte, megnyugtató helyzetben van, éjszaka viszont arra riadt, hogy kopognak az ajtaján. Aztán realizálta, az eső kopogását hallja, mindez pedig alaposan megkeverte a lapokat. „Száraz versenyen sokkal magabiztosabb lettem volna, mert kevés esős tapasztalattal könnyű hibázni. Kicsit reménykedtem, hogy nem tarják meg a futamunkat, mert akkor automatikusan világbajnok vagyok, utólag persze biztosan maradt volna bennem azért hiányérzet” – ecsetelte.

Majd azzal folytatta, minden bajnoki címénél volt valami különleges nehézsége, amit istencsapásként élt meg. 2019-ben az eső miatt ugyancsak hatalmas volt a káosz, de „jó, hogy így történt, kicsit többet edződtem”. A tavalyi versengés is nagyon kiélezett volt. Az eső miatt most is kényelmetlenül érezte magát, de tudta, évekkel ezelőtt megoldott már hasonló helyzetet.

„Az évek során rájöttem, teljesen felesleges aggodalmaskodni. Megvannak a technikáim, hogyan maradjak fókuszált” – összegzett.

Felidézte, gyerekkorában kacérkodott mindenféle autósporttal, ám miután megtapasztalta, milyen anyagi forrásokra van ehhez szükség, realizálta limitált lehetőségeit.

„Szerencsés egybeesés volt, hogy 21 évesen el tudtam kezdeni versenyezni. Minden egyes csatát élet-halál harcnak fogtam fel. Ha a győzelem volt a cél, és harmadik lettem, egy hétig nem lehetett hozzám szólni. 15-16 évesen azt gondoltam, 25-30 évesen kiforrott személyiség leszek, aztán rájöttem, messze vagyok ettől. – Az elmúlt hat-hét évben érzem, kezdek lenyugodni, nem élek meg mindent tragédiának. Ez a fejlődési folyamat máig tart, ugyanakkor az első világbajnoki cím nagy önbizalmat adott. Azt gondoltam, a vb-címmel az életem kirakósa a helyére kerül. A világ legboldogabb embere voltam három hétig, aztán ez az érzés tompult. A második vb-cím után is nagyon jól éreztem magam, de tudom, most is el fog múlni az érzés. Meg kell tanulni kiélvezni ezeket a pillanatokat, és fel kell készülni azokra a napokra, amikor ennek az emléke már halványul” – mondta Michelisz, aki pályafutása során sokszor küzdött önmagában azzal, megüti-e a következő szintet.

Utóbb kiderült, igen.

A jövőt illetően úgy fogalmazott, nincsenek konkrét céljai a címeket illetően, ám a jövőben is törekszik a maximumot kihozni magából. „Érzem magamban a lendületet, látom még azokat az apróságokat, amikben tudok fejlődni, lesz még ennél is jobb Michelisz Norbert a pályán.”

Érdeklődésünkre elárulta, hogy más terület is mozgatja a fantáziáját, hiszen hatalmas élmény volt számára, hogy tavaly kipróbálhatta magát a rali Európa-bajnokság hazai fordulójában.

„Szeretnék a magyar élvonal közelébe eljutni raliban. Érzékeny kérdés, mikor és milyen versenyt vállaljak be, de tudom, fogok még raliversenyeken részt venni. Egyelőre viszont nem szeretném, hogy a rali a pályaautózás rovására menjen” – zárta szavait.

FIA
HYUNDAI
OMV
A túraautózás királykategóriájában harmadszor lett bajnok a magyar pilóta
FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

Történelmet írt a törpeállam

ZÁRÓRA Tegnap, lapzártánk után befejeződött a labdarúgó Nemzetek Ligája küzdelemsorozata. Az A jelű divízióban – még hétfőn – a portugál és a spanyol válogatott is megőrizte veretlenségét, így csoportgyőztesként lépett a negyeddöntőbe. A portugálok a horvátok otthonában értek el döntetlent (1-1), míg a spanyolok a vendég svájciakat verték egy 93. perces büntetővel (3-2). A két gárda mellett a horvátok és a dánok kerültek a legjobb nyolc közé.

A skótok ugyancsak a ráadásperckben szerzett góllal nyertek Lengyelországban (1-2), és feljöttek a harmadik, osztályozót érő helyre, ekként a B divíziós másodikok közül kerül ki vetélytársuk a mai sorsoláson. A C divízióban az első helyezettek felkerültek a B-be, a másodikok osztályozót játszanak a B divízióból érkező harmadik helyezettekkel, míg a két legrosszabb negyedik kiesik a D osztályba.

A D divízióban az elsők feljutottak a C-be, egyikül San Marino, amely fennállása legfényesebb sikerét érte el, miután 3-1-re nyert Lichtensteinben, és a kapott három ponttal egy osztállyal följebb kerül majd. NÉPSZAVA

Még soha nem sikerült fordítania a miniállamnak, most ez is összejött

FOTÓ: PROFIMEDIA

Nemzetek Ligája, 6. forduló

A DIVÍZIÓ
1. csoport: Horvátország–Portugália 1-1, Lengyelország–Skócia 1-2. **A végeredmény:** 1. Portugália 14 pont, 2. Horvátország 8, 3. Skócia 7, 4. Lengyelország 4.
4. csoport: Spanyolország–Svájc 3-2, Szerbia–Dánia 0-0. **A végeredmény:** 1. Spanyolország 16, 2. Dánia 8, 3. Szerbia 6, 4. Svájc 2.
C DIVÍZIÓ
2. csoport: Koszovó–Litvánia 1-0, Románia–Ciprus 4-1. **A csoport állása:** 1. Románia 15 pont/5 mérkőzés, 2. Koszovó 12/5, 3. Ciprus 6/6, 4. Litvánia 0/6.
3. csoport: Luxemburg–Észak-Írország 2-2, Bulgária–Fehéroroszország 1-1. **A végeredmény:** 1. Észak-Írország 11, 2. Bulgária 9, 3. Fehéroroszország 7, 4. Luxemburg 3.
D DIVÍZIÓ
1. csoport: Liechtenstein–San Marino 1-3. **A végeredmény:** 1. San Marino 7, 2. Gibraltár 6, 3. Liechtenstein 2.

ÚJ GAZDASÁGPOLITIKA

MAGYARORSZÁG MEG TUDJA CSINÁLNI!

9. TIZENHARMADIK HAVI NYUGDÍJ

▼ Brüsszel azt követeli a magyar kormánytól, hogy szüntesse meg a tizenharmadik havi nyugdíjat.

▲ **A kormány Brüsszel követelését elutasítja. A kormány szerint a következő években állandósítani kell a tizenharmadik havi nyugdíjat.**

Mondja el a véleményét Ön is!

NEMZETI KONZULTÁCIÓ

Készült Magyarország Kormánya megbízásából.

Újabb óriásdarázsfaj Európában

A kutatók szerint egy szállítmánnyal érkezett meg Ázsiából a déli óriásdarázs. A dolgozók 3,5 centisek lehetnek, a királynő majdnem 5 cm. Egyelőre pár példányt azonosítottak Spanyolországban, de minél hamarabb meg kell találni a fészkeket, ugyanis az európai méhekre és őshonos darazsakra is veszélyesek. QUBIT

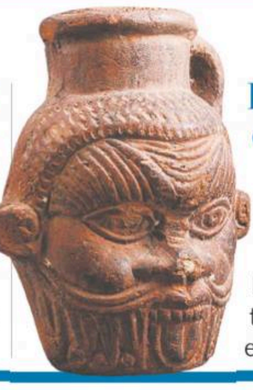

Hallucinogén rituálé nyomai egy ókori vázában

Egy nemzetközi kutatócsoport olyan főzet maradványait találták meg egy 2200 éves törpe istent, Best ábrázoló vázában, amelyek hallucinációkat válthattak ki azokban, akik itták. Úgy vélik, ez segíthetett az egyiptomiaknak egy mitikus történet előadásában. LIFESCIENCE

Négyéves szökés Trump elől

Egy floridai hajótársaság ajánlatával élve Donald Trump akár a teljes négyéves hivatali idejét világ körüli utazással töltheti az elégedetlen demokrata választók. A 160 ezer dollártól induló utazás során 140 ország több mint 425 kikötőjét látogathatják meg a vendégek a Villa Vie Odyssey fedélzetén. SKY NEWS

Katasztrófát okozhat a szivárgás

BIZTONSÁG Az, hogy szökik a levegő a Nemzetközi Űrállomás orosz egységében, régóta ismeretes, de ez most már nagyon aggasztja a NASA szakértőit, akiknek nem sikerül egyetértésre jutniuk a Roszkoszmosszal.

VARGA PÉTER

FOTÓ: NASA

A Roszkoszmosz kozmonautája, Oleg Novickij a Zvezda szervizmoduljában 2021-ben

ÁLLÁSPONTOK

BOB CABANA

Az oroszok nem tudják bizonyítani, hogy nincs különösebb baj, az amerikaiak meg azt, hogy igenis van ok az aggodalomra

Ebben az évben kritikus pontot értek el azok a szivárgások a Nemzetközi Űrállomáson (ISS), amelyek 2019-ben kezdődtek abban az alagútban, amely összeköti a Zvezda nevű orosz modult azzal a dokkolóegységgel, ahová az űrhajósok és az ellátmányok érkeznek. A NASA nemrégiben kiadott vizsgálati jelentése szerint a szivárgások a legnyomasztóbb problémává váltak az egyre öregedő ISS-en, amelyek már a legénység biztonságát fenyegetik. „Az amerikai űrügynökség aggodalmát fejezte ki a szivárgó modul szerkezeti egysége és egy katasztrofális kudarc lehetősége miatt” – mondta egy pár nappal ezelőtt a témában tartott gyűlésen Bob Cabana, a NASA volt űrhajósa, az ISS tanácsadó testületének elnöke.

Bár az orosz mérnökök folyamatosan dolgoznak a szivárgás forrásának feltárásán és elhárításán – és ennek vannak is eredményei, csökkent a levegő szökésének aránya –, a NASA továbbra is aggódik. Cabana szerint az oroszok nem tudják bizonyítani, hogy nincs különösebb baj, ők meg azt, hogy igenis van ok az aggodalomra. Az álláspontok nem közeledtek egymáshoz a szeptemberben Oroszországban tartott találkozón sem. Az amerikaiak most független szakértőket kértek fel mindkét oldalról, hogy értékeljék a helyzetet, és segítsenek a két űrügynökségnek az okok feltárásában és a szivárgások veszélyességének meghatározásában. Ők már megtették az első lépéseket a szakemberek megkeresésében, de az oroszok még nem válaszoltak az ajánlatra.

Közben az űrhajósok megtették a szükséges biztonsági intézkedéseket; állandóan zárva tartják azt a részt, ahol a szivárgások történnek, és csak akkor nyitják ki, ha szállítmány érkezik. Ilyenkor az orosz és az amerikai részleg közötti átjárót lezárják, mondta Michael Barratt, amerikai űrhajós egy november 8-i tájékoztatón. „Ez ugyan nem kényelmes, de a legjobb megoldás, amire okos emberek juthatnak mindkét oldalon. Valami olyan, amivel mint legénység együtt tudunk élni” – jelentette ki.

A feltételezett repedések nagyon kicsik, szabad szemmel nem láthatók, olyan kapcsok és vezetékek vannak a közelükben, amelyek miatt nehéz vizsgálóeszközöket juttatni a területre. És bár csökkent a szökés mértéke, még mindig 1-1,5 kilogramm levegő tűnik el naponta az állomásról. Az orosz és az amerikai szakemberek nem ugyanazt látják a probléma okának. Az oroszok szerint a vibráció lehet a háttérben, vagy a fémek hosszú távon kialakuló fáradása. A NASA viszont úgy véli, hogy a kép ennél bonyolultabb, és több tényezőt is magában foglal, például a mechanikai igénybevételt, a környezeti hatásokat és a modulban felhasznált anyagok gyártásakor felmerült problémákat.

Miközben a NASA és a Roszkoszmosz dolgozik a szivárgások elhárításán, az amerikai űrkutatási hivatal maga is tett néhány lépést az űrhajósok biztonsága érdekében. Az átjáró lezárása mellett a Dragon kapszulában, amely elsősorban teherszállításra használatos, vészférőhelyeket alakítottak ki az űrhajósok számára arra az esetre, ha menekülniük kell.

Az állomás működését 2022-ig tervezték, amit 2030-ig meghosszabbítottak. A Roszkoszmosz nem tervez 2028-nál tovább, de hogy pontosan mi a szándékuk, arról csak 2025-ben kívánnak nyilatkozni. Az űrállomást tehát előbb-utóbb be kell zárni, de hogy a magáncégek – SpaceX, Blue Origin – által gyártott új amerikai űregységek mikor állnak majd készen a küldetésükre, még nem tudható. „Az ISS nem fiatal, egyre több helyen és módon várhatjuk az elhasználódás jeleit” - fejezte ki aggodalmait Barratt.

A levegőszivárgás veszélyei

A levegőszivárgás következtében a kabinban a nyomás csökken, ami fulladáshoz vezethet. A nyomáscsökkenés miatt a berendezések nem működnek megfelelően, ami további problémákat okozhat, például áramkimaradást vagy a hőmérséklet szabályozásának meghibásodását. Ha a szivárgást nem sikerül időben elhárítani, az egész űrmisszió veszélybe kerülhet, és a legénységnek idő előtt vissza kell térnie a Földre. A folyamatos szivárgás miatt a modul szerkezete is károsodhat, ami hosszú távon a teljes modul elvesztéséhez vezethet.

> **A feltételezett repedések nagyon kicsik, szabad szemmel nem láthatók.**

A kezdet

Az ISS első modulját, a Zarját 1998. november 20-án indították Bajkonurból. 1998. december 4-én az amerikai Unity blokk is pályára állt. A Zvezda lakómodult – amely az ISS harmadik legidősebb egysége – 2000. július 12-én indították, és két hét múlva kapcsolták rá a már fenn lévő kettőre.

ESŐ ÉS VIHAROS SZÉL VÁRHATÓ

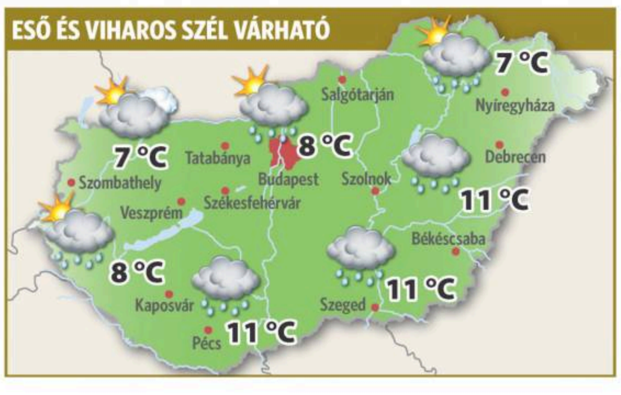

Boldog névnapot, Jolán!

A Jolán női név. Forrása a középkori magyar Jóleán (jó leány) vagy a görög Jolantha, Jolanda név.

KENÓ — November 19.

3 6 14 23 26 27 30 31 37 38
44 56 57 58 66 67 69 76 78 80

Ellopták Attenborough hangját

FOTÓ: AFP/ANDREW MATTHEWS

Attenborough hangja önmagában hitelt ad azoknak a dolgoknak, amikről beszél

HAMISÍTÁS Több webhelyen és Youtube-csatornán használják David Attenborough mesterséges intelligenciával (MI) előállított hangját, ami olyan dolgokat mond Oroszországról vagy az amerikai választásról, amit a világhírű természetfilmes biztosan nem tenne. A BBC News bemutatott eredeti mondatokat, amelyekkel új, Ázsiáról szóló sorozatát ajánlja, és ugyanazokat a MI által generálva. A különbség nem észrevehető. „Miután egész életemet azzal töltöttem, hogy arról beszéljek, ami meggyőződésem szerint az igazság, mélységesen felháborít, hogy a napokban ellopták az identitásomat, és a legmesszebbmenőkig ellenzem, hogy azt mondjam, amit ők kívánnak” – válaszolta Attenborough a hírműsor megkeresésére.

Ez nem az első ilyen eset; hasonló történt, amikor Scarlett Johansson hangját a ChatGPT-nek akarták kölcsönözni, amihez színésznő nem járult hozzá, és azzal vádolta az Open AI-t, hogy a Sky nevű karakterükhöz felhasználták azt. A cég szerint más volt a donor, de a hangot Scarlett Johansson iránti megbecsülésük jeleként visszavonták. A két eset azonban más szintet képvisel. Johansson nem olyan globális szaktekintély, mint Attenborough, akinek a hangja önmagában hitelt ad azoknak a dolgoknak, amikről beszél. A mindennapokban más veszélyek is származhatnak a MI hanggenerálásából: például gyerekek hangját lehet lelopni TikTok-videóról, és nem valóságos rablást színlelve váltságdíjat kérni értük. V. P.

Letöltendőt kértek az Árpád hídi gázolóra

INDÍTVÁNY Vádat emelt a Fővárosi Főügyészség azzal a 35 éves férfival szemben, aki 2023 nyarán halálra gázolt a Mercedesével egy biciklist az Árpád hídon. A sofőrre végrehajtandó szabadságvesztés kiszabását indítványozta halált okozó közúti baleset gondatlan okozása miatt, és kezdeményezte végleges eltiltását a vezetéstől. Ez azt jelenti, hogy maximum öt évet kaphat. A balesetben a vele ütköző, a versenyzésben részt vevő 23 éves BMW-sofőr ellen felfüggesztett fogházbüntetés és pénzbüntetés kiszabását indítványozta, illetve hogy „határozott időre” tiltsák el a vezetéstől. NÉPSZAVA

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban
Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes:
HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952–2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink:
IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap
2024. november 21., csütörtök
152. évfolyam, 271. szám
Ára: 540 forint

AJÁNLÓ

Tovább duzzadtak a várólisták

A Covid-járványig igen eredményes volt a várólista-csökkentési program, amelyre a kormány 2010 óta mintegy 70 milliárd forint többletforrást különített el, de mára a nagyízületi, például a csípő- vagy a térdműtétekre jóval többen várnak, mint 2019-ben. Minden tizedik olyan műtétre, amelyekről várólistát kell vezetni, a betegeknek 60 napnál többet kell várniuk. **3. oldal**

Újabb összegeket inkasszáltak a MET-től

Hatodik hónapja egyetlen forint állami normatívához sem jut hozzá az Iványi Gábor vezette MET, az államtól átvállalt feladatokra törvény szerint járó támogatásokat a NAV azonnal inkasszálja. Így a nemrégiben visszamenőlegesen folyósított 455 millió forintos alapnormatíva is a NAV-hoz került. **4. oldal**

Bosszantó ismétlés

Felesleges és bosszantó folytatása lett egy életművet meghatározó alkotásnak, a rendező a lehető legfantáziátlanabb verziót választotta, valami új kitalálása helyett ismétel – írja filmkritikusunk a Gladiátor című legendás film 24 év kihagyás után elkészült folytatásáról, Ridley Scott Gladiátor II-jéről. **12. oldal**

Újabb erősítés Kijevnek

HARC Már brit rakétákkal is lőttek orosz területekre az ukránok. Az esetleges tárgyalásokig mindkét fél igyekszik javítani pozícióját a frontokon.

FOTÓ: AFP

Biden elnök gyalogsági aknák szállítását is jóváhagyta

HARSÁNYI GYÖRGY

Ukrajna először mért csapást Oroszországon belüli célpontra brit gyártmányú Storm Shadow cirkálórakétákkal – jelentették tegnap amerikai és brit médiumok. Forrásaik szerint ezek bevetését, csakúgy mint az ATACMS ballisztikus rakéták esetében, Washington arra válaszul engedélyezte, hogy Oroszország több mint tízezer észak-koreai katona bevonásával készül kurszki ellentámadására, jelentősen eszkalálva ezzel a háborút (a Storm Shadow rakéták is amerikai navigációs rendszerrel működnek).

A Pentagon eközben bejelentette, hogy az USA újabb, 275 millió dolláros fegyverszállítmányt küld Ukrajnának. „Az Egyesült Államok továbbra is együtt fog működni mintegy 50 szövetségesével és partnerével, hogy kielégítse Ukrajna sürgősen szükséges harctéri igényeit az orosz agresszióval szembeni védekezéséhez” – hangsúlyozták. Az amerikai vállalások teljesítése azonban továbbra is bizonytalannak tűnik a háború gyors lezárását ígérő Donald Trump januári hivatalba lépése után.

Öt, a Kreml gondolkodását ismerő forrás a Reutersnak azt mondta, hogy az orosz elnök kész tárgyalni Trumppal egy ukrajnai tűzszüneti megállapodásról, de kizárja, hogy nagyobb területi engedményeket tegyen, s ragaszkodik ahhoz, hogy Kijev hagyjon fel NATO-csatlakozási törekvésével. Megfigyelők szerint mindkét fél fokozza katonai erőfeszítéseit, mivel a konfliktus lezárásáról várható, két-három hónap múlva esedékes tárgyalásokra az utolsó pillanatig igyekeznek javítani pozícióikat.

CIKKÜNK A 8. OLDALON

Budapesten vágnak, pedig máshol kellene

VÁLASZTÁS Az egyéni választókerületek lakosságszáma alapján nehezen magyarázható, miért Budapesttől akar elvenni két egyéni körzetet a Fidesz, ahogy az az igazságügyi bizottságban kedden elfogadott javaslatban szerepel. A körzeteken a lakosságszám változása miatt kell variálni: ahol sok a beköltöző (ilyen Pest megye), ott plusz körzet kell, hogy ne jusson aránytalanul sok szavazó egy mandátumra. Az országos átlag most egy körzetre 72 ezer választó. Csakhogy a fővárosban jelenleg lapunk számításai szerint e felett van az egy választókerületre jutó szám, és ha 18-ról 16-ra csökkentik az egyéni körzetek számát, akkor már 82 ezer fölé nő. A három Tolna megyei körzetben viszont alig több, mint 58 ezren választhatnak meg egy parlamenti képviselőt, Somogyban pedig 63 ezren.

BŐVEBBEN A 3. OLDALON

Jelenleg 7,666 millióan szavazhatnak egyéni országgyűlési jelöltekre.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A lakosságszám változása miatt kell átalakítani a választókerületeket, de nem feltétlenül így

Decemberre felállhat az új EB

BRÜSSZEL Nehéz szülés volt, de létrejött a megegyezés az Európai Bizottság összetételéről, Várhelyi Olivér biztos lesz, portfólióját azonban megnyirbálták.

Az Európai Parlament (EP) meghatározó politikai csoportjai – a kereszténydemokraták, a szocialisták és a liberálisok – szerda este úgy döntöttek, hogy jóváhagyják mind a hét függőben lévő európai biztosjelöltet, köztük a magyar Várhelyi Olivért. Ezzel véget ért a patthelyzet, ami a kereszténydemokrata Európai Néppárt (EPP) és a Szocialisták és Demokraták (S&D) frakciója között robbant ki a következő Európai Bizottság (EB) összetételéről.

Az EP a jövő heti plenáris ülésén várhatóan jóváhagyja a 26 biztosjelöltet. Ezt követően december 1-én felállhat az új uniós ellenőrző és végrehajtó testület Ursula von der Leyen elnökletével, akit már korábban megválasztott a képviselő-testület. Az EB mandátuma öt évre szól.

A megegyezés nyomán Várhelyi Olivér biztos maradhat, ezúttal az egészségügyért és az állatjólétért felel majd.

FOLYTATÁS A 2. OLDALON

FOTÓ: PABLO PORCIUNCULA

Ursula von der Leyen elnököt már korábban megválasztotta az Európai Parlament

NAT-vizsga: 64 ezer tanár felelt, 246 bukott

OKTATÁS Eddig összesen 64 566 pedagógus tett sikeres vizsgát a belügyminiszter által kötelezően előírt továbbképzés során, hogy „megújítsák” ismereteiket a Nemzeti alaptantervről (NAT) és az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról – tudtuk meg a Belügyminisztériumtól (BM). A szaktárca érdeklődésünkre azt is elárulta, hogy a november 19-ei adatok szerint a pedagógusok 80 százaléka már regisztrált a képzésekre, és több mint 59 százalékuk teljesítette a vizsgát. A követelményeknek eddig összesen 246 pedagógus nem tudott megfelelni, noha a BM közlése szerint „erre három lehetőségük is volt”.

FOLYTATÁS A 4. OLDALON

Harmadjára is megsemmisített engedély

BALATONALIGA Ismét pert nyert az Aligai Fürdőegyesület a balatonvilágosi, hajdani Club Aligában zajló gigaberuházás ügyében: a Pécsi Törvényszék harmadszor is megsemmisítette a fővárosi kormányhivatalnak a kikötőre kiadott engedélyét, s új eljárásra kötelezte a grémiumot. A döntés többek között azért figyelemre méltó, mert a NER-közeli cég által létrehozott kikötőt már a nyáron átadták, felavatták.

– Megmaradt az esély, hogy ne rabolják ki teljesen a települést, ne zárják le a partunkat, s visszaszerezzük a közfunkciókat a Club Aligában – kommentálta a Népszavának a bírósági verdiktet Bukovszki András, az Aligai Fürdőegyesület elnöke.

RÉSZLETEK AZ 5. OLDALON

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A NER-kikötőt már átadták, érvényes engedélye még sincs

December elején felállhat az új Európai Bizottság

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

Noha Várhelyi Olivér zöld utat kapott, tárcáját megnyirbálták, nem lesz felelős a nők szexuális és reproduktív egészségét érintő ügyekért és a válsághelyzetekért. Vagyis ha Európában kitör egy újabb járvány, nem a magyar politikusra fogják bízni a kezelését. Mindkét feladatkört a belga Hadja Lahbib veszi át, akihez az uniós válságkezelés és az egyenlőség tartozik. Várhelyit azért szabadítják meg a két feladatkörtől, mert a képviselők többsége nem ért egyet az abortuszról vallott nézeteivel, és úgy vélik, hogy november eleji parlamenti meghallgatásán nem határolódott el az Orbán-kormány vitatott orosz és kínai vakcina beszerzéseitől a Covid–19-pandémia idején.

Várhelyi Olivér zöld utat kapott, de tárcáját megnyirbálták.

A magyar politikuson kívül az új EB hat leendő alelnökének a sorsa is eldőlt szerda este, miután a mértékadó frakciók megegyeztek egymás vezető jelöltjeinek a támogatásáról. Elsősorban a jobbközép Európai Néppárt (EPP) és a Szocialisták és Demokraták (S&D) közötti politikai civakodás hátráltatta a megállapodást. A néppártiak megkérdőjelezték a spanyol szocialista Teresa Ribera alkalmasságát, és – spanyol tagpártjuk nyomására – felelőssé próbálták tenni a valenciai katasztrófáért. A baloldaliak ugyanakkor sokáig kitartottak amellett, hogy az általuk szélsőjobboldalinak minősített olasz kormány jelöltje, Raffaele Fitto nem juthat alelnöki pozícióhoz a brüsszeli testületben. Végül mindkét politikai csoport kiegyezett a másik választottjával, így Ribera lesz az EB klímavédelemért és versenypolitikáért felelős második embere, míg Fitto felel a több százmilliárdos fejlesztési támogatásokért. Része a kompromisszumnak, hogy Ursula von der Leyen bizottsági elnök magához vette az uniós büdzsé feletti rendelkezés egy részét. HALMAI KATALIN (BRÜSSZEL)

LAPSZÉL

Elbontaná a főispán Tordai házát

FOTÓ: MTI/KOVÁCS TAMÁS

„A jogszabály világos: a szabálytalanul és jogszabályellenesen épített házat el kell bontani” – ezt írta Sára Botond budapesti főispán Tordai Bence ellenzéki országgyűlési képviselő házáról. Tordai előzőleg arról számolt be, hogy azt a házat akarják lebontani, amely a bíróság, az igazságügyi szakértő, sőt a kormányhivatal szerint is a 2017-ben a hivatalnak leadott és általuk jóváhagyott terveknek megfelelően épült meg. Szerinte Sára visszaélt a hivatali hatalmával, amikor elrendelte a bontást, amivel négy gyermek jövőjét teszi tönkre. Sára ezzel szemben azt írta, hogy Tordai megtévesztette a hatóságot, amikor felújítási tervet nyújtott be a háza felújítására, majd a házat lebontotta, újat épített helyette, amire nem volt engedélye, és a helyi építési szabályoknak sem felel meg. Sára szerint ezt a szakértői vélemény, a bíróság és a Kúria is megerősítette. NÉPSZAVA

Nem vizsgálják a Tiborcz-bizniszt

FOTÓ: MTI/KOVÁCS ATTILA

A Nemzeti Nyomozó Iroda szerint nem valósítottak meg bűncselekményt a kormányfő vejének többségi tulajdonában álló Waberer’s és a Magyar Posta közös logisztikai beruházásának ügyében – írta a 24.hu. Az Orbán Viktor vejéhez köthető Waberer’s Csoport Ecser térségében fejleszt hatalmas logisztikai bázist, amelyet 2026 első hónapjaiban felvásárol majd a Magyar Posta. A DK-s Vadai Ágnes arról kérdezte Polt Péter legfőbb ügyészt, hogy akar-e az ügyben vizsgálatot indítani, mivel szerinte annak „magas szintű korrupció kinézete van”. Ahogy ilyen esetekben lenni szokott, Polt Péter a kérdést feljelentésként értékelte és a Nemzeti Nyomozó Irodának továbbította, amely végül a feljelentést elutasította. NÉPSZAVA

„Már más országban élünk”

VIZIT Szerencsen kezdte meg, majd Miskolcon folytatta őszi kampánykörútját Magyar Péter. A Tisza Párt elnöke egy gyermekvédelmi intézetbe is ellátogatott, ahol áldatlan állapotokat tapasztalt.

DOROS JUDIT

– Tudja, én még soha, de soha nem voltam ilyen rendezvényen. Se a szocikén, se a Fideszén, de még csak a helyi önkormányzati képviselőink akármilyen hasonló összejövetelén sem, pedig már elmúltam hatvanöt. De most eljöttem, mert kíváncsi vagyok, hogy mit tud nekem mondani Magyar Péter, amitől újra bízni kezdek abban, hogy van még értelme az életemnek – mondta egy kötött sapkába, sálba burkolózó asszony, akivel együtt sétáltunk be Szerencsen a sportcsarnok épületébe, ahol őszi országjáró kampánykörútját kezdte a Tisza Párt elnöke.

Egy mellénk szegődött kalapos úr erre közbevetette: az információ ma az egyik legdrágább dolog a világon, és azt első kézből kell megszerezni, nem pedig a propagandasajtóból tájékozódni. Majd arról beszélt: szeretne találkozni Magyar Péterrel a fóruma után, mert arra biztatná: ne várja meg a 2026-os választásokat, hanem kezdeményezzen szavazást: szerinte 4 millió ember közös akarata már elég lenne ahhoz, hogy feloszlassák a mostani Országgyűlést, és új választásokat írjanak ki. Az épület előtt közel két-háromszáz ember várakozott arra, hogy bejusson.

– Lennénk többen is, csak van, aki még dolgozik. Meg aztán nálunk fideszes a polgármester, ez meg egy kisváros: óvodákból, önkormányzati intézményekből nem hiszem, hogy bárki el mer ide jönni, de az tuti, hogy otthon majd rákattintanak Péter Facebook-oldalára, és megnézik, mit mondott. Mi nyugdíjasok vagyunk, nekünk nincs vesztenivalónk – mondja egy összeszokottnak tűnő asszonycsapat egyik tagja. Közben odamutat egy papírtáblával ácsorgó férfira, aki egy feliratot tart maga elé: „Büdös vagyok! te bolsevik retek mp”. – Na látja, ő egy „helyi hülye” – utal az Üvegtigris egyik ikonikus jelenetére. Kérdem tőlük, nem zavarják-e őket a napvilágot látott, kiszivárgott felvételek, amelyeken a Tisza Pát vezetője nem túl hízelgőn beszél a híveiről.

– Ha egyáltalán ő mondta. Mert nem hiszem, hogy ő mondta. Tessék, mutatok magának egy felvételt, ahol Orbán Viktor a saját hangján azt mondja, hogy minden reggel megiszik három felest. Azt is úgy vágták össze, hát biztos ezt is manipulálták. Már semmit nem hiszünk el, amit a propagandatévében látunk, ezt sikerült elérniük – mondta egy másik asszony.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Magyar Péter a szerencsi sportcsarnok épületében. A hallgatóság neki hisz, nem a propagandának

Odabent a lelátókon békésen várakoztak a helyiek. Az állami tévé munkatársai kívül rekedtek, őket nem engedték be az épületbe a biztonsági őrök. Az ideiglenes színpadra lépett Magyar Péter ezt azzal kommentálta: a magyarok pénzén százmilliárdokért tartott, elkényeztetett, hazug propagandisták várjanak kint a hűvösben, amíg véget ér a rendezvény.

– Már teljesen más országban élünk, mint amikor legutoljára itt voltam májusban, remélem, ti is érzitek ezt ezen a gyönyörű tájon, a híres szerencsi cukor hazájában. Akkor hitünk volt és bizodalmunk, most pedig már vannak eredményeink is, amiket elértünk – mondta a Tisza Párt elnöke. Felidézte: az elmúlt hónapokban egészségügyi intézményeket, majd a „MÁV kalandos útját” járták végig, most pedig a párt szakértőivel gyermekvédelmi és szociális intézményeket, idősotthonokat keresnek fel.

„Nálunk fideszes a polgármester, ez meg egy kisváros: óvodákból, önkormányzati intézményekből nem hiszem, hogy bárki el mer ide jönni, (...) de mi nyugdíjasok vagyunk, nekünk nincs vesztenivalónk.”

Első útjuk a miskolci Károly úti átmeneti gyermekvédelmi intézetbe vezetett, de ide csak Magyar Pétert engedték be, neki EP-képviselőként joga van állami fenntartású intézmények működéséről első kézből információt szerezni. Ő maga készített odabent néhány felvételt, amit megosztott a közösségi oldalán. – Február óta nem sikerült a kormánynak bocsánatok kérnie a bicskei áldozatoktól. Ígéretcunami volt, de nem történt semmi, még több szakember menekült el a gyermekvédelemből. Tisztelet azoknak a jóravaló, áldozatos szakembereknek, akik olyan intézményben dolgoznak akár harminc-harmincöt éve, mint amilyen a miskolci átmeneti otthon. Bementem a vizesblokkba, bementem a Manócska-csoportba, ahol ma 19 súlyosan traumatizált, szexuálisan vagy egyéb módon bántalmazott 3–7 éves korú gyermek él. Penészes, omladozó falak, vállalhatatlan állapotú vécé, penészes zuhanyzó. Az otthonban hivatalosan 42 az engedélyezett gyereklétszám, de most 60 gyermeket látnak itt el, miközben további 120, a gyámhivatal által ide beutalt gyermek van szökésben, akik prostitúció vagy drogbandák áldozataivá válhatnak – mondta. Megemlítette a lapunk által feltárt, a miskolci és más városi kórházakban hagyott, nevelőszülőkre váró pár hónapos, egyéves gyerekek sorsát, akik jelentős hátrányt szenvednek, amiért nem kerülhetnek szerető közegbe. – Az állam a saját gondjaira bízott, legkiszolgáltatottabb gyerekekről nem tud megfelelően gondoskodni, miközben Orbán Viktor 12 milliárd forintért Hatvanpusztát épít, Mészáros Lőrinc feleségének a születésnapját pedig egy franciaországi kastélyban ünneplik meg hárommilliárd forintért – tette hozzá.

Végül továbbindult Miskolcra, ahol lapzártánk idején kezdődött meg a Tisza Párt újabb fóruma, amelyet az elkövetkező napokban több borsodi, hajdúsági, szabolcsi követ még.

Debrecen ellenállt, Miskolc segített

– Debrecen önkormányzatához az elmúlt 30 évben egyetlen politikai párt sem fordult olyan abszurd kéréssel, hogy politikai rendezvényük helyszínéről az önkormányzat vagy a polgármesteri hivatal gondoskodjon helyettük – fogalmazott közleményében Papp László, a város fideszes polgármestere azután, hogy a Tisza Párt megkereste az önkormányzatot, s jelezte: a november 23-ára meghirdetett politikai eseményüknek nem találnak megfelelő helyszínt. A polgármester közölte: a Tisza kedvéért egyetlen szalagavató, kulturális vagy sportrendezvényt sem fog betiltani. Tóth-Szántai József, Miskolc civil színekben megválasztott, a Fidesz által is támogatott polgármestere ezzel szemben együttműködőbbnek bizonyult, és segítségével a korábbinál nagyobb befogadóképességű helyszínen, a Generali Arénában tudta megtartani szerda késő este kezdődött rendezvényét a Tisza Párt. D. J.

Ott vágnak, ahol nem kellene

VOKS Nagyobb a fővárosi választókerületek lakosságszáma az országos átlagnál, így ez nem indokolja, hogy miért éppen Budapesten akarja csökkenteni a Fidesz az egyéni körzetek számát – derült ki lapunk számításaiból.

VAS ANDRÁS

Az egyes választókerületekben élő szavazók száma alapján indokolatlannak tűnik a budapesti egyéni körzetek számának csökkentése – derült ki lapunk vizsgálatából. A jelenlegi, 18 fővárosi országgyűlési egyéni választókerület (oevk) a szavazók átlaga alapján országosan a középmezőnybe tartozik, ha pedig a parlament kétharmados többsége átírná a választási törvényt, Budapesten jutna a legtöbb választó egy körzetbe az országban.

Mint arról beszámoltunk, az Igazságügyi Bizottság keddi ülésén át is ment az az előző éjjel benyújtott bizottsági javaslat, amely a lakosságszám változására hivatkozva 18-ról 16-ra csökkentené a budapesti evk-k számát, és ennyivel emelné (12-ről 14-re) a Pest megyeiekét. Emiatt jóval több választó jutna egy-egy kerületbe, ráadásul a fővárosi választókerületek határait is alaposan átrajzolja a tervezet – az ellenzék szerint majdnem mindenhol az ő kárukra.

A Nemzeti Választási Iroda naprakész statisztikája alapján jelenleg 7,666 milliónyian szavazhatnának egyéni országgyűlési jelöltekre idehaza, ami azt jelenti, hogy az egy választókerületre eső átlag valamivel több mint 72 ezer (mivel 106 egyéni választókerület van az országban). Lapunk vizsgálata alapján kilenc megyében, illetve Budapesten jelenleg ennél magasabb a választókerületi átlag, tíz megyében pedig alacsonyabb.

FOTÓ: NÉPSZAVA

Budapesti voksolók sora a 2022-es választáson. Ezután még többen lesznek egy körzetben

A legtöbben, átlagosan nagyjából 88 és fél ezren a Pest megyei kerületekben voksolhatnak (azaz itt kell a legtöbb szavazat egy egyéni mandátumhoz), a legkevesebben, alig több mint 58 ezren a három tolnai körzetben: a különbség nagyjából 30 ezer, vagyis kijelenthető, a Pest megyei szavazók voksa kevesebbet ér a tolnaiakénál. Ez alapján teljesen érthető, hogy a választási térkép átrajzolásával a kormánypártok növelni akarják a Pest megyei választókerületek számát, melyekben még akkor is cirka 3 ezerrel többen lennének átlagosan, ha – ahogy az előterjesztésben szerepel – 12-ről 14-re emelnék a körzetek számát. Csakhogy mindezt nem a főváros kárára kellene megtenni, hiszen, ha Budapesten kettővel csökkenne a választókerületek száma, úgy az átlag 82 ezer fölé emelkedne, ami 12 százalékkal haladná meg az országos átlagot. Persze Tolna kárára sem lehet növelni a Pest megyei körzetszámot, hiszen ha elvennének egy egyéni mandátumot a megyétől, a maradék kettőre több mint 87,5 ezer voks esne.

Pesthez hasonlóan Komárom-Esztergomban és Csongrád-Csanádban is átlagban több mint 80 ezren választhatnak egy képviselőt, de Heves, Nógrád, Zala, Baranya, Győr-Moson-Sopron és Jász-Nagykun-Szolnok választókerületi szavazóátlaga is meghaladja az országos átlagot, melyet Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén alulról karcol, s közel jár hozzá Hajdú-Bihar és Veszprém is. Békésben, Bács-Kiskunban, Vasban és Fejérben cirka 68 ezren jutnak egy körzetbe átlagosan, Somogyban viszont csak 63 ezren, ami már majdnem tízezres mínusz az országos középértékhez képest. Ám ha utóbbiban négyről háromra csökkenne a kerületek – s így az egyéni mandátumok – száma, máris 84 ezer fölé emelkedne az átlag, mely a mostanihoz hasonló egyenlőtlenséget jelentene.

63 ezren

választhatnak meg egy képviselőt Somogyban, ami tízezres mínusz az országos középértékhez képest

A jelenlegi szavazó- és választókerület-számot nézve tehát nincs optimális megoldás, ugyanis a választási törvény kimondja: a kerületek nem léphetik át a főváros és a megyék közigazgatási határait, összefüggő területeket kell alkossanak, a választásra jogosultak száma az átlaghoz közelítő kell legyen. A jogszabály szerint egy választókerületben csak 15 százalékkal térhet el a választók száma az országos átlagtól – ezt jelenleg csak Pest feszegeti –, 20 százaléknál pedig újra kell rajzolni az érintett kerület határait, melyeket a választások napja és az azt megelőző év január 1. között már nem lehet módosítani. Vagyis, nem véletlen a nagy sietség a kormánypártok részéről, hiszen december 31-ig hatályba kellene lépjen a módosítás.

Minden a győztesnek kedvez

A jelenleg érvényben lévő, 2011-ben elfogadott választási törvény egyfordulós, kétszavazatos, töredékszavazat-visszaszámláló vegyes rendszert hozott létre: a képviselők egy részét egyénileg, egymandátumos választókerületekben választják meg, a többiek a pártlistákra leadott szavazatok és az egyéniből átvitt töredékvoksok alapján kompenzációs listáról kerülhetnek a parlamentbe.

A 2014-es választásoktól a parlament létszáma 386-ról 199-re csökkent, megszűntek a területi (megyei) listák, és jelentősen módosult a listás helyek szétosztását befolyásoló töredékszavazatok számítása: nemcsak a 106 egyéni választókerületben alulmaradt jelöltekre leadott szavazatok száma alapján, hanem az egyéni választókerület győztesei után is jár töredék – ez a győzteskompenzáció. (Eggyel kevesebb voks, mint a győztes és a második helyezett szavazatainak különbsége). További változás, hogy az elmúlt három országgyűlési választáson már a határon túli magyar állampolgárok is szavazhattak az országos listára, melyet az a párt állíthat, amelynek 71 választókerületben, de legalább 14 megyében és Budapesten van egyéni jelöltje. Mandátumot az egyéni kerületek győztesei, illetve az 5 százalékos határt átlépő pártok kapnak.

Mivel hetvennel csökkentették az egyéni választókerületek számát – Budapesten 18, vidéken 88 maradt –, így némiképp javult a népességkülönbség okozta aránytalanság. Nőtt viszont a listás mandátumok elosztásánál, a jelenlegi rendszer ugyanis a töredékszavazat-számításnak köszönhetően felülreprezentálja a győztest.

Pluszpénzért sem műtenek eleget a kórházakban

VÁRÓLISTÁK Öt év alatt erejét vesztette az egyébként igen sikeresen indult várólista-csökkentési program – derült ki a Medicina Fórum és a Magyar Kórházszövetség közös konferenciájának szerdai zárónapján. A kormányzat 2010 óta mintegy 70 milliárd forint többletforrást különített el erre a célra. Ez a „kísérlet” a Covid-járványig eredményes volt, de mára a nagyízületi, így például a csípő- és térdműtétekre jóval többen várnak, mint 2019-ben, sőt az idén a célra fölhasználható ötmilliárdból három megmaradt a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő (NEAK) kasszájában. A kérdésre, hogy ennek mi lehet az oka, Pálosi Mihály, a NEAK főosztályvezetője a teremben ülő intézményvezetőktől, orvosoktól remélt választ. Ugyanis az egészségbiztosító hivatalából nehezen értelmezhető: ha van finanszírozás, miért duzzadnak mégis ennyire a várólisták? Hozzátette: a NEAK-ban most dolgoznak egy egységes várólista-protokollon, amely szabályozza, hogy az egyes ellátásokra mikor és hogyan lehet bejutni, vagy a listán előbbre kerülni.

Évente 800 ezer műtétet végeznek a hazai ellátórendszerben, ebből 240 ezer azok közé tartozik, amelyekről kötelező várólistát is vezetniük az intézményeknek. Az utóbbiak több mint tizede – mintegy 27 ezer műtét – esetében a betegek 60 napnál többet kényszerülnek várakozni.

A NEAK várólistás elemzéseiből kiderült az is, hogy a műtétek 80 százalékát az orvosok 20 százaléka végzi. Pálos Mihály szerint az évente ötvennél kevesebbet operálók, ha fokoznák a teljesítményüket 50-200 közötti műtétre, akkor 18 ezerrel több beteget tudnának ellátni, ami jelentősen csökkenthetné a várakozási időket. Azt pedig Kiss Zsolt, az egészségbiztosító főigazgatója jegyezte meg, hogy ezek a teljesítmények azért sincsenek rendben, mert míg az állami rendszerben a várólista-csökkentésre szánt összeg a kasszában maradt, a magánellátók 4000 nagyízületi beavatkozást végeztek. Szerinte ez azt jelenti, hogy négyezer családnak elő kellett valahonnan teremtenie 2-2,5 millió forintot azért, hogy elvégezzék a beteg műtétjét. Hozzátette: újra kell gondolni, hogy az állami rendszerben teljes munkaidőben gyógyítók milyen feltételek mellett vállalhatnak a további feladatokat magánszektorban. Szerinte ha engednének annak a javaslatnak, hogy az állam finanszírozza a magánszektorban elvégzett beavatkozásokat is, akkor azoknak az orvosoknak teremtenének piacot, akik egyébként ugyanezt a műtétet a közfinanszírozott rendszerben is elvégezhetnék.

FOTÓ: AFP/BSIP

Csípőízületi protézis. Erre is egyre többen várnak

DANÓ ANNA

NAT-vizsga: 64 ezer tanár felelt, 246 megbukott

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

A Népszava által kért adatok egy részét szerda délután Balatoni Katalin köznevelésért felelős helyettes államtitkár is közzétette közösségi oldalán, épp abban az időpontban, amikor lapunk is megkapta a tájékoztatást a BM-től. A helyettes államtitkár még annyit tett hozzá, az adatok azt mutatják, „a pedagógusok bojkottálják a szakszervezet bojkottfelhívását”, illetve hogy a vizsga „annak biztosítéka, hogy a pedagógusok valóban elsajátították azokat az ismereteket, amelyek oktatásunk alapjai”.

Balatoni Katalin köznevelésért felelős helyettes államtitkár elégedett az eredményekkel

Megírtuk: a 10 órás távoktatási képzések szeptember első felében indultak. A pedagógusoknak tananyagcsomagokat kell letölteniük munkakörüknek, az oktatott tárgyaknak megfelelően, amit maguknak kell feldolgozniuk, utána egy 20 kérdésből álló online tesztet kell kitölteniük. A sikeres teljesítéshez legalább 15 kérdésre kell jól válaszolni, az eredményeket pedig a pedagógusok új teljesítményértékelése során is figyelembe veszik.

A képzést és a vizsgáztatást korábban a Pedagógusok Szakszervezete és a Pedagógusok Demokratikus Szakszervezete is kritizálta, szerintük megalázó, hogy számonkérik a pedagógusokat a NAT-ból és az országos óvodai alapprogramból, emellett a vizsgák során feltett kérdések egy részét is szakmaiatlannak tartották.

A minisztériumhoz – közlésük szerint – viszont számos pozitív visszajelzés érkezett. Lapunknak azt írták: bár „néhány esetben érkeztek kritikai észrevételek is, ezek aránya jelentősen alacsonyabb a kedvező értékelésekhez képest”.

JUHÁSZ DÁNIEL

LAPSZÉL

Karsai-megemlékezés után szigorítanak

A parlamentben tartott megemlékezésekről nyújtott be törvénymódosítást a KDNP-s Vejkey Imre – szúrta ki a 24.hu. A javaslat szerint ezután csak a házbizottság döntése alapján lehet megemlékezést tartani az Országgyűlésben. Rendkívüli esetben Kövér László házelnök is elrendelhet megemlékezést. A szigorítás alighanem összefügg azzal: Kövér László éles szavakkal bírálta azt, hogy momentumos kezdeményezésre szeptemberben egy perc néma csenddel emlékeztek a képviselők az akkor elhunyt Karsai Dánielre, aki az eutanázia legalizálásáért küzdött. Kövér ízléstelen provokációnak nevezte az emlékezést, ami szerinte propaganda volt a halál kultúrája mellett. NÉPSZAVA

Kevés az esély az idei Erasmus-alkura

FOTÓ: EP/THIERRY ROGE

Johannes Hahn (képünkön) távozó költségvetési biztos elsősorban az idő rövidsége miatt kételkedik abban, hogy még az idén megszülethet a modellt váltott 21 magyarországi egyetem uniós finanszírozásáról szóló megállapodás Brüsszel és Budapest között – derült ki egy sajtóbeszélgetésen, ahová lapunkat is meghívták. A politikus a Népszava kérdésére közölte: az Európai Bizottságnak még nincs kezében a törvény szövege, amely alapján értékelhetné, hogy megfelel-e az elvárásainak. Mint lapunk beszámolt róla, Bóka János Európa-ügyi miniszter kedden azt ígérte, hogy néhány napon belül elküldik a jogszabályt az uniós testületnek. Mint emlékezetes, a kormányokból álló EU Tanács – az Európai Bizottság javaslatára – 2022-ben zárolt 6,3 milliárd eurót az országnak jutó felzárkóztatási alapokból, mert veszélyben látta azok szabályszerű felhasználását. Ugyancsak korrupciós veszélyek és kockázatok miatt megtiltotta, hogy a közérdekű alapítványok fenntartásában lévő 21 magyarországi egyetem részt vehessen a Brüsszel által finanszírozott Erasmus+ oktatási csereprogramban és a Horizont Európa kutatás-fejlesztési programban. A blokkolások feloldásához a kormánynak még egy sor intézkedést kellene tennie, másként az év végén elveszíti a 6,3 milliárd euró időarányos részét. H. K.

Iványiéknak már csak két iskolájuk maradt

KRÍZIS Újabb 455 millió forintos normatív támogatás került az adóhatósághoz a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség számlája helyett. A válságos helyzetben továbbra is civil adományok segítik a túlélést.

CZENE GÁBOR

„Rosszabb már nem is lehetne” – az Iványi Gábor lelkész vezette Magyarországi Evangéliumi Testvérközösségtől (MET) ezt a választ kaptuk arra a kérdésünkre, hogy az elmúlt hónapok krízise után milyen a szervezet fenntartásában működő, még megmaradt intézmények anyagi helyzete.

Iványiék iskoláiba túlnyomórészt sajátos nevelési igényű és hátrányos helyzetű gyerekek jártak – amíg tehették. A kormányhivatal tanévkezdéskor a két budapesti, valamint a szegedi iskolájuktól megvonta a működési engedélyt, ami egyet jelentett a bezárással. Az abaújkéri iskolát a Szerencsi Szakképző Központ, a vásárosnaményi járáshoz tartozó Márokpapiban lévő iskolát a Kisvárdai Szakképző Centrum vette át. A tucatnyi tagintézményből és különböző szintű iskolából álló hálózatból mára csak az orosházi és a dunaújvárosi közoktatási intézmény maradt a MET fenntartásában. Az egyház és a szintén Iványi Gábor által vezetett Oltalom Karitatív Egyesület ezeken kívül három idősotthont, négy hajléktalanellátó intézményt, egy kórházat és egy főiskolát működtet.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A kormányhivatalok az iskolakezdés idején záratták be Iványiék oktatási intézményeit

A lapunknak adott tájékoztatás szerint az újabb traumatizáló iskolabezárások elkerülése, a diákok és a tanárok érdekeinek védelme miatt kerültek a márokpapi és az abaújkéri iskolák állami fenntartásba, így a tanulók és a pedagógusok jogviszonya is megmaradt. A MET-hez érkező visszajelzések alapján a Budapesten szélnek eresztett gyerekek jelentős része a kényszerűségből keresett másik iskolában nem jut hozzá ahhoz a biztonságos, elfogadó oktatási közeghez, speciális képzéshez, amit a helyzete indokolttá tenne.

Hasonló a helyzet Szegeden is. Az egyház közleménye hangsúlyozta, hogy mire a szegedi intézmény megkapta az azonnali jogvédelmet, amely elismerte a bezárás jogtalanságát, a kormányhivatal rendeletei és a MET anyagi ellehetetlenítése miatt az újranyitás esélytelenné vált. Több hétig tartó keresgélés után végül 38 különböző iskola vette át a gyerekeket. A kis csoportos, személyre szabott oktatást, fejlesztést azonban szinte sehol sem tudják biztosítani.

A szegedi Wesley alapítványa ezért indított fejlesztőprogramot Esélyteremtő Ház néven az iskola épületében. Ennek célja, hogy minden tanulási, beilleszkedési nehézséggel küzdő gyermek számára megteremtsék a fejlődés lehetőségét, és megőrizzék, továbbvigyék a szegedi iskola szakmailag elismert pedagógiai programját.

Ahogyan arról többször írtunk, a MET súlyos anyagi gondjai abból fakadnak, hogy a testvérközösséget megfosztották eredeti egyházi státuszától, így az azzal járó kiegészítő állami támogatástól is. Annak ellenére, hogy az eljárást az Alkotmánybíróság és Emberi Jogok Európai Bírósága is jogsértőnek minősítette, a MET máig nem került vissza az úgynevezett bevett egyházak körébe.

> „Egyik napról a másikra élünk, de nem adjuk fel” – érzékeltette a MET, milyen óriási szükség van a civilek támogatására.

A felhalmozott tartozásokra hivatkozva az adóhatóság inkasszóval terhelte meg a MET számláit. A Népszavával közölt információ szerint a Magyar Államkincstár – visszavonva saját határozatát, amely szeptember 1-jétől megszüntette a normatíva utalását a még működő közoktatási intézmények számára is – a közelmúltban hiába folyósított visszamenőlegesen 455 millió forintos alapnormatívát, ez az összeg is a NAV-hoz került a MET számlája helyett. A MET hatodik hónapja egyetlen forint állami normatívához sem jut hozzá, az államtól átvállalt feladatokra törvény szerint járó támogatásokat a NAV azonnal inkasszózza.

Az Oltalom Karitatív Egyesületnek felajánlott 107 millió forintos egyszázalékos támogatás is erre a sorsa jutott. A MET kérelmét az egyszázalékos és a korábban elvont pályázati pénzek visszautalására az adóhatóság elutasította.

Közben hatóság elleni erőszak címén börtönbüntetéssel fenyegető eljárás is folyik Iványi Gábor, a mellette kiálló Donáth Anna, a Momentum volt elnöke, Gurmai Zita szocialista parlamenti képviselő, Szél Bernadett volt LMP-s, majd független parlamenti képviselő és Herényi Károly korábbi MDF-es politikus ellen.

„Egyik napról a másikra élünk, de nem adjuk fel” – érzékeltették lapunk kérdésére az egyház részéről, hogy milyen óriási szükség van a civilek támogatására. A személyesen vitt adományokat – főként tartós élelmiszert – a józsefvárosi Dankó utcába várják, a pénzbeli felajánlásokat pedig a Szalmaszál a Hajléktalanokért Alapítvány számlaszámára: ahhoz nem fér hozzá az adóhatóság.

Budapest segít

A Fővárosi Közgyűlés jövő heti ülésen döntenek arról is, hogy a városvezetés újabb intézményeket venne át Iványi Gáboréktól. Az Oltalom Karitatív Egyesület és a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség a 260 főt befogadó Dankó utcai éjjeli menedékhely mellett ápolási osztályt, átmeneti szállót, nappali melegedőt, női szállót és egy családokat fogadó intézményt működtet. Ezen ellátóhelyek nélkül komoly férőhelyhiány lenne, így a Fővárosi Önkormányzat előbb átvállalta a dolgozók fizetését, most pedig a családok átmeneti otthonának és a József nádor téri női szálló fenntartását is magára vállalja. Így hozzájuthatnak a férőhelyek után fizetendő állami normatívához, amit eddig nem kaptak meg. SZALAI ANNA

Aligai partcsata: újabb civil siker

BALATONI ABSZURD Harmadszor is megsemmisítette a Pécsi Törvényszék az építési engedélyét annak a NER-közeli kikötőnek, amit már felavattak, átadtak a nyáron.

VAS ANDRÁS

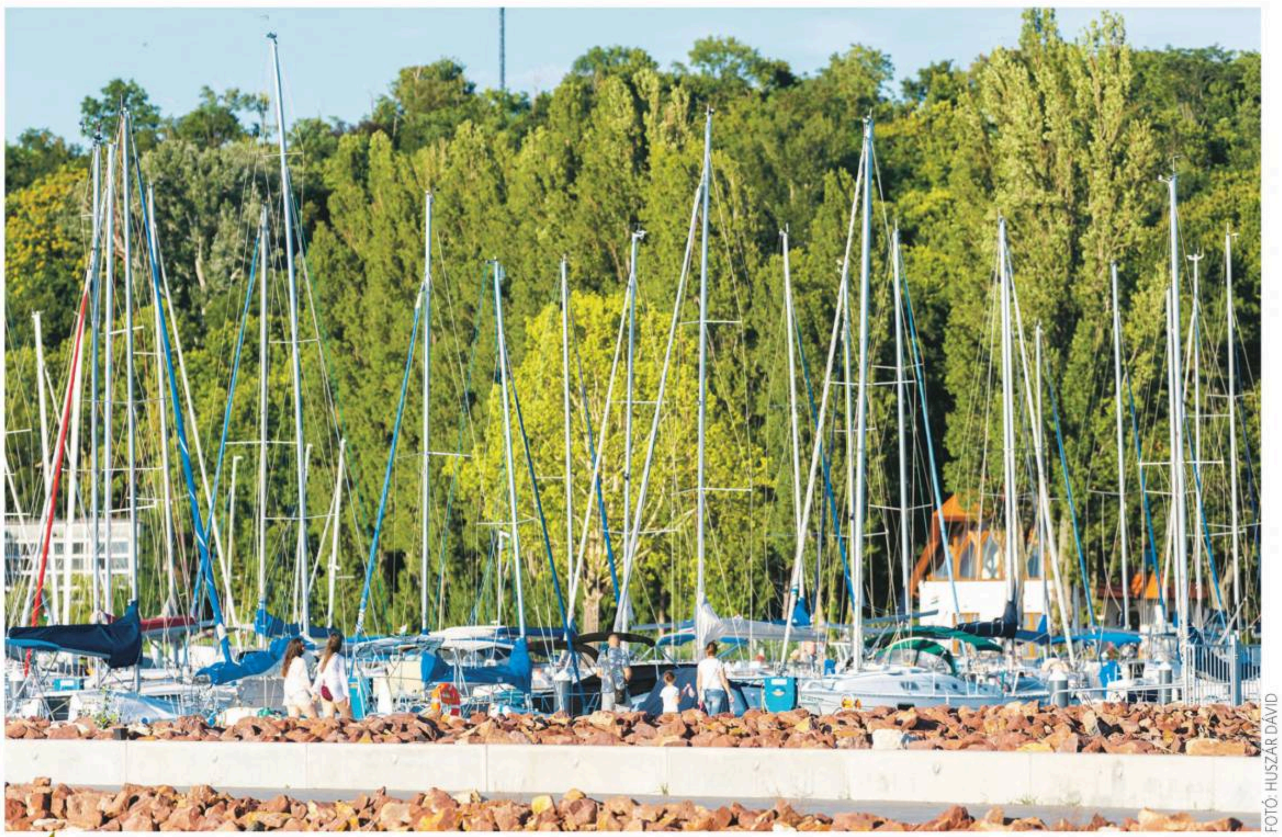
FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Engedély nincs, de ez nem akadály a NER-ben: így is felépítették, átadták, belakták

Ismét pert nyert az Aligai Fürdőegyesület (AFE) a balatonvilágosi, hajdani Club Aligában zajló gigaberuházás ügyében: a Pécsi Törvényszék harmadszor is megsemmisítette a fővárosi kormányhivatalnak a kikötőre kiadott engedélyét, s új eljárása kötelezte a grémiumot.

– Megmaradt az esély, hogy ne rabolják ki teljesen a települést kiemelt kormányrendelettel, ne zárják le a partunkat magánlakóparkokkal, s visszaszerezzük a közfunkciókat a Club Aligában – kommentálta a Népszavának a bírósági verdiktet Bukovszki András, az AFE elnöke. – A kikötő kapcsán például szeretnénk elérni, hogy a beruházó építse vissza az elbontott közcélú nagyhajókikötőt, amely a turisztikai fejlődés egyik alapja.

Mint arról sokszor írtunk, az egykori kormányüdülő területén a NER-közeli Pro-Mot Kft. kezdett óriási munkába. A kormány kiemelt beruházássá tette a projektet, amely során lakópark, szálloda épülne. A helyiek egy része a kezdetektől támadja a beruházást attól tartva, hogy kiszorulnak a Balaton partjáról, mint az előző rendszerben. A beruházó később egy kikötő építésébe is belekezdett. A Pro-Mot Kft. tavaly májusban adta be először használatbavételiengedély-kérelmét az aligai kikötőre. A kormányhivatal kiadta az engedélyt, majd amikor a civilek megtámadták a döntést, a hivatal visszavonta a határozatot, és egy újabb eljárásban megint kiadta. Ezt ismét megtámadta az AFE, s a Pécsi Törvényszék – ahogyan erről korábban a Népszava beszámolt – visszamenőleges hatállyal megsemmisítette, s új eljárásra kötelezte a kormányhivatalt.

– Az idén márciusban a hivatal harmadszor is megadta az engedélyt, melyet az AFE újfent megtámadott – magyarázta Bukovszki András. Többek között arra hivatkoztak, hogy a kormányhivatal a kiemelt beruházás státusszal indokolta az engedély megadását, miközben a kikötőépítés nem része az eredeti projektnek. Az engedély szállodára, komplex ingatlanfejlesztésre vonatkozik. Ráadásul a kikötő egy részét egy olyan ingatlanon építik, amelyre nem érvényes a kiemeltséget biztosító kormányrendelet.

Jellemző, hogy a harmadik perhez a beruházó cég mellett a balatonvilágosi önkormányzat – Balatonaliga a település része –, pontosabban a polgármester a testület tudta nélkül is csatlakozott alperesi érdekeltként, vagyis a civilek ellenében, kérve a kereset elutasítását és az eljárás megszüntetését. A kormányhivatal utóbb módosította az engedélyt, ám a bíróság, egyetértve a civilek indítványával, mindezt törvénytelennek minősítette, s visszamenőleges hatállyal megsemmisítette az engedélyt. Így újabb, immáron negyedik eljárásra kötelezve a fővárosi grémiumot.

A civilek a kikötő vízjogi üzemeltetési engedélyét is megtámadták. A bíróság júniusban megsemmisítette a határozatot, s új eljárásra kötelezte az illetékes, Fejér megyei katasztrófavédelmi igazgatóságot, amely azonban július végén ismét kiadta az engedélyt.

– Ismét megtámadtuk a határozatot – jegyezte meg az AFE elnöke.

A per alatt álló kikötőt amúgy nem sokkal a választások előtt – amint erről a Népszava beszámolt – május végén zárt körű ünnepségen avatta fel a polgármester és a Club Aliga-tulajdonos Pro-Mot.

Lapunkban évek óta folyamatosan nyomon követjük, az AFE hogyan próbálja megakadályozni a Club Aliga teljes átépítését és kiárusítását: a civilek szerint ugyanis a helyiek ismét elveszítik majd a rendszerváltásig lezárt, azóta viszont szabadon használt tópartjukat. A beruházó Pro-Mot ugyan erős kormányzati hátszéllel rendre minden engedélyt gyorsan megkapott az illetékes kormányhivataloktól és hatóságoktól, a civilek viszont sikerrel támadták meg a különböző engedélyeket a bíróságon. Ezek után a kormány tavaly szeptemberben módosította a kiemelt kormányrendeletet, mely közcélú szállodaépítés helyett már komplex ingatlanfejlesztésre, azaz mindenféle ingatlanra vonatkozik, vagyis szinte ellehetetlenítette a beruházást ellenzőket, hogy jogi úton küzdjenek partjukért.

REMÉNY

BUKOVSZKI ANDRÁS:

Megmaradt az esély, hogy ne zárják le a partunkat.

Karácsony titkolt helyettesei

BUDAPEST Több főpolgármester-helyettesre is javaslatot tesz Karácsony Gergely a Fővárosi Közgyűlés jövő szerdai ülésén – tudta meg a Népszava Kiss Ambrustól, a Főpolgármesteri Hivatal főigazgatójától, aki az ülés tervezett napirendjéről adott tájékoztatást. Azt azonban nem volt hajlandó elárulni, kik lesznek a jelöltek.

Ahogy arról korábban többször is írtunk, Karácsony Gergely főpolgármester az alakuló és a következő ülésre sem nyújtott be a helyettesekről szóló javaslatot, mivel a fővárosi frakciókkal előzetesen nem tudott megállapodni. A döntés valójában a Tisza Párton áll vagy bukik, hiszen nélkülük egyetlen jelöltnek sincs esélye a megválasztáshoz szükséges közgyűlési többség megszerzésére. Magyar Péter, a Tisza Párt elnöke Vitézy Dávidot javasolta, ám Karácsony Gergely ezt csak akkor tudta volna támogatni, ha ezzel párhuzamosan Kiss Ambrus is főpolgármester-helyettes marad. Ez utóbbiba a Tisza Párt nem volt hajlandó belemenni. Így Karácsony Vitézy Dávidot sem jelölte, más javaslat pedig nem érkezett, Kiss Ambrus viszont azóta főigazgató lett.

Kiss Ambrus nem volt hajlandó elárulni, kik lesznek Karácsony jelöltjei

A patthelyzetből most Sára Botond, Budapest főispánja lendítheti ki a fővárost. Budapest Főváros Kormányhivatala ugyanis törvényességi felhívást intézett a Fővárosi Közgyűléshez, felszólítva a jelenlegi törvénytelen állapot megszüntetésére. A hatályos jogszabály szerint a törvényes működés egyik alapfeltétele legalább egy helyettes megválasztása. A felhívás értelmében Karácsony Gergelynek javaslatot kell tennie a helyettes személyére a következő ülésen, aminek a főpolgármester eleget is tesz, ám ennél több részletet egyelőre nem lehet tudni.

Ha a közgyűlésnek újra nem sikerül dűlőre jutnia az ügyben, akkor a kormányhivatal bírósághoz fordul, amely ezután felszólítja a fővárost a törvényes állapot visszaállítására, azaz legalább egy helyettes kinevezésére. Ha ez nem történik meg, akkor a főispán a bíróságtól kérheti, hogy helyettest állíthasson. Ha erre a bíróság engedélyt ad, akkor Sára Botond választhatja ki Karácsony Gergely helyettesét. A procedúra akár fél évig is eltarthat.

Ismét napirendre kerül a fővárosi cégek igazgatósági és felügyelőbizottsági (fb) tagjainak megválasztása, amire szintén tett már kísérletet a városvezetés, de a közgyűlésnek ebben sem sikerült dönteni. A felügyelőbizottsági tagok mandátumai novemberben lejárnak, márpedig fb nélkül egyetlen cég sem működhet.

SZALAI ANNA

Újraeinstandolt kutatóhálózat

TUDOMÁNY Benyújtotta az egykori akadémiai kutatóhálózat újbóli átalakításáról szóló törvényjavaslatot Hankó Balázs innovációért felelős miniszter kedd este. A tervezetet a HUN-REN Magyar Kutatási Hálózathoz tartozó kutatóközpontok főigazgatói is csak november 7-én ismerhették meg, egy héttel később pedig már a minisztérium képviselőivel és a hálózat vezetőivel tárgyaltak a részletekről.

Az eredeti törvénytervezettel kapcsolatban az MTA, az Akadémiai Dolgozók Fóruma (ADF) és a Tudományos Dolgozók Demokratikus Szakszervezete (TDDSZ) is számos aggályt fogalmazott meg. Úgy tűnik, ezeknek egy kisebb, jellemzően technikai kérdéseket érintő részével kapcsolatban a főigazgatóknak sikerült egyezségre jutniuk a HUN-REN vezetésével – köztük Gulyás Balázs elnökkel –, illetve a kormány képviselőivel, de a kutatóhálózat átalakítása továbbra is számos veszélyt rejt az ADF szerint. Úgy tudják, a főigazgatók azzal a feltétellel támogatták a törvénytervezetet, ha bekerül, hogy a munkáltatói jogok a kutatóközpontoknál maradnak. Mivel ez nem teljesült, attól tartanak, ez káoszhoz vezet, és jelentősen növeli a dolgozók kiszolgáltatottságát.

„Számos kérdés ad okot borúlátásra, minden dolgozó munkáltatója a HUN-REN lesz, nem a kutatóhelyek maguk, és a részletszabályok még csak körvonalakban sem ismertek. A létrejövő szervezet magánjogi kategóriába tartozik majd, azaz elvész az állami ellenőrzés számos formája, mint például az adatnyilvánosság. Az MTA vagyona úgy kerül át a most létrejövő magánjogi szervezethez, hogy afelett minden állami kontroll megszűnik. A kinevezett irányító testület pedig nem külső jelölés útján újul meg, hanem gyakorlatilag önmagukat választják meg a vezetők, mint az alapítványi egyetemeknél. Ez szerintünk előrevetíti az EU-s forrásvesztést” – mondta Péter László, az ADF elnöke. A tudósok attól tartanak: az érintett felsőoktatási intézményekhez hasonlóan ők is eleshetnek az intézetek és kutatók munkája szempontjából létfontosságú EU-s forrásoktól.

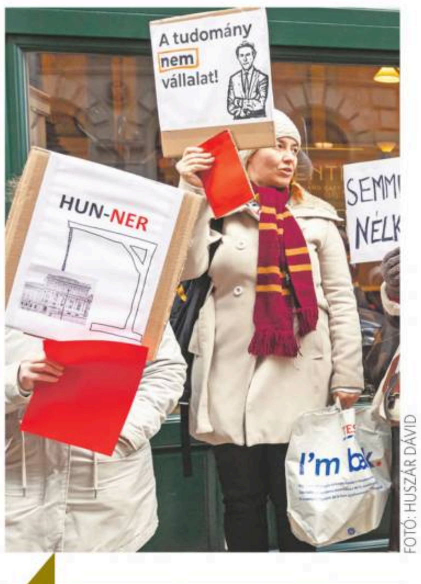

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Hiába tüntettek a kutatók, a kormány erőből visz mindent

Az ADF többször is kifejezte az aggályát, hogy az új rendszerben gyakorlatilag privatizálnák az Akadémia közvagyonát, hiszen az Alkotmánybíróság határozata szerint már másfél éve rendezni kellett volna az MTA-tól ingyenesen a HUN-REN használatába adott vagyon helyzetét, amit az Országgyűlés eddig elmulasztott megtenni. Gulyás Balázs, a HUN-REN elnöke ezzel kapcsolatban a szervezet honlapján múlt héten megjelent írásban igyekezett nyugtatni a kedélyeket: szerinte szó sincs a vagyon privatizálásáról, a kormány azon dolgozik, hogy megegyezzen az MTA-val a kutatóintézetek által használt ingatlanok megvásárlásáról, majd ezt követően ingyenes vagyonjuttatással a HUN-REN tulajdonába kerüljenek. Szilágyi Adrienn, a TTDSZ képviselője arra hívta fel a figyelmet: az MTA december 11-én tart rendkívüli közgyűlést, és ahhoz, hogy a kutatóhálózatról szóló törvényt a jelen formájában, a tervezett időpontban december 12-én végszavazásra lehessen bocsátani, arra van szükség, hogy az Akadémia beleegyezzen az ingatlanvagyona eladásába. Azt mondta: „Izgalmas kérdés, hogy az Akadémia hogyan tudja majd újradefiniálni magát ebben a helyzetben, miután elvették a kutatóhálózatát, és az ingatlanvagyonát is megvásárolják, s a tervezet szerint a jövőben a kutatóhálózat vezetőségének megválasztásába sem lesz beleszólásuk. Jövőre lesz 200 éves az Akadémia, és kérdés, hogy képes lesz-e valódi támogatójává válni a tudománynak, vagy csak egy kiüresített köztestület lesz.”

F. SZ. K.

LAPSZÉL

Eddig volt fix áras Paks 2 építése

FOTÓ: MTI/ILLYÉS TIBOR

Módosulhat Paks 2 ellenértéke – derül ki a parlamentnek kedd éjjel benyújtott, Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter jegyezte törvénymódosításból. Az igen körülményes megfogalmazású irat szerint a megrendelő, vagyis az állami Paks II. Zrt., a fővállalkozói (EPC-) szerződés 2014. év végi megkötésétől számított tizedik év után – tehát mostantól – a beruházás „külső körülményei" miatt emelheti a megállapodásban foglalt vételárat. Ez azért sajátos, mert a kabinet a magyar–orosz kormányközi megállapodás 2014-es aláírása óta a kulcsrakész átadás 12,5 milliárd eurós ellenértékét mindvégig „fix", módosíthatatlan sarokpontként hirdette. A beadvány szerint „pontosított", politikai nyilatkozatnak ható „preambulum", illetve indoklás, a lépés szükségességét, a Covid-válságtól az orosz–ukrán konfliktuson és a „háborús szankciókon" át az ország „energiafüggetlenségi" törekvéseiig számos hatással indokolja, de arra nem tér ki, hogy az engedélyezés szakértők szerint leginkább az orosz tervek elfogadhatatlan színvonala miatt csúszik közel tíz éve. M. I.

Megjelent a kis cégek áramdíjrendelete

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

A mikrovállalkozásnak minősülő hazai cégek, ha felhasználási helyeik összesített csatlakozási teljesítménye nem haladja meg a háromszor 63 Ampert, úgy, január 1-től, évi 4606 kilowattóra fogyasztásig, úgynevezett egyetemes szolgáltatási (a háztartásokénál magasabb, de a piacinál alacsonyabb) áramtarifára jogosultak – derül ki az energiaügyi tárca által kedden beharangozott, majd az aznap éjjel ki is hirdetett kormányrendeletből. Az érintettek, e fogyasztási korlát felett, csak versenypiaci áron vásárolhatnak. A módosítás rögzíti, hogy a január 1-ig megkötött áramvásárlási szerződések érvényességét az új szabály nem érinti. M. I.

RÉSZVÉNYEK

BUX		
79 096,82	↑	+1,45%
Mol		
2690 Ft	↑	+0,07%
MTelekom		
1216 Ft	↑	+0,83%
OTP		
21 510 Ft	↑	+1,99%
Richter		
10 790 Ft	↑	+2,66%

Aggódnak a német cégek

KILÁTÁSOK A német hátterű vállalatok nem túl derűlátóak: a bérköltség alakulása, a gyenge kereslet és a gazdaságpolitika is kockázati tényező lett.

ÁBRAHÁM AMBRUS

Mercedes-Benz
Nutzfahrzeuge
FOTÓ: AFP/PATRIK STOLLARZ

A gyenge kereslet és a munkaköltségek alakulása miatt aggódnak leginkább a Magyarországon lévő német vállalatok – derül ki a Német–Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara (DUIHK) félévente készülő, friss, őszi konjunktúrafelméréséből. A tavaszi felmérésben szereplő 51 százalékkal szemben a vállalatok immár csaknem háromnegyede, 73 százaléka jelezte, hogy a gyenge fogyasztást érdemi problémának tartja. Ez a régió országai között egyébként messze a legmagasabb adat. A gyengélkedő gazdaság hatására a munkaerőhiányt ugyanakkor valamivel kevésbé hangsúlyosan említik, mint korábban.

A kormányzat számára figyelmeztetéssel felérő visszajelzés, hogy a kockázati tényezők között a gazdaságpolitikát most sokkal nagyobb arányban (48 százalék) említették meg, mint a tavaszi felmérés alkalmával (37 százalék). Ezenfelül a hazai működési környezet is aggodalomra ad okot a német tőkéjű cégek szerint, ugyanis a kereslet mellett a jogbiztonság volt az a terület, ami miatt a válaszadók aggodalma a legnagyobb mértékben növekedett.

Sok örömre az sem ad okot, hogy a német társaságok visszajelzései alapján igen komoly viharfelhők gyűlnek a magyar gazdaság fölött, ami meglepő a kormány által hangoztatott helyzetképpel összevetve. A kilátásokkal kapcsolatban ugyanis a pozitív és a negatív válaszokból vont egyenleg –42 százalékon állt, vagyis jóval többen voltak azok, akik nem sok jóra számítanak a következő időszakban. Mindez jelentős visszaesés a tavaszi jelentésben szereplő –5 százalékkal szemben. Ez az eredmény régiós összevetésben, Szlovákia és Szlovénia után a harmadik legalacsonyabb mutató és 1998 óta a negyedik legrosszabb hazai adat. A válaszokból az is kiderült, hogy a kereskedelemben működő, valamint a kisebb vállalatok körében található a legtöbb borúlátó cég. Ehhez képest meglepő, hogy a saját üzleti kilátásukat illetően minimális javulásra számítanak a felmérésbe bevont vállalkozások a korábbiakhoz képest. Az egyenleg ugyanis – szintén a pozitív és a negatív válaszokból képezve – 5 százalék, ami 1 százalékpontos előrelépés az év eleji kutatáshoz képest. Azonban az igen szerény pozitív adat is figyelmeztető, hiszen az 5 százalék az elmúlt 20 év egyik leggyengébb adata.

A német cégek megítélése szerint Magyarország a régióban a gyengén szereplő országok közé tartozik

A beruházás terén is csapnivaló szándékokat jelez a DUIHK felmérése. A válaszok ugyanis összességében a negatív tartományba csúsztak, miután –11 százalék jött össze. Ez alapján szinte biztosan kijelenthető, hogy a német vállalatok részéről nem sok fejlesztés várható a következő időszakban, ráadásul ezen a téren éppen az ipari cégek és a nagyobb, 250–1000 fő közötti alkalmazottal rendelkezők a borúlátóbbak.

Az aktuális jelentésében a kamara először elemezte azt, hogy miként értékelik a társaságok a saját versenyképességüket Magyarországon. A megkérdezettek 38 százaléka az elmúlt öt évben a versenypozíciója javulását érzékelte, míg 23 százalék romlást tapasztalt. A szolgáltató szektorban lévők között többségben vannak, amelyek javulásról számoltak be, a termelés terén viszont az erősödést érzékelők aránya alig haladja meg a gyengülést tapasztalókét.

A versenyképesség szempontjából kiegyensúlyozottnak, illetve pozitívnak értékelik a helyi beszállítói hátteret a legtöbb országban, így Magyarországon is. Ami mégis a régiós sor élére helyez minket, az az, hogy az ellátási láncokban Magyarországon tapasztalták a legkevesebb szállítási problémát a német vállalkozások. Ez összességében a beszállítói státuszú magyar társaságok számára dicséret.

A verseny témakörében a felmérés kitért az ázsiai befektetők növekvő szerepére is. A visszajelzések alapján az új szereplők személyében a megkérdezettek csupán negyede lát új, potenciális vevőt, míg leginkább versenytársként, konkurenciaként tekintenek rájuk, akik elvihetik a munkaerőt és a támogatásokat.

Még alacsony a munkaköltség

A felmérésben akadt egy mutató, amely a kormányzat elmúlt időben egyre többet emlegetett „vesszőparipáját", a bérfelzárkóztatás felgyorsítását magyarázza. Nos, a DUIHK anyaga azt is jelzi, hogy ennek bőven lenne tere. A munkaköltség szintjét ugyanis itthon óránként 13,3 euróra tette a kutatás. Ez pedig régiós kitekintésben az egyik legalacsonyabb. A dolgozói oldalról nézve azonban igazán fájdalmasnak mondható, hogy ugyanez Szlovéniában csaknem a duplája, kereken 26 euró. Az Európai Unió 27 tagállamának átlaga pedig ennél is jóval magasabb, 31,6 euró. Az utóbbi években a kabinet részéről sokszor megnevezett és megközelíteni kívánt Ausztriáé pedig 40,9 euróval már szinte beláthatatlan távolságban van.

73 százalék
jelezte a német cégek közül, hogy a gyenge fogyasztást érdemi problémának tartja

Közelebb az ajánlatok, de nincs új minimálbér

BÉRTÁRGYALÁS Nem sikerült megállapodni a jövő évi minimálbér és garantált bérminimum összegéről a Versenyszféra és a Kormány Állandó Konzultációs Fórumának (VKF) szerdai ülésén. Lapunk értesülései szerint bár a felek álláspontja közeledett, a számokat illetően nem tudtak megegyezni. A közelgő egyezségre utal, hogy a megállapodás szövegét már fogalmazzák. A minimálbért tekintve csupán „apróságokról" van szó, ám a garantált bérminimum esetében komolyabb eltérések vannak a munkaadók és a munkavállalók között – fogalmazott forrásunk. Az asztalra került számszerű javaslatokat azonban nem kívánta nevesíteni. Mint mondta, az ajánlatokat most mindenki „hazaviszi", a maga oldalával megtárgyalja, majd valószínűleg a jövő hét elején újra összeülnek.

A felek közötti számszerű eltéréseket a tárgyalás korábbi szakaszai alapján lehet körvonalazni. Lapunkat a munkaadói oldal úgy tájékoztatta, hogy az első számok ismertetésekor részükről jövőre 8, 2026-ban 10, majd 2027-től 12 százalékos minimálbér-emelés hangzott el. Ezzel szemben a munkavállalók ragaszkodtak ahhoz, hogy jövőre 10, majd azt követően 12 és 14 százalékos minimálbér-emelést hajtsanak végre. Mindez azt jelentené, hogy az előbbi esetben 288 144, míg az utóbbi javaslatnál 293 480 forintra emelkedne a jelenlegi 266 800 forintos minimálbér. Ismereteink szerint 9 százalék körüli emelésről is szó volt a tárgyalásokon, különféle „megoldások mellett". Ebben alighanem az állami szerepvállalás is felmerült. Nyilatkozónk szerint a kormány részéről érkezett egy olyan ajánlat is, amely most amolyan „kedvezményes megoldásként" értelmezhető. Az elhangzott ígéret szerint az év elején – ahogy a gazdasági fejlődés lehetővé teszi – újratárgyalnák a lehetőségeket, s a most elfogadottakat újabb, a munkára rakódó terhek csökkentéséről szóló elemekkel egészítenék ki. A Népszavának azt is megjegyezték, hogy egyértelműen bíznak abban, hogy sikerül november végéig a megállapodást összehozni, mert valóban nincsenek „fényévekre" egymástól az elképzelések.

Á. A.

Fokozódó bérnyomás alulról

Mint ismeretes, a kormányoldal részéről az utóbbi időben egyre többet hangoztatott tétellé vált, hogy egy hároméves folyamat végén a bruttó átlagbérnek el kellene érni az egymillió forintot, míg a minimálbérnek az 1000 eurót. Ennek kapcsán lapunknak a munkaadói oldalról korábban úgy nyilatkoztak, hogy ezek egyike sem a VKF hatáskörébe tartozó tétel. Kifejtették ugyanakkor, hogy ezeket nagyjából elérhetőnek tartják. Megjegyezték, Magyarországon a minimálbér alakulásának azért is szentelnek nagyobb figyelmet a szokásosnál, mert viszonylag sokan vannak bejelentve minimálbérre és még többen garantált bérminimumra, így e bérformák emelése azután alulról nyomja a bértáblát.

Jelképes siker Rióban

BRAZÍLIA Hiába „trollkodott” az argentin elnök a G20-ak tanácskozásán, a zárónyilatkozatba végül bekerült a globális vagyonadóról szóló, nagy vitát kavaró javaslat.

RÓNAY TAMÁS

Nem a hétfőn és kedden Rio de Janeiróban tartott G20-as csúcs volt a legderűsebb a világ legjelentősebb gazdaságait, az Európai és az Afrikai Uniót tömörítő szervezet fórumainak történetében. Javier Milei argentin elnök, aki a megválasztott amerikai államfő, Donald Trump alighanem legnagyobb dél-amerikai rajongója, igyekezett folyamatosan a vendéglátó brazil elnök, Luiz Inácio Lula da Silva tudtára adni, mennyire nem kedveli őt. A résztvevők csoportképén is sajátos grimasszal fejezték ki, mennyire nehezen viselik egymás társaságát, miközben a többi állam- és kormányfő igyekezett mosolyogni. Ez volt Lula és Milei első találkozója. Kettejük kapcsolatának nem kedvezett, hogy az argentin a választási kampányban gyakorta becsmérelte a brazil elnököt, „kommunistának” és „tolvajnak” bélyegezte, és retorikáján már elnökként sem finomított sokat.

FOTÓ: AFP/LEAH MILLIS

Luiz Inácio Lula da Silva brazil elnök mindent megtett, hogy a G20-ak csúcstalálkozóját siker koronázza

Milei Rióban a konfrontációtól sem riadt vissza, eleve azzal fenyegetőzött, hogy lemondja a G20-ak csúcstalálkozóját. Később pedig azt közölte, nem hajlandó aláírni az egy éve készülő zárónyilatkozatot. Nem támogatta az éhínség elleni nemzetközi szövetség létrehozására vonatkozó javaslatot, a nők támogatását, a nemek közötti egyenlőséget, az energetikai átállási intézkedéseket vagy a szupergazdagok megadóztatását részletező passzust. Végül mégis meggondolta magát, s aláírta a dokumentumot. Ebben egyebek mellett az áll, s ez a legfontosabb kitétel, hogy a G20-országok a jövőben a szupergazdagok hatékony megadóztatására kívánnak törekedni. Emellett megerősítik azt a nemzetközileg elfogadott célt, hogy a globális felmelegedést 1,5 Celsius-fokra korlátozzák. Az ENSZ Biztonsági Tanácsát meg akarják reformálni, és reprezentatívabbá, befogadóbbá, hatékonyabbá és demokratikusabbá teszik. Továbbá elindítják a Lula által kezdeményezett, az éhezés és a szegénység elleni globális szövetséget. Javier Milei azonban beszédében kifejtette, mely pontokon nem ért egyet a szöveggel. Elsősorban az éhezés és a szegénység elleni nemzetközi szövetség létrehozását ellenzi.

Milei megerősítve érzi magát Trump győzelme által: a hét végén Floridában részt vett a megválasztott amerikai elnök tiszteletére rendezett gálavacsorán. Ő volt az első külföldi államfő, aki választási győzelme után találkozott Trumppal. Milei beszédében méltatta példaképét, és a „történelem legnagyobb politikai visszatéréséről” beszélt.

Lula elnök ugyanakkor minden tőle telhetőt megtett azért, hogy a fórumot siker koronázza. Utalt arra, hogy miközben a világ lakosságának többsége kötelességtudóan fizeti az adóját, a leggazdagabbak közül néhányan alig vagy egyáltalán nem fizetik meg a terheket. Ez nemcsak erkölcsi, hanem gazdasági probléma is: a hiányzó bevételek lehetővé tennék az oktatásba, az egészségügybe vagy az éghajlatvédelembe történő beruházásokat. A brazil elnök ezért a csúcstalálkozón a gazdagokra kivetett globális vagyonadót helyezte a középpontba. Az elképzelés az, hogy a világ 3000 leggazdagabb emberének vagyonára legkevesebb két százalékos adót vetnének ki. Gabriel Zucman francia közgazdász szerint ez évente mintegy 250 milliárd dolláros bevételt jelentene.

A pénzt az éhezés elleni küzdelemre, a szegénység csökkentésére és a fejlődő országoknak az éghajlatváltozás elleni küzdelemben való megsegítésére fordítanák. „Soha ennyi milliárdos nem volt még a világon” – hangsúlyozta Lula még a fórum előtt. Néhány ezren összesen csaknem 15 ezer milliárd dollár vagyonnal rendelkeznek – ez Japán, Németország, India és az Egyesült Királyság együttes gazdasági erejének felel meg.

A Frankfurter Allgemeine Zeitung ugyanakkor arról számolt be, hogy a gazdagokra kivetett adó bevezetésével nem csak az argentin elnök nem ért egyet, aki egyszerűen csak lopásnak nevezte azt. Az Egyesült Államok részéről Janet Yellen pénzügyminiszter állítólag jelezte, nem érdeke az adópolitika globális koordinációja. Trump leendő adminisztrációja pedig biztosan nem támogatna egy ilyen kezdeményezést. A Forbes kimutatása szerint messze az Egyesült Államokban él a legtöbb ultragazdag ember: a 2781 milliárdosból 840-en amerikaiak vagy az országban telepedtek le.

A globális vagyonadó hívei azonban nemcsak annak pozitív szociális következményei miatt érvelnek a bevezetése mellett, hanem szerintük fontos eszköz lenne az adóelkerülés elleni harcban is. Sok szupergazdag a meglévő kiskapukat kihasználva adóparadicsomokban tartja vagyonát. Egy egységes szabályozás véget vethetne ennek, vélik. Csakhogy az adózás területén a nemzetközi együttműködés létrehozása bonyolult feladat. Több ország, mint például az Egyesült Államok, nem látja szükségét a globális koordinációnak, annak ellenére, hogy a még hivatalban lévő Joe Biden ezt prioritásként kezeli. Ráadásul az egyes államok attól tartanak, hogy az ilyen intézkedések gyengítik gazdaságukat, mivel a befektetők elvándorlásához vezetnek. Németországban is hangzottak el ilyen kijelentések.

A globális vagyonadónak a G20-csúcstalálkozó zárónyilatkozatába való felvétele legalábbis jelképes siker. Brazília júliusban már áttörést ért el a G20-ak pénzügyminiszteri találkozóján, ahol a tagok elkötelezték magukat a gazdagok hatékonyabb megadóztatásának terve mellett.

Milei a választási kampányban gyakorta becsmérelte a brazil elnököt, „kommunistának” és „tolvajnak” bélyegezte.

Az adózás területén a nemzetközi együttműködés létrehozása bonyolult feladat.

Harminc évet kaptak a szomáliai emberrablók

TÚSZEJTÉS Az Egyesült Államok szövetségi bírósága 30 év börtönbüntetésre ítélt két szomáliai kalózvezért egy amerikai újságíró elrablása, váltságdíj-követelés, illetve terrorcselekménynek minősülő bűncselekmények miatt. Az eset pikantériája, hogy a 2012-ben történt emberrablás a legmagasabb biztonsági körökig, a szomáliai belügyminiszterig nyúlik. A tettesek már évek óta őrizetben voltak, az ítéletet viszont csak múlt héten hirdették ki.

Az 56 éves Abdi Yusef Hassant és a 43 éves Mohamed Tahlil Mohamedet 2018 és 2019 között tartóztatták le az Egyesült Államokban. A szövetségi ügyészség vádat emelt ellenük túszejtéssel, terrorizmussal és lőfegyverrel kapcsolatos bűncselekmények miatt. A tettesek ellen Michael Scott Moore amerikai szabadúszó újságíró elrablása miatt indítottak nyomozást még 2014-ben.

2012 elején Moore Szomáliába utazott, hogy beszámoljon a kalózkodásról, amely egyes északi falvakban a helyi gazdaság egyik fontos bevételi hajtóereje volt. (Az ilyen típusú merényletek sorozatát azóta sem sikerült megfékezni a térségben.)

2012. január 21-én a szomáliai Galkayóban egy kalózcsoport tagjai megtámadták és elrabolták Moore-t, majd több mint két és fél évig fogva tartották. Ez idő alatt több helyre szállították, egyebek között egy eltérített halászhajóra az Indiai-óceánon, többször is tettleg bántalmazták, illetve verbális fenyegetésekkel tartották sakkban a riportert. Elfogói több ízben arra kényszerítették, hogy videófelvételeken váltságdíj kifizetését kérje, és ezzel nagy összegeket próbáltak meg kicsikarni Moore idősödő anyjától. A követelt váltságdíjat 2014 szeptemberében a kalózok megkapták, így végül elengedték Moore-t. Összesen 977 napig volt fogságban.

Moore elrablása és fogsága idején Hassan – honosított amerikai állampolgár – a szomáliai Galmudug tartomány belügyminisztereként szolgált hivatalos minőségben. Ő volt a kalózterrorcsoport általános vezetője is, részt vett a váltságdíjat követelő videók készítésben és a váltságdíj-tárgyalásoknak is aktív résztvevője, irányítója volt.

2012-ben ejtették túszul Szomáliában Michael Scott Moore riportert, aki a szomáliai kalózkodásról készült beszámolni a világsajtóban. 977 napig tartották fogságban

Mohamed a szomáliai hadsereg aktív tisztje volt, és napi felügyeleti feladatokat látott el a kalózcsoportban, beleértve a biztonsági intézkedések irányítását, a túszok szállításának megszervezését a biztonsági őrhelyek között, valamint a csoport kézi lőfegyverei karbantartásának biztosítását. Mindkét vádlott ártatlannak vallotta magát, de a háromhetes tárgyalás után végül elítélték őket terrorizmus és a kapcsolódó vádak miatt. Szomáliai megpróbáltatásairól Moore hátborzongató részletességgel számolt be „A sivatag és a tenger” című könyvében.

SZABADI KLAUDIA

Szabadságharcnak tekintik a kalózkodást

A szomáliai kalóztámadások az 1990-es évek elején kezdődtek. A kelet-afrikai ország kaotikus helyzete és összeomlása után a halászat illegális halkereskedésbe ment át. A kalózok kezdetben a vizeket őrizték. Emberrablásokkal összekötött aktivitásuk 2006 decemberétől kezdődött, amikor Etiópia megszállta Szomáliát.

A tudósítások nagy része nem számol be a kalózkodás mélyebb okairól és arról, hogy a kalózkodást a helybéli halászközösségek támogatják és legitim szabadságharcnak tekintik a külföldiek által folytatott illegális halászat ellen, valamint annak megelőzésére, hogy toxikus anyagokat a szomáliai partnál a tengerbe öntsenek.

2006 óta több mint 47 feljegyzett kalóztámadást hajtottak végre a szomáliai kalózcsoportok.

LAPSZÉL

Kína nem tud a balti kábelkárról

FOTÓ: AFP/MIKKEL BERG PEDERSEN

Nincs tudomásuk a helyzetről – reagált a pekingi külügyminisztérium a Financial Times értesülésére, miszerint a Balti-tenger mélyén futó két távközlési kábel megrongálásakor a közelben volt egy Yi Peng 3 nevű teherhajó is. A finn és a dán média korábban arról számolt be, hogy a kínai felségjelzésű hajó az esemény helyszínén járt, miközben azonosító rádiójelzése megszakadt. Carl-Oskar Bohlin svéd polgári védelmi miniszter is gyanús hajómozgásokról számolt be a térségben. A svéd hatóságok szabotázs alapos gyanújával indítottak vizsgálatot, miután kedden ismeretlenek átszakították a Finnországot, illetve Litvániát Németországgal összekötő távközlési kábeleket. NÉPSZAVA

Izrael fenntartaná a válaszcsapás jogát

A Hezbollahhal kötendő tűzszüneti megállapodásba belefoglalná Tel-Aviv, hogy agresszió esetén viszonozhassa a támadást a libanoni síita szervezet felé, írja az AP. A hír annak nyomán röppent fel, hogy a szíriai Tadmut városát izraeli csapás érte, amelyben 32 civil is életét vesztette. Iszrael Katz izraeli védelmi miniszter és Gideon Szár külügyminiszter úgy fogalmazott, fenntartják a jogot arra, hogy válaszoljanak minden olyan esetre, amikor a Hezbollah megsérti a még formálódóban lévő tűzszüneti megállapodást, amely tartalma szerint kivonná a Hezbollah és Izrael harcoló csapatait az ENSZ által felügyelt dél-libanoni területről. NÉPSZAVA

Kiegyensúlyozott lesz a görög büdzsé

FOTÓ: AFP/LOUAI BESHARA

Évtizedek óta ma terjeszt először a parlament elé görög pénzügyminiszter olyan költségvetést, amely kiegyensúlyozottnak nevezhető a bevételi és a kiadási oldalról. A Kosztisz Hatzidakisz által fémjelzett büdzsé a 2025-ös évben 2,3 százalékos GDP-emelkedéssel, de magasabb adóssággal és inflációval számol, írja a newmoney.gr szakportál. Az előterjesztés ugyanakkor a költségvetési hiány jelentős csökkentését irányozza elő. 2024-re az államháztartási hiány (a kamatokkal és nem csak az elsődleges eredménnyel együtt) előrejelzések szerint a GDP 0,7 százalékára csökken, 2025-ben pedig még kisebb, 0,6 százalékos lesz a kormány reményei szerint. Sőt, az Európai Bizottság őszi előrejelzésében mindössze 0,1 százalékot jósolt. 2025 végére az ország államadóssága a GDP 150 százaléka alá megy. (A. O.)

Amerika növeli segítségét

VÉGHAJRÁ Először vetett be Ukrajna brit cirkálórakétákat oroszországi célpontok ellen, miután engedélyt kapott erre is az Egyesült Államoktól.

HARSÁNYI GYÖRGY

Ukrajna először mért csapást Oroszországon belüli célpontokra a britek által szállított Storm Shadow cirkálórakétákkal – jelentették amerikai és brit médiumok az ügyet ismerő nyugati forrásokra hivatkozva. Az amerikai és ukrán tisztségviselők hivatalosan nem erősítették meg a hírt, annyit mondtak, hogy az amerikai navigációs rendszerrel működő Storm Shadow-k bevetését – csakúgy, mint az előző nap bevetett ATACMS ballisztikus rakéták esetében – arra válaszul engedélyezte Washington, hogy Oroszország több mint tízezer észak-koreai katonát telepített az ukrán határ közelébe, s ezt a közel három éve tartó ukrajnai háború jelentős eszkalációjának tartják.

Egyelőre nem tudni, hogy Ukrajna mit vett célba a 250 kilométer hatótávolságú brit rakétákkal. A Telegram-üzenetekben terjesztett fotók a határ menti Kurszk megye egy felismerhető helyszínén mutatják a rakéta darabjait. Nyugati tisztviselők jelezték, az ukránok kifejezetten észak-koreai csapatösszevonásokat, fegyvereket és más orosz katonai célpontokat célozhatnak meg a kurszki régióban és térségben, ahol egy 50 ezer fős offenzíva készül az ukrán hadsereg által augusztusban megszállt, „tárgyalási adunak" szánt, 1000 négyzetkilométernyi terület visszafoglalására.

Lloyd Austin amerikai védelmi miniszter tegnap közölte, hogy Joe Biden jóváhagyta gyalogsági aknák szállítását is Ukrajnának. A döntést, amely várhatóan segít majd lassítani Oroszország előrenyomulását a keleti, Donyeck megyei fronton, üdvözölte Dmitro Kuleba volt ukrán külügyminiszter, azt hangoztatva, hogy egy „elvetemült ellenséggel" harcolnak, és Ukrajnának minden joga megvan a megszálló orosz erők feltartóztatására. A Pentagon azt is bejelentette, hogy az Egyesült Államok újabb, 275 millió dollár értékű katonai szállítmányt küld Ukrajnának. A közlemény szerint a csomag HIMARS rakéta-sorozatvetőhöz való lőszereket, tüzérségi lövedékeket és Javelin föld-levegő rakétákat tartalmaz majd, emellett számos pótalkatrészt és felszerelést.

„Az Egyesült Államok továbbra is együtt fog működni mintegy 50 szövetségesével és partnerével, hogy kielégítse Ukrajna sürgősen szükséges harctéri igényeit és megvédje magát az orosz agresszióval szemben" – hangsúlyozta a Pentagon. Az amerikai kötelezettségvállalások teljesítése azonban továbbra is bizonytalannak tekinthető Donald Trump megválasztott elnök január 20-i hivatalba lépését követően.

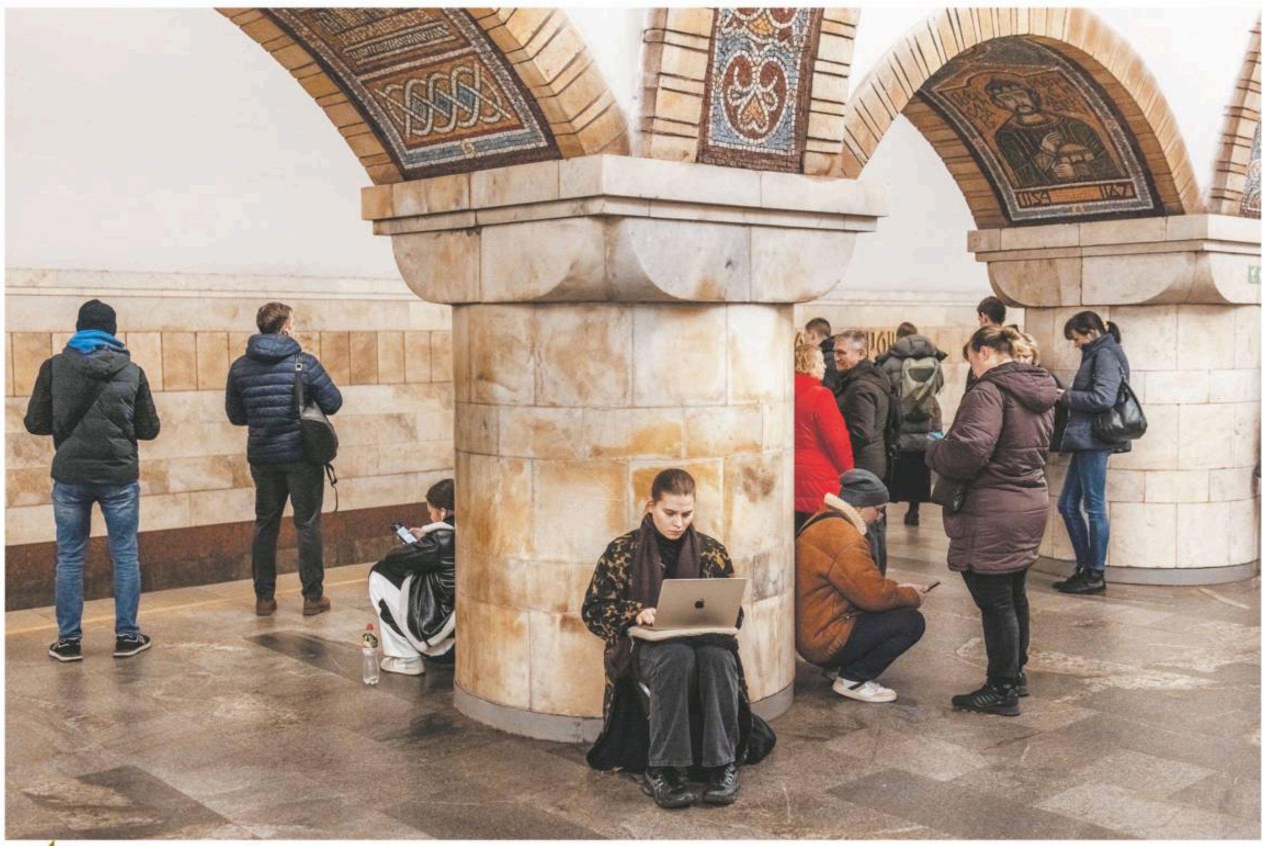
FOTÓ: AFP/ROMAN PILIPEY

Tegnap zsúfoltak voltak a kijevi óvóhelyek, miután több nyugati nagykövetség figyelmeztetést adott ki a várható nagyszabású orosz csapásokra vonatkozóan

Szergej Lavrov orosz külügyminiszter „megfelelő választ" ígért a távozó demokrata amerikai elnök által hozott döntésekre, de részletekbe nem bocsátkozott. Vlagyimir Putyin elnök korábban arra figyelmeztetett, hogy az amerikai és brit gyártmányú rakéták bevetését úgy értelmeznék, hogy a NATO közvetlen konfliktusba kerül Moszkvával. Az ATACMS-ek bevetésével egy napon, a háború 1000. napján írta alá Putyin az ország új nukleáris doktrínáját, amit szakértők úgy értékeltek, hogy Moszkva tudhatott Biden elnök készülő engedélyéről, és az aláírást a nyugati közvélemény megfélemlítésének szánta.

Őt, a Kreml gondolkodását ismerő forrás ugyanakkor a Reuters hírügynökségnek azt mondta, hogy az orosz elnök kész tárgyalni Trumppal egy ukrajnai tűzszüneti megállapodásról, bár kizárja, hogy nagyobb területi engedményeket tegyen, és ragaszkodik ahhoz, hogy Kijev hagyjon fel a NATO-csatlakozási törekvésekkel. Trump a kampányában azt ígérte, hogy hivatalba lépése után rövid úton lezárja az öldöklő ukrajnai háborút, és ez nyilvánvalóan kedvez Oroszországnak, amely nyerésben érzi magát, miután csapatai az elmúlt hónapokban hatalmas veszteségek árán, de a korábbiaknál gyorsabban nyomultak előre a kelet-ukrajnai fronton. Putyin azt remélheti, hogy ebben a helyzetben kedvezőbb feltételekkel köthet alkut a republikánus amerikai elnökkel, aki az Egyesült Államok stratégiai kapacitásait Kína és a délkelet-ázsiai térség felé akarja fordítani.

Megfigyelők szerint mindkét fél fokozza katonai erőfeszítéseit, mivel a konfliktus lezárásáról vagy befagyasztásáról szóló, akár 2-3 hónap múlva esedékes tárgyalásokra az utolsó pillanatig igyekeznek javítani pozícióikat. A legutóbbi eszkalációt valójában az oroszok indították be, amikor a múlt héten különösebb indok nélkül minden korábbinál hevesebb rakéta- és dróntámadást intéztek Ukrajna ellen.

A Kreml szerint „a konfliktus befagyasztása semmiképpen sem fog működni" – mondta szerdán Dmitrij Peszkov szóvivő, hozzátéve, hogy Vlagyimir Putyin elnök nyitott a tárgyalásokra, ahogy azt a Reuters hírügynökség is írta. Peszkov ugyanakkor Joe Biden leköszönő amerikai kormányát azzal vádolta, hogy „mindent megtesz az ukrajnai háború folytatásáért".

Szerdán minden korábbinál zsúfoltabbak voltak az ukrán főváros óvóhelyei, miután az amerikai nagykövetség egy „potenciálisan jelentős légitámadás" fenyegetésére hivatkozva átmenetileg kiürítette kijevi nagykövetségét, és példáját több más nyugati diplomáciai képviselet is követte. Az amerikai nagykövetség idén már legalább kétszer adott ki ilyen figyelmeztetést, többek között az újévi ünnepek és Ukrajna augusztusi függetlenség napi ünnepe előtt, és mindkétszer napokon belül jelentős orosz támadások érték az országot. Ukrán illetékesek ugyanakkor nyugtatni igyekeztek a lakosságot, azt állítva, hogy Oroszország a fenyegetésekkel pszichológiai hadviselést folytat, ezért csak a légiriadók esetén szokásos óvóhelyre vonulást javasolták.

Megfigyelők szerint mindkét fél fokozza katonai erőfeszítéseit, hogy jobb pozícióból tárgyalhasson a konfliktus lezárásáról szóló, akár 2-3 hónap múlva esedékes tárgyalásokon.

Orbán összehívta a Védelmi Tanácsot

A Facebook-oldalán ezzel kapcsolatban közzétett videójában a miniszterelnök kijelentette, hogy „baljós hírek érkeztek az ukrajnai háborúból". Orbán Viktor szerint a háború legveszélyesebb két hónapja előtt állunk, és – bár Donald Trump győzelmével kézzelfogható közelségbe került a béke, de legalábbis a tűzszünet – két hónapig még a „háborúpárti kormány" van hatalmon az Egyesült Államokban.

HIRDETÉS

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy
Demeter Béla
közgazdász, a Terra-Vita Kft.
nyugalmazott igazgatója,
ez év október 17-én, életének
76. évében távozott közülünk.
Búcsúztatása november 4-én,
az egri Grőber urnatemetőben volt.
A gyászoló család

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

RÉGISÉG

FIGYELEM! Készpénzért vásárolunk könyveket, festményeket, bundákat, öltönyöket, Zinger varrógépet, karórákat, porcelánokat, ezüsttárgyakat, pénzérméket, arany ékszereket, teljes hagyatékot. Üzlet: 2. kerület, Szilágyi Erzsébet fasor 25. Tel.: 06-1/488-7910, 06-20/334-9091.

KÉSZPÉNZÉRT vásárolok arany, ezüst ékszereket és tárgyakat, teljes hagyatékot, porcelánokat, kerámiákat, órákat, festményeket, szőnyegeket, érméket, gyöngyöket és bizsukat. 06-20/990-9150, Valéria

VEGYES

IDŐSEKNEK takarítást vállalok Budapesten. Bevásárlás, állatgondozás. 06-70/144-5870.

SZOLGÁLTATÁS

ÁCS, tetőfedő, bádogos munkát vállalunk. Garancia, számla, referencia. Hívjon bizalommal, 06-70/152-1968.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
3S Karakter Kft. Reklámügynökség:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Félelem a vereségtől

CZENE GÁBOR

Ha veszítünk, mindent veszítünk – ijesztett rá hallgatóságára Orbán Viktor egy fideszes fórumon, ahol a nemzeti konzultáció néven előállított propagandaterméket népszerűsítette. Bár a miniszterelnök egyebek között az általa vizionált „gazdasági semlegesség” megőrzésére hivatkozott, erős a gyanúnk, hogy közben egészen másra gondolt: a saját hatalmára és annak megvédésére.

Érthető az aggodalma. Olyan állapotokat teremtett az országban, hogy csakugyan mindent elveszíthet, ha pártja vereséget szenved a választáson.

Rögtön ízelítőt kaphattunk abból is – sokadjára –, hogy a Fidesz milyen eszközöket alkalmaz, amikor veszélyben érzi a hatalmát. Orbán kijelentésére rímelve a parlament Igazságügyi Bizottsága elé került az a vaskos javaslatcsomag, amelynek részeként a kormány a fővárosban, az agglomerációban és két megyében átrajzolja az egyéni választókerületek határait.

Az ellenzéki képviselők több tételben, csak az utolsó pillanatokban – késő este, éjszaka, vagy éppen közvetlenül az ülés előtt – kapták meg az előterjesztést. Előzetesen nem volt semmiféle egyeztetés. Az eljárás nem demokratikus és nem tisztességes. A szokásos fideszes tempó.

A kormánypárt két képviselői helyet vesz el Budapesttől, és odaadja annak a Pest megyének, ahol az ellenzék régóta nem tudott mandátumot szerezni. A fővárosban keszekusza, átláthatatlan, szétszabdalt körzetek jönnek létre. Somogyban és Tolnában, ahol a népességfogyás miatt indokolt lenne változtatni, minden marad a régiben.

A Fidesz nem először rajzolja át a körzethatárokat a saját érdekei szerint, és nem először írja felül önkényesen a választójogi rendelkezéseket. A teljesség igénye nélkül: megszüntette a kétfordulós választást, bevezette az úgynevezett győzteskompenzációt, a határon túliak számára (és csak nekik) lehetővé tette a levélszavazást, megváltoztatta az országos listaállítás szabályait, legitimálta a fiktív átjelentkezéseket.

Az önkormányzati választás rendszerét a Fidesz kétszer szabta át Budapesten. Első alkalommal azért, hogy biztosítsa a saját többségét, másodszor abban a reményben, hogy sikerül működésképtelenné tennie a fővárost. És ki tudja, mi jön még.

A kormányváltás egyik feltétele, hogy az emberek nagy része végképp megelégelje a Fidesz arcpirító túlkapásait, agyzsibbasztó propagandáját, gazdasági tehetetlenségét és mérhetetlen korrupcióját. A másik: lennie kell olyan hiteles alternatívának, amelyre szavazni lehet. Ha ez a két feltétel teljesül, akkor könnyen eljuthatunk oda, hogy bármit is barkácsol a Fidesz a választási törvényeken, nem menekülhet a bukástól. Akkor sem, ha újabb húzásként választókerületeket hoz létre a határon túli területeken, akkor sem, ha leszállítja a parlamentbe jutáshoz szükséges küszöböt.

Tudjuk, nem csupán arra kell figyelni, hogy Orbán Viktor mit mond, hanem arra is, mit csinál. Márpedig a kormány cselekedetei arról tanúskodnak, hogy a Fidesz fél a vereségtől. Az ellenzéknek viszont – bármennyire nehezített a pálya – nem szabad félnie attól, hogy győzhet.

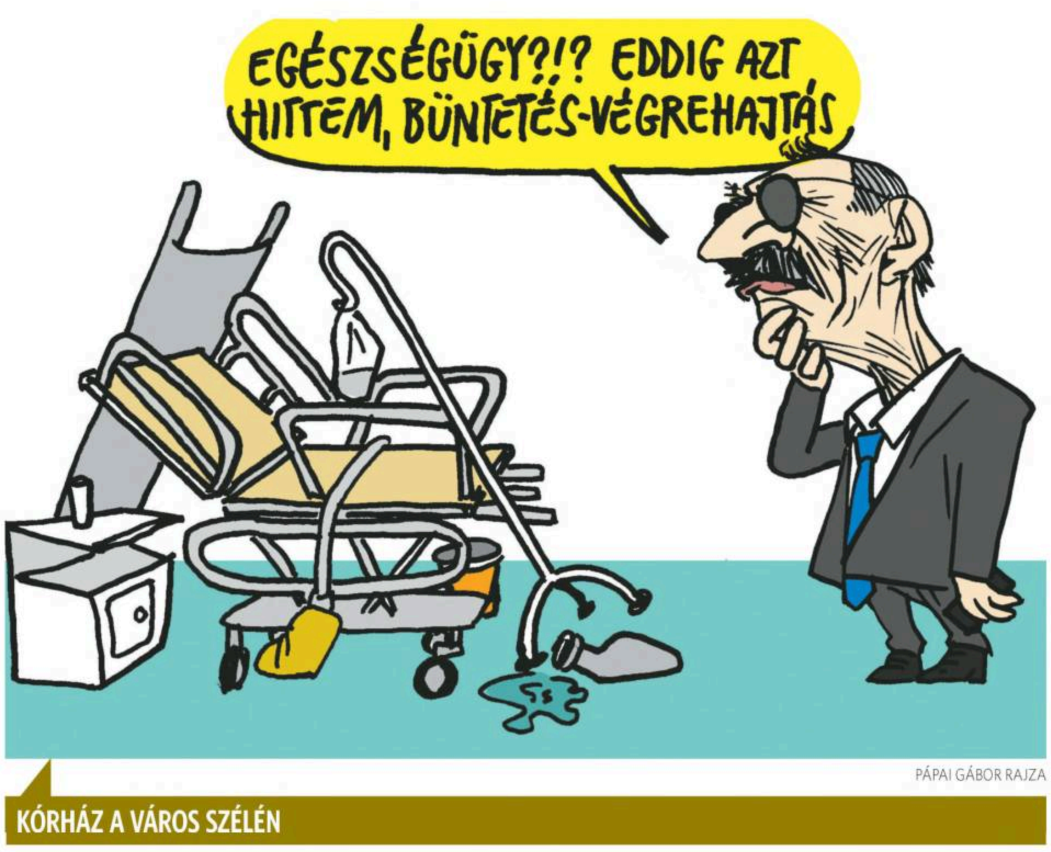
EGÉSZSÉGÜGY?!? EDDIG AZT HITTEM, BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁS

PÁPAI GÁBOR RAJZA

KÓRHÁZ A VÁROS SZÉLÉN

BONTA MIKLÓS

Csak szerényen!

Bacsó Péter ikonikus filmjében, A tanúban hangzik el Bástya elvtárs cinikus intelme „Szerénység! Ne tömjénezze magát Virág!” S 55 esztendő múltán egy másik Virág (Barnabás), a jegybank monetáris politikáért felelős alelnöke a jövő évi kilátásokat elemezve arra figyelmeztetett, hogy „a feltörekvő piacokkal szembeni kockázatkerülés növelte a felfelé mutató inflációs kockázatokat, különösen olyan országokban, mint amilyen Magyarország is, ahol az import szerepe jelentős. Bár 2024-ben a pénzromlás ütemének lelassításában sikereket ért el az MNB, a forint árfolyamának gyengülése miatt az árindex növekedhet, ezért fontos szerénynek és fegyelmezettnek maradnunk.” Bölcs, óvatos, visszafogott és kellő megfontoltságra utaló szavak ezek. Így attól jelenleg nem kell tartanunk, hogy az elkövetkező hónapokban, akárcsak most novemberben, vágna az MNB a 6,5 százalékos alapkamatból. Egy recesszió határán laviírozó gazdaságban – ahol az ipar, az építőipar és a mezőgazdaság teljesítménye rendre alulmúlja a korábbi időszakokét, hogy a beruházásokról ne is beszéljünk – nem is tehettek másként. S bár az alelnök – szokás szerint – nem foglalt állást arról, hogy meddig tart még a forint vesszőfutása az euróval szemben, s képes-e elköszönni a 400 feletti árfolyamtól, de afelől nem hagyott kétséget, hogy tesznek ellene. Már amennyiben idejük még megengedi, ugyanis jövő év márciusától nemcsak Matolcsy György elnök távozik posztjáról, de a Monetáris Tanács tagjainak egy része is kicserélődik. Egy olyan időszakban, amikor az évekig tartó bukdácsolás és elhibázott kamatpolitikájukat követően, végre azt tették, ami a dolguk. Ebbe az is belefért, hogy az elnök kereset-len szavakkal bírálta a magát csalhatatlannak és népbarátnak képzelő kormány kudarcot kudarcra halmozó gazdaságpolitikáját. A napjainkra kissé elcsendesedett csatának nyertese ugyan nem lett, hacsak az nem, hogy bár az MNB közelmúltja terheinek maradékát még mindig magával cipeli, de az önelégültség nem a sajátja.

Az elnök keresetlen szavakkal bírálta a magát csalhatatlannak és népbarátnak képzelő kormány kudarcot kudarcra halmozó gazdaságpolitikáját.

JEGYZET

Marnitz István

Mikroorbanizmus

Olcsóbb áram mikrovállalkozásoknak – hirdeti most mindenütt a pártpropaganda. Arról már kevesebb szó esik, hogy a legkisebb cégek 2026-tól voltaképp csak visszakapják a 2022-es piaci őrület előtti jogaikat, és így vehetnek újra áramot a központilag megszabott, úgynevezett „egyetemes szolgáltatási” tarifán. Az Orbán-kabinet pont akkor fosztotta meg a legkisebbeket a lehetőségtől, amikor az a leginkább fájt, vagyis amikor az „egyetemes szolgáltatáson” kívüli, piaci díjak az űrbe katapultáltak. Akik ettől nem csődöltek be, annyit emeltek termékeik árán, hogy csak lestük az Európa-rekorder inflációt. Persze ettől még kedves, hogy a kormány enyhít egyes körök fojtófogásán – a nagyobb cégek nem nyerik vissza a lehetőséget –, bár tudvalévő: a támogatottak bővítése a költségvetés terheit növeli.

A kormánynak a repedések ilyesfajta elfedése helyett átgondolt, hosszú távú intézkedések (de semmiképp sem csak erőműépítés) révén a piaci áramárakat kellene leszorítania. Hisz, miután rávilágítottunk, hogy kontinensszerte szinte nálunk a legdrágább a céges energia, tőzsdei áramárunk is Európa-rekordot döntött. Gulyás Gergely azonban, valós lépések bejelentése helyett múlt héten az árrekordról szóló tudósításokat „érdemben álhírnek” nevezve olyan érdemi álhíreket terjesztett, mint ha a céges tarifák nem függenének a tőzsdétől. Pedig de. Másnap a közrádióban az „európai versenyképességért” aggódó Orbán Viktor az amerikai cégek töredéknyi rezsijét Brüsszel szemére vetve, a „szankciók felülvizsgálatából” adódó energiaár-csökkentést követelt. Pedig egy pillantást vethetne akár a hazaiak töredékére rúgó belga, svéd, finn, portugál, spanyol, litván vagy bolgár céges tarifákra is. Tényleg ideje felülvizsgálni a szankciókat – mármint a kormány nemzetellenes intézkedéseit.

Ki védi meg az országot?

NÉZELŐDŐ

FRISS RÓBERT

A korlátozott háborúk kora véget ért, megkezdődött az átfogó konfliktusok időszaka – írja a Foreign Affairs hasábjain megjelent cikkében Mara Karlin, a Johns Hopkins Egyetem professzora, a Brookings Institute vendégkutatója, aki 2021 és 2023 között az Egyesült Államok védelmi miniszterének stratégiai tervezésért felelős miniszterhelyettese volt. Aztán 2022-ben Oroszország teljes körű inváziót indított Ukrajna ellen. Ez lett a második világháború óta a legnagyobb szárazföldi háború Európában. Bár az orosz és ukrán parancsnokság alatt álló erők az egyedüli csapatok, amelyek konkrétan harcolnak egymással, a konfliktus az egész geopolitikai gondolkodást átformálta. Az Egyesült Államok és szövetségesei példátlan pénzügyi és anyagi támogatást nyújtanak Ukrajnának, miközben Kína, Irán és Észak-Korea is döntő módon segíti Oroszországot... Mind Ukrajnában, mind a Közel-Keleten világossá vált, hogy az a viszonylag szűk hatókör, amely a 9/11 utáni korszakban meghatározta a háborúk definícióját, drámaian kiszélesedett. Mara Karlin és így zárja: valójában aminek a világ ma tanúja, az ahhoz hasonlít, amit a teoretikusok a múltban „totális háborúnak” neveztek.

A kérdés, ami most bennünket közvetlenül érdekel, hogy a NATO-t is negatívan érintő HM-papírok kikerülése, a katonai szervezet bizalmának tartós fogyása, megrendülése mennyiben szolgáltatja ki az országot? Van-e olyan erő, amely a NATO helyébe léphetne?

Ilyen erő nincs, és a jövőben sem mutatkozik, ezért is totális felelőtlenség illúziókba ringatni a közönséget. Minden olyan lépés, amely a bizalmat megingatja, nemzetellenes, mert az ország érdekei ellen van.

Csak így van értelme beszélni arról a képtelenségről, hogy az INC Ransomware (más néven Ransom) nevű hackercsoport feltörte a honvédelmi és rendvédelmi eszközbeszerzéseket lebonyolító VBÜ fájlszerverét, majd feltehetően letöltötte, és titkosította az ott talált dokumentumokat. Ebből több tucat dokumentum képernyőmentését közzé is tették. A nemzetközi hackercsoport ötmillió dollárt kért, hogy a szenzitív katonai adatokat ne tegyék nyilvánosan elérhetővé, illetve újra visszaadják a hozzáférést a dokumentumokhoz. A zsarolást elutasították.

A napi szükség és az elméleti megközelítés is úgy követeli, hogy az ország nyugati elkötelezettsége töretlenül fennmaradjon. A gyakorlat azt mutatja, hogy ezt sem vehetjük készpénznek.

A kormány új gazdaságpolitikát hirdetett, amelynek része a konnektivitás, ebbe van becsomagolva a politikai semlegesség mint a Kánaánt ígérő boldog jövő ígérete.

Részletek híján ez meglehetősen homályos jövő. A történelmi tapasztalat mindenesetre óvatosságra int. Az el nem kötelezettek mozgalma már elenyészett, a politikai semlegességnek pedig ma semmi értelme. Hiányzik ugyanis mögüle a létét megteremtő nemzetközi garancia biztosítéka, ami az osztrák semlegességnél megvolt, de még az a – pénzügyi – érdek is, ami svájci semlegességnek utat nyitott. A magyar semlegességnek semmi realitása némi 56-os nosztlagián túl.

Maradt a Nyugat, és maradt Oroszország. Lehet dönteni. Még lehet.

Az el nem kötelezettek mozgalma már elenyészett, a politikai semlegességnek pedig ma semmi értelme.

Előre a járhatatlan úton

BEREND T. IVÁN
történész-professzor

Gazdasági semlegességet hirdetett Orbán Viktor. Szerinte nem szabad blokkosodni. Európa öngyilkos úton halad. Magyarországnak ezt nem szabad követnie. Semleges pozíciót kell elfoglalni Nyugat és Kelet között. Beruházási semlegességet, piaci semlegességet, technológiai semlegességet és energiasemlegességet kell biztosítani.

A miniszterelnök még azt is leszögezte, hogy a gazdasági semlegességgel az Európai Unió átlagos növekedését meghaladó növekedést lehet elérni, és „a gazdasági semlegesség politikájával a magyar gazdaság növekedési ütemét a három és hat százalék közötti sávba” tudják emelni. A miniszterelnökség politikai igazgatója, Orbán Balázs még hozzátette, hogy „az új világrendben azok az erőközpontok tudnak megmaradni és tovább erősödni, amelyeknek saját szilárd kulturális alapjuk van, tehát nem betagozódnak más kulturális talapzatokba, hanem megtartják a saját elkülönültségüket, és ezen keresztül intézik a nemzetközi kapcsolataikat”.

Gazdaságilag semleges Magyarország? Erről beszélni is komolytalan. Ennek minimális és legelső előfeltétele az Európai Unióból való kilépés lenne.

Ernest Minor Patterson 1936-ban publikálta Economics of Neutrality (A semlegesség közgazdaságtana) című munkáját. Patterson szerint a gazdasági semlegességnek két módja van: vagy mindkét szemben álló féllel azonos gazdasági kapcsolatot tart fenn egy ország, vagy mindkét féllel minimálisra csökkenti a kapcsolatokat. Ugyanakkor már Patterson is felhívta a figyelmet a gazdasági semlegesség azon következményére, hogy az erre az útra lépő ország ezzel lemond az integrációból származó előnyökről is.

Gazdaságilag semleges Magyarország? Erről beszélni is komolytalan. Ennek minimális és legelső előfeltétele az Európai Unióból való kilépés lenne. Semleges pozícióban hogyan fogadhatná el Magyarország évente a nemzeti jövedelmének 3-4 százalékával egyenlő uniós ajándéktámogatást? Ez az Orbán Viktor által gyarmatosítónak, elnyomónak nevezett Európai Unió a világtörténelem első olyan szervezete, melynek gazdag nyugat-európai elitje – kilenc ország – sokkal többet fizet be az Unió kasszájába, mint amenynyit különböző formákban visszakap. Németország például 26 milliárd euróval, Franciaország több mint 12 milliárd euróval fizet be többet.

Hogyan fér össze a gazdasági semlegességgel, hogy Németország – mint az Orbán-kormány emberei megfogalmazták – „Magyarország legfontosabb gazdasági partnere, a magyar gazdaság stabilitásában, fejlődésében nélkülözhetetlen szerepet játszó ország”? Milyen gazdasági semlegesség az, ha a befektetett külföldi tőkeállomány egyötödét Németország folyósította, és a 2020-as években magyar kormánytámogatással 134 nagyszabású német beruházás valósult meg? Hogy maradhat egy gazdaságilag semleges Magyarország tagja az Európa blokknak, amikor a Kelet országai, Oroszország és Kína kívül állnak ezen, sőt sok szempontból ellenségesen viszonyulnak az európai országokhoz?

Mindezek után most már igazán időszerű kimondani: az Orbán-féle magyar gazdasági semlegesség meghirdetése csupán politikai blöff.

A gazdasági semlegesség politikáját Orbán Viktor arra a meglátására építi, hogy – mint megfogalmazta – „a Kelet felfelé, a Nyugat pedig lefelé tart. Maximum tíz év, és a »legeket« mind Keleten fogják sorolni a világgazdaságban”. Vagyis a Kelet lesz az élenjáró legjobb a világon. „A dinamika Ázsiában van – deklarálta –, ott van a legtöbb pénz, a legnagyobb bankok, vállalatok, egyetemek, a legtöbb innováció és szabadalom”. Miniszterelnök úr, lassítsunk, kicsit elragadtatta magát. Ezek az állítások nem felelnek meg a valóságnak.

Tudom, hogy a miniszterelnök jogot és nem közgazdasági tanulmányokat végzett, de ha már ilyen sorsdöntő kijelentéseket tesz, sőt ezekre alapozza az egész ország nemzetközi kapcsolatrendszerét és politikáját, akkor talán utána kellene nézni a valóságnak. A Kelet – Kína, India és Oroszország – átlagos együttes egy főre jutó nemzeti jövedelme évtizedünk első éveiben kereken 11 ezer dollár. Az Amerikai Egyesült Államok és Nyugat-Európa 12 országának együttes egy főre jutó átlagjövedelme ennek közel hétszerese, kereken 70 ezer dollár.

Ennek a különbségnek a behozásához nem egy, hanem több évtized szükséges. A mai növekedési ütem mellett a keleti országok egy főre jutó nemzeti jövedelme (11 ezer dollár) egy évtized alatt meg sem kétszereződik. Nem is beszélve arról, hogy Kína növekedése az utóbbi években már látványosan lelassult, évente átlag 5 százalék körül mozog, ami az amerikai növekedésnek már nem a korábbi 3-4-szerese, hanem csak kétszerese.

Ne feledjük el, hogy a 2010-es évek elején a magyar gazdasági növekedés csak alig előzte meg az USA növekedését (38,2 százalékkal szemben 35,1 százalék), holott alacsonyabb szinten – elemi közgazdasági közhely – könnyebb gyorsabb növekedést elérni. (Ha ma 2000 dollárom van és ez újabb 2000-rel gyarapodott, az 100 százalékos növekedés. Ha 20 ezer dollárom van és ez ugyanazzal az előbbi 2000-rel növekszik, az már csak 10 százalékos növekedés. Ha 200 ezer dollárom növekszik az előbbi 2000 dollárral, az már csak 1 százalékos növekedés.)

És még hozzá kell tenni, hogy a magyar gazdasági modell, az alacsony bérű összeszerelési tevékenység, legnagyobb részt az autóiparban, nem is versenyezhet a tudásintenzív, magas hozzáadott értékű termeléssel. Ma Magyarország a 41-ik helyen áll 50 európai ország között a gazdasági növekedés ütemét illetően.

Ebből aligha a gazdasági semlegesség a kivezető és felemelkedést biztosító út. Különösen, ha nem is létezik.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Ünnep és jutalom

DR. DÁVID FERENC
közgazdász, a DK országgyűlési képviselője

A lapban megjelenő hirdetések nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

Míg a Jobbik Magyarországért Mozgalom az Országgyűlésben vívja elkeseredett harcát a munkamentes december 24-ért, addig a Kereskedelemi Alkalmazottak Szakszervezete (továbbiakban: KASZ) népszavazás segítségével kívánja elérni ugyanezt a célt. Ne dolgozzon a magyar december 24-én, legyen az fizetett munkaszüneti nap.

A nagy ágazati szakszervezet így tette fel a kérdést: „Magyarországon a jelenleg hatályos jogszabályok szerint munkaszüneti napnak számít január 1., március 15., nagypéntek, húsvéthétfő, május 1., pünkösdhétfő, augusztus 20., október 23., november 1. és december 25–26. Egyetért Ön azzal, hogy a 2025-ös naptári évtől kezdődően december hónap 24. napja munkaszüneti nap legyen?” A Nemzeti Választási Bizottság (NVB) november 13-i ülésén hitelesítette azt a népszavazási kezdeményezést, amely december 24. munkaszüneti nappá nyilvánításáról szól. (A határozat még nem jogerős, az ellen 15 napon belül lehet jogorvoslatot kérni a Kúriától). A szakszervezet tehát megtette a magáét, egyszerűen – és szakszerűen – fogalmazta meg a kérdést.

Ha a kérdés megfelel a Nemzeti Választási Bizottságnak és majd a Kúriának, akkor nemcsak december 24-re, hanem más jeles napokra vonatkozóan is működtethető a népszavazás intézménye.

Amennyiben a Kúria is jóváhagyja az indítványt, elindulhat az aláírásgyűjtés, és ha összejön a megfelelő számú szignó, akkor az országgyűlés megkerülhetetlen feladata, hogy kitűzze a voksolás napját. (200 ezer választópolgár kezdeményezésére az országgyűlés köteles elrendelni az ügydöntő népszavazást.)

Számomra nem kérdés, hogy ez az aláírásszám határidőn belül meglesz. A sok milliárd forintba kerülő népszavazás mégis viszonylag könnyen elkerülhető, ha a Fidesz meggondolja magát, és élve országgyűlési többségével – a parlamenti választást megelőzően, kampányfogásként – megszavaztatja december 24. munkaszüneti nappá nyilvánítását.

Engem azonban pillanatnyilag más foglalkoztat: ha a KASZ által feltett kérdés megfelel a Nemzeti Választási Bizottságnak és majd a Kúriának, akkor nyilvánvaló, hogy nemcsak december 24-re, hanem más jeles napokra vonatkozóan is működtethető a népszavazás intézménye, valahogy így:

„Egyetért Ön azzal, hogy a 2025-ös naptári évtől kezdődően augusztus hónap 15. napja munkaszüneti nap legyen?” Ez Nagyboldogasszony napja, és azért hoztam ezt a példát, mert a KDNP már nyújtott be ez irányú törvényi kezdeményezést, mely szerint Szűz Mária mennybemenetele, vagyis Nagyboldogasszony napja is munkaszüneti nap legyen. A tervezet benyújtója (Michl József) úgy nyilatkozott, hogy egy újabb ünnepnap nem jelentene terhet a gazdaságnak, és – szerinte – a legtöbb ember számára ez egy ősi magyar ünnep, amely régóta él a közgondolkodásban. Tehát könnyen elképzelhető, hogy felbuzdulva a KASZ sikerén, újabb munkaszüneti napok iránti igények is felszínre kerülhetnek, és aztán jöhet a mindent felülíró népszavazás. Látja ennek valaki a végét?

Természetesen az év végi pörgésből nem maradhat ki a Mi Hazánk Mozgalom sem. A párt alelnöke és parlamenti képviselője, Dúró Dóra a magyar házasságok megmentése érdekében állt elő egy javaslattal. A politikus tervei szerint a 10. házassági évfordulójukat ünneplő magyar pároknak 100 ezer forint jutalmat adhatna a kormány. Nemcsak az első tíz év számít, ugyanis minden közösen töltött évtized után megajándékoznák a házasokat, mégpedig egyre nagyobb összegekkel. Megkötés, hogy a pénzt csak Magyarországon költhessék el a házasok.

Az országgyűlési határozattervezet címe: „A hosszú házasságért járó elismerés bevezetéséről”. Nem foglalkozom a javaslat indoklásával, csak annyit jegyeznék meg, hogy hazánkban 2023-ban 50 139 házasságkötés történt, és 16 791 a válások száma. Kérdezem, hogy például a házasságuk 12. évében elvált nők és férfiak fele-fele arányban visszafizetik majd az állami juttatást? És még talán anynyit hozzátennék, hogy Magyarországon több százezren élnek tartós és boldog párkapcsolatban, mindenféle hivatalos papír és kitűzött pénzjuttatás nélkül. Mert ez a történet egészen másról szól, mint a célprémium felvétele és elköltése!

Magyarországon szinte fékezhetetlen gazdasági és társadalmi válság tombol. A súlyos krízisből kivezető utat sokan keresik, sajnos egyelőre sikertelenül. Úgy hiszem, hogy a munkavállalók, nyugdíjasok és diákok millióinak sorsát a fenti kezdeményezések érdemben nem fogják javítani, arra viszont kiválóan alkalmasak, hogy elterelják a figyelmet a társadalom jelentős részét nyomasztó problémákról.

Odaítélték a Bertók László-díjat

Negyedszer ítélték oda a Bertók Lászlóról elnevezett költészeti díjat, amelyet ezúttal Rakovszky Zsuzsa Kossuth-díjas költő, író, műfordító (képünkön) kap eddigi pályájának elismeréseként. Az életműdíjas költő mellett elismernek egy fiatal pályatársat is, a kisdíjat idén Pál Sándor Attila kapja. NÉPSZAVA

Európai turnéra készülhet a Rolling Stones

Az észak-amerikai turné után a brit és a több európai ország rajongói is meghallgathatják élőben a Hackney Diamonds show-t a Rolling Stonestól. A 80 pluszos legendák 2025 tavaszára és nyarára stadionkoncert-sorozatot készülnek bejelenteni – állítja a The Sun. HVG.HU

Cseh Tamás-est a Tháliában

Zenés produkcióval bővül a Thália Színház repertoárja 2025 januárjában: érkezik a Fehér babák. Az élőzenekarral kísért előadáson Cseh Tamás és Bereményi Géza dalait Görög László rendezésében, Rakonczai Viktor zenei vezetésével adják elő a teátrum színészei. KULTURA.HU

Nem szokványos időutazás

SZUBJEKTÍV Leginkább az elegancia köti össze Gyárfás Dorka Kulka című könyvét és a Halál Velencében című monodrámát, melyet Kulka János játszik. Alkalmat adnak a személyes reflexióra.

FOTÓ: KULKA JÁNOS CSALÁDI ARCHÍVUM

Egy személyes fotó a kötetből, Kulka János boldogan a kutyájával

BALOGH GYULA

Mi a legbecsesebb kincsed? – kérdezte Kulka Jánost a most megjelent kötetben a szerző Gyárfás Dorka. A nemzet színésze erre nemes egyszerűséggel azt válaszolta: A becsületem. Kulka János nyolc évvel ezelőtt kapott stroke-ot. Azóta, ahogy a Corvina gondozásában megjelent elegáns kiállítású könyv előszavában is szerepel, nem tud többé sportolni, főzni, monológokat vagy verseket mondani, nem beszél már angolul vagy franciául, nehezen jár, és fájdalom gyötri. És hogy mit csinál? Létezik, jelen van. Ez pedig nagyon is hasonlít korábbi önmagára. Kulka, azt hiszem, vitán felül egyik legjelentősebb színészünk. Bizonyított színpadon, filmben, zenés produkciókban, lemezen, és ki tudja még, milyen műfajokban. Most azonban született róla egy nem szokványos színészkönyv. Nem is jöhetett volna létre olyan, mint a többi. Már csak azért sem, mert nem lehet vele szokásosan beszélgetni. Gyakran tőmondatokat használ. Kifejezéseket, vagy csak gesztusokkal jelez. Nemrég vállalt egy színpadi feladatot, egy monodrámát. Thomas Mann Halál Velencében című előadásában egy karmestert játszik. (Rendező: Csuja László, a könyvben is megszólal.) Kulka 2006-ban mondta fel hangoskönyvben a regényt. Ennek felvételét halljuk és közben látjuk a színészt különböző tevékenységek közben.

Jánossal a betegsége óta nem beszéltem, előtte többször interjúztunk. Sok előadását láttam. Kijöttem a Jurányiból. Egyszer csak azt vettem észre, hogy János a főbejárat előtt leült a lépcsőre, és a telefonját nyomkodja. Lassan, megfontoltan. Ugyanolyan ritmusban, ahogy egy órán keresztül jelen volt a színpadon. Gondoltam egyet, és odaléptem hozzá. Biztos ami biztos, bemutatkoztam, és kérdeztem, hogy emlékszik-e rám. Az újságíró? – kérdezett vissza. Mindketten mosolyogtunk. Olyasmi, dadogtam, aztán azt tudakolta, hogy tetszett. Mosolyogtam újra, majd elkezdte sorolni: „Főzök benne kávét, felöltözködöm, telefonálok." Egymásra néztünk, újra mosolyogtunk. Felbátorodtam: adsz interjút? – kérdeztem ösztönösen. Rám nézett, és csak annyit mondott: elfáradtam. Ezt egyébként a kötetben is többször mondta. Megjött a taxi. Felállt, elindult az autóhoz. Megint ösztönösen annyit tudtam mondani: Vigyázz magadra! Visszanézett, várt egy kicsit, és a jellegzetes orgánumán megjegyezte: vigyázok. És mosolygott. Azt hiszem, ezt a pár percet örökké magammal viszem. Hiszen minden benne volt, sűrítve. Minden, ami jellemző Kulka Jánosra.

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

A Halál Velencében című előadásban Kulka János egy karmestert játszik

INFÓ

Thomas Mann:
Halál Velencében
Jurányi/Átrium
Rendező:
Csuja László
Producer:
Orlai Tibor

INFÓ

Gyárfás Dorka
KULKA

Gyárfás Dorka:
Kulka
Corvina, 2024

Gyárfás Dorka könyve szintén egy sűrítmény. Találkozások, közös múltidézések, beszélgetések riportos lenyomata. A kötet szerzője barátokat hívott Jánoshoz, olyanokat, akik tényleg közel állnak hozzá. Velük sétál, járja be életének korábbi meghatározó helyszíneit. Ily módon sajátos időutazásba avatják be a kötet olvasóit. Mindez társul sok fotóval, annyival, hogy a könyv akár egy elegáns albumnak is beillene. A már többször emlegetett elegancia alapvetés a kötetben. A szakmai és magánéleti momentumok is ebben a mederben maradnak. Miközben nincs bennük semmilyen ködösítés vagy szerepjáték. Inkább tapintat. Ám az annál több. A legfőbb erénye azonban ennek a vállalkozásnak, hogy nem szeretne többnek látszani, mint amit ebben a helyzetben ki lehet belőle hozni. A Halál Velencében című előadásra is ez a jellemző. A kötetben is beszélnek erről a produkcióról. Kulka aggódik, hogy a nézők egy része azért nézi meg, mert sajnálni akarja. Ebben persze van is valami, viszont Jánost nem kell sajnálni. Elesettségében is erőt sugároz. Színpadi és emberi erőt. Nem hagyja el magát. Önmagából ad valami legbelsőt. A kötet és az előadás valahogy egybecseng. Mintha egymás folytatása lenne. Mindegy is, hogy melyik született előbb. A produkció végén Kulka leül egy székre, papírról felolvassa a regény utolsó passzusát. Már nem felvételről, hanem élőben. Olykor belebakizik. Megáll, majd folytatja, nagyon koncentrál. Ismét beavatottá válunk. Egy belső harc, küzdelem szemtanúivá tesz minket a színész. Aztán befejezi, a tapsrendben méltóságteljesen meghajol. (Emlékszem, a Katona József Színházban a betegsége után a Színházak Éjszakáján csak tapsrendek voltak a műsoron. Miatta. A közönség nagyon élvezte.) A legvégén integet.

A kötetben azt is kérdezi Gyárfás Dorka: Hogyan szeretnél meghalni? Könnyen, nem félek a haláltól. Várom – érkezik a válasz. Hát igen, ezt lehet így is. Ahogy Kulka csinálja, őszintén, porhintés nélkül.

A könyvből az egyik kedvenc képem, a belső utolsó. János a feje alá tett kézzel fekszik, és átöleli a kutyáját. Mosolyog, láthatóan boldog. Talán ezt kellene leginkább eltanulni tőle.

Borostyánének a Makámtól

LEMEZBEMUTATÓ A negyvenéves Makámot idén több jubileumi koncerten is hallhattuk, de a zenekarvezető, Krulik Zoltán múlt év tavaszán alakult új formációjával, a Makám Quartettel is járja az országot. A kvartetten Okos Viola hegedül és énekel, Bata István basszusgitározik, Restás Gergő ütőhangszereken játszik. – A Covid alatt és után sok új dalt komponáltam, és amikor meghallottam Violát énekelni, evidens volt, hogy ezek a dalok rá várnak. Bata Pityuval az Ady-lemezünk alatt fonódott szorosra a kapcsolat – jó vele játszani, kiváló basszusgitáros és improvizatőr. Restás Gergőt a Szimpla kertben hallottam pár éve, és kisebb nyomozásra volt szükség, hogy rátaláljak, mivel nem ismertük egymást – mesélte a formáció születéséről lapunknak múlt év nyarán adott interjújában Krulik Zoltán.

A Makám az etno-, folk- és világzene egyik legrégibb hazai követe, zenéjében a Távol-Kelet, a Balkán, a jazz és a kortárs zene hatása is fellelhető. Hangzásvilágát az etnikus és a hagyományos európai hangszerek együtthangzása tették egyedivé. Legújabb korszakát a magyar népzene archaikus formái és a dal újrafelfedezése jellemzi. Életművében egyre markánsabban vannak jelen a megzenésített versek, a kvartett is kortárs költők verseit adja elő. Ezt rögzíti a Fonó Records gondozásában most megjelent lemez, a Borostyánének, amelyen a blues és a tangó világa is feltűnik.

FOTÓ: FACEBOOK

A Makám Quartet tagjai: Krulik Zoltán, Okos Viola, Restás Gergő és Bata István

A lemez címadó dala Lackfi János költeményére készült. Falcsik Mari, László Noémi, Láng Eszter, Tóth Krisztina, Müller Péter Sziámi, Jónás Tamás, Jász Attila versei mellett a korongon szerepel még Szabó Lőrinc és Federico García Lorca „dalszövege" is. – Anyakönyv című prózakötetem írása idején kiapadt bennem a dalszövegforrás, ezért olyan verseket kerestem, amelyek dallá formálhatók. Bújtam a köteteket, folyóiratokat, néhány a világhálón, a Facebookon köszönt vissza rám – mondta el Krulik Zoltán a dalok születéséről tavalyi interjújában. A Makám Quartet november 22-én tartja lemezbemutató koncertjét a Fonó Budai Zeneházban. A koncerten vendégként fellép az 1983-ban alakult Szabó Sándor/Major Balázs Oriental Project is, amely egy ősi zeneiségből táplálkozó, héttételes szertartászenét ad elő.

TÖLGYESI GÁBOR

INFÓ

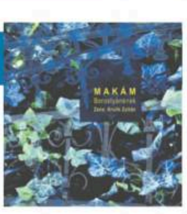

Borostyánének:
a Makám Quartet
lemezbemutatója.
November 22.,
Fonó Budai Zeneház. Vendég: Szabó Sándor/Major Balázs Oriental Project

LAPSZÉL

Összefogás az iskolai zaklatás ellen

FOTÓ: DELTA PROD/GORDON ESZTER

A Delta Produkció nagy sikerrel bemutatott Darázs című előadása az iskolai zaklatás, a feldolgozatlan, kibeszéletlen fiatalkori traumák hosszú távú hatásait tárja elénk Ördög Tamás rendezésében, Sodró Eliza és Kiss-Végh Emőke közreműködésével. A Delta Produkció azonban a színházi előadáson túl is szeretne tenni a sokakat érintő, akár életeket is veszélyeztető jelenség ellen, ezért a WMN magazinnal karöltve egy történetgyűjtő kampányt indítottak NEM OKÉ címmel. A NEM OKÉ kampány célja, hogy az iskolai bántalmazást át- és túlélők trauma- és gyógyulásbeszámolóinak segítségével reményt adjon a jelenleg érintetteknek. A WMN-hez érkezett történetekből, a ma már felnőtt érintettek írásaiból is jól látszik, hogy a gyerekkorban átélt traumák nem múlnak el nyomtalanul. A NEM OKÉ kampány végállomása a december 9-én az Átriumban megrendezendő jótékonysági est, melyen az eddigi partnerek mellé további vállalkozások, cégek, magánemberek is beállhatnak a bántalmazott gyermekek mellé. Az adományok több száz embernek biztosíthatnak helyet a Delta Produkció előadásán, valamint a hozzá kapcsolódó edukációs programban. Az edukációs foglalkozások célja, hogy segítsenek felismerni, megelőzni, valamint kiutat mutatni a bántalmazások érintettjeinek, illetve környezetüknek. NÉPSZAVA

Bezár a szegedi Jazz Kocsma

FOTÓ: FAKAN CSABA

2024 végével bezár a vidéki Magyarország egyik ikonikus zenei helyszíne, a szegedi Jazz Kocsma, amely egyszerre hivatkozott magára alternatív zenei rezervátumként, klubként és terápiás körként – jelentették be az egység Facebook-oldalán. A bezárás legfőbb okaiként a hely bérleti jogának év végi megszűnését és az egyre szaporodó anyagi terheket említik. A poszt szerint a Jazz Kocsma jövőre már nem nyit ki, a következő hetekben azonban még eseményekkel és programokkal várja a vendégeket – szombat este például a Splitmold zenél majd. Höffler Norbert, a Jazz Kocsma üzletvezető-tulajdonosa a Szegeder megkeresésére elmondta: információi szerint a kocsmának otthont adó ingatlan át lesz alakítva, a pincéből irodahelyiségnek alkalmas teret fognak csinálni. NÉPSZAVA

Az uralkodó csimpánz esete

FILM Huszonnégy év után elkészült Hollywood egyik legnagyobb hőseposzának a folytatása. Megérte a Gladiátor II-re ennyit várni? Kritikánkból kiderül.

CSÁKVÁRI GÉZA

FOTÓ: UIP-DUNAFILM

Van egy pazarul megírt és eljátszott karakter a Gladiátor II-ben: Dondus, a kicsi csimpánz, aki a folyamatos intrikáknak köszönhetően a cselekmény egy jellegzetes pillanatában Róma első számú konzulja lesz az éppen aktuális Cézár döntése alapján. Tévedés ne essék, ez direkt humor volt Ridley Scott részéről, és joggal kacagott ezen mindenki – még az, is, aki elhivatottságból komolyan szerette volna venni a filmet. De a legendás Gladiátor folytatása elveszett az elmúlt huszonnégy éves hiátusban, és minden szempontból felesleges és bosszantó folytatása lett egy életművet meghatározó alkotásnak. Miközben Ridley Scott a harmadik részről álmodozik, lassan közeledve a kilencedik X-hez, a nagy kérdés, hogy vajon elkerüli-e az anyagi bukást a folytatás – mert a kritikait biztosan nem. De Scott érettkori filmjeit tekintve nincs tragédia: amit szeret – a látványos csatákat –, még mindig nagy lelkesedéssel valósítja meg, ebben nem enged. De az a történetnek nevezett macera ne lenne. Pedig vagyunk páran, akiket ez hozna lázba. Még úgy is, hogy tudjuk, hogy Ridley mestert nem érdekli a történelmi hűség, egy látványos hacacáré neki a liblingje.

Az öt Oscar-díjjal elismert (tizenkettőre jelölték) első rész is totális fikciós képzelgés volt, de a remek fajtából. Jean-Léon Gérôme tizenkilencedik századi festménye, a Pollice Verso – azaz lefelé mutató hüvelykujj – hatására Ridley Scott azonnal rábólintott a projektre anélkül, hogy akár csak egy pillantást is vetett volna annak forgatókönyvére. Nem mellékesen a már akkor is a hatvanas éveiben járó rendező hollywoodi történelmi eposzokon nőtt fel: a Spartacus, Ben-Hur és a Kleopátra hatására lett látványba szerelmes direktor, és 2000-ben elkészíttethette a kor monumentális alkotását. Mindenki örömére.

A legendás Gladiátor folytatása elveszett az elmúlt huszonnégy éves hiátusban és minden szempontból felesleges és bosszantó folytatása lett egy életművet meghatározó alkotásnak

INFÓ

Gladiátor II
Bemutatja a UIP

A folytatás több mint triviális ötlete (bár mindkét főszereplő meghal) nem teljesen új keletű, hiszen az első film megjelenését követő években számos kísérlet történt a folytatás megírására. A zenészt, Nick Cave-et Russell Crowe és Sir Ridley Scott felkérte az első lehetséges változat elkészítésére, akinek igencsak meglódult a fantáziája. Az ő verziója az ókori Róma mitikusabb elemeire koncentrált, és Maximus a halála után a túlvilágon folytatta volna a tevékenységét. Végül Jupiter és más római istenségek megbízzák Maximust, hogy térjen vissza a Földre, hogy megtalálja és megölje Héphaisztoszt, egy korábbi istenséget, aki elárulta őket. A film azzal zárult volna, hogy Maximust elátkozzák az örökkévalóságig tartó életre, és egy montázst mutatott volna be a keresztes hadjáratokon, a második világháborún és a vietnámi háborún keresztül örökké harcoló katonáról. Jó lett volna? Ki tudja. A DreamWorks 2006-ban eladta jogokat a Paramountnak, amely 2018-ban bólintott rá a folytatásra.

A második rész cselekményét nem érdemes nagyon taglalni, hacsak annyiban nem, hogy eláruljuk, Maximus fiára, Luciusra (Paul Mescal) koncentrál, akit a gladiátor halála után „elküldtek”, most pedig rabszolgaként visszatér, és úgy dönt, a szabadságát – na meg annál sokkal többet – majd a játékok alatt eléri. Ismerős? Nem véletlen, Scott a lehető legfantáziátlanabb verziót választotta, azaz valami új kitalálása helyett ismétel. És persze van az arénában meglovagolt orrszarvú, olykor meg még cápa is, de hát valahol az egész arról szól, hogy a nép akkor boldog, ha megy a cirkusz. Ez meg ma sincsen másképp. Kicsit sajnálom, hogy Ridley mestert most nem érdekelte a színészvezetés, pedig a finom művészfilmekhez szokott Paul Mescal igényelte volna, miképpen Denzel Washington is kontroll nélkül túlripacskodja az antagonista szerepet – már az első jelenetben azt szuggerálja, hogy a szeme sem áll jól. Egyedül Pedro Pascal az, aki alanyi jogon is hiteles, ha kamera elé áll. Na meg persze a kis csimpánz. Ha trilógiává bővül az egész, remélem, ő lesz a főszereplő. Heil Dondus!

A második rész cselekményét nem érdemes nagyon taglalni, hacsak annyiban nem, hogy eláruljuk, Maximus fiára, Luciusra (Paul Mescal) koncentrál.

Festékbe szőve

FOTÓ: HEGYHÁTI RÉKA

A kiállítás Ekrem Yalcindag elmúlt évtizedeinek alkotásait tárja elénk

TÁRLAT A hol Berlinben, Frankfurtban vagy Isztambulban élő és alkotó Ekrem Yalcindag Magyarországra látogatott. Pontosabban műveivel vendégeskedik a Molnár Ani Galéria kiállítóterében Feels Like Home. Again, avagy Úgy érzem, mintha újra otthon lennék címmel. Az alkotó, noha először mutatkozik be hazánkban, érezheti magát úgy, mintha otthon lenne. A cím azonban nem erre, hanem a „vászonnal való bensőséges kapcsolatára reflektál” – tájékoztat a tárlat sajtószövege. Yalcindag Izmirben és Frankfurtban folytatott művészeti stúdiumokat. Frankfurtban a bécsi akcionizmust képviselő Hermann Nitsch tanította és vezette be a művészet rejtelmeibe. A 2022-ben elhunyt Nitsch a következőképpen vélekedett róla: „... van ereje és nagysága ahhoz, hogy különböző kultúrákat ismerjen meg és kössön össze. Munkássága sehol sem idegen, talán egy világtudat kifejeződése.” Többlakiságának köszönhetően Yalcindag nyitott arra, hogy más kultúrákat is megismerjen, például a keleti orientális művészetet transzponálja festményeibe. Az iszlám ornamentika, valamint a keleti szőnyegszövés motívumokban gazdag világa mellett a nyüzsgő nagyváros impresszióit és a Color Field irányzat örökségét is felfedezhetjük vásznain.

Ilyen Ekrem Yalcindag, a kortárs festészet egyik legkülönlegesebb alakja. Ápolja a tradíciókat, ugyanakkor nyitott az innovatív ötletekre. A sorozatokban gondolkodó alkotó Impressions from the Streets (2018) című olajvászna elsőre egy étkezőbe vagy nappaliba nyugodt szívvel leteríthető kerek szőnyegre emlékeztetheti a látogatót. Vagy céltáblára számok nélkül, díszesebb „kivitelben”. Harsány, váltakozó színű körökből épül fel, melyek az origó felé egyre kisebbek lesznek, végül csak egy pöttömnyi pont marad középen. Erre a pöttyre fókuszál szemünk és jön zavarba az optikai illúziónak köszönhetően. Yalcindag egyszerre idézi fel a mesés Keletet és nyújt képet azokról az ingerekről, amik naponta érhetik a városlakót az utcán: jelzőlámpák fényei, autók lámpái, villódzó reklámtáblák.

Az Orange-Violet (2022) ezt a kompozíciót ismétli, többféle színpárral megfestve szintén egy sorozat része. Kevésbé dinamikus, két színből: lilából és narancssárgából tevődik össze, sem szőnyeget, sem céltáblát nem látunk bele. Inkább a lenyugvó napot, amint izzó korongja lassan a horizont alá bukik. Az égitestet „körülölelő” lila az egyre sötétlő égboltot jelképezheti. Már csak a csillagok felbukkanására kell várni, ami jelen esetben nem fog bekövetkezni.

Ne térjünk még azonban nyugovóra, inkább vessünk egy pillantást Ekrem Yalcindag Natures (2023) és Infinity (2023) című munkáira. Az olajjal vászonra festett Nature, miként címe sejteti, a természet egy „szeletét” tárja elénk. Feketén ábrázol növényi ornamentumokat, amik csak úgy cikáznak a háttér rikító kékje előtt. Úgy tűnik, a körtől az alkotó nem szívesen szakad el. Ezúttal apró levelekre és növényi sejtekre emlékeztető formákat szőtt beléjük. Egymással összetapasztotta, kötötte őket, hogy még véletlenül se tudjanak különválni. De miért is akarnának? Bár nem férnek a bőrükbe, nyüzsögni látszanak, mint a hangyák. Az Infinity már közelebbről is megmutatja zsibongásukat, egységes rendszerbe szerveződő randevújukat.

Ekrem Yalcindag elmúlt évtizedeinek alkotói tevékenységét tárja elénk: kultúrák összeütköztetését, szülőföldjének kincseit, a Kelet varázsát. Ahogy az Ezeregyéjszaka meséiben szereplő Aladdinra, úgy ránk is vár „ezeregy éj”. TAKÁTS FÁBIÁN

INFÓ

Ekrem Yalcindag:
Feels Like Home. Again
Molnár Ani Galéria
Nyitva: november 31-ig

ÚJ GAZDASÁGPOLITIKA

MAGYARORSZÁG MEG TUDJA CSINÁLNI!

8. FIATALOK LAKHATÁSÁNAK TÁMOGATÁSA

▼ Vannak, akik szerint a CSOK Plusz programon túl nincs szükség újabb, a fiatalok lakhatását segítő intézkedésekre.

▲ A kormány ezzel szemben úgy gondolja, hogy támogatni kell új kollégiumok építését, és az első lakást vásárló fiatalok számára kedvezményes, 5%-os kamatozású lakáshitelt kell biztosítani.

Mondja el a véleményét Ön is!

NEMZETI KONZULTÁCIÓ

Készült Magyarország Kormánya megbízásából.

Önbizalom-növelő döntetlen

NEMZETEK LIGÁJA A magyar labdarúgó-válogatott Szoboszlai Dominik büntetőjével mentett pontot Németország ellen.

NÉPSZAVA

A magyar labdarúgó-válogatott 1-1-s döntetlent játszott kedden a Puskás Arénában a német csapattal a Nemzetek Ligája élvonalának utolsó fordulójában.

„Még ezt az 1-1-et sem érzem igazságosnak, mivel több és nagyobb helyzeteink voltak, mint a németeknek, úgyhogy már csak a pontot kell feltenni az i-re és nemcsak tizenegyesből, hanem akcióból is" – értékelt a lefújás után Szoboszlai Dominik, a magyar válogatottak csapatkapitánya, aki a 99. percben büntetőből egyenlített.

A nemzeti együttes valóban végig méltó és egyenrangú ellenfele volt riválisának, ugyanakkor Julian Nagelsmann, a németek szövetségi kapitánya kilenc helyen változtatott kezdőcsapatán a bosnyákok elleni 7-0-s sikerhez képest.

„Követtünk el hibákat, százalékosan talán többet is, mint szoktunk, főleg passzokban és egyszerű szituációkban, ennek ellenére úgy gondolom, megérdemelt ez a döntetlen, mert sok helyzetet alakítottunk ki. Volt, amikor mélyen, volt, amikor középen védekeztünk, sok párharcot vállaltunk, talán kicsit meg is leptük a németeket a váltakozó taktikánkkal" – fogalmazott Marco Rossi, a magyar válogatott szövetségi kapitánya. Hozzátette, nagy köszönet jár a szurkolóknak, szerinte nekik is köszönhető, hogy a nemzeti együttes legutóbbi 13 mérkőzését nem vesztette el hazai környezetben.

A Németországban légióskodó Schäfer András arról beszélt, örömteli ilyen eredménnyel zárni az évet, és ez kezdete lehet annak, hogy a csapat visszaszerezze az önbizalmát, akár a kapu előtt is. Az Union Berlin játékosa aggasztónak nevezte a csapat kapu előtti teljesítményét, mert szerinte nemrég még feleennyi helyzetből szereztek kétszer-háromszor több gólt.

Schäfer hangsúlyozta, szeretnének az A divízióban maradni, mert sorozatosan elitcsapatok ellen kell játszaniuk, viszont sokkal nehezebb pontokat szerezni és győzelmeket aratni, mint a B divízióban.

A magyar válogatott legközelebb márciusban a B divízió egyik második helyezettje ellen lép pályára az osztályozón, melynek első felvonása a nemzeti együttes ezredik hivatalos mérkőzése lesz. Az a pénteki sorsoláson derül ki, hogy Ausztria, Görögország, Ukrajna vagy Törökország lesz a riválisa. Rossi a lehetséges ellenfelek kapcsán azt mondta, mindegyikük ellen ötven-ötven százalék lesz az esély a továbbjutásra.

NL, 6. (utolsó) forduló

A divízió:
3. csoport: Magyarország–Németország 1-1, Bosznia-Hercegovina–Hollandia 1-1. **A végeredmény:** 1. Németország 14 pont, 2. Hollandia 9, **3. Magyarország 6,** 4. Bosznia-Hercegovina 2.
B divízió:
1. csoport: Csehország–Grúzia 2-1, Albánia–Ukrajna 1-2. **A végeredmény:** 1. Csehország 11 pont, 2. Ukrajna 8, 3. Grúzia 7, 4. Albánia 7.
4. csoport: Montenegró–Törökország 3-1, Wales–Izland 4-1. **A végeredmény:** 1. Wales 12 pont, 2. Törökország 11, 3. Izland 7, 4. Montenegró 3.
C divízió:
1. csoport: Szlovákia–Észtország 1-0, Svédország–Azerbajdzsán 6-0. **A végeredmény:** 1. Svédország 16 pont, 2. Szlovákia 13, 3. Észtország 4, 4. Azerbajdzsán 1.
D divízió:
2. csoport: Málta–Andorra 0-0. **A végeredmény:** 1. Moldova 9 pont, 2. Málta 7, 3. Andorra 0.

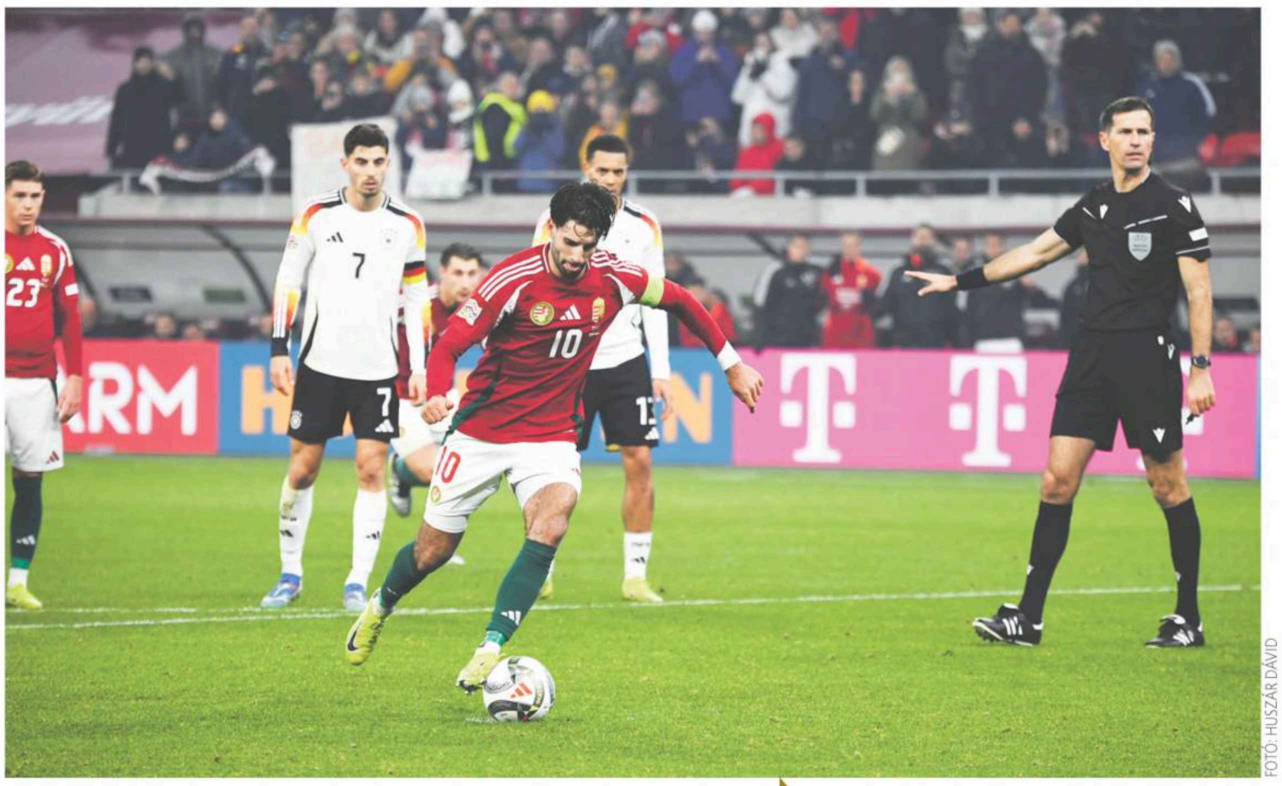
FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Szoboszlai Dominik a hajrában értékesítette a büntetőt, így a magyar játékosok jobb szájízzel zárhatják az évet

Nem maradt el a büntetés

FOTÓ: NURPHOTO VIA AFP/ALEX NICODIM

Románia labdarúgó-válogatottja 3-0-s végeredménnyel megkapta a három pontot a Koszovó elleni Nemzetek Ligája-mérkőzés ügyében. Mint ismert, a vendégcsapat játékosai a 93. percben 0-0-s állásnál levonultak a pályáról, miután a hazai szurkolók Szerbiát kezdték éltetni. Az ítélet nem jogerős, a koszovóiak fellebbezhetnek a nemzetközi Sportdöntőbíróságnál.

A románok sem úszták meg a büntetést, többrendbeli vétség miatt összesen 128 ezer eurót kell megfizetniük, valamint a válogatottnak a soron következő hazai meccsét zárt kapuk mögött kell játszania. Az UEFA döntése nyomán a C divízióban a románok 18 ponttal megnyerték a csoportjukat, míg Koszovó tizenkettővel a második helyen végzett.

Hertha: újabb Dárdai távozhat

NÉMETORSZÁG Ifjabb Dárdai Pál a télen távozhat a német másodosztályban szereplő Hertha BSC-től – írja a helyi Berliner Zeitung. A lap szerint a nehéz anyagi helyzetben lévő klub öt játékosától is elköszönne: Andreas Bouchalakis, Smail Prevljak, Bilal Hussein és Gustav Christensen mellett az itthon Dárdai Palkóként emlegetett játékosra sem tartana igényt.

Az egyszeres magyar válogatott futballista ugyan tíz meccsen pályára lépett már ebben a szezonban a Herthában, de csupán 257 percet töltött a pályán, így jelenleg nem sok esélye van arra, hogy visszaverekedje magát a nemzeti együttesbe. Dárdait 2026 nyaráig köti szerződés Berlinbe, ugyanakkor a hírek szerint maga a játékos is nyitott a távozásra.

Az előző idényben még Dárdai Pál irányította az együttest, a korábbi szövetségi kapitány nemrég játékosmegfigyelőként tért vissza a klubhoz. A 11-szeres válogatott Dárdai Márton alapember a berlinieknél, a legifjabb testvér, Bence viszont nyáron az élvonalbeli Wolfsburg játékosa lett. NÉPSZAVA

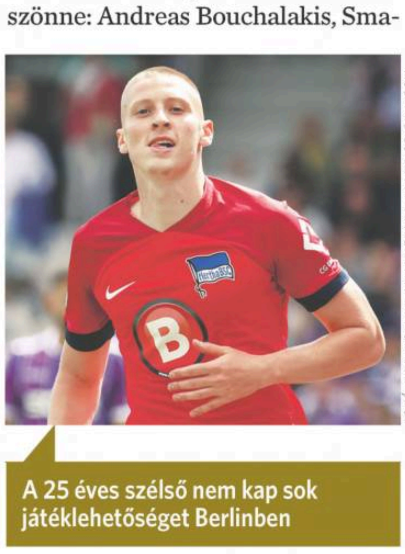
FOTÓ: DPA PICTURE-ALLIANCE VIA AFP/FRISO GENTSCH

A 25 éves szélső nem kap sok játéklehetőséget Berlinben

A NAP KÉPE

FOTÓ: AFP/SEBASTIEN SALOM-GOMIS

ÚJABB 24 ÓRÁS CSÚCS

Yoann Richomme megdöntötte a 24 órás szóló vitorlázás csúcsát a Vendée Globe földkerülő versenyen. A francia hajós egy nap alatt 551,84 mérföldet (1021,7 km) tett meg, ezzel honfitársa, Nicolas Luven múlt csütörtökön elért rekordját (546,6 mérföld) javította meg. Richomme a negyedik helyen vitorlázik, hátránya 31,8 mérföld az éllovas brit Sam Goodchild mögött. Weöres Szabolcs, aki kénytelen volt megállni Las Palmasnál, hogy megjavítsa a borulásban sérült vitorláit, alaposan leszakadt a mezőnytől, a 39. helyen halad, hátránya 1147 mérföld az elsőhöz képest.

LAPSZÉL

Genoa: világbajnok vált világbajnokot

FOTÓ: AFP/LOIC VENANCE

Alberto Gilardinót a francia Patrick Vieira váltja az olasz labdarúgó-bajnokságban 17. helyen álló Genoa vezetőedzői posztján. A játékosként 2006-ban világbajnok Gilardino 2022 júliusától irányította a csapatot, mellyel első szezonjában visszajutott az élvonalba a Serie B-ből, majd az előző kiírásban a 11. helyen végzett. A mostani idényben viszont nem megy az együttesnek, 12 forduló után mindössze tíz ponttal áll, így a klubvezetők kedden elköszöntek az olasz szakembertől. MTI

Beszáll a Red Bull a kézilabdába

Az Odense női kézilabdacsapatának 2025-től a Red Bull lesz a főszponzora. A felek három és fél éves megállapodást jelentettek be. A Sydbank és az 5E Byg cégekkel sem szűnik meg az együttműködés, így a klub minden korábbinál stabilabb lábakon áll majd. Lasse Honoré, az Odense vezérigazgatója úgy fogalmazott, a klubot Európa nyolc legjobb csapatából az abszolút élcsapatok közé tudják emelni. NÉPSZAVA

Visszavonul Bö az olimpia után

FOTÓ: AFP/CHRISTOF STACHE

A 2025/26-os, olimpiai szezon után befejezi pályafutását a norvégok klasszis sílövője, Johannes Thingnes Bö. A 31 esztendős sportoló eddig 76 világkupa-győzelmet aratott – csak honfitársa, Ole Einar Björndalen jobb nála ebben a mutatóban 93 sikerrel –, az összetett vk-t pedig ötször nyerte meg. A világbajnoki címek számában holtversenyben vezet Björndalennel (20-20), de ezen a februári, svájci vb-n módosíthat. A vb-kről összesen 38 érme van. Az olimpiákat tekintve öt arany-, két ezüst- és egy bronzéremmel rendelkezik, de ezen a mérlegen is javíthat majd a 2026-os játékokon. MTI

Farkas Balázs szingapúri bravúrja

Farkas Balázs szerdán nagy bravúrt bemutatva legyőzte a hatodik kiemelt, egyiptomi Faresz Desszukit, ezzel bejutott a legjobb nyolc közé a fallabdázók körversenyének 120 ezer dollár összdíjazású szingapúri tornáján. A világranglistán 40. magyar játékos ezzel karrierje eddigi legnagyobb sikerét érte el. Farkas pénteken folytatja a küzdelmeket. NÉPSZAVA

Fütyültek a brazilokra

IKSZEK Noha Dorival Júnior szakvezetőnek és Raphinhának tetszett a játék, az ismét nyeretlen seleção úgy „fejlődik”, hogy blamázst blamázsra halmoz.

HEGYI IVÁN

„Minden pillanatban fejlődünk” – ezt tudta mondani Dorival Júnior brazil szövetségi kapitány az Uruguay elleni 1-1 után, amely a seleção hetedik döntetlenje volt az idén, hat győzelem és egy vereség (Paraguay 0-1) mellett.

18 pont
nem túl sok a 12 tétmérkőzéshez képest

Ebben az a jó – már amennyire –, hogy a jelek szerint nemcsak bennünket, hanem Brazília lakosságát is hülyének lehet nézni. Mert az újabb „iksz” a brazil válogatott legmelankolikusabb éveinek egyikét zárta le a keserves előzményeknek megfelelő módon, és az 1-1 valós értékét hűen tükrözi a dél-amerikai vb-selejtezők jövő márciusig megmerevedő tabellája Brazília szégyenletes ötödik helyével, amit az eddigi 12 mérkőzésen megszerezhető pontok felével (18) „ért el” az együttes.

A salvadori Fonte Nova stadionban átható füttykoncerttel búcsúzott a csapattól a közönség, amely nem töltötte meg a stadiont, mert a 600 realos prémiumjegyek szinte egyáltalán nem keltek el. (A legolcsóbb belépő 100 real volt.)

A Rodrygo sérülése miatt legújabban a 10-es sárga mezt viselő barcelonai Raphinha – Dorivalhoz hasonlóan – más meccset látott, mint a nagyvilág: „Nagyon büszke vagyok mindenkire, aki ma játszott – jelentette ki –, mert mindent megtettünk, hogy kivívjuk a sikert. Nem értük el azt az eredményt, amelyet szerettünk volna, de ezzel a teljesítménnyel nehéz lesz legyőzni bennünket.”

Valójában kétségbeesett küzdelmet lehetett tapasztalni az uruguayi tizenhatos környékén; e zóna minden centiméterét bebarangolta a brazil válogatott, túlnyomórészt anélkül, hogy helyzetet tudott volna kialakítani. Pedig a második félidőben Dorival már öt csatárt játszatott, pontosabban az arsenalos Gabriel Martinellit a középpályára vezényelte, ahol majdnem olyan idegenül mozgott, mint Robinho a hűvösön. Miközben mindinkább eluralkodott a szervezetlenség, elöl Igor Jesus a láthatatlan embert alakította, Vinícius Júnior csak időnként villant fel, Savinho belebonyolódott cselesnek szánt sajnálatos mozdulataiba, a helyére beküldött Estêvão pedig taccsra „passzolt”, aztán leszúrta társát, amiért az nem érte el az elérhetetlen labdát.

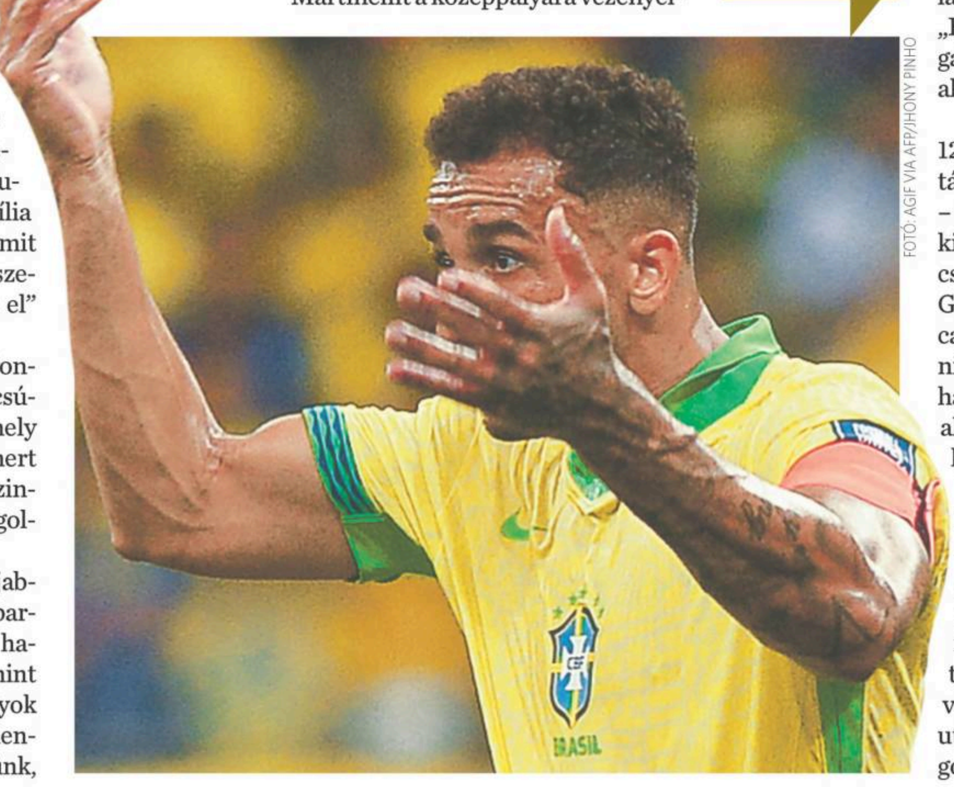

Nehezen emésztik meg a brazilok, hogy ezúttal sem tudtak győzni

FOTÓ: AGIF VIA AFP/JHONY PINHO

Az Estado de Minas című brazil lap a lényegre tapintott főcímében: „Brazília továbbra is keresi önmagát Dorival Júnior parancsnoksága alatt.”

A szakvezető az idén 3 kapust, 12 védőt, 11 középpályást és 13 csatárt – összesen tehát 39 labdarúgót – szerepeltetett, és a számokból is kiolvasható, hogy nem találta meg csapatát, még akkor sem, ha Bruno Guimarães mind a 14 meccsen, Lucas Paquetá 13 találkozón, míg Danilo, Marquinhos, Savinho, Raphinha, Rodrygo és Vinícius egyaránt 11 alkalommal játszott. (Pardon, a pályán volt.)

Brazíliában a „versenyképtelen” védekezést is bírálják – noha az idei 14 mérkőzésen kapott 12 gól egyáltalán nem ijesztő –, ám a leghevesebb kritika a támadójátékra, illetőleg annak szegényes repertoárjára zúdul. Az elégedett Dorival Júniortól a szerda hajnali meccs után igyekeztek megtudakolni, mit gondol a jövőjéről, mire a kapitány azt felelte, hogy efféle felvetésekkel érdemesebb Ednaldo Rodrigueshez és Rodrigo Caetanóhoz, a szövetség elnökéhez és igazgatójához fordulni.

Kérdés, meddig lesz Rodrigues elnök, hiszen áprilisban tisztújító közgyűlést tart a brazil futballszervezet, és a hírek szerint Ronaldo kész harcba szállni az elöljárói posztért. Márpedig ellene tényleg nem lesz könnyű nyerni...

Dorival Júnior nem találja a csapatát, idén 39 labdarúgót próbált ki a válogatottjában

Bár a brazilok nyilván azt kívánnák, hogy lenne a Fenomén húsz évvel fiatalabb, és ne az elnöki székért, hanem a pályán mozgolódna. A kiábrándító valóság azonban az, hogy Brazíliának szorongva kell készülnie a jövő évi folytatásra, már csak azért is, mert a következő két forduló szintén nem tűnik egyszerűnek: előbb Kolumbia, majd (idegenben) a listavezető Argentína csapata lesz az ellenfél.

A nyomás legalább akkora, mint a színfalak mögött Dorivalon. Ám a földkerekség számára nem az a kérdés, hogy az idáig örökké vb-résztvevő, ezzel is egyedülálló brazilok eljutnak-e a világbajnokságra, hanem az: vajon az ellenállhatatlan sambafutball a világörökség része – volt?

Véget ért Nadal karrierje

TENISZ A holland válogatott 2-1-re legyőzte a spanyol csapatot a tenisz Davis-kupa málagai nyolcas döntőjének negyeddöntőjében, így elsőként bekerült az elődöntőbe.

A párharc első mérkőzését spanyol részről a 22-szeres Grand Slam-győztes Rafael Nadal vívta, aki 6:4, 6:4-re kikapott Botic van de Zandschulptól. A 38 éves mallorcai teniszezőnek ez volt mindössze a második veresége a Davis-kupában, az elsőt 2004-ben, a debütálásakor szenvedte el.

„Nincs sérülésem, nincs semmi, ami miatt azt mondtam volna a kapitánynak, hogy nem állok készen a játékra. Ő úgy döntött, betesz a csapatba, én pedig hálás vagyok a lehetőségért – fogalmazott veresége után Nadal. – Az első meccsemen és az utolsón is kikaptam a Davis-kupában. Bezárult a kör. Nem vagyok fáradt, amikor teniszezem, de egyszerűen el kell fogadnom, hogy a testem már nem akarja, hogy játsszak. Leginkább azt szeretném, ha úgy gondolnának vissza rám, mint egy jó emberre egy mallorcai kis faluból” – tette hozzá a spanyol sztár, aki már korábban bejelentette, hogy ezen a tornán búcsúzik a profi tenisztől. Nadal – aki pályafutása során összesen 92 tornát nyert meg, volt olimpiai bajnok is – hozzátette: a beválogatása nem működött, ha ő lenne a kapitány, a folytatásban inkább másnak adna lehetőséget.

A házigazda spanyolok ugyanakkor nem jutottak be az elődöntőbe, Carlos Alcaraz hiába győzött Tallon Griekspoorral szemben, a továbbjutásról döntő páros meccset a hollandok nyerték.

A második negyeddöntőben Németország 2-0-ra győzte le Kanadát, míg csütörtökön Egyesült Államok–Ausztrália, valamint Olaszország–Argentína párharccal folytatódik a küzdelem.

NÉPSZAVA

„Nem vagyok fáradt, amikor teniszezem, de egyszerűen el kell fogadnom, hogy a testem már nem akarja, hogy játsszak.”

Vereséggel búcsúzott a 22-szeres Grand Slam-győztes

E WORLD CUP
OF TENNIS

FOTÓ: AFP/THOMAS COEX

HIRDETÉS

Szállodai élmények ajándékba!

Lepje meg szeretteit, barátait, munkatársait, üzleti partnereit egy különleges ajándékkal!

Vegyen Dráva vouchert: www.dravahotel.hu

NÉGYCSILLAGOS KÉNYEZTETÉS
WELLNESS ÉLMÉNYEK
KÜLÖNLEGES ALKALMAK
SPORTOS KALANDOK
MICE ÜZLETI TALÁLKOZÓK
KULTURÁLIS KIKAPCSOLÓDÁS

DRAVA HOTEL
THERMAL RESORT ★★★★
HUNGARY HARKÁNY
www.dravahotel.hu

Dráva Hotel Thermal Resort****
7815 Harkány, Bartók Béla u. 1.
Telefon: +36 72/580 980
reservation@dravahotel.hu

facebook.
Dravahotel Thermal Resort Harkány****
Instagram drava_hotel

www.dravahotel.hu
Jobb, mint otthon!

Felemás a Starship 6. tesztje

A SpaceX űrhajójának hatodik tesztjén a tervek szerint megismételték volna az októberi teszt bravúrját, az indítóállás tornyának karjaival kapták volna el a visszatérő Super Heavyt. A rendszer valamilyen okból a művelet leállítása mellett döntött, így a hordozórakéta a Mexikói-öböl vizében, a Starship az Indiai-óceánban landolt. RAKÉTA

Csaknem kétmilliárd egy nyakékért

Az előzetesen becsült ár duplájáért, 4,26 millió svájci frankért (1,9 milliárd forintért) kelt el egy genfi árverésen az a gyémántokkal díszített nyakék, amelynek története Mária Antónia francia királynéhoz köthető. A XVIII. századi nyakék három sorban elhelyezett 500 gyémántból áll, két oldalán gyémántokból kialakított bojtokban végződik. MTI

Eltévedt egy császárpingvin

A császárpingvin az antarktiszi vizek lakója, ezért rendkívüli meglepetést okozott, amikor egy délnyugat-ausztrál tengerparton meglátták a vízből kitotyogó példányt. A madár jelenleg vadállatgondozó kezében van. A pingvin valószínűleg egy tengeráramlatot követhetett táplálékszerzés céljából, s így került 3400 kilométerre otthonától. NATGEO

Rajtunk múlik a védettség

KIBERBŰNÖZÉS Naponta átlagosan 72 millió forintot csalnak ki a magyar lakosságtól a bűnözők, akik az áldozatok „segítsége” nélkül nem tudnának lopni.

BERNAU PÉTER

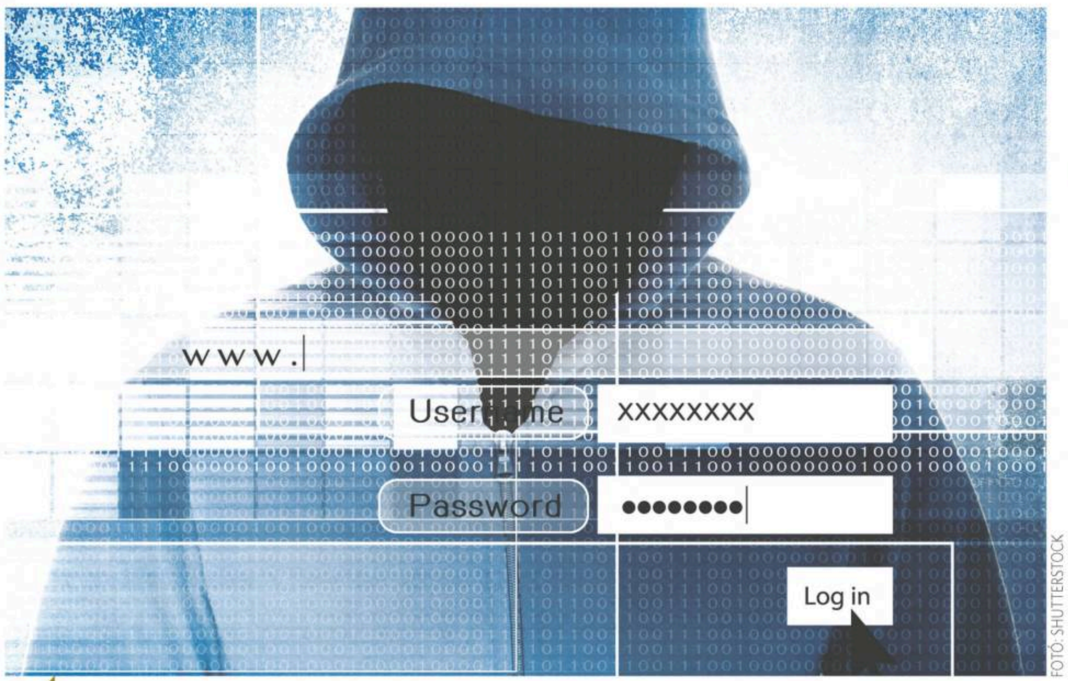

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Ha mindenki betartaná az alapvető biztonsági szabályokat – nem adunk ki banki adatot idegennek, nem kattintunk ellenőrizetlen linkre, nem hívunk fel ismeretlen számot –, akkor a netes csalók gyakorlatilag esélytelenek lennének arra, hogy megszerezzék a pénzünket. Többek között ez hangzott el a rendőrség által szervezett háttérbeszélgetésen, amelynek a kiberbűnözés volt a témája. „Az elkövetők módszerei nem nagyon változnak, ők csak használják a technikai fejlődés lehetőségeit, például a mesterséges intelligenciát (MI) – mondta Halász Viktor rendőr százados, a Nemzeti Nyomozó Iroda Kiberbűnözés Elleni Főosztály felderítő osztályának szakértője. – Miután a tetteseket nehéz elfogni – sokszor külföldről követik el a bűncselekményt –, ezért elsősorban a pénz visszaszerzésére koncentrálunk, az áldozatoknak ez a fontosabb. Ha kiderül, hogy áldozattá váltunk, minél gyorsabban be kell jelenteni a bűncselekményt az adott bank felé, és feljelentést tenni a rendőrségen. Ha napokig vár valaki, akkor jelentősen csökkennek az esélyei a pénze visszaszerzésére. Közeledik a karácsony, ilyenkor a csalók is aktívabbak, a nagyon kedvező ajánlatoknál mindig érdemes gyanakodni, és ilyenkor sajnos megnő azoknak az internetes oldalaknak is a száma, ahonnan valójában nem lehet vásárolni, csak a pénzünk megszerzése a cél. Ha nem kattintunk gyanús oldalra, akkor szinte teljesen védve vagyunk.”

A világban idén októberig 9 ezer milliárd dollárt szereztek meg a csalók, szakértők számításai szerint ez az összeg 2029-ben elérheti a 15 ezer milliárd dollárt

A Népszava kérdésére, hogy a MI-vel elkövetett visszaélésekkel szemben mit tehetünk, Halász azt válaszolta, hogy az ezek elleni harc még gyerekcipőben jár, sajnos ma még nem lehet megakadályozni a bűncselekményeket. Hozzátette: mivel egyelőre a hagyományos bűnelkövetési módszerek is hatékonyan működnek, a csalók körében még nem terjedt el a MI használata.

Sonjic László, az OTP Bank biztonsági igazgatóságának vezető tanácsadója leszögezte, a pénzintézetek fizetési rendszerei abszolút biztonságosak, ezeket folyamatosan fejlesztik. Kiemelten fontos a személyes adatok védelme. „A bankkártyához tartozó PIN-kódot ma már szinte senki sem adja ki idegennek, ez rögzült az emberek fejében, de az internetes bankjához tartozó jelszóval már nem ennyire körültekintő az emberek jelentős része. Azt kell mindenkinek megérteni és erre figyelni, hogy a pénzintézetek telefonon sosem kérnek el az ügyfeleiktől banki adatokat. Az azonosítás során kizárólag személyes adatokra, a leggyakrabban a születési helyre és időre vagy az édesanya lánykori nevére kérdeznek rá. Az emberek megfelelő tájékoztatásában óriási a szerepe a nyilvánosságnak, az unokázós csalások például szinte teljesen megszűntek, köszönhetően a témáról készült mozifilmnek és a rengeteg, ezzel foglalkozó újságcikknek.”

„Azonban hiába biztonságosak a pénzügyi rendszerek, ha mi magunk engedjük be a csalókat – tette hozzá Sütő Ágnes, a KiberPajzs társprojekt-igazgatója, a Magyar Bankszövetség főtitkárhelyettese. – A digitális világban mi vagyunk a leggyengébb láncszem. A világban minden tizedmásodpercben megpróbálnak valahol elkövetni egy kiberbűncselekményt. Az FBI tavalyi jelentése szerint minden korosztály veszélyben van, mivel a megszerzett banki adatokkal gyakran az összes pénzt ellopják egy-egy számláról. Általában az idősebb korosztály kára sokkal jelentősebb, mert már több a megtakarítása. A világban idén októberig 9 ezer milliárd dollárt szereztek meg a csalók, szakértők számításai szerint ez az összeg 2029-ben elérheti a 15 ezer milliárd dollárt. Magyarországon naponta átlagosan 72 millió forintot szereznek meg a kibercsalók.”

Ha áldozattá váltunk, minél gyorsabban tegyünk bejelentést az adott bank felé, és feljelentést a rendőrségen.

Az Igazságügyi Minisztérium tizenegy éve működtet éjjel-nappal ingyen hívható telefonszámot (06-80-225-225), ahol bejelentést lehet tenni, ha valaki csalás áldozata lett. Ezenkívül tizenhét áldozatsegítő központ várja azokat, akiket meglopták, becsaptak. Az áldozatsegítő központokban nemcsak pszichológusok és jogászok nyújtanak segítséget a trauma feldolgozásában, hanem azonnali anyagi támogatást is kapnak azok, akiknek az összes pénzét ellopták a számlájáról.

Kamuvideó Schwab Richárdról

Schwab Richárd belgyógyász-gasztroenterológus és csapata, valamint Friderikusz Sándor is feljelentést tett, miután az interneten elkezdett terjedni egy mesterséges intelligenciával készített deepfake videó kettejük állítólagos beszélgetéséről. A videóban a kamu-Schwab elmarasztalja az orvosokat a vérnyomáscsökkentő gyógyszerek felírása miatt, és az állítólag általa fejlesztett csodaszert reklámozza ezek helyett a szintén kamu Friderikusznak. Schwab Richárd közleményében leszögezte, nem árulnak vagy reklámoznak étrend-kiegészítő termékeket és gyógyszereket.

ERŐS SZÉL, ESTE ESŐ VÁRHATÓ

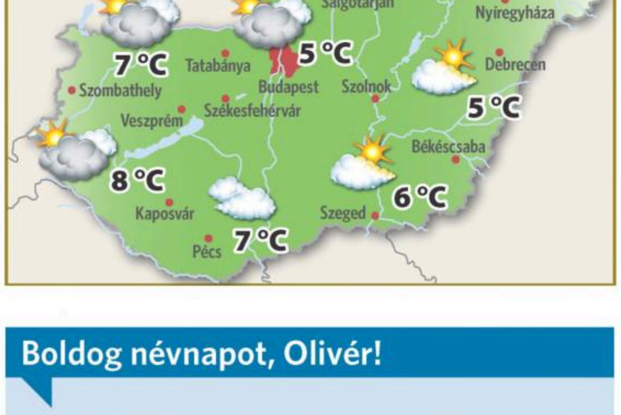

Boldog névnapot, Olivér!

Az Olivér férfinév a latin olivarius szóból származik, jelentése: olajfát ültető.

KENÓ November20.

2	7	9	12	14	17	18	25	33	42
45	49	51	53	56	57	58	61	62	63

Rosszul állunk az éghajlatvédelem terén

KLÍMA A hatvannégy vizsgált ország között Magyarországot a 45. helyre rangsorolja az éghajlatváltozási teljesítési mutató (CCPI), amelyet tegnap hoztak nyilvánosságra Bakuban, az ENSZ 29. klímacsúcsán. A CCPI azt jelöli, hogy az egyes országok az elmúlt év során mennyit haladtak az üvegházhatású gázok csökkentése, a megújuló energiák elterjesztése, az energiafogyasztás mérséklése és a hatékony éghajlatvédelmi stratégiák megalkotása terén. A Germanwatch nevű német civil szervezet által összeállított CCPI szerint egyetlen ország se érdemelte ki a kiváló (az első három) helyezést. A legjobb három országnak Dánia, Hollandia és az Egyesült Királyság bizonyult, a legrosszabbnak az Egyesült Arab Emírségek, Szaúd-Arábia és Irán.

FOTÓ: SHUTTERSTOK

Egyetlen ország se érdemelte ki a kiváló (az első három) helyezést

A szakértők szerint Magyarországon nincsenek megfogható jelei annak, hogy a kormány elkötelezett lenne az üvegházhatású gázok kibocsátásának olyan mértékű csökkentése mellett, amely megfelelne az európai uniós célkitűzéseknek. Nincs érdemi program a lakóépületek energetikai korszerűsítésére. Hatalmas állami támogatásokat kapnak olyan beruházások, amelyek jelentősen növelik az energiafelhasználást és szén-dioxid-kibocsátást. Nem látszik, miként csökkentenék a közlekedési eredetű kibocsátásokat. Az éghajlatvédelemben az előrelépést nagymértékben hátráltatja a civil szervezetekkel szembeni nagy fokú politikai diszkrimináció és az a tény is, hogy a kormányközeli média gyakran félretájékoztatja a lakosságot a környezetvédelmi, éghajlatvédelmi témákkal kapcsolatosan.

„A kormánynak a jelenleginél sokkal nagyobb összegeket kellene fordítania egyebek mellett az épületek korszerűsítésére, valamint a közösségi közlekedés, illetve a vasút finanszírozására, továbbá a rászoruló háztartások pénzbeni támogatására. Mindere a forrásokat a súlyosan környezetszennyező, egészségkárosító tevékenységek támogatásának megszüntetésével, illetve fokozott megadóztatásával lehet előteremteni” – jelentette ki Lukács András, a Levegő Munkacsoport elnöke.

NÉPSZAVA

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban
Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes:
HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA
Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952–2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu
Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.
Partnereink:
IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap
2024. november 22., péntek
152. évfolyam, 272. szám
Ára: 560 forint

Lepusztult gyerekmentés

PENÉSZ A miskolci gyerekotthon borzalmas állapotú fürdője nem kivétel, az általános állapotokat tükrözi az ágazatban dolgozók szerint.

MUHARI JUDIT

– Általános ez az állapot a gyerekotthonokban, de vannak rosszabbak is – így vélekedtek vidéki intézményekben dolgozók, akiket azokról a fotókról kérdeztünk, amelyeket Magyar Péter, a Tisza Párt elnöke tett közzé a miskolci otthon lepusztult fürdőjéről. Egy szakember azt mondta: „Borzalmas állapotban van a helyiség, de ennél sokkal rosszabbak is vannak.” Egy másik dolgozó úgy vélekedett: az állami intézmények többsége hasonlóan régimódi, felújításra nincs pénz. Tud olyan esetről, hogy egy kazán kicserélése hónapokig tartott, s addig a fürdőkben nem volt fűtés. Egy másik informátorunk, akinek az ország több intézményére is rálátása van, azt mondta: a miskolci otthonnál sokkal jobbak és sokkal rosszabbak is vannak, de az általános, hogy felújításra, karbantartásra nincs pénz.

Fülöp Attila szakállamtitkár a gyermekjogok világnapja alkalmából tegnap azt mondta: eleget tesznek a gyermekvédelmi gondoskodásban élők iránti felelősségének.

CIKKÜNK AZ 5. OLDALON

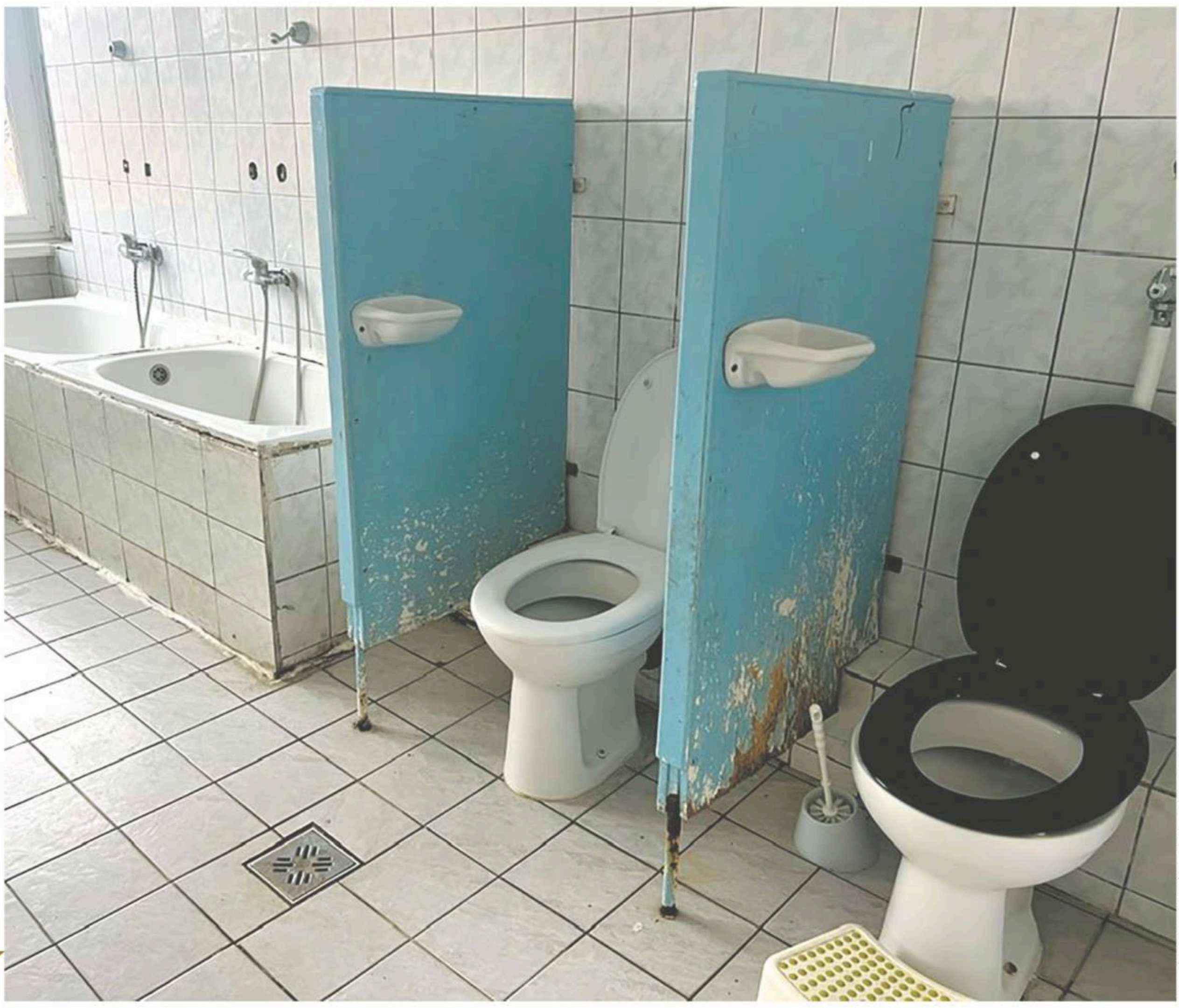
FORRÁS: MAGYAR PÉTER FACEBOOK-OLDALA

Gyerekmosdó a gyerekbarát kabinet tizennegyedik évében, Miskolcon

FOTÓ: AFP/ALEXANDER NEMENOV

Interkontinentális ballisztikus rakétavető a győzelem napi parádén

Moszkva megfenyegette a világot

ESZKALÁCIÓ Kijev tegnap azzal vádolta meg Oroszországot, hogy interkontinentális ballisztikus rakétával támadta a kelet-ukrajnai Dnyipro városát. Zelenszkij elnök azt mondta: a csapás minden jellemzője – a nukleáris robbanófejjel felszerelhető – „ICBM-ek képességeire” vall. Állítása estére beigazolódott. Vlagyimir Putyin orosz elnök esti tévébeszédében közölte, hogy harci körülmények között tesztelték egy hiperszonikus, nem nukleáris ballisztikus rakétájukat. Jójárt Krisztián biztonságpolitikai szakértő a Népszavának elmondta, hogy az Oresnyik néven említett közepes hatótávolságú fegyver nukleáris robbanótöltetek hordozására alkalmas, azaz tesztelése stratégiai fenyegetésnek minősül. Moszkva a kilövés előtt forródróton értesítette Washingtont a robbanótöltetek nélküli bevetésről.

RÉSZLETEK A 8. OLDALON

Hadüzenet a fővárosi parkolóautomatáknak

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

Már a jövő héten napirendre kerülhet a parkolóautomaták leszerelése

LÉPÉS Leszereltetné az összes parkolóautomatát Budapesten Vitézy Dávid, helyette egységes fővárosi mobilfizetési rendszert vezettetne be. A kerületi parkolási társaságoknál kézen-közön jelentős parkolási bevétel tűnik el, ezért javasol egy teljesen új rendszert a Podmaniczky Mozgalom vezetője, aki már főpolgármester-jelölti kampányában is hadat üzent a parkolóautomatáknak. A kampányígéreteinek megvalósításában ütemesen haladó Vitézy a Népszava információi szerint már a Fővárosi Közgyűlés jövő heti ülésén javaslatot tesz a rendkívül költségesen üzemeltethető automaták leszerelésére.

FOLYTATÁS A 4. OLDALON

Nyitott mondat
A káosz, amit életnek nevezünk

4 OLDALAS
MELLÉKLET A MAI LAPSZÁMUNKBAN

290 800 forintra nő a minimálbér

KERESETEK Az idei 266 800 forintról 290 800 forintra emelkedik jövőre a bruttó minimálbér összege, a garantált bérminimum pedig 2025 januárjától az idei bruttó 326 ezer forintról 348 800 forintra nő – erről állapodtak meg tegnap délután a szakszervezetek és a munkaadók. A minimálbér emeléséről három évre szól a megállapodás, eszerint jövőre 9 százalékkal, 2026-ban 13, majd 2027-ben 14 százalékkal emelkedne a legkisebb kötelező bér. Ez azt jelenti, hogy 2026-ban 328 600 forintra, 2027-ben pedig 374 600 forintra emelkedik a bruttó minimálbér.

A garantált bérminimum összegét illetően csak a jövő évre vonatkozóan tartalmaz számokat a megállapodás, eszerint január 1-től 7 százalékkal, 348 800 forintra nő bruttó összege.

FOLYTATÁS A 6. OLDALON

Január 1-től a minimálbér nettó összege 193 382 forintra nő.

Netanjahu körözés alatt

HÁGA Korábbi fenyegetését beváltva tegnap nemzetközi elfogatóparancsot adott ki a hágai Nemzetközi Bíróság (ICC) Benjamin Netanjahu izraeli miniszterelnök, Joáv Galant menesztett védelmi miniszter és Mohammed Deif, a Hamász – izraeli források szerint – mára likvidált katonai vezetője ellen. Netanjahut és Galantot emberiesség elleni és háborús bűncselekményekkel vádolják, amelyet parancsukra az izraeli hadsereg a gázai offenzíva során követett el. Ezek közé tartozik a civil lakosság éheztetése, az ellenük folytatott kegyetlen bánásmód, irányított támadások. Netanjahu hivatala antiszemitának, Szijjártó Péter magyar külügyminiszter szégyenletesnek nevezte a bíróság döntését.

BŐVEBBEN A 7. OLDALON

Netanjahu az első demokratikus állam vezetője, aki ellen a hágai bíróság elfogatóparancsot adott ki

FOTÓ: AFP/NIR ELIAS

AJÁNLÓ

Van olcsóbb az orosz gáznál

Valótlan az a kormánypropaganda-fordulat, miszerint oroszgázárunk lenne a legversenyképesebb Európában. Egyértelműen ezt tükrözi a Népszava számítása, amelyet az EU statisztikai hivatalának szeptemberi frissítése utáni adatokból végeztünk el. **2. oldal**

Már nem zsarolnak

Eltűntek az Inc Ransom nevű nemzetközi hackercsoport blogjáról a Védelmi Beszerzési Ügynökség honlapjáról ellopott, majd közzétett dokumentumok. Ezzel egy időben az aktuális zsarolások listájáról is lekerült a VBÜ neve. **3. oldal**

Politikai aljasság

A választókerületek átrajzolása után Budapesten sok helyen értelmét veszíti a pozícióban lévő egyéni képviselő fogalma. **4. oldal**

Létezik olcsóbb gáz az orosznál

FŰTÉS Bár erőfeszítéseket igényelne, nem lenne lehetetlen Putyinénál kedvezőbb árú fűtőanyagot találnunk a piacon. Az Orbán-kabinet viszont érdemben nem törekszik a leválásra.

MARNITZ ISTVÁN

Valótlan az a kormánypropaganda-fordulat, miszerint oroszgázárunk lenne a legversenyképesebb Európában. Egyértelműen ezt tükrözi a Népszava számítása, amelyet az EU statisztikai hivatalának szeptemberi frissítése utáni adatokból végeztünk el. A megállapítás azért is helyénvaló, mert Moszkva államonként más-más tarifát szab: ezek közül Magyarország, szeptemberi, köbméterenként 123 forintjával az orosz gáz 13 uniós vevője közül, átlag feletti díjjal, a 6. legdrágább. Vagyis nem mi fizetjük a legkevesebbet. (Az arányok érzékeltetése végett: egy átlagos magyar lakossági gázfogyasztó ugyanezért 2013 óta körülbelül 55 forintot fizet.) Persze a leválás – akár az olcsóbb fűtőanyagért is – erőfeszítéseket igényelne, ám az Orbán-kormány számos alkalommal hangot adott annak, hogy ezt botorság lenne megtenni, egyéb más mellett éppen a kedvező árakra is hivatkozva. Mindezt tehát úgy teszi meg a kabinet, hogy az általunk vizsgált ügyletek között azért jóval kedvezőbb árú is akad, ráadásul nem is kevéssel.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Az átvizsgált 102 uniós államközi gázügyletből a legolcsóbb egy köbméterenként 35 forintos, 500 ezer köbméteres, olasz cseppfolyósítottgáz- (LNG) szállítmány a görögöknek. A litvánok pedig 62 forintos egységáron vettek szintén jelképes mennyiséget az oroszoktól. (Tízéves, tengerparti LNG-termináljukon keresztül vettek fűtőanyagot az Egyesült Államoktól, Norvégiától és Nigériától is.) A harmadik legalacsonyabb díjat szintén Nigéria szabta, amely a spanyoloknak 121 millió köbmétert 67, a portugáloknak pedig 95 millió köbmétert 83 forintos egységáron szállított le. A következő helyezett az Egyesült Államok, amely, szintén a portugáloknak, 205 millió köbmétert, 94 forintos tarifán mért. Ezt ismét az oroszok követik, akik a bolgároktól 40 millió köbméterért egységenként 98 forintot kértek. (Ez azért fura, mert 2022 közepén Vlagyimir Putyin orosz elnök, több más uniós vevővel együtt, mondvacsinált okokból a kelet-balkáni államot is kizárta vezetékesgáz-ellátásukból. Igaz, ettől még változatlanul a bolgárokon keresztül látják el például Magyarországot és Szerbiát.) De szeptemberben Azerbajdzsán, Algéria, Katar, Ciprus, Bulgária, Spanyolország, Dánia és az Egyesült Királyság is szállított egy-egy uniós vevőnek a mi orosz tarifánknál olcsóbban földgázt. Magyar szempontból ezek közül kiemelhető Algéria, amely a hozzánk legközelebbi LNG-lefejtőt üzemeltető horvátoknak a mi orosz díjunkat csak alig meghaladó, 124 forintos tarifán adott el 186 millió köbméter LNG-t. Szeptemberben Magyarország az oroszon kívül 140 forintért Szerbiából 143 millió, Törökországból pedig 127 forintért 52 millió köbmétert vásárolt. Ehhez képest Ankara a bolgároktól 175 forintot kért.

Biztosnak tetszik, hogy nem a legkedvezőbb árú fűtőanyag van a csőben

Az év kilencedik havában az Eurostatnak jelentő uniós tagállamok 6,5 milliárd euró – 2548 milliárd forint – fejében 131 forintos átlagtarifán 19 milliárd köbméter földgázt vettek (akár egymástól is). A legnagyobb adagot, 4,3 milliárd köbmétert változatlanul Moszkva küldte. Ebből 1,7 milliárd köbmétert hajókon, LNG formájában szállítottak a távolabbi – vezetékesgáz-ellátásukból többnyire kizárt – uniós tagállamokba. Átlagáruk 117 forintot tett ki. A második helyezett az LNG-t kínáló Egyesült Államok 3,3 milliárd köbméterrel és 128 forintos átlaggal. A harmadik a vezetéken és hajókon is értékesítő Algéria, 3,2 milliárd köbméterrel és szintén 128 forinttal. Szeptemberben 2,8 milliárd köbméter került az EU-ba a szintén mindkét gázfajtával jelen lévő, 141 forintos átlagú Norvégiából. Az uniós tagállamok szeptemberben a világ 35 megjelölt és 2 meg nem nevezett országából vásároltak fűtőanyagot. Az egzotikusabbak közé sorolható a tetemes, 1,1 milliárd köbméteres mennyiséget küldő Azerbajdzsán, a tőle némiképp elmaradó Katar, a Máltára és a lengyeleknek összesen 172 millió köbméter LNG-t küldő karibi Trinidad és Tobago, a törökök, sőt egy 119 milliós köbméteres holland megrendelés erejéig a távoli Peru is. A – Magyarországgal is leszerződő – azeriektől csövön 875 millió köbméter került az olaszokhoz, de lecsíptek belőle a görögök és a bolgárok is. Utóbbiak 124 forintos tarifán kaptak 26 millió köbméter kazah gázt is. Az afrikai Algéria, Nigéria, Líbia, Angola vagy Kongó hagyományosabb, de növekvő jelentőségű beszállítók.

Moszkva, hálája jeléül, az idén az évi 4,5 milliárd köbméteres szerződéses mennyiségünket közel felével, a zuhanó gázigények ellenére is, megfejelte.

Cél az arányok érzékeltetése

Bár az Eurostat nyilvántartását, számtalan ellenőrzés mellett, igyekeztünk pontosan idézni, felmérésünk inkább a folyamatok és az árviszonyok érzékeltetését szolgálja; a számértékek csak becslésként értelmezhetők. Több tagállam, így például a németek vagy az osztrákok az Eurostat gázvásárlói nyilvántartásába nem is szolgáltatnak adatot. Így az összesítések nem tekinthetők EU-szinten teljesnek. Hiányos adatközlésük miatt több – például francia vagy egyesült államokbeli – érték, a többiek átlagai alapján, csak technikai. Az euróban megadott számadatokat a szeptemberi, hivatalos forintárfolyamon, a hőmennyiségeket pedig 34 megajoule-os fűtőértéken számoltuk át köbméterre.

Akár válthatnánk is

A tengerparttal szintén nem rendelkező, az orosz gáz vásárlásától viszont, tőlünk eltérően, fokozatosan és önként elforduló cseheknek, az Eurostat-adatok tanúsága szerint, nem könnyű a váltás. Míg az oroszoktól szeptemberben jelképes mennyiséget, 124, addig Dániából 145, a németektől 149, meg nem nevezett uniós felektől 152, a szlovákoktól 162, a lengyelektől pedig 227 forintos egységáron vették a fűtőanyagot. Ez részint arra utal, hogy Prága iparpolitikájában is érvényesíti az ukrajnai, orosz agresszió elleni kiállás erkölcsi szempontjait. Igaz, ebbéli veszteségeiket, más ágon, javuló nyugati kapcsolataik ellensúlyozhatják. Velük ellentétben az Orbán-kabinet, úgymond „fizikai" okokból, egyre növeli a háborús agresszor iránti elkötelezettségét. Moszkva pedig, hálája jeléül, idén évi 4,5 milliárd köbméteres szerződéses mennyiségünket közel felével, a zuhanó gázigények ellenére is, megfejelte. Bár a kabinet szóban keres más szállítókat, és tárgyalnak is, megfigyelők szerint az olcsó eladókért folytatott élénk versenyben a kabinet kevéssé eltökélt. Pedig Magyarország fizikai adottságai akár lehetővé tennék egy az orosznál kedvezőbb tarifa elérését is. Már ha abból indulunk ki, hogy a magyar kormány a jelek szerint az ukrán honvédelem érdekében semminemű anyagi áldozatot nem vállal. Illetve azt, ha Moszkva, évtizedes szokása szerint, a politikai befolyásszerzés érdekében szívesen ad akár jelentős árkedvezményeket is, az Orbán-kabinet egyszerűen „versenyelőnyként" találja. Igaz, a 2021-es Orbán–Putyin-megállapodást felmondani se lenne könnyű, mivel EU-szerte ez az egyetlen gázszerződés, amit Moszkva 2022-ben maradéktalanul teljesített. Mindemellett szakértők szerint az Orbán-kabinet az elmúlt 14 év során, szólamaik dacára, szélsőségesen elhanyagolta egy az orosz kiszolgáltatottságot csökkentő, más energiahordozókra épülő és jóval hatékonyabb közműrendszer kiépítését.

Javul Moszkva árhelyezése

FELÁR Szeptemberben 4-ről 2 százalékra mérséklődött orosz gázárunknak a holland tőzsde irányadó, két hónappal korábbi szintjéhez viszonyított felára – számítottuk ki az Eurostat és a kereskedés adatainak összevetésével. Míg ugyanis orosz tarifánk augusztushoz képest 7 százalékkal, köbméterenként 123 forintra esett, addig a TTF-nek nevezett amszterdami mutató júliusi átlaga 121 forint, ami 6 százalékos mérséklődés. Bár felárunk közel féléves mélypont, de azért maradéktalan örömre így sem ad okot, még így is meghaladja az irányadó, piaci szintet.

Az uniós statisztikai hivatal tanúsága szerint szeptemberben 705 millió köbméter orosz gáz érkezett Magyarországra. Ez 16 százalékkal múlja alul az egy évvel ezelőtti szintet. A 2024 egészében érkező, 5,6 milliárd köbméter orosz fűtőanyag 2023 hasonló időszakának adatát negyedével még így is meghaladja. A szeptemberben Moszkvába utalt, mintegy 87 milliárd forintos vételár 2 milliárd forinttal haladta meg azt az összeget, amit a júliusi, tőzsdei áron kellett volna fizetni. Ez alapján a januártól számított veszteségünk 24 milliárd, a magyar–orosz gázszerződés 2021. októberi életbelépése óta pedig 257 milliárd forint.

Mivel a tőzsdei árak változása nyomán orosz beszerzési árunk decemberig nagyjából jósolható, az október vélhetőleg drágulást hozott, a novembert árcsökkenés jellemezheti, decemberben viszont tizedével ugorhat a tarifa. A hullámzás miatt, ha szeptemberben nem az oroszoktól, hanem az egyazon havi, tőzsdei szinten vásároltunk volna, ezúttal 8 milliárd forinttal ráfáztunk volna. Üröm az örömben, hogy eme számítási módszer alapján az orosz kapcsolaton ez év eleje óta még mindig 47 milliárd, 2021 októberétől pedig 289 milliárd forintot veszítettünk.

Magyarország orosz gáztarifája ez év elejéig még a legmagasabbak közé tartozott. Így mostani közepes helyezésünk kedvezőnek aligha mondható, de legalább kedvező változás.

Szeptemberben az Eurostatnak jelentő tagállamok közül 13-an vezetéken vagy hajókról, LNG-nek nevezett, cseppfolyósított formában, összesen 4,3 milliárd köbméter orosz gázt vásároltak. Ez az előző havi mennyiséget közel, az egy évvel ezelőttit pedig több mint harmadával haladja meg. A legnagyobb adag, 884 millió köbméter, vezetéken, az olaszokhoz került. Hasonló LNG-szállítmányt kötöttek le a franciák is. Magyarország 704 millió köbmétere a 13-ból a harmadik legtöbb. Vettek még orosz gázt a görögök, a belgák, a szlovákok, a hollandok, a spanyolok, a portugálok, a bolgárok, a csehek, a litvánok és az észtek is. Közülük, szokás szerint, a litvánok 62 forintos köbméterenkénti díja a legalacsonyabb. De Putyin a bolgárok, észtek, belgák, portugálok, görögök, franciák és spanyolok díját is a miénk alatt húzta meg. Igaz, Magyarország orosz gáztarifája ez év elejéig még a legmagasabbak közé tartozott. Így közepes helyezésünk kedvezőnek aligha mondható, de legalább kedvező változás.

Miközben a Bloomberg hírügynökség minapi jelentése szerint idén a franciák már több orosz LNG-t vettek, mint 2018-as kapcsolatfelvételük óta bármely január–decemberi időszakban, brüsszeli források azt hangsúlyozzák, hogy az EU-ba 2022 óta még így is az azt megelőző orosz gázmennyiség töredéke jut. Az energiaügyekért és lakhatásért felelős leendő dán uniós biztos, Dan Jörgensen meghallgatásán hitet tett az orosz energiavásárlások további visszaszorítása mellett. M. I.